

SOSIALISMIN
PERUSTEET.

Sosialismin Perusteet.

Esittänyt

Alex Halonen.

Kaikki oikeudet pidätetään.

Eritoten oppilailleni ja Amerikan suomalaiselle työväenliikkeelle omistan tämän laitoksen yhtenä kortena yhteisen työmme kekoon.

Tekijä.

RAIVAAJAN KIRJAPAINOSSA
JA KUSTANNUKSELLA 1907.

ESITYS.

Amerikan suomalainen yleisö, pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, muodostuu työn raskaan raatajista, jotka etupäässä Suomen maaseuduilta ovat tänne maahan siirtyneet, täällä tienatakseen jonkun summan rahoja ja sitte palatakseen takaisin kotimaahan tienatuilla rahoilla levollista elämää viettämään. Sikäli kuin Suomessa kireämpi taloudellinen tila köyhää maalaisväestöä rupesi kiristämään ja matkustustottumus kasvoi — sikäli lisääntyi siirtolaisuus. Yllykettä sille antoi vuosien 1899—1904 valtiollinen ahdinkotila, jolloin Venäjä uhkaili raskaammalla sotilasrasituksella. Silloin tänne siirtyi runsaasti nuorisoa aina kaupunkipaikoistakin muutamia mukana.

Vähitellen tänne siirtyneet suomalaiset olivat pakoitettuja ryhtymään pitempiaikaiseen täälläoloajatukseseen. Havaittiin, ettei sitä niinkään helpolla kultaa täälläkään kokoon saada. Korkeintaan voi tavallinen työläinen elää hieman runsaammin ja vapaammin tšekäläisillä ansioilla.

Sikäli kuin sellainen vakaantuneempi käsitys sai alaa suomalaisten mielissä, ryhtyivät he harrastamaan jonkinlaatuisia liittymispyrkimyksiä. Tänne

tienauksen toivossa siirtyneet Suomessa rappiolle joutuneet tai muutoin sikäläisiin oloihin tyytymättömät herrasmiehet silloin rupesivat johtamaan sitä kansan yhteenliittymisvaistoa seurakuntahommien puitteisiin. Mistäpä se sika unta näkee, ellei omasta ruoka hinkalostaan. Siinä sananlasku joka näihin herroihinkin soveltuu. He rupesivat pappeina ja ja pappien leipojina työhön Amerikan suomalaisen siirtokansan kytkemiseksi omien leipäetujensa kahleisiin. Kirkkoja perustettiin ja seurakuntia myös ja niihin yhä uusia pappeja hankittu. Yhteen aikaan oli pappien paikkoja niin runsaasti, ettei tarvinnut muuta kuin olla joku maalari ja pudota maalaustelineiltä ales, niin oli se riittävä osotus kutsu-
muksesta pyhään papin virkaan. Ja näistäkös sitte ehta oikeaoppisia pönkkiä tulikin. Muutoin luonostaankin jo typerää saatuaan vielä "pyhän" virkakaapun ylösrakennusta lisäksi, muodostuivat nämä paimenet mitä ahdasmielisimmiksi.

Tietysti oli siirtokansamme joukossa sellaisiakin aineksia, jotka halusivat maallisten asioitten eduksi toimintaan ryhtymistä. Heidän harrastuksensa johdatti raittiusseurojen ja liittojen perustamiseen. Ankarasti saivat ne taistella kirkon pylväitä vastaan. Ja siitä taistelusta oli seurauksena, että raittiusseuralaisten tuli pappien siunausta ruveta hankkimaan jonkinlaatuisien myönnytyksien avulla. Niitten myönnytysten kautta useimmista raittiusseuroista tehtiin sellaisia kirkon esipihoja, missä rahamarkkinoita pappien palkan maksoon tarvitta-

vien varojen hankkimiseksi pidettiin. Ne muuttuivat sellaisiksi nuorison rukoushuoneiksi, joista kaiken maallisen järjen oli paettava. Viinapirua vastaan taisteltiin jumalansanalla ja käten päälleasettamisella.

Luonnollisena seurauksena sellaisesta oli, että maallisempi yleisö kävi uudelleen tyytymättömäksi. Sitä tyytymättömyyttä levitti ja vahvisti useampi seikka. Tärkeimmät niistä lienevät seuraavat:

Kirkollisten ja heidän raittiusseurojensa kesken rupesi syntymään arveluttavia riitaisuuksia, joissa kyllin selvästi havaittiin taisteltavan johtomiesten persoonallisista eduista. Toiselta puolen osa vakaantunutta raittiusyleisöä rupesi vaatimaan valtiollisen toiminnan yhteyteen pyrkimistä. Mutta herrojen ja johtajien puolelta — he kun usemmissa tapauksessa möivät valtiollisen suosionsa ja kannatuksensa republikaaneille — vaadittiin valtiollista puoluettomuutta.

Osa suomalaisista työläisistä, vakaantuneempiin töihin antaannuttuaan, oli pakoitettu kuulumaan tšekäläiseen unioliikkeeseen. Siinä työväen luokkavaisto vähitellen heräsi ja synnytti heissä käsityksen työväen itsenäisen taistelun valttämättömyydestä.

Suomesta rupesi saapumaan uudemmanajan nuorisoa, joka emämaassa jo oli ollut tilaisuudessa vastaanottamaan vapaampia tuulahduksia. He olivat tulleet havaitsemaan työväestön yhteenliittymisen tärkeyden ja sellaisen yksipuolisen saarnaraittius työn mahdottomuuden.

Samaan aikaan, täkäläisissä oloissa pitemmän ajan olleista kansalaisistamme vissi osa oli vähitellen joutunut sellaisiin oloihin ja kokemuksiin, jotka edellyttivät työväen itsenäisen ajatussuunnan kehittymisen. Kirkollisten töykeys ja typerys aiheutti ihmisissä halun vapauteen. Vapaamielistä kirjallisuutta ruvettiin kustantamaan ja levittämään.

Nämä ynnä muut seikat saattoivat vanhoillaan pysymiseen tottuneen siirtokansammekin keskuudessa uudempia pyrkimyksiä ja vapaampia tuulahduksia kohoamaan. Ja sikäli kun ne voittivat alaa, ryhdyttiin perustamaan nuorisoseuroja, puhujaseuroja ja vihdoin viimein työväenseuroja.

Tietysti täkäläiset varhaisimmat työväenseurat olivat luonteeltaan enemmän kasvatus- ja hyväntekeväisyyslaitoksia kuin valtiollisia tai taloudellisia yhdistyksiä. Mutta hyviä ne sellaisinakin olivat. Ne pitivät asiaa vähitellen vireillä ja kasvattivat maaperää täydellisemmälle kylvöajalle. Ja vähitellen, hitaasti ja vaivaloisesti se kylvöaika koitti.

Tämän uuden vuosisadan keralla sen saattaa sanoa tänne koittaneen. Silloin saapui Suomesta sikäläisten valtiollisten vainojen pakottamina useampia työväenliikkeen toimihenkilöitä. He tulivat — osa pienemmällä osa suuremmalla — sosialidemokratistisella tietoisuudella varustettuina tänne täkäläisten voimien avuksi. Ja heidän kerallaan samoihin aikoihin saapuneet viestit kotimaan oloista osaltaan rupesivat vaikuttamaan täkäläisessä yleisössä rohkeampia ja varmempia ajatuksia ja harrastuksia.

Silloin oli aika täytetty ja Amerikan suomalaisen työväenliikkeen varsinainen järjestäminen alkoi tulisella vauhdilla. Puolelle ja toiselle oltiin pakotettuja iskemään, että edes pienempikään kulkuväylä saatiin. Osastoja perusteltiin useammille paikkakunnille. Ihmisten huomio herätettiin seuraamaan työväen vapauspyrkimystä.

Sitä mukaa kun yleisön huomio rupesi kohdistumaan työväenliikkeeseen, rupesivat pyhät papit ja heidän kätyrinsä toimeen vastustaakseen uhkaavaa vaaraa, jonka he työväenliikkeen muodossa luulivat etujaan uhkaavan. Kaikki vaaralliset, vapaammat ainekset heidän seuroissaan tuomittiin pannaan tahi potkittiin ulos. Siten he tahtomattaan heittivät itselleen vaarallisen riitahansikkaan työväenliikkeelle, joka sen tietysti otti vastaan varmana voitostaan. Ellei vanhoillisuus olisi typeryydessään ryhtynyt jo kaikkialle voitollisena levinnyttä aatettamme ivaten ja röyhkeästi solvaten vastustamaan, olisi se säästynyt monesta häpeällisestä tappiosta. Mutta vanhoillisuus Amerikan suomalaisten keskuudessa oli yhtä typerä kuin muuallakin ja niin muodoin kärjisti itselleen turmiollisen taistelun äärimmilleen ja pakotti työväenliikkeen heti alussa jo, ikäänkuin tervetuliaisiksi, antamaan aimo selkäsaunan.

Vanhoillisuuden oma syy se on, että juuri sille arimmat asiat joutuivat ensiksi päiväjärjestykseen. Elleivät he olisi kiristäneet kirkollista katsomusta niin ahtaalle, olisi työväenliike mahdollisesti solunut rauhallisemmin valtiollistaloudelliselle uralle.

Mutta he ikäänkuin häviöä etsien ratsastivat raamattuineen ja kirkon käsikirjoineen esille ja pakottivat työväenliikkeen tarttumaan niihin käsiksi ja osottamaan kerta kaikkiaan niitten oikea karva.

Sitä tietä sitä pääasiallisesti on jouduttu täällä ensikädessä taistelemaan uskonnollisia ennakkoluuloja vastaan. Sitkeä, miltei epätoivoisen sitkeä on se taistelu ollut. Vanhoillisuus oli ehtinyt täälläkin vankalle jalansijalle. Mutta siitä huolimatta oli se kukistettava, kun kerran siitä oli noussut kahakka. Ja sitä vaati koko liikkeemme etu. Ovathan täkäläiset suomalaiset olleet koko lailla raskaasti kahlittuja maallisten ja taivaallisten mahtiherrojen orjia. Missäpä sitä maalaisoloista, alituisesta pyhien paimenten holhouksen alaisuudesta kulkeutunut ihminen olisi vapauden ilmaa voinut hengittää! Ja sentähden ei ole ihmeteltävää, että heille kaikki vapaus ja järkevyytys tuntui pyhän ja vallitsevan, vanhan ja oletetun oikean alasrepimiseltä, jota jokaisen kunnan ihmisen tuli vastustaa. Olihan kaikki niin uutta ja kummallista. Ei tiedetty oliko se hyvää tai pahaa. Heräävä järki kyllä käsitti hyväksi, mutta vanha tottumus, ennakkoluuloisuus, vallitseva mielipide ja pappien opetusjärjestelmä väittivät vastaan. Vanha veri läikytteli vielä kummituksia esille, joita tietämättömyys käytti hyväkseen.

Sentähden oli välttämätöntä saada "arimmat asiat" kertakaikkiaan keskustelun ja ajatuksenvaihdon alaisiksi järjenpuntariin. Ei voinut antaa säälille tilaa. Kyllähän sen saattoi käsittää, että ki-

peästi se koskee ihmiseen ensikerran havaitessaan kaiken sen, mitä oikeana ja luonnollisena oli pitänyt, murtuvan vääryyden ja luonnottomuuden sirpaleina raunioksi, jonka keskelle ihminen jääpi haparoimaan. Mutta ei siinä auta. Väärän raunioitten yläpuolelle kohoaa oikeuden kirkas valo ja entisyyden perii onnesta ennustava tulevaisuus.

Tässä työssä on vapaamielisellä edistyskirjallisuudella ollut tärkeä sijansa. Ja sentähden vapaamielinen kirjallisuus meidän väestömme keskuudessa on valloittanutkin itselleen huomattavan aseman. Se on tietysti ollut pääasiallisesti käännöskirjallisuutta, kuten enimmät kirjallisuutemme erät. Eihän meillä omintakeisia voimia ole voinutkaan runsaasti olla; nehän vasta liikkeen vanhetessa saattavat kohota näkyville. Siitä muutoin, että niitten kehittyminen on varma tosiasia, on meillä todisteeksi osotettavissa monia hyviä omintakeisen työväen kirjailijan toimia.

Mutta niin välttämätöntä kuin tämä työ on ollutkin, on sen kautta vähitellen annettu sormia pirulle, joka sen saatuaan on pyrkinyt valloittamaan koko käden. Uskonnollinen taistelu valloitti vähitellen koko linjan. Varsinkin "Malkosaaren" vaikutuksesta levinnyt teosofia lisäsi uskonnollisen taistelun melskettä. Yhdellä taholla lyötiin uskonnollisuutta ales ja toisella taholla sitä teosofian muodossa mutta sosialismin nimessä perustettiin. Työväenyhdistykset vähitellen muodostuivat uskonnollisia asoita seuloviksi laitoksiksi, joissa talous- ja

yhteiskuntaopilliset asiat tahtoivat joutua syrjäkantaan. Luokkataistelua joko suoranaisesti vastustettiin tai toisessa tapauksessa sillä käsitettiin taistelua työväenseuran ja seurakunnan tai raittiusseurojen välillä. Sosialismi ymmärrettiin ihmisten aatteellisesta edistyksestä johtuvana ihanteena, joka kyllä toteutuu kunhan ihmiset oppivat sopusointuisiksi ja palaavat itsekkäisyyden tieltä. Että ihmisiä johtaa itsekäs edunvaisto, sitä ei myönnetty, ei myös käsitetty kuinka mainittu edun vaisto saattaa johdattaa koko työväestön pyrkimyksiä sosialismia kohti ja miten se itsekäs edunvaisto voipi sulautua sosialistisen yhteiskunnan rajoihin.

Sentähden kävi välttämättömäksi ryhtyä kohdistamaan työväen toimintaa ja ajatusta suoranaisesti taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin asioihin. Kolmisen vuotta sitten perustetut omat työväenlehdet tässä suhteessa vaikuttivat sangen paljon hyvää. Mutta agitatsioni tahtoi yhä pysyä entisillä tolilla sentähden ettei voimia ollut riittävästi. Agitatsionivoimien riittämättömyyteen taas oli syynä se seikka, ettei niitten kehitysmahdollisuutta ollut. Varsinainen sosialidemokratinen kirjallisuus oli niukka. Pienempiä agitatsionihunnonetta kantavia käänöksiä voitiin etupäässä julaista. Mutta ne eivät ajanoloon voineet vastata kasvavaa tarvetta. Sellaisesta kirjallisuudesta, joka sosialidemokratisen ajatusmaailman ja sosialismin perusteista juttelisi yhtenäisesti, järjestelmällisessä muodossa, on ollut kaipuuta.

Agitatsionivoimien kehitysmahdollisuuden puutetta ryhdyttiin sittemmin poistamaan agitatsioni-

kurssien toimeenpanolla. Näillä kursseilla yritettiin kehittää voimia yhteiseen "viinimäkeen". Yleisiä kursseja toimittiin Hancockissa, Fitchburgissa ja Ashtabula Harborissa. Yleisten kurssien ohella on toimittu paikkakunnallisia säännöllisesti toimitettuja kursseja mm. Waukeganissa, Chigacossa, Milwaukeeessa, Hibbingissä, New Yorkissa, Jersey Cityssä, Quincyssä ja Maynardissa. Näitten kurssien varsinaisten oppilaitten lukumäärä nousee puoleen tuhanteen.

Kuten luonnollista, ei näillä kursseilla oppilaat ole parhaalla tahdollakaan voineet säilyttää muistonsa niitä aineita, joita niillä esitettiin. Ja vaikkapa he sen olisivat tehneetkin, niin suuri yleisö on jäänyt niistä vielä osattomaksi,

Sentähden allekirjoittanut, joka mainituilla kursseilla on ollut osaltaan tietoja jakamassa, on rohjennut ryhtyä tämän teoksen kyhäämiseen.

Tässä teoksessa olen kokoillut ja järjestänyt supistettuun muotoon tärkeimpiä luentoaineitani kursseilla. Kuten luonnollista, en niitä kirjateoksen muodossa ole voinut kovinkaan laajasti esittää. Esim. historiallisista käsitteistä luennoin Massan kursseilla 8 luentoa, samoin taloudellisesta kehityksestä ynnä luokkataistelusta viisi luentoa kumpaisestakin aineesta. Tässä teoksessa ne sen sijaan on supistettu pariin luentoön. Taloustieteeseen en ole tässä laajemmin myöskään kajonnut, sillä siinä alalla Marxin "Taloudelliset opit" poistavat puutteen.

Mutta minä uskon, että lyhytkin esitykseni on riittävä nykyään; sillä sen tarkoituksena onkin suuremmaksi osaksi huomion keskittäminen näihin, mielestäni sosialismin oikein käsittämiseksi tärkeisiin asioihin. Kun huomio on asiaan keskitetty, niin silloin voidaan kyllä hankkia lisätietoja ja laajempia selityksiä yhä laajenevasta sosialistisesta kirjallisuudestamme.

Hän, joka tässä teoksessani hakee ehdottomasti uutta ja omintakeista kaikkialla, erehtyy; sillä näistä asioista maailman eri kielillä on jo niin paljon puhuttu, että ihan uutta ja omintakeista on mahdollisuus löytää ainoastaan itserakkaista mielikuvituksista. Olen itsekin parissa pikkukirjasessani jo muutamista tässäkin teoksessa esiintyvistä asioista jutellut. Mutta asioiden valinnassa, järjestämisessä, esitystavassa ja selittävien mielikuvien luomisessa olen koettanut seurata tarkoin omaa käsitystäni Amerikan suomalaisten sosialistisen toiminnan tiedollisesta tarpeesta ja yleisön käsityksestä.

Tällä selityksellä jätän tämän teokseni julkisuuden käsiin toivoen, että siitä tšekäläiselle työväen taistelulle olisi jotain hyötyä. Jos tästä sitä on, silloinhan tällä on oikeus saada sijansa tšekäläisen työväen kirjallisuuden joukossa.

Maynardissa, Mass. Kesäk. 15 p. 1907.

Alex Halonen.



ENSIMMÄINEN LUKU.

Historia ja historialliset käsitykset.

1. Historia ja sen tehtävä.

Ihmiskunnan tiedollinen kehitys on nojannut kokemukseen ja tutkimukseen.

Kokemusperäisesti saavutettu tieto on alkuperäinen ja kaiken tutkimusperäisen tiedon peruste.

Kokemusperäisellä tavalla saavutetulla tiedolla käsitetään jonkun vussin kokemuksen selvästi käsitettävää vaikutusta ihmiseen. Sen vaikutuksen ihminen kehittää tiedolliseksi ja todistavaksi määritelmäksi tahi selitykseksi, joka osottaa: mistä syystä kokemus aiheutui; miten ja missä se aiheutui, ja mitä se vaikutti.

Sitä tietä saavutettu kokemuksen tiedollinen tulos muuttuu sittemmin opetusperäiseksi tiedoksi, jonka avulla toisille ihmisille elävästi ja käsitettävästi koettu asia tehdään selväksi. Siten ei kaikkien ehdottomasti tarvitse samoja kokemuksia hank-

kia, tullakseen samojen asiain tietoisuuteen. Ja se olisi mahdotontakin; varsinkin edesmenneitten aikojen kuluessa saavutetut kokemukset ovat suorastaan opetusperäistä tietä omistettavissa.

On jo aika luopua siitä toivottomasta ja tyhmästä käsityksestä, että ihmisen viisaus ja typeruus on jo syntymästä varmasti määrätty. On jo kirkas päivä, jolloin on havaittava sellaisen luonnottoman ja teennäisen oletuksen perättömyys, että ihmisrodun tietoisuus olisi jo sen syntymässä jonkun taikurin vissisti määräämää. On jo runsaasti tiedon vihuria olemuksemme purjeissa laskeaksemme ulos siitä alhaisesta luulosta, että joku armo mittaa ihmisten päihin aivoja ja niihin tietoja lusikalla, siten palkitakseen tai rangaistakseen palvelijoitaan.

Runo-sielu ei ole jumalan armo; se on ihmissielun oman kokemuksen, taistelun ja tuskan, toivottomuuden ja toivon, tappion ja voiton ansio; se on elämän kamppailun joko kypsä tai epäkypsä hedelmä, joka on mehunsa ja arvonsa imenyt olosuhteitten joko karusta tai viljavasta maaperästä.

Orjamainen ja samalla pöyhkeilevä "oikeaoppinen" sielu ei ole jumalan armo; se on tulos orjuudesta ja typeryydestä, missä ihmisrotu eli niin kauan, että koko veri on sillä tahrattu vieläkin; se on tulos kokemuksista, joita ihminen pimeässä menneisyydessä, tyhmänä ja heikkona, luonnonvoimien kauhistuttamana koki; se on tulos nykyisistä oloista joissa suurin ihmisten enemmistö pidetään synkässä tiedottomuuden tilassa, jotta sitä voidaan ryöväitä

ja hallita; se on tulos oloista, missä ihmiset eivät itse osaa hallita, nauttia ja elää onnellisesti ja sentähden kohottavat itselleen hallitsijoita, jumalia ja mässäjöitä.

Kiihkoisa, vapauteen kiiruhtava, taisteleva sielu ei ole jumalan armo; se on sen sielun oman tuntemuksen tulos; se on itsetietoisuuteen kehittynyt kokemus orjuuden katkeruudesta ja vapauden siunavasta riemusta.

Kylmä, harkitseva ja rauhallinen sielu ei ole jumalan armo; se on sen sielun kokemusten tähkää; se on rakennus, jonka perustukseen on laskettu lämpymän, taivaita hipaisevan pyrkimyksen ja kärsimättömien, pikaista voittoa huutavien toiveitten särkyneet sirpaleet.

Hyvä ja paha, jalo ja epäjalo, siveys ja siveetömyys, oikeus ja vääräys ei liioin ole jumalan lahja; ne ovat heijastuksia ja tuloksia tosiolojen kokemuksista. Se mikä on ihmisiin vaikuttanut hyvää on käsitetty hyväksi, jaloksi siveelliseksi ja oikeaksi. Päinvastainen vaikutus on synnyttänyt päinvastaisen käsityksen. Prof. Seligman *) on sanonut: "Ihmiset ovat sellaisia — joko hyviä tai pahoja — millaisiksi olot ja niissä saadut kokemukset heidät edellyttävät".

Elämän kokemus on siis elämän tuntemuksen ja sille nojaavan käsityksen peruste. Yleinen,

*) E. R. Seligman, *The Economic Interpretation of History*, siv. 164.

vissien ihmisryhmien, luokkien, kansakuntien ja ihmiskunnan yhtäläistynyt elämänymmärrys muodostuu kokemuksista yhtäläistytävien ja rajoittavien olojen yleistymisestä. Sitä mukaa kun sellainen yleistymisen edistyy, aiheuttaen samanlaatuisia tilaisuuksia kokemuksiin ja tutkimuksiin — sitä mukaa kehittyy yleisempi tietoisuus, joka opetuksen välityksellä yhä siirretään laajemmille ihmisjoukoille ja uusille sukupolville. Siten on ihmiskunta säilyttänyt kutakuinkin varhaisen menneisyytensä asioista tietoisuuden, jota voidaan käyttää osviittana uusissa elämän taisteluissa ja tehtävissä sekä apurina täydellisemmissä tutkimuksissa; sen tietoisuuden yhteissummasta, näet, voidaan löytää esille ne johtavat vaikuttimet ja lait, jotka ihmiskunnan toiminnan tekijöinä ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat.

Ennen erillään eläneitten ihmisryhmien antauduttua lähempään vuorovaikutukseen keskenään ja yleisemmän onnellisuuden kaipuun vaikuttavaksi kehityttyä, on mainittujen vaikutusten ja tekijöitten tietoisuuteen pääseminen käynyt huutavan välttämättömäksi ihmisille. Ja siihen, kuten jo sanottu, tarvitaan kuva ihmiskunnan mahdollisimman laajoista oloista ja tapahtumista. Pientä, yksityistäpahtumaa tutkittaessa, saattaa silmiin pistää kaikenmoista epäselvää ja häiritsevää. Katselkaapa esim. suuressa koneessa sen yhtä pientä osaa erillään. Silloin käypi teille vaikeaksi saada selville sen liikun-

non johdonmukainen syy ja tarkoitus. Mutta koko mekanismin yleistuntoisuus selittää kourantuntuvasti liikuntansa johdonmukaisuuden. Kokonaiskuviossa ei vaikuta häiriötä eri rattaitten päinvastaiseen suuntaan ja eri nopeudella pyöriminen. Kaikkeen näemme keskinäisen suhteen, syyn ja seurauksen lain vaikutuksen varman yhteistarkoituksen saavuttamiseksi. Samoin jos tarkastatte yksityistä ihmistä. Hänessä pistää silmiin paljon sellaista erityistä ja häiritsevää, ikäänkuin sattumasta tai hänen omasta mielioikustaan johtuvaa. Sama on laita jos käännyimme tutkimaan vissin kansakunnan yksityisliikuntaa. Silloin näet "puun mutta et metsää", kuten sananlasku sanoo. Siinä ei ole mahdollista selvästi nähdä tapahtuman syyn ja seurauksen selitystä. Sitä vastoin, kun on nähtävänä tapahtumain mahdollisimman laaja sarja ja — jos se on mahdollista — niitten kokonaissumma, silloin on helppoa havaita mistä syystä, miten ja mitä varten on toimittu.

Sellainen, kokonaistietoisuutta käsittävä laitos on historia. Sellaisen sen ainakin tulisi olla.

Historian on käsitettävä ihmiskunnan yhteyteen kuuluvien ja siihen tavalla tai toisella vaikuttavien kansojen liikunnot, niiden laadun, syyn ja seuraukset; sen tulee esittää luotettavalla tavalla ihmiskunnan elämänvaiheet harrastuksineen, pyrkimyksineen, voittoineen ja tappioineen.

Millä tavalla ihmiskunta on tuottanut elämän-tarpeitaan; millä tavalla se on toimittanut elämän-tarpeitten jakoa; missä suhteessa vissit ihmisryhmät ovat olleet toisiinsa vissinlaisen tuotanto- ja jakotavan vallitessa; minkälaisia käsityksiä omistuksesta, valtiosta, yhteiskunnasta, oikeudesta ja siveydestä on ihmisissä ilmennyt itsekussakin olotilassa — siitä on historian tehtävä selvä kuva. Ja kaikki se on osotettava oikeassa järjestyksessä ja karvassaan siekailematta. Ne asiat ovat laajemmin etusijalle asetettava jotka sille, ihmiskunnan toimiin vaikuttavimpina, kuuluvat. Yksilölliset tarinat ja toisarvoiset jutut älkööt saako sijaa; niillä kun korkeintaan on häiritsevä ja venyttävä vaikutus.

Mitä ja milloin on tehty; minkä tähden juuri sitä ja silloin on tehty; millä keinoilla ja aseilla on tehty, ja mikä on ollut seurauksena? Kas siinä kysymykset, joihin historian tulee pyrkiä rehellisesti ja selvästi vastaamaan. Missä määrin historia siihen vastaa, siinä määrin se ansaitsee arvoa. Muussa tapauksessa se on vähemmästä merkityksestä ja ansaitsee juttukirjan arvon korkeintaan.

Suurin enemmistö tähän astisista historian oppikirjoista ansaitsee hyvin vähän tai ei ensinkään arvoa. Arvokkaimmat näistä ovat sellaiset, missä kylmät tositapaukset ja niitten tapahtuma-aika kerrotaan ilman erikoista tarkoitusta. Sitä vastoin useimmat suuremmistakin historiallisista laitoksista käyvät vähemmän tietoiselle lukijalle vaaralliseksi niihin punotun, laajoille ihmisten enemmistölle vaarallisten tarkoitustensa tähden.

On käsitettävissä, kun historian kirjoitus ja tutkimus on ollut maan mahtavien käsissä tai heistä riippuvien ihmisten toimenä, että se on muodostunut kokolailla puolueelliseksi. Vanhemmat historialliset julkaisut tuskin osaavat muuta tehdä kuin kehua hallitsijoita ja mahtavia säätyjä. Niitten elämäntapoja, hurjasteluja, pukuja ja tekoja joko kiitetään tai moititaan riippuen siitä, missä määrin missäkin tapauksessa historian kirjoittajan menestys on joko voittanut tai kärsinyt. Taivaallinen ja maallinen mahti on asetettu näyttelemään suurta roolia. Kansan tarpeista ja liikunnoista ei suuriakaan välitetä. — Myöhempien aikojen historian kirjoittajat — tosin kokolailla jo järkevempiä ja vapaampia — ovat vuorostaan olleet vallitsevien enuakkoluulojen, sensuuriviranomaisten, kustannusyhtiöitten ja porvarillisen valistusministeristön holhouksen alaisina. Ja sellaisessa asemassa ovat he vuorostaan olleet pakotettuja panemaan työhönsä sellaista värytystä mikä oli aikakauden voimallisten mieleen.

Edellä kerrottujen syitten lisäksi on asetettava historian käsityksen vaikutus. Enemmistö tähänastisista "suur" historioitsijoista ovat nojanneet historian idealistiseen käsitykseen. He ovat luultelleet, että henkiset voimat johtavat ihmiskunnan tekoja; ja niin muodoin he ovat asettaneet historiallensa tarkoitukseksi vaikuttavimpien henkisten ilmiöitten yleisöön tartuttamisen ja lujittamisen. Että niin on ollut asianlaita, siitä historioitsijat itse antavat todisteita. Monien muitten joukosta lai-

naan tähän saksalaisen historiankirjoittajan Georg Weberin *) oman lausunnon asiasta. Hän sanoo:

“— — — Koetin nuoriin mieliin historian opetuksen kautta sytyttää rakkautta ihanteellisiin hyveisiin, isänmaahan, uskuntoon ja valtioon. — — — historia opettaa, että kristinusko, ollen välttämättömän tarpeellinen ihmisluonteelle, on pyhä ja kukistamaton ja että kirkon lavea ala on kansalaisvoiman ja -kunnan kehitykselle soveliaampi kuin jonkin lahkon ahdas piiri.”

Toisessa paikassa hän sanoo kannattavansa että “— — päästetään niin monta ihmistä kuin mahdollista osalliseksi valtiolliseen elämään — — — mutta on varottava hätäileviä järjestelmiä ja perustelmia,” jotka eivät johdu kansan luonteesta, tavoista ja ajatuskannasta.”

Sellaisen käsityksen johdattamina ovat useimmat historian kirjoittajat työnsä tehneet. Heidän välityksellään hieman parempiosaisemman kansan opetuksesta huolehtijat vuorostaan “valistivat” yleisöä. Ja summien summa oli, että kansa tuli siihen hurskaaseen luuloon, ettei sen tarvinnut muuta tehdä kuin olla nöyrä, kuuliainen jumalille ja esivallalle, maksaa veroa ja tehdä työtä — sillä hyvä. Kyllä ne “paremmat ja viisaammat” johtavat edistystä siihen suuntaan, että köyhäkin joskus kaukaisessa tulevaisuudessa saapi helpomman olo-tilan.

*) George Weber, Yleinen ihmiskunnan historia, siv. VI—VII.

Siihen suuntaan sitä ajateltiin rauhallisissa kotiteollisuusajan oloissa. Siihen suuntaan vielä ajattelee usea suurteollisuudenkin työläinen, joka yhtäkkiä jouduttuaan mahdottoman kiivaaseen tuotantotuoksinaan, ei kykene itselleen luomaan kokonaiskuvaa. Mutta samaan aikaan teollisuusmaissa jo hyvin suuri teollisuustyöläisten vakaantuneempi joukko rupeaa heräämään uuteen ymmärrykseen ja taisteluun, joka järkyttää vanhan ajan idealistista historian käsitystä kaikkine juttuineen ijankaikkisista muuttumattomista ja kansoja johtavista aatteistaan ja ihanteistaan. Ja tälle taistelulle, missä miljoonien elämisen oikeuksista taistellaan, ruvetaan selitystä ja osviittaa etsimään historiasta, johon entistä syvempi ja tutkivampi, uusien kokemusten tarkistama huomio ohjataan. Sen huomion avulla paljastetaan ja uudistetaan historian suhteen yhtä ja toista. Todelliset ja luonnolliset kehityksen perustekijät haetaan esille.

Siten uusi historian käsityksen ja tulkitsemisen tapa kehitetään selvyyteensä. Se on historiallinen materialismi. Sen avulla historia astuu oikeaan valoonsa ja tehtävänsä. Ja sille nojaa laajojen työväenjoukkojen vapaustaistelua johtava aate ja oppi: s o s i a l i s m i.

J. A. Stern *) sanoo, että "historiallinen materialismi on sosialidemokratisen ajatusmaailman perustus."

Se on aivan oikein sanottu.

*) J. A. Stern, *Historiallinen materialismi*, tohtori af Ursinin käännös v. 1905 Koittaressa, siv. 41.

2. Historiallinen idealismi.

Kuten edellä jo on viitattu, on historian käsitykseen nähden olemassa kaksi toisistaan eriävää suuntaa.

Ne ovat: historiallinen idealismi ja historiallinen materialismi — historian henkinen ja historian aineellinen käsitys.

Siitä, kumpaiselle näistä käsityksistä nojaamme, riippuu koko nykyisen toimintamme ja siinä käytettyjen keinojen luonne. Ei kukaan ihminen voi asioita käsittää johdonmukaisesti eikä toimintaansa sovelluttaa suhteellisesti siihen käsitykseensä muutoin kuin olemalla vissin historian käsityksen kannalla. Historian käsitys on ikäänkuin joku vissi asema, josta ihminen katselee auringon nousua. Ihminen, joka seisoo vuoren juurella, ei näe auringonnousun ihanaa purppuraa. Vasta auringon ollessa korkealla vuoren laen tasalla, näkee hän sen rauhallisen loistavana. Sitävastoin ihminen, joka seisoo vuoren laella, josta näkee ales taivaanrantaan, näkee auringonnousun synnytyspurppuran tuhansine värivivahteineen.

Historian idealismia saatetaan täydellä syyllä sanoa asemaksi vuoren juurella sentähden että se on tiedollisen vuorimatkan varhaisin aste. Historian materialismia vuorostaan saatetaan sanoa asemaksi vuoren huipulla sentähden että se on tiedollisen vuorimatkan myöhäisin aste. Se mikä historian idealismin asteella on näkymätöntä ja epävarmaa, se his-

torian materialismin asteella on nähtävää ja varmaa. Tarvitsee vaan katsoa ja merkitä selvä näkemänsä muistiin.

Kuten jo on viitattu, on historian idealismi ihmiskunnan varhaisimpien aikojen tuotetta. Se saapi alkunsa sellaisista oloista, missä tuotanto on yksilöllistä ja missä muutamat aniharvat yksilöt heimo-
kuntien päämiehinä, pappeina tai kuninkaina omaavat rajattoman vallan alaistensa ihmisten ylitse; se saapi luottonsa sellaisista ihmisten oloista, missä ihmiset eivät vielä olleet lähemmässä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja niin muodoin eivät olleet tilaisuudessa kehittämään laajempaa tuntemusta ja tietoisuutta toimintaansa vaikuttavista laeista; se on tulos niiltä ajoilta, jolloin ihmiset vähän kokeneina, vähän tietävinä ja niin muodoin voimattomina olivat pakoitettuja kaikkialla tunkeutumaan jonkun mah-
tavan ja salaperäisen hengen turviin.

Ihmiset olivat silloin kehityksen vuoren juurella ja näkivät asiat toisessa, epäselvässä valossa. He kuulivat mahtikäskyn ja täyttivät sen, tutkimatta sen käskyn todellista syytä. He eivät voineet tunkeutua tekojensa syihin; heillä ei riittänyt voimia muuhun kun niihin toimiin joista lähin jokapäiväinen turvallisuus ja elanto riippui. He taas, jotka mahtiasemissa olivat, tällaisten olojen vaikutuksesta olivat taipuvaisia kehittämään olintilalleen edullisia käsityksiä. Kehitystä johtava salainen kaikkivalta, hyvä kohtalo ja elämänaate oli heille ollut armollinen ja asettanut johtamaan "alhaisempia" ihmisiä.

Niin he ajattelivat ja sitä ajatusta yhä edelleen kehittivät hitaitten kotituotanto-olojen hiljaisessa mietiskelyssä.

Myöhempinä aikoina selviöönsä kehittynyt historiallinen idealismi vuorostaan löytää elinvoimansa varsinaisten sivistystyöläisten keskuudessa. Sivistystyöläiset ovat kokonaisuudessaan eroittautuneet aineellisen elämän välttämättömien tarvetavarain tuotannosta; ne tarvetavarat toimitetaan heille palkkiona tieteellisestä työstään. He ovat riippumattomia; syvä juopa erottaa heidät kansan laajoista kerroksista; he ovat ylhäisöä, jolla on valtaa. "Aateisuus oikeutta", niin on sanottu. Ja se ajatus on nojannut Aristoteleen *) lausumaan luuloon, että "kaikkina aikoina suuret enemmistöt syntyvät vähillä aivovoimilla varustettuna ja niin muodoin johdettaviksi jota vastoin muutamat jo syntymässään syntyvät eteviksi ja siis johtamaan." Siihen ajatukseen on myöhemmin sivistystyöläisten toimesta liitetty sananparsa: "tieto oikeuttaa".

Sellaisten käsitysten vallitessa oli luonnollista, että he takertuivat luulemaan ihmiskunnan perustekijöiksi henkisiä vaikuttimia. Pidettiinhan ihmistä jumalan tahdon oikuista riippuvana olentona, jonka viisaus tai tyhmyys oli jumalan lahja. Ne tieteen alat, jotka osottivat ihmisen luonnollisen alkuperän ja kehityksen, olivat vielä kypsymättömänä kirkollisen pannajulistuksen varjossa, joka jumalallisten

*) Kreikkalainen filosofi, joka tutki myöskin valtiotiedettä, kuollut 322 e. Kr. Lähemmin Yleinen historia, Lindeqvist, siv. 122.

johtavien ihanteitten arvoa piti yllä. Kaikkinainen viisaus tulee ylhäältä, niin sanottiin ja siihen tuli uskoa. Ken ei uskonut, hän sai tuntea kuritusta. Ja sentähdenkin siihen uskottiin ja luultiin uskottavan.

Historiallinen idealismi on käsitys, jonka mukaan väitetään, että aatteet, ajatukset ja mielipiteet ovat määrääviä perustekijöitä historiassa ja ihmiselämässä. Ihmiskunnan taloudellinen kehitys on riippunut ihmisten henkisestä kehityksestä. Kaikkien yhteiskunnallisten mullistusten ja valtiollisten muutosten syyt ovat löydettävät ihmisten lisääntyvästä oikeudentunnosta ja ymmärryksestä. Samoin on siveys tulos lisääntyneestä mielen valistuksesta. Uskonnosta ja isänmaarakkautesta on ollut tuloksena taloudellinen ahkeruus ja nöyryys; ihmisyyden aatteen kehittymisestä on ollut seurauksena orjien vapautus, ja korkeammasta sivistyksestä on ollut satona runsaampi ja monipuolisempi elämäntarpeitten tuotanto.

Ihmiskunnan toimintaa ja taistelua on kaikkina aikoina johtanut joku vissi aate, joka johtaville yksilöille, kuninkaille, papeille tahi suurneroille oli tavalla tahi toisella tehty selväksi. Suuret kansan enemmistöt eivät sitä aatetta pystyneet käsittämään. Sentähden oli heidän alistuminen etevien ja mahtavien suosiolliseen kaitselmukseen. Olivatpa olot millaiset tahansa, ei niitä sovi kiittää eikä moittia mistään yksilöllisestä tahi yhteisestä edistyksestä. Kaikesta on kiitos langetettava yksilölle, joka on ollut kylliksi voimakas, nerokas ja jalo. Edelleen tämän

käsityksen mukaan väitetään, ettei määrättyjä historiallisia edistys- tahi taantumusilmiöitä olisi tapahtunutkaan, jolleivät juuri ne määrättyt henkilöt olisi sitä tai sitä tehneet tai jättäneet tekemättä. Kohtalo ja sen oikku määräili täten siis hyvin valtavassa määrässä ihmisten aseman, edistyksen ja elämän muodon. Ja tästä kohtalosta ja ihmeitä tekevästä sallimuksesta kirjoitettiin aikoinaan hyvin paljon ja uskottiin niihin kun oli kysymyksessä jonkun suurta vaivaa vaativan tai hämärän seurauksen syyn keksiminen.

Sellaisen olojen käsityksen mukaan yleisesti uskottiin, että suurin osa ihmisten paheista ja rikollisista taipumuksista johtui joko siitä että ihmiset olivat vielä pahoja ja heikkoja tahi että jumalallinen sallimus oli heidät sellaisiksi määrännyt, joten he olivat ihmisvoimilla parantamattomia. Sama katso- mus vallitsi laajempien joukkojenkin erinäisiin luonneopillisiin ilmiöihin nähden. Vissin kansan ryöstö- himolle ei etsitty luonnollista syytä; sitä pidettiin sen kansan luonteenominaisuuteen kuuluvana asia- na, jonka korkeintaan henkinen kehitys voi hävittää.

Vissiä yhteiskunnallista olotilaa taloudellisine tuotanto- ja jako-oloineen, valtiollisia laitoksia hallituskoneistoineen ja lakikokoelmineen, ja omaisuus- oloja monine ilmiöineen pidettiin ihmisen kenkisen minuuden heijastuksina eikä suinkaan määrääjinä. Sellaisesta käsityksestä luonnollisesti vedettiin johto päätökseksi väitelmä, jonka mukaan kaikkien talou-

dellisten, yhteiskunnallisten ja valtiollisten uudistuspyrkimysten oli kuljettava ihmisten tietopuolisen kehityksen ja henkisen valistuksen rauhallista ja pyhää tietä. Jos kansakerros tahtoi oloihinsa korjauksia — yleistä vaalioikeutta, kokoontumisvapautta, ajatusvapautta, elinkeino-oikeutta — silloin johtajat hurskaalla naamalla selittivät: “kehittäkää itsenne ensin kyllin ansiokkaiksi, kyllin tietoisiksi niitä etuja saamaan.” Mutta jos kansakerros kävi uhkaavaksi, silloin muutettiin kellon ääntä hieman sopuisammaksi ja myönnytellen virkettiin: “kyllähän te saatte, mutta kaiken on käytävä luonnollista ja tasaista kehityksen rataansa; on tehtävä ihmisluonteen valistamiseksi työtä, jotta molemminpuolinen sopusointu saavutettaisiin.”

Kutakuinkin siihen tapaan ajattelivat vielä utopistisen sosialismin miehet, Saint Simon, Owen ja Fourierkin. He väittävät kaiken kyllä muuttuvan hyväksi, taistelun lakkaavan, varallisuuden tasaantuvan ja vihdoinkin yleistyvän sitä mukaa kuin valistus ihmisten sydämissä voittaa alaa. Valistusta ja rakkautta oli siis saarnattava; oli opetettava ihmisille että tieto on parempi kuin typerys, siunaus parempi kuin kirous, ja rakkaus isompi kuin viha. Työnantaja ja hallitsija oli saatettava käsittämään, että työläinen on ihminen, heidän veljensä ja kanssaihmissensä, jonka onnellisuuden piti olla heidän onnellisuutensa. Etupäässä juuri rikkaitten, viisaitten ja vallassaolijain tuli ruveta köyhiä, tyhmiä ja orjia kohottamaan. Viimeksi mainittujen tuli korkein-

taan valmistua ottamaan kiitollisuudella vastaan se kaikkalainen hyvä mikä ylhäältä käsin yhteiselle kansalle annettiin. Niin sopuisasti uskottiin, toivottiin ja odotettiin.

Ja petyttiin!

Samoin oli petetty joka kerta ennenkin sillä tavoin toimien. Olihan se tapa koettu jo monin kerrin ennen.

Auttoiko Kristuksen rakkautta, veljeyttä ja tasa-arvoisuutta uhkuva opetus? Kristityt ovat murhanneet yhtä julmalla tavalla toisiaan puhumatakaan niistä ihmisistä, jotka eivät heidän oppiinsa luottaneet. Ja saadakseen paremmin siten menetellä, muodostelivat mestarinsa sanat mielensä mukaisiksi.

Onko jo ammoin ihmisissä kehittynyt rakkauksen vaisto estänyt heitä vihaamasta toisiaan? Onko jo ammoin ihmisissä kehittynyt oikeudentunne estänyt heitä pettämästä toisiaan? Onko jo ammoin ihmisissä kehittynyt säälintunne estänyt heitä ryöväämästä toisiaan? Onko jo ammoin ihmisissä kehittynyt uskonnollinen sielun kuolemattomuuskäsitys ja oletus ijäisestä ilosta tai piinasta estänyt heitä olemasta suuria lurjuksia keskenään?

Ei suinkaan! Ihmiset ovat olleet juuri niin hyviä tai pahoja kuin heidän toimeentullakseen on täytynyt olla. Mitkään ihanteet eivät ole estäneet niistä saarnaavia pappeja liittymästä yhteen seurakuntalaistensa nylkemisen tarkoituksella. Mikään valistus ei ole estänyt siitä kerskuvaa tiedemiestä puolus-

tamasta hallituksen laittomuuksia. Mikään jalous ei ole estänyt aatelisherraa verottamasta ja orjuuttamasta alustalaisiaan. Mikään sivistys ja oikeus ei estä niistä kerskuvaa porvaria ryöstämästä työläisensä työntuloksia. Mikään armeliaisuus ei riitä ehkäsemään suurpohatan voiton himoa. Mikään veljeyden ja tasa-arvoisuuden ihanne ei voi johdattaa ylellistä mässääjää köyhän työläisen puutteellisen elämäntavan kannalle.

Korkeintaan tyydytään sanomaan: "hyvähän se hyvä olisi, mutta kukapa sitä voipi täyttää". Toiset vuorostaan lohduttavat itseään ja muita sanomalla: "syntihän ja paha tämä tällainen on, mutta minkäs sille mahtaa kun on elettävä, ellen minä riistä itselleni toisilta, niin riistävät toiset minulta ja sentähden minä teen, ennenkuin he kerkiävät, sen toisille mitä he aikovat tehdä minulle."

Edellisellä ei tietysti tahdota kieltää henkisten vaikutuksien arvoa. Sillä ainoastaan tahdotaan huomauttaa parista sangen tärkeästä asiasta.

Ensiksi, että suurin osa ihmisten henkisistä ilmiöistä ovat ainoastaan luokka- eikä suinkaan yleispäteviä ja sellaisina ne kantavat luokkaleimaa, joten ne ovat mahdollisia vaikuttamaan ainoastaan siinä luokassa, missä ne ovat ominaisia.

Toiseksi on huomattava, että kaikkialla ja aina taloudelliset suhteet rajoittavat näitten henkisten vaikutinten ilmausala ja vaikutusta. Edelleen, henkisten ominaisuuksien vaikutusta rajoittaa joukkojen vastaanottokyky, joka vuorostaan on laaja tai

supistettu, riippuen siitä, millainen taloudellisen käytännön edellytys on. Niin ollen, ellei ihmisten taloudellinen elämä edellytä määrättyä henkistä vaikutusta, niin ei ihmisellä ole voimia vastaanottaa ja käytäntöön asettaa. Henkisten ilmiöitten käytäntöön asettaminen voidaan toteuttaa ainoastaan taloudellisten olojen muodostamisella niitten vissien henkisten ilmiöitten edellytysten mukaisiksi.*)

3. Historiallinen materialismi.

Historiallinen materialismi, selvyyteensä kehityäkseen, on tarvinnut sen laajan ja selvän havaintojen tekemisen alueen minkä yhdeksästoista vuosisata loi maailmassa.

Porvarillisen teollisuuden ja kaupan voittokulku murtaat ahtaat läänitysolojen puitteet holhoavine maallisine ja henkisine herroineen ja holhottavine orjineen. Yksilölliseen taitoon ja voimaan nojaava kotiteollisuus kuoleutuu joukkotuotannon ja kone-tekniikan ankaraan syleilyyn. Tarvevälineitten tarpeeseen perustuva paikallismarkkinakauppa kehittyy paikkain- ja kansainväliseksi kauppaliikkeeksi, jota suoranaista voittoa varten ylläpidetään; tavaroiden tuotantoa ruvetaan harjoittamaan liikevoittoa eikä tarvetta varten. Tuotantonsa tulosten muodossa palkkaa nauttinut työläinen tehdään palkka-

*) Katso lähemmin W. J. Ghent, *Mass and class*, siv. 16.

työläiseksi, joka rahaan sulatetussa muodossa tienaa ryöstettyjen työnsä tulosten osuuden. Yleinen maanomistus rajoitetaan ja vihdoin lakkautetaan, jolloin suuret joukot maalaistyöväestöä menettävät maatilkkunsa ja joutuvat palkkatyöläisten yhä laajenevaan kirjavaan luokkaan. Toisella puolella taas aatelisto ja sivistystyöntekijäin suuri liuta pakoitetaan joko köyhtymään tai antautumaan valtaan päässeeseen tuotantomahdin palvelukseen, jossa he pakoitetaan käsittämään elämää uudelta, aineellisemmalta kannalta. Menestys varallisuuden kokoamisessa muodostuu arvon ja vallan perusteeksi.

Saman rinnan tällaisen taloudellisen kehityksen kanssa käypi henkinen kehitys. Porvaristo on pakoitettu edistämään joukkojen alkeisopetusta saadakseen ne kannattamaan taisteluaan vanhan ajan hallitsevia luokkia vastaan. Aateliston ja papiston arvoa oli rikki revittävä ja kansajoukkojen arvoa kohotettava, jotta nämä olisivat tilaisuudessa näkemään hallitsijainkin olevan ainoastaan tavallisia kuolevaisia, joitten arvoa oli mitattava aikakauden vaa-kauksen perusteella. Ja se oli rikkaus, johon kaikilla sanottiin olevan vapaan pääsyn, kun vaan osasi oikein ja sitkeästi yrittää.

Nämä tapahtumat jo sinään olivat omiaan järkyttämään uinailevaa historian idealistista käsitystä. Tietämättöminkin oli vähitellen pakotettu käsittämään, että ihmisten toimintaa etupäässä johti aineellinen elämän tarve eikä ihanne. Sen saattoi nyt pukea sanoihin: "Leipä ensin, hengen nautinto

sitte, ruumis ensin, sielu sitte toisessa sijassa.” Tai-vasosia arvioitiin maallisen edun silmillä; niistä käytiin tinkien kauppaa niinkuin kaikesta muustakin.

Kaiken edellä kerrotun kehityksen vissille asteelle jouduttua alkoi Europan teollisuusmaissa suurteollisuuden erikoisluokaksi jakama köyhälistö nousta, käydä levottomaksi ja järjestyä. Luokkataistelu joutui yhteiskunnallisista tapauksista eturintaan ja toisella puolella teollisuutta vallitseva kapitalistiluokka alkoi käyttää hallitusmahtia omain voittoetujensa kohottamiseksi. Englannin chartistinen liike sekä ensimmäinen työväenkapina Lyonissa järkyttivät idealistista sopusoinnun käsitystä; yhä selvemmäksi paljastui se taloustieteellinen valhe, että kapitaalın ja työn edut ovat sopusointuisia, että vapaan kilpailun tulos olisi yleinen yhteiskunnallinen sopusointu ja hyvinvointi. Idealistinen käsitys ei kuitenkaan luopunut omasta olemuksestaan, se ei tunnustanut mitään luokkataistelua, ei edes luokkajakoa eikä halunnut antaa tuotannolle, taloudellisille olosuhteille eikä materialistisille tarpeille muuta tunnustusta kuin että ne kaikki olivat toisarvoisia asioita kehityksen historiassa.*)

Sentähden syntyi uusi historian tutkimuksen suunta, jonka avulla laajojen kansanjoukkojen toiminnan syitä ja tarkoituksia ruvettiin etsimään esille laajoista historiallisista tosiasioista. Tuli saada varma ja tosiasioihin nojaava peruste uudelle köyhäli-

*) Kaapo Murros, *Suuret haaveiljat* johdanto.

tön luokkataistelun luomalle ajatusmaailmalle. Varmasti saatettiin käsittää, että sen taistelun, joka miljoonaiset köyhälistön jäsenet voi johdattaa voittoon, tuli nojata mahdollisimman varmalle ja totuuden mukaiselle perusteelle; selvästi saatettiin havaita, että se yhteiskunta, missä enemmistöjen edut voivat olla määrääviä, tulee rakentaa todellisille vaikuttimille ja laeille.

Senkaltaisen tutkimuksen tuloksena kehittyi sitte tieteelliseen selviöönsä historiallinen materialismi tai — kuten sitä yleisesti nimitetään — historian materialistinen käsitys.

Historian käsityksen uudistuksesta on ollut suuri hyöty varsinkin siinä, että yhteiskunnallis-taloudellinen kehitys ja kansankerrosten vaikutus sekä asema siihen kehitykseen on ilmennyt esille. Syiden ja seurausten tekijät tässä uudemmassa historian käsittelyssä ovat tietysti muuttaneet paikkojaan. Ne seikat, joita ennen pidettiin valtiollisina tai kansallisina toiminnan määrääjinä ja toimittajina, havaitaan nyt yksinomaan suurten yhteiskunnallisten voimien ilmausmuodoiksi. Kuninkaan valaa tai sotapäällikön kostohalua ei enää pidetä riittävänä selityksenä vanhemmankaan ajan suuren sodan syntymisen aiheille. Nyt syvennyttään etsimään syitä näiden välitysmiesten takana seisovista suurista ryhmistä ja heidän sekä taloudellisista että yhteiskunnallisista tarpeistaan ja oloistaan. Ja aina tällaisen syventymisen tuloksena on ollut huomio, että etupäässä kansan taloudelliset ja yhteiskunnalliset olot ja pyrkimykset

ovat olleet varsinaisia synnyttäjiä ja tekijöitä ja suurmiehet välikäsiä ja asiamiehiä, jotka ovat aseina toimineet. Suurmiehet ja tapahtumat ovat historiallisen suuruutensakin ainoastaan siten ansainneet että he käsittivät aikansa olot ja pyrkimykset ja alistuivat niiden pakon alle.

Historiallinen materialismi onoppi ihmisten taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan syistä ja seurauksista; sen tehtävänä on osoittaa minkätähden ihmiset ovat vissillä tavalla toimineet ja ajatelleet historiallisen olemassaolonsa eri aikoina; sen tehtävänä on osoittaa mille seikoille on pääpaino asetettava oloja arvostellessa ja yhteiskunnallisia uudistuksia toimitettaessa.

Historian materialistinen käsitys opettaa, että ihmisiä kaikkina aikoina ovat johtaneet vissit vaistot ja vaikuttimet, joista määräävinä ovat olleet sellaiset mitkä suorastaan tulivat kyseeseen aineellisten elämäntarpeitten ja etujen hankkimisessa.

Jo luonto on ihmiseen painanut itsensä säilyttämisen vaiston, jonka pakottamana ihminen tarraa kynsin hampain kiinni kaikkeen mikä uhkaa hänen olemassaoloaan luonnon suuressa ja mahtavassa sylissä. Sen elämisen ja kuoleamisen tietoisuuden synnyttämän olemassaolemisen ja elämisen halun kannustamana rientää ihminen kaikkina aikoina tekemään niitä töitä ja taistelemaan niitä taisteluita, mit-

kä tekevät mahdolliseksi hänen toimeentulonsa. Samanlaatuinen perusvaisto on kaikilla elollisilla olennoilla. Se on tärkein ja voimallisin niistä jokaisessa olemuksemme osassa ja jokaisessa veripisarassa asuvista elämänhalun ja mahdollisuuden kiihottimista, joita voidaan ainoastaan tuntea ja käsittää, mutta ei selittää muutoin kuin koko toimintamme avulla. Se on se "vanha Aatami", jota maan mahtavat ovat koettaneet laajoista kansanjoukoista hukuttaa ja irti kiskoa, saadakse ne siten tahdottomiksi orjiksi. Ihminen, joka on tykkänään kadottanut itsensä säilyttämisen vaisto (se on muutoin mahdoton, korkeintaan se voi olla uinailevassa ja niin muodoin vaikuttamattomassa tilassa) on kirjoittanut oman kuolemantuomionsa.

Itsensäsäilyttämisen vaisto johtaa ihmisen takaa ajamaan ihmisen olemassaololle tärkeitä etuja. Näitä etuja on monenlaisia. Prof. Lester F. Ward*) laittelee ihmiskunnan edut aineellisiin ja henkisiin, heimokunnallisiin ja yhteiskunnallisiin. Aikakaudellisessa suhteessa voitaisiin ihmisten tavoittamat edut jakaa nykyhetkellisiin ja tulevaisuusetuihin.

Tärkein sija on annettava aineellisille eduille, sillä ne perusvaikuttimina johtavat ihmisten toimintaa ja ajatuksia. Filosofian tohtori J. H. V. Stuckenberg*) m. m. kirjoittaa, että "aineelliselle etujen

*) Prof. Lester F. Ward, *Pure Sociology*, siv. 21.

*) J. H. W. Stuckenberg, *Sociology*, siv. 208.

vaikuttimelle on annettava etusija sentähden, että se on alkuperäisempi muita. Järjestymättöminä ja järjestyneinä tarvitsevat ihmiset elintarpeita ollakseen olemassa ja suorittaakseen elämänsä työtä. Sitä tosiasiaa ei voida kieltää muutoin kuin tietämättömyyden perusteella; sillä jokaisen ihmisen on elääkseen itsensä hankittava elintarpeensa tahi käytettävä joko väkivaltaisista tahi muita keinoja.”

Luonnon voimat ja niitten ihmisten olemassaolon tielle asettamat esteet ja vaikeudet, jotka elämän mahdollisuuden ovat tehneet ihmisille vaikeaksi, ovat ihmisiä pakoittaneet ajattelemaan keinoja olojensa parantamiseksi. Ja tällaisen aineellisen elämäntarpeen kannustamana on ihmisen ollut pakko yrittellä yhtä ja toista, hankkia kokemuksia edullisesta ja epäedullisesta, hyvästä ja pahasta ja siten kehittyä aivoiltaan. Jokainen olemassaolon taistelussa saavutettu tuntemus ja havainto on lisännyt aivosoluja; aivosto ja sen mukana ajatusvoima on kasvanut. Yhä laajentunut ihmisen aivokoppa on tulos laajentuneista aivoista, jotka vuorostaan ovat tuloksia kokemuksista ja havainnoista, joihin aineellisen elämän tarve johdatti.

Lyhyesti puhuen, ihmisiä on johtanut kaikkina aikoina ja kaikissa oloissa halupäästä mahdollisimman mukavastin auttamaan mahdollisimman tyydyttävistä elämäntarpeista mahdollisimman vähällä uhruksella. Sen tarkoituksen toteuttaminen — elämäntarpeitten hankinta

ja lisääminen — on sekä ihmisen että ihmiskunnan historiallisen kehityksen päävaikutin.

Ihmisen elämäntarpeitten hankinta ei käy päinsä muutoin kuin luonnon avulla. Niin rikas kuin luonto lieneekin, ei se anna mitään ilman edestä, loihtimisella ja rukouksella. Kaikki mitä siltä aikoo ja tahtoo saada, on otettava. Luonto pitää omastaan kiinni ja ihmisen on kokemusten kautta löydettävä keinoja ja aseita, joitten avulla hän voi saada luonnolta tarvittavat tavarat. On erehdyttävä ja petytävä, on kärsittävä puutetta ja tuskaa siihen asti kun osutaan löytämään oikea keino ja oikea tapa toiveitten toteuttamiseksi. Conan Doyle*) on sanonut, että kun kaikki mahdottomuudet ja vähemmän mahdolliset on jättänyt syrjään, jääpi jälle mahdollinen, joka on oikea. Ja sellaista, tosin vitkallista mutta ainoaa luonnollista ja miehuullista tietä kulkien on ihmisen kehitys liikkunut kaukaisesta ja epätoivoisen köyhästä menneisyydestä nykyisen rikkaan elämisen asteelle.

Sellaiset syyt ne pakottavat ihmisen hakemaan toisten ihmisten seuraa, siten yhteenliittyneillä voimilla valloittaakseen luonnolta runsaampia antimia. Ja sitä mukaa kuin aineellisen tarpeen kannustama yhteenliittyminen tapahtuu, sitä mukaa ihmisellinen voima ja tietoisuus kasvaa. Yksilöllisten ihmisten kokemus yhteenliittymisen kautta muodostaa yleiskokemuksen ja tiedon, joka on monin verroin edul-

*) Conan Doyle, Sherlock Holmesin seikkailut, esipuhe.

lisempi yksilöllistä tietoisuutta. Yksilöllinen tahto kehittyy joukko ja luokkatahdoksi, jolla on sanomattoman paljon suurempi vaikutus kuin yksilön tahdolla.

Perheet vähitellen kehittyvät heimoiksi ja kansoiksi. Jokaisen yksilön mielivaltaan nojannut toiminta kehittyy järjestetyksi yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jonka avulla ihmiset ensikädessä taistelevat luonnon pakoittamiseksi palvelukseensa ja toisessa kädessä yhteiskunnallisten ympäristöjen ja järjestyksien kehittämiseksi yhä laajempia edun vaatimuksia vastaaviksi. Prof. Ernest Untermann*) kirjoittaa, että "yhteiskunta järjestys jo heti alussa muodostuu voimakkaaksi aseeksi ihmisiä vajoittavien luonnon voimien y. m. esteitten hallitsemisessa ja voittamisessa. Alussa on tällainen aseena käyttö tapahtunut vaistomaisesti, mutta myöhemmin, kehityksen voittaessa alaa, on ruvettu melkoisen tarkasti havaitsemaan miten ja minkälaatuista osaa yhteiskuntajärjestys pelaa taistelussa ihmisille epäedullisia, luonnollisia esteitä vastaan. Taloudelliset edut ja niiden kehitys määrittelee itsekunkin ajan yhteiskuntajärjestysten muodot ja oikeudellisuuden."

Yhteiskuntien muodostuttua, kehittyvät ennen yksilöihin vaikuttaneet vaistot ja etuharrastukset yleisemmiksi ja ylemmille ihmisille ja luokille samanlaatuisiksi. Samaan aikaan ne kuitenkin vai-

*) Ernest Unterman, *The Materialistic conception of History*, eräs *Appeal to Reason* lehdessä ollut kirjoitus.

kuttavat edelleenkin yksityisiin ihmisiin. Kun erilaatuisia etuja vallitsee, ovat ihmiset omien etujensa valvomisessa pakotettuja taistelemaan sellaisia ihmisiä vastaan, joitten etuihin nähden heidän etunsa ovat ristiriidassa. Tässä taistelussa ovat yksilöt pakotettuja havaitsemaan yksilöllisten voimiensa riittämättömyyden. Ja sentähden he liittyvät yhteistyöhön sellaisten ihmisten keralla joitten asema, edut ja pyrkimykset ovat visseissä asioissa samanluontoiset. Siten kehittyvät ne vaistot ja vaikuttimet, jotka ennen yksilöihin vaikuttivat, yleiseksi vissien ihmisjoukkojen kesken.

Luokkien kehityttyä ne muuttuvat luokka-eduiksi ja vaistoiksi, joita vissin tuotantotavan synnyttämä vissi luokka pyrkii suojelemaan ja lisäämään. Näillä eriluokilla saattaa olla jotain yhteistä, mutta se ei estä niitä taistelemasta toisiaan vastaan niissä asioissa missä luokkaedut ovat vastakkaisia. Tietysti on sekä kaivannonomistajille että työläisille edullista että vissin valtion vuoriston mineraalipitoisuus on runsas. Mutta se ei silti tee olemattomaksi työläisten erikoisetukatsomusta, jonka mukaan kaivantojen omistuksen tulee siirtyä työläisille itselleen. Tietysti kaikille Amerikan ihmisille on edullista että Amerikan tuotanto on kukoistavalla kannalla. Mutta se seikka ei suinkaan ole riittävä ehkäisemään taistelua Amerikan porvariston ja työväestön välillä. Se on ainoastaan osotuksena visissä suhteessa yleistyneistä etujen vaikuttimista. Ja niissä asioissa missä edut ovat yleisiä, ei myös

luokkataistelukaan ilmene. Niinpä ei kukaan työläinen taistele edistynyttä tuotantojärjestelmää vastaan. Taistelua käydään ainoastaan sen tuottaman hyödyn työväenluokalle omistamiseksi.

Aikakaudellisessa katsannossa nykyhetkelliset, tai, toisin sanoen, ihan lähintä toimeentuloa koskevat etujen vaikuttimet ovat määräävimpanä. Ihminen tarvitsee juuri tänä päivänä syödäkseen, juodakseen ja muutoin itseään verhotakseen. Sentähden hänen ajatuksensa kiintyvät ensi sijassa jokapäiväisen elämän asioihin. Hän ajattelee muita tulevaisuusasiota nykypäivän elämän mahdollisuuksien kannalta. Ei kukaan voi ajaa tulevaisuusetuja ellei hän ole kutakuinkin ravittu ja turvattu nykyhetkenä. Nälässä nääntyvä ihminen mieluummin ottaa yhden kunnollisen aterian vastaan nälkäpäivänä, sen sijaan että jättäisi sen ottamatta sentähden että kymmenen vuoden kuluttua hänelle luvataan tuhat aterialla. Hänellä on varma tieto, ettei hän elä kymmentä vuotta ellei hän saa nyt heti yhtä aterialla. Siinä syy minkätähden marttyyreja ihanteille ilmestyy niin niukasti. Korkeintaan joku äärimmäisessä hermostuksen aallokossa uhraa itsensä, kuten sitä sanotaan.

Tulevaisuusetuja ihmiset taloudellisten tarpeitensa kannustamina ajavat sitä mukaa kuin heidän nykyhetkellinen toimeentulonsa sallii. Mutta toiselta puolen taas ei kukaan voi nykyhetkellisiä etuja hankkiessaan kieltäytyä synnyttämästä ja kehittämästä tulevaisuusetuja. Taistelussa nykyhetken tar-

peitten eduksi saavutetut tietoisuusmuodot, parannetut tuotanto- ja yhteiskuntajärjestelmät suurempine etuineen ja oikeuksineen ja niistä johtuvine etevämpine katsomuksineen — ne kaikki ynnä monet muut edut jäävät tulevaisuudessakin ja jälkipolville perintönä nautittavaksi.

Ihmisten sivistys, yhteiskunnallinen järjestö, oikeuskäsitteet y. m. sellaiset ovat suorastaan riippuneet siitä mitä kulloinkin on tuotettu, millä tavalla on tuotettu ja miten on tuotteita vaihdettu tai jaettu. Asiasta lausuu J. A. Stern*): “Kun aineellisen toimeentulon välikappaleet ovat tärkein elämisen ja olemisen ehto ja elinvoimain perustus, niin on siitä seurauksena, että koko sivistys riippuu tuotannosta. Siten siis mitä erilaisemmat historialliset eroavaisuudet ja muutokset johtuvat tuotantotapojen muutoksista. Historiassa ilmenevä kehityksen laki, ihmisyyden alituinen nouseminen yhä suurempaan täydellisyyteen on käsitettävä tuotannon kehitykseksi, joka vaikuttaa kehitystä kaikilla muillakin aloilla. Historialliset taistelut pääasiallisesti ovat olleet taisteluja aineellisista eduista.”

Karl Marx vuorostaan lausuu, että se ei ole ihmisen tietoisuus joka määrää hänen yhteiskunnallisen asemansa, vaan päinvastoin hänen yhteiskunnallinen asemansa määrää hänen tietoisuutensa. F.

*) Jo ennen mainittu julkaisu,

Engels*) jatkaa samaa ajatusta selittäen: “ettei yhteiskunnallisten muutosten ja valtiollisten mullistusten alkusyyt ole löydettävissä ihmisten päistä ja heidän kasvavasta ymmärryksestään — vaan tuotanto- ja vaihtotavoista. Heräävä tieto siitä, että olemassa olevat yhteiskunnalliset järjestelmät ovat järjettömiä ja vääriä, että järki on muuttunut järjettömyydeksi, hyvä työ kiusaukseksi, on ainoastaan merkinä siitä, että tuotantotavoissa, vaihto- ja jakomuodoissa on tapahtunut muutoksia, joihin entisten edellytysten mukaan muovaeltu yhteiskuntajärjestys ei enää sovellu. Keinot myöskin älyttyjen epäkohtien poistamiseksi täytyy olla olemassa ja löytyä muuttuneissa taloudellisissa oloissa itsessään. Keinot eivät siis liioin ole ihmisen päästä keksittäviä, vaan ne tulee saada pään avulla esille taloudellisen elämän aineellisista tosiseikoista.”

Yllä olevien määritelmien tarkoitus on sanoa, että ihminen on pakoitettu ajattelemaan ja tuntemaan sen aseman kannalta, minkä hän yhteiskunnassa ja sen taloudellisessa toiminnassa omaa. Torppari tietää torpparin asemassa saavutettujen katsomuksien valossa saman asian toiseksi minkä torpparin isäntä taas oman vastakkaisen katsomuksensa mukaan tuntee päinvastoin. Se asema, missä me elämme ja toimimme, määrää meidän tietojemme laadun ja määrän. Kun vissi taloudellinen tai yhteiskunnallinen epäkohta koskee meitä, syntyy meillä siitä tietoisuus, jonka synnyttyä me ryhdymme

*) Kommunistinen manifesti, esitys,

päämme avulla tutkimaan niitä oloja missä epäkohta ilmenee. Sen epäkohdan aiheet löydettyämme, kehitty meille tietoisuus sen poistamiseen tarvittavista keinoista. Se tietoisuus on kokonaisuudessaan löydettävissä epäkohdan syissä tai aiheissa. Näitten epäkohdan aiheitten poistaminen on epäkohdan lääke.

Konesepä tekee vissin koneen. Hän asettaa sen käyntiin. Mutta yhtäkkiä se pysähtää tai muutoin rupeaa renkkaamaan. Sitä ei konesepä alkujaan ole aavistanut. Hän ei liioin ole aavistanut minkä tähden se kone tulee pysähtymään tai renkkaamaan. Sen tiedon hän saa vasta koneen pysähtyttyä tai epäkuntoon jouduttua. Silloin hän ottaa koneen tarkastellakseen. Hän havaitsee, että joku pyörä on siinä liian suuri, joku hammas mennyt poikki tai joku akselin reikä on liian ahdas. Sen havaittuaan hän saapi "viisauden", jonka avulla poistaa syyn.

Samoin on yhteiskunnallisten ja henkisten ilmiöitten laita. Jotain menee vinoon tuotanto-oloissamme. Sitä ei ennen tiedetty. Mutta vihdoin se vinous rupeaa jotain ihmisryhmää vaivaamaan. Toisia se ei mahdollisesti vaivaa. Silloin vaivanalaiset ryhtyvät hakemaan vinouden syitä. Heidän tietonsa karttuvat ja muuttuvat. Löydettyään syyt, he ryhtyvät toimiin niitten poistamiseksi.

Siten kulkee kaikkalainen historiallinen kehitys asteettain. Ja siten kehitty ihmisten tuotantokyky ja tietoisuus aina jääden jälkipolvien lisäänty-

väksi perinnöksi, jota käyttäen heillä ovat suuremmat elämän ja edistyksen mahdollisuudet. Sitä mukaa kuin sellaista säästöä lisääntyy, rupeaa kehitys kulkemaan kiivaammin. Menneisydessä pienikin muutos ihmisten oloissa otti vuosituhansia ja sittemmin vuosisatoja. Nyt vuosikymmen mullistaa oloja hämmästyttävästi. Olet puolivuosisikymmenen pois Suomesta ja sen jälkeen sinne palaat, niin havaitset siellä tapahtuneen paljon sellaista, mitä tuskin saatoit aavistaa.

Edellisestä luonnollisena johtopäätöksenä seuraa, että tietoisuus ja käsitys yleistyy sitä mukaa kun ihmisten asemat taloudessa ja yhteiskunnassa yleistyvät. Yhteenkuuluvaisuuden tarve luopi ihmisille heimos-, kansallisuus- ja ihmiskunta-aatteen. Kokeemukset sorrosta ja eriarvoisuuden turmiollisuudesta synnyttävät veljeyden ja tasa-arvoisuuden pyrkimyksen. He yleistyvät sitä mukaa kuin elämän asemat yleistyvät ja yleistyen asettavat ihmiset samojen vaikutuksien alaisiksi. Esimerkiksi porvaristo, kun siihen vissillä kehityksen asteella rupeaa kiipeästi koskemaan köyhälistöluokan osottama katkeruus, on pakoitettu kehittämään aivoissaan utuisen ihanteen olotilasta missä kaikki olisivat toisiaan rakastavia veljiä. Mutta se ei suinkaan estä sen käytännöllistä ja vastakkaista toimintaa niin kauan kun suoranainen luokkaetu on sille ihanteelle vastakkainen. Samoin on köyhälistön laita, sillä nimenomaisella eroituksella ainoastaan, että köyhälistölle

veljeyden ihanteen eduksi käytännöllinen taistelemine on luokkaetujen mukainen.

Historiallinen materialismi on historiallisen idealismin jyrkkä vastakohta. Sen, minkä historiallinen idealismi selittää perussyyksi ihmiskunnan toiminnalle, sen historiallinen materialismi asettaa sen toiminnan tulokseksi ja päinvastoin. Sentähden on historiallinen materialismi monen ihmisen mielestä raaka ja alhainen. Sehän kieltää ihmisten ihanteellisuuden ja henkiset ominaisuudet! Niin sitä huudahdellaan. Ja kiivaimmin juuri siltä taholta, missä suoranainen rahanhimo johtaa ihmiset köyhälistön katalimpaan ryöväämiseen ja orjuuttamiseen. Mutta onko sellainen väite totta?

Minä annan jo ennen mainitun J. A. Sternin*) vastata. Hän sanoo että: "historiallinen materialismi opettaa vaan, että aineellisilla harrastuksilla ihmiselämässä on tärkein tehtävä, että ihminen etupäässä ajattelee toimeentuloansa, mitenkä hän voisi hankkia elintarpeensa ja että sen takia useimmatkin ihmiset, jos heidän pitää joko vaihtoehtoisesti uhrata tärkeitä aineellisia etuja tahi ihanteellisia harrastuksia, mieluummin luopuvat jälkimäisistä. Onhan selvä asia: ihminen voi elää lukematta sanomalehtiä, menemättä kirkkoon tai teatteriin, pesemättä itseänsä saippualla, ilman kristillistä rakkautta ja ilman inhimillisyyden tunnetta, ilman uskontoa ja siveyttä, mutta hän ei voi elää ilman ravintoa, vaate-tusta, asuntoa. Näihin verraten ovat kaikki ihan-

*) Jo ennen mainittu julkaisu, siv. 52.

teelliset asiat ylöllisyystavaraa. Eikä suinkaan tässä opissa liian suuriksi arvata aineellista hyvää eikä ihanteellista liian vähäiseksi. Eihän se sano, minkä täytyy olla, vaan ainoastaan väittää olevaksi, mikä on. Palatsin kupu ja pääty ovat kyllä jotain erinomaisempaa kuin pohjakerros, mutta tämä voi olla olemassa ilman kupua, kupu taas ei ilman pohjakerrosta. Tästä voi päättää — sivumennen lausuen — että kaikki ihanteelliset maailmanparantajat, jotka tahtovat ratkaista yhteiskunnallisen kysymyksen siiveysopilla, sivistyksellä y. m. panevat päätset hevosen häntäpuolelle ja ovat hullun rakennusmestarin kaltaisia, jotka ensin käyvät kupua ja sitte vasta pohjakerrosta rakentamaan.”



TOINEN LUKU.

Yhteiskunnan taloudellinen rakenne.

1. Tuotanto-olojen kokonaisuus.

Karl Marxin ja hänen koulukuntansa tieteelliseen selviöön kehittämä historiallinen materialismi on yhteiskuntaopin alalla tehnyt suuren mullistuksen. Yhteiskunnan oikea asema, tehtävä ja merkitys ihmiskunnan olemassaolon taistelussa on esitetty oikeassa valossa. Sen todellinen rooli on vedetty päivän valoon niin selvänä ja vakuuttavana, että yksinkertaisinkin voipi sitä tutkia ja ymmärtää. Tarvitsee ainoastaan katsoa ja ottaa huomioon, niin on saanut kirkkään ja oikean kuvan, jonka ohjaamana on helppoa ja rohkaisevaa antautua yhteiskunnallisen taistelun tuoksinaan. Sentähden tässä yhteiskuntarakenteen esitelmässä tulenkin seuraamaan Marxin ja hänen koulukuntansa ajatuksen latua.*)

*) Karl Marx käsittelee teoksensa *Das Kapital* (Pääoma) ensimmäisessä osassa sangen laajaperäisesti kyseessä olevaa asiaa.

Yhteiskuntaopilla ymmärretään sellaista tieteen alaa, joka pyrkii tutkimaan ja selittämään yhteiskunnallista rakennetta, sen tehtäviä ja ilmiöitä ihmiskunnan historiallisessa taistelussa.

Yhteiskuntarakenteessa on kaksi osuutta: Taloudellinen rakenne eli tuotanto-olojen kokonaisuus, ja henkinen järjestävä ja hallitseva rakenne oikeus-, siveys- ja valtiokäsitteinen.

On jo ennen viitattu, että itsekunkin ihmisen hyvinvointi ja kehitysmahdollisuus nojaa olemassa ololle tärkeitten elämisen välineitten tuotantoon. Näitä elämäntarpeita voidaan hankkia ainoastaan luonnossa löytyvien raaka-aineitten ja ihmisen oman työn avulla. Luonto on voimakas ja pitää vissillä tarmolla kiinni omistaan ja antaa niitä sitä mukaa kuin ihminen työvoimillaan ja kyvyillään kykenee niitä anastamaan. Siitä on seurauksena, että ihminen on pakoitettu edistämään omien voimiensa ja tietojensa vaikutusvaltaa.

Kun yksilöllisillä voimilla on kaikki mahdolliset ponnistukset koettu ja samaan aikaan ihmisten lukumäärä on lisääntynyt, rupeaa ihminen hankkimaan toisten kaltaistensa yhteyttä. Siitä seuraa ihmisellinen yhteenliittyminen, joka tapahtuu joko perhesuhteitten kautta tahi siten, että voimallisempi alistaa heikomman palvelukseensa. Yhteenliittynyt ihmisjoukko muodostaa yhteistoiminnan elämän tarpeitten hankkimiseksi. Ja se taloudellinen toiminta,

mitä laajemmaksi ja voimallisemmaksi se tulee, kehittyä yhteiskunnallisen rakennuksen perustekijäksi, joka vissillä tavalla määrää itsekunkin ihmisen aseman ja suhteen toisiin ihmisiin yhteiskunnassa. Siihen tuotanto-olojen kokonaisuuteen kohdistuvat kaikkien yhteiskunnan ihmisten harrastukset ja toimenpiteet. Se on se magnetivuori, joka puoleensa kiinnittää ihmisten huomion ja määrää heidän tärkeimpien käsitystensä suunnan.

T u o t a n t o - o l o j e n k o k o n a i s u u d e n muodostavat työ, tuotannon välikappaleet ja tuotannon tulosten jako.

Työllä ei ymmärretä yksinomaan ruumiillista ponnistusta vaan ruumiillista ja henkistä yhteisponnistusta, jonka tuloksena on ihmisille välttämättömiä tarpeitten tyydyttäjiä. Henkinen kyky säilyttää itsessään työtaidon ynnä keinot, ruumiillinen kyky ne asettaa käytäntöön tuotannon moninaisilla aloilla. Kansojen todellinen rikkaus riippuu etupäässä siitä, missä määrin niitten jäsenet ovat työkykyisiä sekä henkisessä että ruumiillisessa suhteessa; sillä työkyvyllä pystytään kaikkina aikoina hankkimaan ihmisten elannon välineitä. Ihmisten, ollakseen mahdollisimman työkykyisiä, tulee olla tilaisuudessa käyttämään henkisen ja ruumiillisen työkykynsä kehittämiseksi kaikki ne ihmisen henkiselle ja ruumiilliselle hyvinvoinnille välttämättömät ja siis hyödylliset nautintoaineet ja välineet mitkä työ sitä varten nimenomaan luopi.

Tuotannon välikappaleilla ei tarkoiteta yksinomaan työaseita, joita ihminen työssä käyttää, vaan

kaikkia niitä välineitä, jotka ovat välttämättömiä työlle jotain tarpeellista synnyttääkseen. Luontorikkauksineen, josta saadaan raaka-aineita — työaseet, joilla luonnon rikkauksia hankitaan ja muodostetaan ihmisille sopiviksi käyttötavaroiksi — ja kulkuneuvot, joilla voidaan tavaroita ynnä ihmisiä kuljettaa. Luonnonomaisten rikkauksien hyödyllisyys riippuu siitä missä määrin ihminen niitä voi käyttää hyväkseen, ja arvo vuorostaan siitä, miten paljon niitten luonnolta vallottamisessa on käytetty työtä. Työaseitten arvostajana on myös työ, joka ne on kehittänyt ponnistuksillaan. Samoin kulkuneuvojen arvostajana on työ, joka ne on rakentanut ja joka niitä käyttää. Työntekijä, työläinen, on niin muodoin tuotantovälineiden todellinen omistaja.

Tuotannon tulosten jaolla ei yksinomaan ymmärretä jakoa sen yksinkertaisessa ymmärryksessä; sillä ymmärretään jakoa sen laajassa, historiallisessa merkityksessä. Tuotannon tulosten jakoa on suoritettu useammalla tavalla riippuen kulloinkin määrävistä omistus- ja valtasuhteista. Samoin on jaon peruste vaihdellut, seuraten aina jakajatekijöinä olleitten ihmisryhmien etukatsomuksista. Visseinä aikoina on työn suoritus ollut heimokunnallinen; silloin heimo on jakanut elintarpeet kaikille yhteisesti nautittavaksi. Toisina aikoina on työn suoritus ollut yksilöllistä; silloin pidettiin tulos yksityisenä ja vaihdettiin toisten työnsuorittajain kanssa tarpeen mukaan. Taas toisina aikoina eivät työläiset omistaneet luontoperäisiä rikkauksia; silloin niitten rik-

kauksien omistajat jakoivat näitä rikkauksia käytäville vissin osuuden tuloksista ja itse luonnon rikkauksien omistajina pitivät toisen osan. Nykyään porvaristo omistaa kaikki tuotannon välikappaleet ja työläinen on siten joutunut niitten puutteessa porvariston valtaan; tällöin porvaristo työpalkan nimellä jakaa työväelle niukan osuuden sen todellisista työntuloksista ja itse pitää suurimman osan, voittona, korkona ja yliarvona. Siitä johtuvan taloudellisen elämän epätasaisuuden tähden itsetietoisuuteen heräävä, köyhälistöksi muuttunut työväestö, vaatii nyt vuorostaan yhteiskunnallista omistusta, tuotantoa ja jakoa, jonka kautta yhteiskunnallisen varallisuuden mukaan taataan kaikille tasaiset nautinto-oikeudet.

Siis tässä katsannossa, yhteiskunta on taloudellinen ase, jota elämäntarpeen kannustama ihmisjoukko käyttää taistelllessaan luontoa vastaan, siten pakottaakseen sen helpommin hellitämään yhä runsaampia elämän tarpeita, mukavuuksia ja nautintoja ihmisille. Toisin sanoen, yhteiskunnan taloudellinen rakenne on sellainen yhdysside, joka yksityisissä ihmisissä ilmenevät aineelliset ja henkiset tuotantovoimat yhdistää laajaksi ja vaikuttavaksi työkoneeksi, millä luontoa yhä etevämmin hallitaan.

Mutta kun kerran taloudellinen yhteistoiminta on ruvennut ilmenemään, niin silloin sellaisessa yhteistoiminnassa olevat ihmiset eivät yksinomaan ole

suhteessa tai tekemisessä luonnon kanssa. Heille on kehittynyt suhteita toisten ihmisten kanssa. He valmistavat tarvetavaroita siten, että he asettuvat toisiinsa nähden visseihin suhteisiin ja oloihin ja vaihtavat tai jakavat työnsä tuloksia vissillä tavalla. Yksilö ei enää suhtaannu luontoon yksilönä, mutta tuotantoa harjottavan yhteisön sisällisenä osuutena.

Ne yhteiskunnalliset olosuhteet, joissa tavarain tuottajat ovat toisiinsa nähden ja ne ehdot, joitten mukaan he vaihtavat tuotannon tulokset keskenään ja ottavat osaa tuotantoon kokonaisuutena, riippuvat tuotanto välikappaleitten ja tuotantotapojen laadusta. Tuotannon välikappaleet ja -tavat ovat erilaatuisia ja muuttuvia. Siitä seuraa että tavarain tuottajien yhteiskunnalliset olosuhteet ovat erilaatuisia ja muuttuvia. Uuden työaseen keksiminen tai työtavan kehittäminen muuttaa työläisten asemaa ja siis suhdetta tuotannossa. Etevän porauskoneen ja raudan nostolaitoksen keksintö aiheuttaa mullistuksen koko rautakaivosalalla ja siitä jatkuvat vaikutukset koko yhteiskuntaan. Entisen, käsivoimiin nojaavan porauksen ja raudan noston vallitessa tarvittu työläisarmeija käypi tarpeettomaksi ja niin muodoin on pakoitettu muille aloille antautumaan ja siten siellä vuorostaan aiheuttamaan työvoimien tarjontaa ja suhteitten muutosta. Toiselta puolen taas voidaan osottaa, että sellaiset keksinnöt tekevät raudantuotannon runsaaksi ja huokeaksi, jolloin

rauta astuu sellaisien tarpeitten palvelukseen missä, raudan kallishintaisena ollessa, on jotain muuta ainetta käytetty. Rautaa esimerkiksi ruvetaan käyttämään rakennuksissa ja laivoissa, jolloin uusi työala kehittyy monine työläisineen ja työtapoineen. Tämän työalan tulokset, esim. laivat, edelleen edistävät tai kehittävät laajemman kansainvälisen kaupan monine seurauksineen. Etevät, koneelliset kangaspuut käytäntöön asetettuna kykenevät mullistamaan kaikkien yhteiskunnan jäsenten aseman. Siis samoin kuin sellaisien uusien raaka-ainemaitten löydöt, kuin Australia ja Amerika, kykenevät mullistamaan ihmisten käsityksiä maan-alueesta, samoin myös jokainen uusi keksintö tai parannus tuotantovälineissä — niihin myös kulkuneuvot luettuna — ja voimissa on mullistanut yhteiskunnan jäsenien aseman ja suhteen toisiinsa nähden. Ja se merkitsee laajemmassa ymmärryksessä, että koko yhteiskunnalliset tuotantosuhteet muuttuvat sitä mukaa kun tuotantovälineissä ja voimissa tapahtuu muutoksia.

Siitä on siis seurauksena mitä moninaisempi yhteiskunnan taloudellisten järjestelmien kehitys, jota vuorostaan yhteiskunnan päällysrakennuksen kehitys moninaisine ilmiöineen seuraa.

Kun vissin heimokunnan jäsenet vissinlaatuisilla tuotantovälineillä ja voimilla kykenevät yksinomaan tuottamaan sen verran mitä heimokunnan olemassaololle on välttämätöntä, on heidän taloudellinen järjestelmänsä olemassa ainoastaan elintarpeitten tuotantoa ja jakoa varten joita toimitetaan kommunis-

tisella tavalla. Heimokunnan vanhimmat pitävät silmällä tuotantoa ja elintarpeitten jakoa. Sääntönä tällaisessa yhteiskunnassa on: Kunkin kyvyn mukaan työ ja tarpeen mukaan ansio.

Mutta kun työaseissa ja työvoimissa tapahtuu edistystä, niin on siitä luonnollisena seurauksena, että vissejä tarvevälineitä voidaan tuottaa enemmän mitä heimokunnassa tarvitaan. Työvoimia niiltä tuotannon aloilta voidaan siirtää uusille tahi taas sellaisille aloille missä entisestään ei riittäviä työvoimia ole. Mutta useimmissa tapauksissa ei sellainen siirtokaan voi estää tarvetavarain yht'äkkistä runsastumista kehittämästä heimokunnan tarvetta runsaammaksi. Silloin katsotaan eduksi, että sellaisia liian runsaita tarveaineita vaihdetaan toisten heimojen kanssa sellaisiin tarvetavaroihin mitä oman heimokunnan keskuudessa ei valmisteta mutta joita kuitenkin saatetaan tarvita. Sellaisessa vaihdossa saapi työntulos tavarain luonteen, jolla on itsessään vaihtoarvonsa.

Jonkun ajan saattaa tällainen vaihto tapahtua vanhan kommunistisen järjestelmän puitteissa. Mutta vähitellen tavarain valmistus vaihtoa varten lisääntyy ja vaihto kasvaa. Heimokunta joutuu tekemisiin vieraitten vaihtajien kanssa. Samalla heimokunnan jäsenluku kehittyy suureksi. Näitten y. m. syitten tähden kehittyy tavarain valmistus ja vaihto yksilölliseksi, jolloin kommunismi hitaammin tai nopeammin sortuu yksityisen tuotannon ja omistuksen kariikossa.

Siitä on tuloksena yksityistaloudellinen järjestelmä, missä yksityiset perheet muodostavat taloudellisia osia. Näitä osia vaan löysästi valtion valta yhdistää toisiinsa. Siis vastakohta kommunistiselle järjestölle, missä yksityisperheen menestys riippui koko heimokunnan yhteisponnistuksesta. Tässä uudessa järjestelmässä se riippuu yksityisen perheen erikoisponnistuksesta tavaran tuotannon ja vaihdon alalla. Tällä asteella kehittyy yksityisomistusoikeus vaihdettaviin tavaroihin nähden. Ihmiset hyväksyvät yksityisen omistusoikeuden tultuaan tilaisuuteen sitä edukseen käyttämään tavaraain vaihdossa. Työaseet ovat luonnollisesti myös sen henkilön yksityistä omaisuutta, joka niitä voi käyttää ja käyttää tavaran valmistamisessa. Nämä yksityiset omaisuudet olivat työn seurauksia ja hedelmiä.

Moisessa taloudellisessa järjestelmässä ilmenee moninaisia taloudellisia ihmisryhmiä, joilla tavaraain tuottajina ja vaihtajina on omia etujaan valvottavana. Nämä muodostavat etujen läheisyyden mukaan luokkia, jotka käyvät taistelua vastakkaisen etujen kannalla olevia luokkia vastaan.

Varalliset ja varattomat kaikkina aikoina muodostavat ne pääluokat, jotka sitte vuorostaan jakaantuvat erilaatuisten sisällisten harrastustensa tähden useampiin sisällisiin ryhmiin. Luokkaryhmien ja pääryhmien välillä riehuu taistelu taloudellisista eduista

ja niille välttämättömistä yhteiskunnallisista oikeuksista. Tämän taistelun ainaisena tuloksena on erinäisten sisäisten luokkain yhteenliittyminen. Vallassa olevat luokat vallitsevien taloudellisten olojen perusteella kohoavat yhä yleisempään varallisuuteen ja mahtavuuteen. Se luonnollisesti yhtäläistyyttää varattomien luokkien taloudellisia oloja, saattaen väliryhmät joko kohoamaan varallisuuteen ja valta-asemaan tai sitte köyhyyteen ja vallanalaisuuteen.

Sitä tietä kulkee taloudellisten olojen kehityksen kannustama luokkakehitys. Ja useampien väliasteitten kautta, joissa kapitalistisen tuotantoolojen edellytykset kehittyvät määrääviksi, kulkee kehityskulku perustamaan nykyisen suurteollisuuden ja maailman kaupan, jotka muodostavat sellaisen taloudellisen olotilan, missä kaikki tuotannonvälikappaleet ja luontoperäiset pääomat kuuluvat pieniluokuiselle kapitalistien joukolle, joka hallitsee koko yhteiskunnallista elämää. Kaikki muut väliluokat ovat muuttuneet varattomiksi palkkatyöläisiksi, jotka ovat pakoitettuja myymään työvoimansa kapitalisteille rikkauksia kokoomaan. Koko yhteiskunta jakaantuu kahteen leiriin, yhteen kuuluvat ne suurpohatat, jotka tekemättä mitään nauttivat ja omistavat kaikki, toiseen kuuluvat ne köyhät työläiset, jotka luovat koko maailman rikkauden, mutta eivät omista ja nauti mitään muuta, kun yhä niukenevan oikeuden saada orjantyötä, kuolla kurjuuteen ja matkustaa omalla kustannuksellaan helvettiin.

Jokainen yhteiskunnallinen rakenne omaa itsessään kaksi toisilleen vastakkaista vaikutusta. Niitä vaikutuksia, luonteeseensa katsoen, voidaan nimittää myötävaikutukseksi ja vastavaikutukseksi.

Nämä lait ilmenevät joko eri aikoina kaikille vissin yhteiskunnan ihmisille tahi samaan aikaan kumpikin. Jälkimmäisessä tapauksessa ne ilmenevät eri luokissa kumpikin.

Alussa saattaa vissi yhteiskuntajärjestelmä näyttäytyä sen kaikille jäsenille edulliselta. Silloin ilmenee myötävaikutus kaikkiin samalla kerralla. Uusi yhteiskuntajärjestelmä ja sen tuotanto-olot saattavat olla edelliseen nähden paljon edullisempia ja niin muodoin voivat kaikille taata suurempia oikeuksia ja nautintoja, joita edellisessä on totuttu kaipaamaan. Myös eivät vissin järjestelmän puutteet alussa näyttäydy selviöinä. Vallassaolevat varakkaat luokat joko eivät uskalla tahi eivät voi harjoittaa alempien luokkien riistämistä ylönsuuremmissa määrin. Ja niin muodoin varattomat luokatkin uskovat parasta uusissa oloissa.

Siten oli kapitalistisenkin tuotantotavan ja järjestelmän laita. Se tuntui alussa olevan yleishyödyllinen. Se avasi uusia, ennen kuulumattomia tulolähteitä ihmisille, teki tarvekalut ja elintarpeet halvemmiksi, vähensi työrasitusta konekeksintöjen avulla, laajensi orjien vapauden ja lisäsi mahdollisuuksia sivistykseen.

Mutta vissin ajan kuluttua rupesivat uuden järjestelmän varjopuolet tulemaan esille ja vaikuttamaan vastakkaisesti visseihin luokkiin. Ne luokat, kuten sanottu, ovat aina olleet pääasiallisesti varattomia luokkia, joitten työntuloksista varakkaat luokat ovat oman saaliinsa imeneet. Sitä mukaa kun työläisten, eli toisin sanoen, tuotantovoimien olemisen ehtoja vissit olot rupeavat rasittamaan, sitä mukaa kehittyä heissä vastavaikutus epäedullisia oloja kohtaan. Sen sijaan, että ne olot ovat aikoinaan edistäneet tuotantovoimien liikuntoa ja olemassaoloa, muuttuvat ne nyt tuotantovoimien kahleiksi.

Jo ennen mainittu J. A. Stern*) selittää Marxin määritelmän mainitusta kehityksestä seuraavaan tapaan: “Uusi tuotantotapa, alkuansa yleishyödyllinen, muuttuu yleisvahingolliseksi siten, että se yhä enemmän enentää nyljettyjen puutetta ja kärsivien lukua. Kärsivät havaitsevat, että parannettu tuotantotekniikka enennetyn tuotannon kautta voisi melkoisesti kohottaa myös kärsivien taloudellista luokka-asemaa. Ja juuri siitä seuraa, että nämä kapinoivat olemassa olevaa yhteiskuntamuotoa vastaan ja koettavat saada uutta yhteiskuntamuotoa, missä uuden tuotantotekniikan edut tulisivat heidänkin nautittavakseen.

Mutta varakkaalle, vallassa olevalle luokalle ovat olot edullisia. Ne vaikuttavat siihen myötäisesti. Sentähden tahtoo tämä luokka säilyttää valtaansa ja pysyä uhatussa asemassa käyttämällä kaik-

*) Jo ennen mainittu julkaisu, siv. 46.

kia väkivallan keinoja. Turhaan; sillä aina mahtavammiksi paisuvien, puutetta kärsivien joukon hyökkäystä he eivät ajan oloon voi kestää. Nylettyjen suurempi lukumäärä tempaa vihdoin hallitsevalta luokalta väkivallan välikappaleet — joilla ei ole enää mitään sisällistä oikeutta — ja pakottaa sen alistumaan.

Silloin seuraa yhteiskunnallinen mullistus. Sen tehtävänä on saattaa omistusolot sopusointuun tuotantovoimien kanssa, että tuotantovoimat edelleen voivat olla olemassa ja nauttia niitä etuja mitkä silloin ovat niitten olemassaolon ehtoja.

2. Luokkajako ja taistelu.

Edellisestä kertoilusta päättäen, kaikkien valinneitten ja vallitsevien yhteiskuntien historia on ollut luokkataistelujen historiaa.

Yhteiskunnalliset muodot muuttuvat silloin kun vissit luokat taistellen voittavat itselleen edulliseman aseman tuotantoon, jakoon ja omistukseen nähden, ja niin muodoin pääsevät suurempaan yhteiskunnalliseen valtaan, jota ovat käyttäneet yhteiskunnan henkisillä voimilla omien etujensa turvaamiseksi. Missään ei saateta havaita vaikuttavampaa todistusta siitä, että ilman luokkataistelua olisi yhteiskunnallisia muutoksia tapahtunut.

Jo edellä on viitattu, että luokkajako saapi varhaisimman alkunsa etujen yksilöllisestä ristiriidasta.

Yksityisomaisuuden hämärimpinä aikoina erilaatuisten taloudellisten etujen kannalla elävät perheet olivat keskinäisessä taistelussa. Sen taistelun pakottamina läheisempien etujen kannalla olevat perheet liittyvät yhteen. Siten luokkien lukuisuus vähenee samassa suhteessa kuin ne tulevat suuremmiksi ja vaikutusvaltaisemmiksi käytävässä luokkataistelussa.

Toiselta puolen selitettynä kehittyi luokkajako heimojen välisten taistelujen kautta. Vissit heimot saavuttaakseen enemmän etuja, pyrkivät valloittamaan toisia heimoja alamaisikseen. Näissä heimojen välisissä taisteluissa näyttää taistelu- ja valloituskiikko aiheutuneen kahdesta varsin selvästi havaittavasta syystä. Niissä taistellaan joko toisen heimokunnan hallussa olevan sopivamman maa-alueen tahi vissin työkyvyn ja taidon valloittamiseksi. Luonnollisesti ovat nämä taistelut puettu johonkin muuhun muotoon. Esimerkiksi juutalaiset Mooseksen aikana paetessaan Egyptin orjuudesta ja myöhemmin taistellessaan maa-alueista niiden entisiä omistajia vastaan pukivat tarkoituksensa "Jumalan käskyjen" taakse. Varsinkin jotain käsiteollisuutta harjoittavat heimokunnat olivat suurimmaksi osaksi pakoitettut antautumaan orjiksi.

Orjuuden kautta syntyy toisten työn ja vaivan näön kustannuksella elämisen ilmiö voittajain piireissä. Samalla ruumiillinen työ saapi häpeällisen leiman, joka muka alentaa vapaan ihmisen arvoa. Orjalaumat tehdään omaisuudeksi, siten eroittaen

heidät kaikista ihmisoikeuksista. Sellainen käsitys ja järjestelmä on hyvin pitkäikäinen. Vielä "oikeamielinen" Cato sanoi, että orjia voi myydä ja tappaa, sillä neidän olivat ainoastaan aseita, joiden avulla "ihmiset" hankkivat rikkautensa.*)

Siten syntyy ensimmäinen laajempi yhteiskunnallinen luokkajako. Voittajaheimot, jotka ennen olivat keskinäisiä taisteluja taistelleet, liittyivät yhteen yhteisien nautintojen ja etujen perusteella, samalla kun useammat heimot samoihin orjuuden oloihin painettuina rupesivat keskenään myötätuntoisiksi ja siten muodostuivat luokiksi, joiden sisällisten jäsenten edut ovat suunnilleen samat.

L u o k k a r y h m i t t y m i n e n t a p a h t u u kahdella eritavalla. Se tapahtuu väkivaltaisten ja rauhallisten toimenpiteitten kautta. Väkivaltainen menettelytapa ilmenee heimokuntien ja kansojen välisissä taisteluissa, joita taloudellisten etujen tähden käytiin ja jotka päättyivät vissien ihmisjoukkojen taloudellisen tai valtiollisen aseman muutokseen. Sitä vastoin sellaisia taisteluja, mitkä eivät johtaneet vallitsevien luokka-asemien muutokseen, ei sovi luokkataisteluiksi nimittää vaikka ne luonteeltaan olisivat olleet miten mahtavia tahansa. On aina pidettävä mielessä arvosteltaessa luokkataisteluja, että luokkataistelun ehtona on muuttaa tais-

*) Roomalainen konsuli v. 195 e. Kr. Puolusti roomalaisuutta ja vastusti ahneutta ynnä ylellisyyttä. Lähemmin Yleinen historia, Lindeqvist, siv. 193.

televien luokkien keskinäisiä suhteita ja asemia.

Rauhallinen menettelytapa vuorostaan ilmenee tuotantotapojen ja omaisuuden aloilla tapahtuneen kehityksen synnyttämässä luokkamoudostumisissa. Ja siten muodostuneihin luokkiin ovat sodat verrattain vähän vaikuttaneet, varsinkin varmemman tuotantomuodon kehityttyä. Useimmassa tapauksessa sodat aiheuttivat ainoastaan hallitsijan vaihdosta. Mutta varsinaiset taloudelliset luokat, kuten orjavoudit, orjat ja maitten vuokraajat jäivät entisiin oloihinsa. Heidän asemansa saattoi muuttua toisiinsa nähden ainoastaan sellaisen taistelun kautta, mikä omaisuusoloissa ja tuotanto-oloissa aiheutti muutoksia. Ja sellainen taistelu saattoi olla ihan rauhallista; vaikkakin tarkoitukseltaan kumouksellista kehitysliikettä. Kumouksellista se oli sentähden, että sen tarkoitus aina oli mullistaa vallassa olevien luokkien valta-asema ja saattaa se uusien taistelevien ryhmien omaksi, jotka sitä omien etujensa turvaamiseksi ja laajentamiseksi käyttävät.

Luokkataistelussa itsessään on oman lopullisen häviämisen syy. Se on luokkataistelun vaikuttavassa luonteenominaisuudessa. Luokkataistelun aiheet, etujen ristiriidat, käytyään selviksi, pakottavat kärsivät luokat taistelemaan niitten ristiriitojen poistamiseksi. Ja sikäli kun ristiriitoja poistetaan, käyvät edut yleisemmiksi, jolloin taistelevien luokkien lukumäärä vähenee.

Mitä kauvemaksi menneisyyteen menemme, sitä pienempinä ja moninaisina luokkina tapaamme

ihmiset. Mutta sitä mukaa kuin olot yhtäläistyvät — heimokunnat sulautuvat laajemmiksi valtakunniksi j. n. e. —harvenee luokkien lukumäärä, samalla kun itse luokat tulevat laajemmiksi. Porvarillisessa yhteiskunnassa ei varsinaisesti ole muuta kuin kaksi luokkaa. Näiden luokkien välillä nyt tapahtuu taistelu, joka tulee olemaan viimeinen luokkataistelujen historiassa.

Köyhälistö, etujen ristiriitaisten vaikuttimien tähden, taistelee niitten ristiriitojen poistamiseksi. Köyhälistön voitto merkitsee niitten ristiriitojen katoamista, jotka nyt luokkajaon porvariston ja köyhälistön välillä aiheuttavat. Siitä vuorostaan on seurauksena molempien luokkien yhtyminen samanlaisten etujen pohjalla.

3. Luokkatietoisuus ja käsite.

Porvarilliset sanansaivartajat ja nykkyripoliikoitsijat ovat hyvin kernaita selittämään, että luokkajako ja siitä johtuva taistelu on seurauksena vilpitsijain kiihotuksesta, joka lietsoo tyytymättömyyttä, luokkatietoisuutta ja vihaa köyhien ihmisten keskuudessa. Siinä he ovat yhtä väärässä kuin kaikissa muissakin puipulikeinoissaan.

Ei mikään luokkatietoisuuden ja vihan mahti synnytä luokkajakoja ja taistelua. Päinvastoin luokkajako ja luokkaetujen saavuttamiseksi käytävä taistelu kehittää luokkatietoisuuden, jota niin kut-

sutut kiihottajat ainoastaan selittävät ja jonka he sanovat olevan olemassa. Esim. sosialistipuhujan puhe saattaa olla kiihottavaa; mutta sitä se ei ole omasta voimastaan. Päinvastoin puheen kiihottavainen luonne syntyy siinä käsitettyjen ja vallitsevien tosiolojen kiihottavista ominaisuuksista. Koko laajalla puhuja-ajallani en ole kertaakaan onnistunut liioitetulla kuvauksella herättämään kuulijointeni huomioa. Asiain todellinen kuvaus on löytänyt heissä aina innokkaan vastakaiun.

L u o k k a t i e t o i s u u s i l m e n e e a i n a
s e n l a i s e n a m i l l a i s e k s i l u o k k a o l o t s e n
e d e l l y t t ä v ä t.

Miten erillään ihminen eläneekin omasta luokastaan, ovat hänen yleisimmät katsomuksensa ja tunteensa luokkaetujen ja perusteitten mukaisia.

L u o k k a e t u j a y k s i t y i s e t u s a m a n
l u o k a n j ä s e n i l l ä o n s a m a v ä l i t t ä m ä t t ä
t ä s i i t ä , m i t e n e r i l a a t u i s i l t a n e p i n n a l t a
k a t s o e n n ä y t t ä v ä t . L u o k k a e t u o n v a a n
l a a j e n n e t t u m e r k i t y s y k s i t y i s e d u l l e ; s i l l ä m o l e m m i l l a
o n s a m a a i h e e n s a s a m a n l a a t u i s i s s a p y r k i m y k s i s s ä ,
t a r p e i s s a j a h a l u i s s a . E s i m e r k i k s i t y ö v ä e s t ö n t a r p e e t
j a e d u t e d e l l y t t ä v ä t l u o k k a p y r k i m y k s e n t y ö a r v o n
k o h o t t a m i s e e n , p a r e m m a n p a l k a n s a a n t i i n , p a r e m p a a n
e l ä m ä ä n j a l a a j e m p i i n o i k e u k s i i n . S a m a t
p y r k i m y k s e t o v a t y k s i t y i s i l l ä k i n t y ö m i e h i l l ä . H e i d ä n
y k s i t y i s e t t a r p e e n s a y h d i s t y v ä t y l e i s i i n . Y k s i t y i s e l l ä
t o i m i n n a l l a n ä i d e n e t u j e n s a a v u t t a m i s e e n o n
v i s s i t r a j o i t u k s e n s a . S e n t ä h d e n o n i h m i s e n v ä l t t ä -

mättömästi opittava löytämään toisia samojen vaikuttimien alaisia yksilöitä ja ryhtymään heidän kanssaan yhteistyöhön tarkoitusten saavuttamiseksi. Ja sikäli kun etujen eristyminen tapahtuu ja yhä käy jyrkemmäksi sikäli käyvät myös käsitykset ja tunteet eroaviksi vastakkaisille eduille nojaaville luokille ja niiden yksilöille.

Näiden luokkatunteiden ja käsitysten ei ehdottomasti tarvitse olla täysin tietoisia; muutamissa tapauksissa niitä on vaikeanlainen havaitakin. Mutta siitä huolimatta ne ovat olemassa ja vaikuttavat määrättyjen luokkien jäsenten menettelyn lopulliseen päätökseen. Ne saattavat olla ihan vaistomaisesti johtavia vaistoja. Työmiehestä kehittynyt rikas työnantaja ei aina voi varmasti selittää minkätähden se mikä työmiehenä ollessa tuntui oikealta ja hyvältä, tuntuu työnantajana ollessa väärältä ja pahalta. Tunnelmissa on tapahtunut tasainen muutos tai kehitys taloudellisen eli luokkakehityksen keralta. Uusien etujen vaikuttimet hallitsevat häntä, ja uudet edut vuorostaan kehittyvät uusien elinehtojen ja niiden hankkimistapojen kehityttyä.

Huomattava muutoin on, etteivät luokkatunteet ehdottomasti merkitse selvää luokkatietoisuutta. Luokkatietoisuus on vasta tulos niistä, vaikka samalla on totta, ettei luokkatietoisuus ilman luokkatunteita voi koskaan syntyä. Kukaan ei voi sitä ulkoapäin teennäisesti synnyttää. Esimerkiksi järjestyvätön työläinen katsoo olemassaolon taistelun kysymystä yksityisen työntekijän kannalta ainoastaan.

Hän tahtoo kyllä samaa mitä koko työväenluokkakin, s. o. parempia palkkoja, helpompaa ja lyhyempää työpäivää. Mutta samalla häneltä puuttuu luokkatietoisuus miltei tykkänään. Hänen luokka-asemansa ei ole vielä kehittynyt selväksi. Hän voi niin muodoiin kuvitella itseään työläisenä ainoastaan välillisesti ja uskoo itse pääsevänsä työnantajaksi. Mahdollisesti hänen tietoisuutensa alue on liian ahdas ottaakseen luokkatietoisuutta vastaan. Sellainen tila saattaa olla hallitsevan luokan henkisen hallituksen tulos. Kaikissa tapauksissa hän ei kuitenkaan huomaa eikä tahdo huomata, että hänen etunsa ovat sopusoinnussa toisten työläistoverien etujen kanssa. Hän ei voi käsittää, että se mikä on yhden palkkatyöläisen voitto taikka tappio palkkatyöläisenä on laajemmassa ymmärryksessä koko palkkatyöläisten voitto taikka tappio.

Luokkatietoisuuden selviäminen koko suuressa määrin riippuu siitä, kuinka läheiset hyödyn toiveet luokkatoiminta missäkin tapauksessa edellyttää. Esimerkiksi ammattijärjestöihin liittymistä edellyttävä luokkatietoisuus on paljon varhaisempaa lähtöä kuin yhteiskunnalliseen sosialistijärjestöön liittymistä aiheuttava tietoisuus. Ammattijärjestötoiminta on edellyttänyt silminnähtäviä etuja jo läheisimmässä tulevaisuudessa luokkatoimintaan liittyvän työväen taistelun kautta. Sitä vastoin täydellinen luokkatietoisuuden aste, joka edellyttää kaikkien työväestön tuotannon harjoitta-

miselle, tuotannon tulosten jaolle ja nautinnolle tarvittavien välineiden ja oikeuksien työväestölle omiksi saattamista, on paljon vaikeampi saavuttaa sentähden, ettei tässä tapauksessa etujen toivo ja niiden saamisen mahdollisuus ole niin selvä ja läheinen kuin edellisessä ammattijärjestöjen taistelussa.

Lopullisesti vasta taistelu, joka asteettain yhä kärjistyy, kehittää luokkatietoisuuden täydelliseksi selviöksi. Sentähden saatetaankin havaita, kuinka ammatillinen työväenluokan taistelu kehittyy yhä jyrkemmäksi ja pitemmälle tähtääväksi sikäli kuin lähimmät toiveet on toteutuneet, vaatimukset suureneet ja taistelussa koettu oman voiman tunto on kehittynyt. Edelleen on usko täysiin oikeuksiin kasvanut valtavassa määrässä. Oikeustieteen prof. Ihering on sanonut: Taistelussa on sinun löydettävä omat oikeutesi. Ja se määritelmä pitää tässä suhteessa pätevänä paikkansa. Taistelu kasvattaa tydellisemmän tajunnan oikeuksista samalla kuin voima niiden saavuttamiseen kasvaa.

4. Luokkaviha.

Äärimmilleen kiihottunut luokkataistelu, missä vallassa olevat luokat turvautuvat kaikellaisiin raakoihin keinoihin, synnyttää luokkavihaa. Luokkaviha on puhjennut ilmilieskana miltei jokai-

sen luokkataistelun vissillä asteella taistelun äärimmäisen kireälle kehityttyä. Nykyään sellaisesta luokkavihasta saadaan esimerkkejä nähdä sangen runsaasti kaikiällä, missä vallassa oleva luokka, turvautuen väkivaltaan tai valtiolliseen hallintoon, koettaa estää sorrettuja luokkia rauhallista ja luonnollista tietä ilmituomasta vaatimuksiaan ja taistelemasta niiden eduksi.

Luokkaviha, syntyen luonnollista, olojen määräämää tietä, tulee myös olojen vissillä kehityksen asteella häviämään. Se tapahtuu silloin kun luokkataistelu häviää taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen kaikille ihmisille samanlaatuiseksi muodostumisen kautta. Turhaa sitä vastoin on teennäisten kasvatustapojen avulla luokkataistelua ja -vihaa yrittää lakkauttamaan. Se ei kuitenkaan onnistu; sillä siinä eivät mitkään pyhät idealit voi olla tekijänä.

Idealivaikutuksien pätemättömyydestä luokkataistelun ja vihan hillitsemisessä osottaa W. J. Ghent*) muutamia sattuvia lauseita. Hän mm. sanoo seuraavaa:

“Kuukausittain, viikottain jopa kaksi kertaakin viikossa Yhdysvaltojen 111,942 pappia saarnaa seurakunnilleen määrättyjä ihmisten välisiä elämänperusteita selitteleviä idealeja tarkoituksella, että niitä jokapäiväisessä elämässä toteutettaisiin. Tässä toimessa heitä avustavat kymmenet tuhannet kansan-

*) W. J. Ghent, *Mass and class*, siv. 18.

opettajat, neuvojat ja puhujat, joiden joukossa ovat sellaisetkin kuuluisuudet kuin tuomari Bremer, prof. Adler, pres. Eliot, Hadley ja Roosevelt. Mutta epäiltävä on, josko yhtään käytännöllistä elämän seikkaa on näiden saarnojen perusteella niiden mukaiseen suuntaan muodostettu. Yleisesti opetetaan, että Jumala on tehnyt samanlaisiksi ihmisiksi kaikkien kansallisuuksien jäsenet ja käskenyt heidän rauhassa työtä tehden elämään maan päällä. Luuleeko kukaan, että rotuviha, joka neekerejä kohtaan on raivonnut, on vähääkään laimennut edellisen elämänperusteen opetuksen avulla? Vaikuttaako kolminaisuuden kirkko ja Yrjö Washingtonin jalo muisto, jota elähdyttämässä muistopatsas seisoo lähellä New Yorkin Wall-kadun rahamarkkinoita, rauhoittavasti ja jalostuttavasti Wall- ja Broadkaduilla taisteleviin rahamiehiin? Vaikuttaako se heihin niin suuressa määrin että he lakkauttaisivat verenhimoisen ja hurjan taistelunsa liikevoitoista? Myöntävästi ei voi vastata kukaan muu kuin sellainen ihminen, joka unhottaa kaiken todellisuuden ja uskoo ihaniin unikuviin.”



KOLMAS LUKU.

Yhteiskunnan henkinen rakenne.

1. Henkiset tietoisuusmuodot.

Kuten edellisessä osassa jo oli huomautettu, jakaantuu yhteiskunnallinen järjestelmä kahteen rakenteeseen. Edellisessä luvussa käsiteltiin taloudellista rakennetta ja sen vaikutuksia ihmisiin. Nyt vuorostaan on syvennyttävä tarkastelemaan yhteiskunnan henkistä päällysrakennetta ja sen tehtäviä.

Yhteiskunnallinen päällysrakennemuodostuu niistä henkisistä tietoisuusmuodoista joita yhteiskunnan tuotanto-olojen kokonaisuus aiheuttaa. Niin muodoin yhteiskunnan henkinen rakenne nojaa yhteiskunnan tuotanto-olojen kokonaisuuteen ja sen aiheuttamiin luokkavaikutelmiin; sen kehitys seuraa taloudellisen rakenteen kehitystä, sortuen vissin taloudellisen rakenteen mukana joko hitaammin tai nopeammin ja taas kehittyen uutta taloudellista rakennetta vastaavaksi.

Yhteiskunnan henkiset tietoisuuden muodot ilmenevät pääasiallisesti moraalina, lakina ja valtiovaltana. Niissä ilmenee vissin yhteiskunnan jäsenien tietoisuus kaikesta siitä mikä silloin pidetään hyvänä ja pahana, oikeana ja vääränä, määräävänä ja määrittävänä. Ja niissä ilmenevät tietoisuuden muodot muodostavat yhteiskunnallisen päällysrakenteen, jota vissit vallassa olevat luokat joko vaistomaisesti tai itsetietoisesti käyttävät suojelemaan omalle olemassaololleen ja eduilleen välttämättömiä tuotantoloja, vaihtotapoja ja omistussuhteita.

Moraali, ylimalkaisesti puhuen, on ihmisissä ilmenevä käsitys kaikesta siitä mitä pidetään siveellisenä, oikeana, jalona, hyvänä, kauniina ja ihmisellisenä. Moraali ilmenee ihmisten uskonnollisissa, kansallisissa, kasvatustieteellisissä, oikeustieteellisissä, sukupuolisiveydellisissä, taiteellisissa yms. ilmiöissä; niitten kautta se vaikuttaa yhteiskunnallisissa toiminnoissa ja elämässä yleensä.

Uskonto selittää ihmisen suhdetta jumalaan ja tulevaiseen elämään. Tämän suhteen määrittely muodostaa uskonto-opin ja opetusjärjestelmän. Niitten toimenä on ollut laatia vissejä ehtoja ihmisten maalliselle elämälle, jossa jumalan tahdon ja vallan tulee ilmetä. Jumalan selitetään pitävän yllä vissin laatuista hallintoa vissien välitysmiesten, esivaltojen avulla täälläkin maailmassa. Esivallan ja alamaisen suhde toisiinsa määritellään uskonopilla. Helvettiä

ja taivasta, tulevaista rangaistusta ja palkintoa käytetään kiihottimena ihmisten taivuttamiseksi näihin uskonnollisiin määritelmiin.

Kansallisuuskäsitteissä ilmenee yksityisen ihmisen suhde yhteisöön, heimoon tai kansaan. Tämän suhteen selittäminen muodostaa kansallisuusaatteen kansallisine ilmaisumuotoineen, joissa osotetaan mitenkä ja minkätähden yksityisen ihmisen on pyrittävä harrastamaan ja tukemaan omia kansallisia laitoksiaan ja vieromaan kaikkea vierasta. Kansallisuustunnetta kiihotetaan isänmaanrakkauden ja itsekkään kansallisylpeyden lietsomisella ihmisiin. Selitetään, että ihmisen kaikissa suhteissa on paras elää omassa maassaan, sillä "oma maa on mansikka, muu maa on mustikka". Siten kehitetään kansassa intoa puolustamaan kansallisia olomuotoja muitten kansojen hyökkäyksiä ja vaikutuksia vastaan, jotka kansan visseille luokille olisivat vahingollisia sentähden, että niitten kautta uudet ainekset pääsisivät vaikuttamaan kansan sisällisiin oloihin ja jakamaan kansallisia etuja.

Kasvatusopilla määritellään miten ihmisiä on kasvatettava, että he tulisivat vastaamaan vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän käsityksiä hyvistä, jaloista ja siveellisistä ihmisistä; se tahtoo osottaa millaisia käsityksiä, tunteita ja tietoisuuden muotoja on opetettava kunnioittamaan, missä järjestyksessä ja millä tavalla kunnioittamaan ja elämässä toteuttamaan ynnä päinvastoin.

Oikeustajunnassa ilmenevät ihmisten käsitykset heidän suhteistaan toisiinsa, hallitukseen, työhön, omistukseen ja yleensä toimintaan järjestetyn yhteiskunnan osuuksina. Nämä käsitykset kehittyvät oikeustieteeksi, joka vuorostaan opettaa minkälaiset suhteet ja toiminnan muodot ovat hyviä tai pahoja, oikeita tai vääriä, rehellisiä tai rikoksellisia. Oikeustieteelliset käsitykset niitä vastaavien olojen ja luokkien vaikutuksesta muodostuvat kirjoitetuksi laiksi, jossa yksityiskohtaisemmin mainitut suhteet määrätään yhteiskunnan jäsenten noudatettavaksi. Lakia valvova valta määrää rangaistuksia sellaisille ihmisille, jotka ovat lakia loukanneet tai, toisin sanoen, tehneet rikoksia niitä suhteita vastaan, mitkä vallitseva laillisuus on ottanut suojellakseen.

Sukupuolisiveellisyyksikäsitteitten ja määritelmien kautta ilmenee minkälainen avioliiton ja perheen muoto on tarkoitustaan vastaavin vississä yhteiskunnallisessa olintilassa. Miehen ja naisen keskinäinen suhde, heidän taloudelliset ja yhteiskunnalliset velvollisuutensa ja oikeutensa ynnä lapsien kasvatusta, määritellään jollain yleisellä tavalla. Ja sen määritelmän mukaan sitte yleisesti arvioidaan mikä sukupuoli- ynnä yleensä perhe-elämässä on oikein ja siveellistä ja mikä taas väärin ja siveetöntä.

Taiteelliset ilmiöt vuorostaan selittävät havainnollisella ja kuvannollisella tavalla ihmisissä ilmeneviä käsityksiä ja tuntemuksia elämästä, luonnosta, kauniista, hyvästä ja päinvastaisesta.

L a k i s i s ä l t ä ä v a r m a n m ä ä r i t e l m ä n
n i i s t ä o i k e u k s i s t a j a v e l v o l l i s u u k s i s -

ta mitkä vallassaolijain käsityksen mukaan ovat perusehtoina vissin yhteiskunnallisen järjestelmän olemassaololle. Lainlaadinta tapahtuu vallassaolevien luokkien toimesta. Ja lainpyhyttä ja loukkaamattomuutta valvoo vallassaolevien luokkien muodostama hallitus.

Laki sisältää itseensä kaksi perusmuotoa: valtiollisen ja yhteiskunnallisen lakijärjestelmän.

Valtiollinen lakijärjestelmä käsittää säädökset valtion perusteista, kokoonpanosta, hallitustavasta, järjestyksen ylläpitovallasta, tuomio- ja verotusoikeudesta ja vissien luokkien oikeuksista ja velvollisuuksista valtioasioissa.

Yhteiskunnallinen lakijärjestelmä käsittää säädökset omistuksesta, perintöoikeuksista, tuotannosta, kaupasta, työnteettäjien ja tekijäin suhteista.

Kirjoitettu laki on ainoastaan yhteiskunnan visin kehitystason selviöönä kehittämä ihmisten käsitys kaikesta siitä mitä pidetään edullisena ja siis hyvänä ja mitä taas epäedullisena ja siis pahana.

Valtiovalta muodostuu pääasiallisesti niitten luokkien jäsenistä tai edustajista, jotka visseissä oloissa ovat määräävässä, vaikuttavassa asemassa; se valta nojaa ensikädessä siihen taloudelliseen mahtiin mikä näillä luokilla on ja toisessa kädessä valtiolliseen perustuslakiin, joka hallitukselle antaa tilaisuuden siveellisten ja väkipakkoisten keinojen käyttämiseen valtansa turvaamiseksi.

Valtiovallan tehtävänä on hallita kansa niitten periaatteitten ja lakien mukaisesti, mitkä ovat tulleet virallisesti hyväksytyiksi. Pääasiallisesti sen tehtäviin kuuluu maan puolustus ulkonaisia ja sisällisiä vihollisia vastaan, verotus ja oikeudenkäyttö.

Luotuamme nyt tällaisen hätäisen ja ylimalkaisen katsauksen yhteiskunnan päällysrakennetta muodostaviin tietoisuuden muotoihin, voidaan ryhtyä tarkastamaan näitten tietoisuusmuotojen kehitystä ja osuutta luokkataistelujen tuoksinassa.

Ennen on jo viitattu, että tuotanto-olojen kokonaisuus synnyttää erilaatuisia etuja, jotka jakavat yhteiskunnan jäsenet omia etujaan ajaviin luokkiin. Siitä seuraa, että sitä seuraavassa taistelussa vissit luokat voittavat ja pääsevät taloudelliseen valta-asemaan. Valta-asemansa nojalla kehittävät nämä luokat silloin omat henkisen tietoisuutensa muodot yleisiksi ja virallisiksi ja siten järjestävät yhteiskunnallisen päällysrakenteen omien etujensa mukaiseksi. Se on ollut melkoisen helppo tehtävä; sillä kun vissit tuotanto-olot alussa ovat kaikille yhteiskunnan jäsenille kutakuinkin entisiä edullisemmat, niin eivät nämä asetu vastustavalle kannalle uusiin yhteiskunnallisiin järjestelmiinkään nähden. Päinvastoin ne alussa tuntuvat kaikille joltisenkin hyviltä. Siten ne muodostuvat ikäänkuin yleispäteviksi, ja sellaisina vastaavat kaikkien luokkien yleisimpiä käsityksiä. Tietysti jo silloin on olemassa näille järjestelmille jotain vastakkaista, mutta se on vielä tulevan luokkataistelun selvittävää ja elvyttävää vaikutusta odottamassa.

Olojen kehittyessä siirretään aikoinaan yleispäteviksi ja virallisiksi tunnustetut tietoisuuden muodot kasvatuksen kautta lapsiin ja nousevaan nuorisoon, ennenkuin he ovat joutuneet kosketuksiin tuotanto-olojen ja luokkataistelun kanssa. He eivät silloin voi omata minkäänlaatuisia käsityksiä niistä tosiseikoista, jotka tuotanto-oloissa ja luokkataistelussa ilmeten vaikuttavat ihmisien ymmärrykseen ja määräävät heidän katsomuksensa tärkeimmissä tietämisien ja tuntemuksen seikoissa. He eivät niinmuodoin voi kieltäytyä vastaanottamasta sitä ymmärrystä, mikä heihin kasvatuksen kautta siirretään. Ja kun he sitte myöhemmin astuvat vanhempiansa rinnalle tai tilalle yhteiskunnalliseen elämään, hallitsee heitä joko pitemmän tai lyhyemmän ajan tämä kasvatuksen kautta saavutettu ymmärrys asioista. Se ymmärrys on siten laajentunut ankaralla voimalla hallitsevaksi yleiseksi mielipiteeksi, joka osaltaan häiritsee ja lamauttaa vissien luokkien taistelua, joka jo muuttuneitten ja kärjistyneempien luokkaolojen synnyttämänä ilmenee.

Sama tulos, mikä saavutetaan edellä mainitun kasvatuksen kautta, voidaan saavuttaa myöskin siten, ettei anneta lapsille ja nuorisolle minkäänlaatuista tietopuolista kasvatusta. Joko vanhempien taloudellisella köyhyydellä tai hallituksen menetteilyllä ehkäistään lasten ja nuorison tietopuolinen kehitys. Siitä on tuloksena, että heistä muodostuu kaikkea oudoksuvia ja käsittämättömiä ihmisiä, joita saatetaan johtaa puolelle ja toiselle, Vaarallisiin

seuraus lienee siinä, että siten kasvaneet ihmiset itsetiedottomuudessaan alistuvat kernaammin hallitsevien luokkien tahdosta riippuviksi ja siten aiheuttavat samanlaatuisen sotkevan ja lamauttavan vaikutuksen luokkataisteluun, kuin luokkien luokkasvatuksen saaneetkin aiheuttavat.

Mutta mitkään seikat eivät silti ajanoloon voi vastustaa edistystä ja uudistusta. Taloudellinen rakenne kehittyy ja kehittää luokkavastakohtia yhä selvemmin havaittaviksi. Luokkataistelu virkistymistään virkistyy ja lietsoo valtaan pyrkivien luokkien henkiset tietoisuuden muodot selviöihinsä. Nyt ne valloittavat sorrettujen luokkien mielissä sijansa ja pyrkivät ilmi, astuakseen valta-asemiin virallisina tietoisuuden muotoina entisten ja jo vanhettuneitten tietoisuuden muotojen tilalle. Luokkaolojen ja taistelun luokkatietoisiksi kehittämät vanhemmat rupeavat lapsilleen ja nuorisolle opettamaan omien etujensa mukaista olojen ja elämän ymmärrystä, joka muodostuu vastavaikutukseksi virallisen kasvatuksen vaikutuksille. Siten kehitetyt ihmiset astuessaan julkiseen toimintaan visseillä työaloilla, ovat jo alusta alkaen kernaampia käsitämään oman luokka-asemansa ja ottamaan osaa luokkansa taisteluun, joka kärjistymistään kärjistyy.

Vanhat, vallassaolevat luokat, valtaanpyrkivien, uusien luokkien rynnätessä, käyttävät vanhoja, itsemääräämiään ja yhteiskunnallisiksi tunnustettuja tietoisuutensa muotoja aseina estääkseen ja ruhjoak-

seen uusien luokkien tarkoituksen. Siten ne tietoisuuden muodot, yhteiskuntajärjestelmät moraalisine-, laillisine- ja valtiokäsitteineen, jotka vissinä aikana ilmoittivat yhteiskunnan jäsenien yleisimmän käsityksen heidän oikeuksistaan ja eduistaan, muuttuvat nyt taisteluaseiksi, joita vallassaolevat luokat käyttävät yhteiskunnan jäsenien yleisimmän oikeuksien ja etujen käsityksen vastustamiseksi *).

Sellaisen aseman vallitessa muuttuu entinen ja vanha käsittämättömäksi ja typeräksi. Entinen hyvä työ muuttuu kiusaamiseksi, järki järjettömyydeksi, oikeus vääryydeksi, siveys siveettömyydeksi ja laki laittomuudeksi. Ei voida käsittää minkätähden viralliset ja vallassaolevat tietoisuuden muodot ovat niin erehdyttäviä ja ihmisten onnea ja edistystä vastustavia; on vaikea ymmärtää mitenkä ihmiset joskus ovat voineet olla niin typeriä, että ovat sellaista pötyä pitäneet oikeana ja hyvänä.

Siten valtaanpyrkivät luokat taistellen ovat pakoitettuja kehittämään omat tietoisuutensa muodot äärimmäiseen selviöönsä. Kun sitte vihdoinkin valtaanpyrkivät luokat voittavat ja kukistavat entisten vallassaolijain mahdin — ja sen ne tekevät; muuta ehtoa ei ole; sillä muutoin sortuu koko yhteiskunnallinen olemus taantumustilaan ja sitä seuraavaan lopulliseen häviöön — niin silloin uusi valtuokka asettaa omat tietoisuuden muotonsa entis-

*) Archille Loria, *Economic foundations of society*, käänttänyt alkukielestä Lindley M. Kearsley, II luku.

ten tilalle hitaammin tahi nopeammin. Ne vuorostaan luokkakehityksen vissillä asteella saavat virallisen ja yleispätevän luonteen. Ja taas vissillä kehityksen asteella käytetään niitä aseina, joilla taistellaan ankaraa ja toivotonta taistelua vanhoillaan pysymisen ja siis mahdottoman puolesta uudistusta ja edistystä ja siis kaiken inhimillisen olemisen ehtoa vastaan.

Sellaisessa taloudellisessa järjestelmässä, minkä tuntomerkinä ovat useat luokat, ryntää useinkin useampia henkisiä katsomuksia siveydestä, oikeudesta, laillisuudesta ja vallasta vastakkain. Mutta sitä mukaa kuin taistelevat luokat yleistyen harvenevat — s. o. kun yhteiskunnan jäsenet jakaantuvat yksinomaan rikkaisiin ja köyhiin, työnteettäjiin ja työntekijöihin, hallitseviin ja hallittaviin, niinkuin nykyisessä kapitalistisessa yhteiskunnassa on käynyt — sitä mukaa myöskin näitten henkisten käsitteitten moninaisuus vähenee ja ne sulkeutuvat lopullisesti kahteen pääryhmään. Nämä nyt enään ryntäävät toisiaan vastaan sillä seurauksella, että vanhan, vähemmistöjen etuharrastuksia vastaavien käsitteitten on sorruttava laajojen enemmistöjen etuharrastuksia vastaavien käsitteitten tieltä. Ja kun viimeinen, ratkaiseva voitto on saavutettu siinä taistelussa, jota ainoastaan kahteen luokkaan jakaantunut kansa suorittaa, ja kun se voitto on saavutettu laajojen enemmistöjen eduksi, silloin häviävät luokkatietoisuuden muodot. Yhteiskunnallisiksi silloin kehittyvät tosineolla yhteiskunnallisten jouk-

kojen henkiset tietoisuuden muodot, joitten tarkoituksena ei ole enää suojella minkään luokan tai yksilöjen etuja ja oikeuksia toisten luokkien hyökkäyksiä ja oikeuksia vastaan. Sen sijaan niitten tehtävänä on suojella laajojen yhteisöjen etuja ja oikeuksia mahdollisesti tapahtuvia ymmärtämättömien ihmisten ja pikkuryhmien hyökkäyksiä vastaan. Koko yhteiskunta silloin muodostaa valtion ja sen hallitus on koko yhteiskunnan jäsenistöllä, joka sitä käyttää omaksi onnekseen.

Siten riehuvan taistelun kautta kulkevassa kehityksessä vaihtelevat ihmisten moraaliset, lainopilliset ja valtiolliset käsitykset. Kaikki muu tässä kehityskulussa muuttuu, paitsi jokaisessa ihmisessä asuva ja yhteistilissä ääntyvä pyrkimys halu mahdollisimman täydelliseen onnellisuuteen, nautintoon ja hyvinvointiin mahdollisimman vähillä kustannuksilla.

Selvyyden vuoksi osotettakoon tässä henkisissä tietoisuusmuodoissa tapahtuneita muutoksia, jotka tuloksina ihmisten taloudellisista oloiloista ovat vissinä aikoina ilmenneet.

2. Moraalikäsitteitten muutokset.

Koska vallitseva moraalio on tulos vallitsevasta taloudellisesta rakenteesta, niin seuraa siitä, että

jokainen muutos taloudellisella alalla aiheuttaa myöskin moraalisen muutoksen. Moraalin historialliset vaihdokset todistavat kyllin selvästi sen.

Roomalaisen talouden kukoistuksen aikana, jolloin orjalaumojen maanviljelys y. m. tuotanto oli loistavimmillaan, kannattivat maitten vuokraajat rikkaitten maanomistajain moraalisia katsomuksia, joitten mukaan jo luonto viisaudessaan oli määrännyt, että suurin ihmisten enemmistö jo syntymässään on alistettu muutamien viisaitten ihmisten johdettaviksi. Nämä maitten vuokraajat olivat sangen jyrkkiä moisessa katsomuksessaan ja sitä orjalauimoille kuvilla ja opetuksella mieleen painettiin. Mutta heti kun silloinen tuotantomuoto rupesi käymään vähemmän tuottavaksi ja maanvuokraajat jäivät liian niukoille tuloille, silloin he luopuivat rikkaitten katsomuksista ja liittyen kapinallisiin orjalaumoihin omistivat näitten keskuudessa kehittyneen moraalikatsomuksen. He rupesivat kapinaa pitämään luonnollisena ja oikeutettuna sen sijaan että ennemmin olivat sellaista pitäneet suurena hullutena. Orjien kapinallinen henki löysi vastakäikua Jeesuksen sosialistisissa sanoissa, joita hän juutalaisten keskuudessa alempien luokkien eduista taistellessaan oli sanellut. Maanvuokraajat ja orjat omistivat hyvin kernaasti kristinuskon, mutta rikkaat omistajat ja oppineet jäivät entiselleen siihen asti, kunnes uusi tuotantomuoto pakottaa heidän omistamaan kristinuskon, saadakseen siitä aseensa alhaisen aisoissa pysyttämiseksi.

Vanhan ajan lopulla roomalaiset maanvuokraajat hallitsivat orjalaumoja pelolla, jota ankaran kurituksen välityksellä ylläpidettiin. Mutta keskiaikana hallitsee papisto kansajoukkoja uskonnolla, jonka avulla ihmisten toimintaa johtava itsekkäisyys lamautettiin siinä määrin, että he kärsivät melkoista sortoa maailmassa. Heidän itsekkäisyyttään innostutti lupaus taivaallisesta palkinnosta, jonka viisaasti järjestetty uskonto riensi joka paikassa vakuuttamaan. Mutta kun taas läänityslaitoksen taloudellinen järjestelmä sortuu, havaitsemme me nopean vallankumouksellisen moraalin kehittymisen, joka johtaa maaorjat taisteluun omaisuutta vastaan. Siten siis vissien taloudellisten olojen valitessa saattaa uskonnollinen moraalikiihottaa kapinaan, jota vastoin toisissa taloudellisissa oloissa se muodostuu kapinallisuuden vahvimaksi kahleeksi. Jonkun taloudellisen rakenteen sortumistilassa ollessa kehittyy vallankumouksellinen, rohkaiseva ja valoisa moraalikiihote, joka johdattaa kärsivät joukot hävittämään viimeisetkin vanhan rakenteen muodot. Mutta uuden taloudellisen rakenteen muodostumisen jo huomattavan pitkälle kehityttyä, muuttuu moraalikiihote uuden rakenteen vahvimaksi hallitusvälineeksi.

Siten vaikuttavat taloudelliset mullistukset varattomiin työläisluokkiin. Mutta hallitseviin luokkiin samaan aikaan ne vaikuttavat vastakkaisia moraalisia tuloksia. Kun taloudelliset olosuhteet herättävät työläisissä vallankumouksellisen moraalin, joka

johtaa heitä runsastoivoisessa taistelussa — valtaa varakkaan ja hallitsevan luokan välinpitämättömyys ja nautinnon ynnä tuskan halveksiminen. Niinpä Rooman talouden mullistuksessa saatetaan havaita stoialaisen moraalin luonnollinen esiintyminen. Samalla tavalla läänityslaitostalouden mullistuksessa kehittyi varakkaissa luokissa moraalinen välinpitämättömyys joka m. m. kveekarien ja moorien lahkoissa ilmeni selviöönsä. Mutta heti kun varattomien luokkien vallankumouksellisuus rupeaa laimenemaan uusissa tuotanto-oloissa, samalla myös valtalukien välinpitämättömyys vähitellen katoaa. Uudelleen niitten piireissä herää eloon hallitusluontoinen moraalii, joka varattomien luokkien moraalin taantumustilaa käyttää edukseen *).

Kasvatusopissa ilmenevä moraalii on samojen sääntöjen alainen, kun taloudellinen tuotanto nojaa valloitusoppiin, pidetään silloin aseellista kasvatusta tärkeimpänä. Ja määräykset siitä asetetaan raamattuihin ynnä lakikokoelmiin. Hallitseva luokka kantaa tällöin aseita, mutta hallitseville opetetaan “ken miekkaan ryhtyy hän miekkaan hukkuu”. Aseita siunataan ja kirotaan, riippuen aina kulloinkin siitä, onko hallitsevista tai hallittavista kysymys ja ovatko ne edullisia taloudelliselle elämälle. Teollisuuteen ja kauppaan nojaavissa rakenteissa pyrkii kasvatusoppi kehittämään teknillisiä ja liikekykyjä moninaisine tiedollisine ilmiöineen.

*) Archille Loria, *Economic foundations of society*, siv. 54—55.

Vallassaoleville luokille pidetään tietäminen vissinä aikana siveellisenä velvollisuutena, mutta varattomille pidetään yksinkertaisuutta ja tietämättömyyttä noudatettavana hyveenä. Toisena aikana taas vallassaolevat luokat ovat välinpitämättömiä tiedon omaamiseen nähden; tietoisuus on muuttunut työvälineeksi, jonka ne ostavat "alhaisemmilta" ihmisiltä, joille silloin kuuluu tietäminen toimeentulon ehtona. Samoin on aseitten käyttöönkin nähden. Vissinä aikoina vallassaoleva luokka itse on asekuntoinen ja siten hankkii etuja itselleen. Toisena aikana pitää se arvolleen ja asemalleen sopimattomana olla sotilas. Sotilastoimi on silloin ammatti joka kuuluu rahvaalle, joka nyt muuttuneissa oloissa suojelee itselleen epäedullisia, hallitsevien luokkien etuja. Se selittää minkätähden sotilasura, jota aikaisemmin pidettiin ylhäisön keskuudessa haluttuimpana, on nyt kadottanut viehätyksensä. Esim. Venäjällä ja Suomessa ylhäisön jäsenet vapautettiin sotilasammattista koulukasvatuksen tähden. Sitä vapautuskeinoa käytettiinkin runsaasti. Edelleen puhuen, jonain aikana uskonnollista kasvatusta pidettiin tärkeänä ja jalona, mutta muuttuneissa oloissa sen sijaan pellon keinotekoisen lannoittamisen ja karjarodun jalostamisen opetukselle annetaan paljon suurempi huomio. Aikoinaan hallitsi kirkko ja sen opetusjärjestelmä maailman ihmisiä, mutta nyt maailman ihmiset rahapalkalla palkkaavat ja hallitsevat kirkkoa ja sen opetusjärjestelmää.

Sukupuolisiveyskäsitteet ovat vaihdelleet monenlaisina. Aikoinaan, kommunistisen elannon val-

litessa, olivat vissin heimokunnan kaikki täysi-ikäiset miehet ja naiset toistensa kanssa avioliitossa. Myöhemmin rajoitettiin avioliitto siten, että saman ikärajan sisällä olevat miehet ja naiset olivat toistensa puolisoja. Vieläkin myöhemmin naiset valitsivat lastensa isät vieraista heimoista. Yhdellä naisella saattoi olla useampia miehiä. Lapset kuuluivat naisen sukuun.

Sitten kehittyi patriarkaattinen perhe, missä miehellä on useampia vaimoja, mitkä hän hankkii joko omasta heimostaan, sotasaaliina tai oston kautta. Lapset tällöin kuuluvat isän sukuun. Sellaista tapaa käytetään vielä nytkin m. m. Turkissa ja Persiassa.

Perhekollektivismin vallitessa on miehellä varsinaisesti ainoastaan yksi emäntä. Mutta hänellä saattaa olla useampia rakastajattaria ja orjattaria, jotka emännän määräyksestä isäntää palvelevat.

Läänityslaitoksen vallitessa on miehillä yksi vaimo, mutta rakastajattaria varojen mukaan. Sitäpaitsi aatelisherroille kuuluu "ensimmäinen oikeus" morsiamen, kun joku alustalainen menee avioliittoon *).

Kysymys naisen ihmisyydestä, joka myös kuuluu moraalisiiin asioihin, on kauvan ollut vireillä. Katolinen kirkko, perustaessaan siveellisen selkänöjan miehen valtiollisille oikeuksille, väitti ettei naisilla ole sielua. Myöhemmin myönnettiin naisilla olevan sielun, mutta ei järkeä. Nyt naiselle myön-

*) Katso lähemmin Bebelin *Nainen*.

netään jo järkikin. Mutta monia pienempiä alarvoisuuskäsitteitä yhäkin on olemassa.

Roomalaisten mielestä oli siveellistä kehittää vartalonsa kauniiksi ja loistaa sillä julkisesti. Meidän aikanamme siveellisenä pidetään vartalon täydellistä salaamista. Vartalo on muodostunut rahanalaiseksi tavaraksi. Edelleen ylhäisön ja n. k. hienoston joukossa naiset käyttävät avorintaisia pukuja. Köyhälistön joukossa sellaista pidettäisiin kerrassaan siveettömänä ja synnillisenä. Muhamettilainen nainen piilottaa kasvonsa vahvaan huntuun ja sallii nilkkojensa vilkkua paljaina. Meidän poliisimme sakottaa epäsiveellisenä naisen jolla huomattaisiin nilkat paljaina vilkkumassa; poliisi näet suojelee omistusoikeuden pyhyttä samoin kuin turkkilainen enukki, ja silloinhan ei sovi julkisesti näyttää sitä mikä omaisuutena jollekin yksityiselle kuuluu tai tulee kuulumaan. Keskiaikana pidettiin siveellisenä, että oli mahdollisimman monen rakastama ja kykeni itse rakastamaan mahdollisimman useaa. Nyt vuorostaan sellainen tapa johtaisi arveluttaviin siveysrettelöihin, sanomalehtineekerien siveyssaarnojen alaiseksi, avioerojuttuihin, vahingonkorvausvaatimuksiin ja sen sellaisiin. On myös ollut siveellisenä tapana aikoinaan, että mies suuteli naista julkisesti tervehdykseksi ja ystävyysosotukseksi. Nyt punastuu koko joukkue jos vaimosi suuressa joukossa suutelet. Jos suutelet "toisen" vaimoa, saat haasteen jorikon kymmenen tuhannen dollarin vahingonkorvausjuttuun sentähden,

että sinä olet aiheuttanut "toisen" omaisuuden kulumisen.

Kielten tutkijat ovat havainneet, että taloudelliset olot aiheuttavat laajoja muutoksia kielten käyttöön nähdenkin. Hallitsevat luokat pyrkivät omistamaan itselleen harvinaisempia kieliä, joita ei koko rahvas voi käsittää. Kieltä, jota laaja kansankerros puhuu, pidetään useinkin alhaisena. Pitkät ajat hallitsi kreikan kieli sivistynyttä maailmaa. Sittemmin kehittyi latina. Sitä käyttivät sivistyneet siihen määrin, että ymmärtämättömän rahvaan kirkossa toimitettiin jumalanpalvelus latinaksi. Jumalan sanottiin siihen aikaan ymmärtäneen ainoastaan kristittyjen pääkieltä latinaa. Myöhemmin kehittyivät ranskan ja saksan kieli sivistyskieleksi joilla tieteellinen kirjallisuus julaistaan ja siten ehkäistään kansankerrokset niitä käsittämästä. Tietysti kun uudet alemmat luokat voittavat vaikuttavampaa jalansijaa taloudessa ja valtiossa, kohoaa niitten kieltenkin arvo sitä mukaa. Huomattava myöskin on, että erakkomaassa, missä toisten kansojen kesken ei vielä vallitse kauppa- ja tuotantosuhteita, puhutaan yhtä kieltä. Mutta kun talous kehittyy ja johtaa liikesuhteisiin toisten kansojen kanssa, silloin astuu useampi kieli entisen yhden kielen lisäksi. Vieraista kielistä saavuttaa se etuase-
man, millä liiketointen toimitus on vikkain.*) Pit-

*) Max Myller selittää samaan tapaan L u e n n o i s -
s a a n k i e l i t i e t e e s t ä. Samoin myös Whitney teok-
sessaan *Life or Language*, siv. 113.

kän ajan esim. Suomessa oli valtavana toisena kiele-
nä ruotsnkieli. Sittemmin Saksan kanssa kaup-
payhteyden virkistyttyä kehittyi saksankieli toi-
seksi. Vasta meijeriliike, puutavara kauppa ja siir-
tolaisuus toi englanninkielen näyttämölle, ja se on
tapahtunut hyvin äskettäin.*)

Kun kansainvälinen tuotanto- ja liikeyhteys ru-
pesi käymään varmaksi tosiasiaksi, rupesivat ne kie-
let, mitä käyttivät määräävimmit tuotanto- ja liike-
kansat, kehittymään yleisesti välttämättömiksi. Eng-
lanninkieli on saavuttanut jo aikoja sitte kansain-
välisen käyttäjäpiirin. Siihen on syynä ollut Eng-
lannin ja Amerikan tuotanto-olojen ja liikkeen sa-
nomattoman voimakas kehitys. Saksan ja ranskan
kielet tuntuvat kadottavan jalansijaa sitä mukaa
kun englanninkieliset kansat pääsevät tuotannon ja
kaupan aloilla ranskalaisista ja saksalaisista edelle.
— Kansainvälinen tuotanto ja kauppa nojaa kan-
sainväliseen pääomaan. Siitä seurauksena työväes-
tö muodostuu kansainväliseksi markkinatavaraksi.
Kansainvälisyyden asteella pyrkii se vuorostaan
yleistämään kielitaitoaan. Englanninkieli leviää
sentähden työväestössä. Mutta sen ohella on espe-
rantokin — kansainvälinen kieli — muodostumassa
työväen taistelun rintamassa.

Kirjallisuudessa vaihdokset kulkevat saman rin-
nan muilla aloilla tapahtuvien vaihdosten kanssa.

*) Katso Fer. Lassalle, Työväen ohjelma;
tohtori Ursinin suomennos teoksessa Tulevaisuutta
k o h t i, siv. 31.

Aikoinaan trubatuurien laulelmat omasivat viehätysvoimansa keskiajan perhetalouden kannalla eläville ihmisille. Mutta ne kadottivat viehätysvoimansa porvarillisissa oloissa. Esimerkiksi kerrotaankoon, että kun vuonna 1324 Kaarle IV tuli Toulouseen, niin päätti kaupungin väki hänen kunniakseen toimeenpanna runoilu-kilpailun trubaturien kesken. Ilmoitettiin kultalilja voittajalle palkinnoksi. Mutta jo tässä juhlassa kävi siten, että seitsemän porvaria saivat esiintyä trubatureina. Heillä mahdollisesti oli enemmän järkeä kuin Provensen runoilijoilla, he myös saattoivat olla tärkeämpiä tekijöitä yhteiskunnassa kun ne laulajat, joita he koettivat matkia. Mutta samalla kertaa heistä puuttui se runohenki, mikä vain trubatuuri-runouden aikakauden oloista voi syntyä.

~ Porvarillinen kumous loi porvarillis-kansanvaltaisen leiman kirjallisuuteen; se saarnasi köyhyyttä ja maa-orjuuttu vastaan ihmisen onnellisuuden ja vapauden puolesta. Tasa-arvoisuutta lietsoi porvarillinen kirjallisuus sinä aikana kun porvaristo kamppaili aatelista vastaan. Robespierre ja Saint Just Ranskassa kirjailivat porvariston vallankumouksellisessa hengessä. Italiassa Farinin runoelmat esittivät myös samaa porvariston kamppailutunnetta aatelista vastaan. Saksassa Lessing kulki etevällä tavalla saman hengen vanavedessä. Ahdasmielinen taantumus painoi leimansa kirjallisuuteen heti porvariston voitettua.

Työväenliikkeen herätessä kehittyi vuorostaan kirjallisuuteen uusi sävy. Porvariston kirjallisuus

vainuaa uhkaavaa vaaraa ja muodostuu sitä mukaa. Sivistystyöläiset, jouduttuaan köyhälistöksi, vuorostaan aiheuttavat kirjallisuuden aloilla sitä vastaavan hengen. Heräävä ja taisteleva köyhälistö voimallisella tavalla työntää vallankumouksellista sävyä jokaiseen mustejuovaan mitä paperille piirretään. Ilma tuntuu olevan jotain uutta, mullistavaa henkeä täynnä, ja se painaa leimansa kaikkeen, mikä kirjan muodossa ilmestyy ja kantaa jonkimmoista arvoa.

Taide on myös kantanut aikakausleimaa. Roomalaiset ja kreikkalaiset ikuistuttivat sotasankareita ja ylhäisiä johtajia. Feodaliajan taide piirsi alhaisen kasvoille jokapäiväisen leiman; otsa tehtiin matalaksi ja silmät tyhjyyttä uhkuviksi. Porvaristoa kuvattiin juutalaismaiseksi kamasaksajoukoksi. Mutta kun porvaristo taistelee itsensä voittoon, rupeaa taide muovailemaan sen henkeä kauniina kankaalle. Vanhoja säätyjä ivataan. Myös on havaittavissa vallankumouksellisuuden vaikutelmat taiteessa. Sitä mukaa kun porvaristo kehittyi kumoukselliseksi, kehittyivät värit taiteilijan kankaalle uhmaaviksi ja aiheet olivat kumouksellisia. Suurporvariston vallan aikana, jolloin taantumus-tila taas vallitsi, katoaa kumouksellisuus; taide kääntyy kuvaamaan suurta loistoa ja rauhaa. Mutta työväenluokan herääminen ja kumouksellisuus vuorostaan vaikuttaa taiteen uusiintumiseen. Köyhälistön murheitten ja sorron rasittamat joukot saavat taiteelta marttyyrin kunniahöhteen. Silmistä

etsitään esille usko ja toivo voittoon ja tulevaisuuteen, jolloin köyhälistö on päässyt sille kuuluvaan oikeutettuun asemaan nauttimaan uhraustensa hedelmiä.

3. .Lainopilliset muutokset.

Locke on jo aikoinaan sanonut, että siellä missä ei ole omaisuutta, ei myöskään ole vääryyttä. Ja se lauselmä pitää yhtä varmasti paikkansa kuin väite, että missä ei ole erikoisetuja, siellä ei luokkataistelua voi ilmetä. Omaisuus käsittää itseensä oikeuden johonkin, ja se mitä me käsitämme vääryytenä on vaan sellaisen oikeuden loukkaamista. Niin muodoin ei vääryys voisi olla ilman edellistä omaisuuden oikeutta. Mutta meidän ei tarvitse mennä niin kauvas, osottaaksemme vääryyden mahdolltomuutta. Omaisuutta kyllä voipi olla tarvitsematta silti synnyttää vääryyttä. Siinä on vaan yksi ehto asetettava omaisuudelle. Sen ei saa jakaantua epätasaisesti yhteiskunnan jäsenille. Jos omaisuus jakaantuu tasaisesti kaikille yhteiskunnan jäsenille, ja näillä ovat samanlaatuiset tuotanto- ja nautintoehdot, silloin vääryys omaisuuden oikeutta vastaan on mahdoton; sillä sellainen toimenpide vahingoittaisi lopullisesti tekijäänsä. On aina muistettava, etteivät ihmiset tee hyvää enemmän kuin pahaakaan ellei oma etu tavalla tai toisella sitä edellytä. Ja jos omaisuuteen nähden ihmiset ovat tasa-

väkisiä oikeuksia nauttivat ja siten saavuttavat etunsa, eivät he ilman piruuttaan ryhdy itseään vahingoittamaan vääryyden teolla. Mutta asia on päinvastainen sellaisessa olotilassa missä omaisuus on epätasaisesti jakaantunut ja sellaisena oikeuttaa toisille valtaa ja toisille vallanalaisuutta, toisille nautintoja ja toisille uhrauksia. Silloin omaisuuden jaon omassa luonteessa jo on käsky vääryyteen; sillä koko sellaisen omaisuuden olo kaikkienensa on voinut olla tuloksena vääryydestä. Niitten etuvaistot, jotka vähän omistavat, kiihottavat anastamaan niiltä jotka paljon omistavat; samaan aikaan varakkaitten varallisuus riippuu varattomien nylkemisestä. Siten on aivan mahdotonta ajatella vääryyttä olemattomaksi, sen sijaan kun edellisessä, tasaväkisen omistuksen katsannossa oli mahdoton ajatella vääryyttä olevaksi.

Lakitieteellinen kehitys on suoranainen tulos omistusoikeudellisesta kehityksestä, joka johdatti epätasaiseen omistusoikeuteen. Siellä missä epätasaisuutta omaisuudessa ei vallinnut, olivat rikokset tuntemattomia, joten omaisuuden suojelemiseksi ei lakia tarvittu. Jos laki oli olemassa, ilmoitti se yksinomaan sen vallitsevan omaisuuden luonteen. Sitä vastoin omaisuuden jakautuessa epätasaisesti, on ryhdyttävä laatimaan lakeja ankarine rangaistusmääräyksineen omaisuuden loukkaamattomuuden puolustukseksi. Moraalin avulla koetetaan ensin ehkäistä vähempivaraisia harjoittamasta varallisten omaisuuden vahingoittamista. Mutta kun se

aikaa voittaen käypi voimattomaksi hillitsemään ihmisiä johtavaa oman edun vaistoa, silloin kehitetään kirjoitettu laki voimaansa. Laki muodostuu yhä ankarammaksi rangaistusmääräyksiltään, joitten tarkoituksena on vaikuttaa vastakkaisesti oman edun vaistoon. Rangaistusperäisen lain vallitessa on ihminen pakotettu laskemaan missä määrin hänellä vissistä laittomuuden teosta on hyötyä ja vahinkoa. Ja siinä tapauksessa etupäässä, että laittomuus tuottaa voittoa, otettuna huomioon lain määräämä kärsimyskin, tehdään laittomuutta.

Eritoten omaisuuden muodot vaikuttavat aikakaudellisessa merkityksessä moninaisia lainopillisia vaihdoksia. Roomalaisen orjatalouden vallitessa, painui roomalaiseen lakikokoelmaan ruumiillista työtä halveksiva leima. Laadittiin sellaisiakin sääntöjä, joitten mukaan ylhäisön jäsen saatettiin tuomita ankariin sakkoihin jopa menettämään säätöoikeutensa siinä tapauksessa, että saastutti itseään ruumiillisella työllä, jota orjalaumat tekivät. Kiinteistöomaisuuksien vallitessa pyrki lakisäädös suojelemaan näitten etuoikeuksia irtainta omaisuutta vastaan. Rahaa pitkän ajan pidettiin lakitieteellisesti verrattain ala-arvoisessa asemassa kiinteistöomaisuuksien rinnalla. Orjaa aikoinaan pidettiin tärkeimpänä irtaimen omaisuuden lajina. Sitten sille annettiin tuotantovälineen arvo.

Keskiaikana on maanomistus määräävin vallan peruste. Koko lakitiedon henki uhkuu sitä. Irtainomaisuus tuli silloin hyvin vähän kysymykseen.

Yksityisoikeus tällöin määrää suuren omaisuuden luovuttamattomaksi ilman perillisten suostumusta. Siten tarkoitettiin suojella sukuomaisuutta tuhlausta vastaan ja vieraisiin käsiin joutumasta. Irtonaisen omaisuuden kanssa sitä vastoin sai menetellä miten itsekukin tahtoi. Irtonaisomaisuutta ei laki katso tuottavaksi omaisuudeksi vaan ainoastaan maaomaisuuden tuloksena eli hedelmänä.*)

Maaomaisuuden omistajistona oli aatelisto ja papisto, jotka oman omistuksensa pyhyyden lakisäädöksillä vahvistivat kaikkia hyökkäyksiä ja vaurioita vastaan. Se ilmenee julkisen vallan rakenteessa, läänityslaitoksessa, joka on tunnettu läänitys-, vuokra- ja vasallisäädöksistään. Toiseksi se ilmenee valtiomuodossa, jossa kreivien ja papiston suurtilat olivat lain nojalla etuoikeutettuja. Porvarilliset kaupungit saivat ainoastaan toisarvoisen aseman näitten maaherrojen rinnalla. Kolmanneksi se ilmenee verotuksessa. Maanomistuksesta nauttivat luokat lainlaadinnalla asettivat itsensä verovapaiksi; verotus vieritettiin toisten luokkien niskoille; verotus oli suoraa. Neljänneksi se ilmenee ylenkatseessa, joka kaikkia muita paitsi maataloushommia vastaan kohdistettiin.

Teollisuusliikkeitten johtamista, kaupankäyntiä y. m. tavalla rahanhankkimista pidettiin häpeällisenä ja halpana hallitseville säädyille, aatelis-

*) Katso lähemmin teostani *Omaisuuden kehitys*, siv. 22—23.

tolle ja papistolle. Heille oli yksinomaan kunniallista saada tulonsa maanomistuksesta.

Mutta kun irtonainen pääoma porvariston käsissä kehittyi mahtavaksi tekijäksi ja maanomaisuuksien vastakohtaksi, silloin vajoo aatelisto vähäpätöisyyteen. Irtonaisen pääoman edut valloittavat sijansa lakisäädöksissä sitä mukaa kuin ne kehittyvät mahtaviksi. Laki, joka ennen oli maataloutta käsittelevä, muodostuu laajaksi teollisuus- ja liikelakijärjestelmäksi, joka vahvistaa porvaristoluokan etuoikeuksia: Ennen pidettiin laittomana aateliston antautumista porvariston palvelukseen. Mutta porvarillisen omaisuuden kehityttyä oli aatelisto kiitollinen saadessaan palvella. Kun eräs skottilainen rahamies 18 vuosisadan alussa perusti erään osakeyhtiön, joka tarkoitti Mississippirannan riistämistä kaupan välityksellä, antautui Ranskan hallitsijaprinssi itse tirehtööriksi. Ja vuonna 1717 oli hänen pakko säätää määräyksiä, jotka oikeuttivat aateliston antautumaan kauppayhtiöitten meri- ja sotapalvelukseen. Siten oli kumottava vanha laki aatelisista erikoisoikeuksista.

Irtonainen omaisuus muuttuu valtiooikeuksien mittakaavaksi heti sen voimaan tultua. Sen etuja nyt laki rientää suojelemaan. Kapitaaliomaisuus pyrkii lainsäädännön kautta vapautumaan verotuksesta ja siirtämään sen maanomistuksen ja työväen hartioille. Tämä suoritetaan välillisten verojen asettamisella. Välilliset verot kannetaan elintarpeitten käyttäjiltä, joten jokainen kansalainen huo-

maamatta verotusta ja sen summaa, maksaa jokaisessa ravintoaineessa veroja, joilla hallitseva luokka kustantaa yhä suurenevat valtion kustannukset.

Porvariston kapitaaliomaisuuden etuoikeus luonnollisesti synnyttää työväestössä vastavaikutuksen sentähden, että se omaisuus saattaa olla olemassa ainoastaan työväen omaisuuden s. o. työn riistämisen välityksellä, sentähden pyrkii nyt työväestö valvomaan oman omaisuutensa, työn oikeuksia kapitaaliomaisuuden kustannuksella lainlaadinnan tietä. Laki muuttuu työväen aseeksi lopullisessa taistelussa porvariston etuoikeuksia vastaan samoin kuin se aikoinaan on ollut aseena porvaristolla turvatessaan omaa lainopillista asemaansa aatelistoa vastaan. Ja kun hyödyllinen työ on tullut siksi omaisuudeksi, josta kaikkien on ansaittava elantonsa, silloin laki heijastaa työnoikeuksia ja ilmiöitä.

Omaisuusolot ja taloudelliset suhteet ovat perustekijöinä kaikkiin perhelakeihinkin nähden. Sukupuolioikeudelliset katsomukset heijastavat niitä oloja, joissa vissillä sukupuolella ovat taloudelliset edut puolellaan.

Kun kaukaisessa menneisyydessä voimien yhdistämisen tarve pakoitti villeyden tilassa kuljeskelevat ihmiset liittymään yhteen, niin muodostavat he yhteisöjä, joissa omaisuus oli yhteistä, samoin myös tuotanto ja elanto. Voimien kartuttamiseksi on tarpeellista, että naiset ottavat miehensä vieraista heimoista. Se tapa muuttuu laiksi jota yleisesti

noudatetaan. Siitä vuorostaan on seurauksena, että nainen saapi tärkeän aseman kipeästi tarvittavien työvoimien hankkijana. Hän myös siitä syystä saapi suurempia laillisia oikeuksia. Äitien oikeus lapsiin, elintarpeitten jakoon ynnä erikoismajoihin vahvistui yleisissä, laillisiksi muodostetuissa käsityksissä. Tällöin määräillään, että miespuolisten on hankittava elantotarpeita ja nainen valmistaa niistä ravinnon ja hoitaa kotia ynnä lapsia. Bosguelainen sananlasku sanoo, että mies on vaimonsa palvelija.

Kun aikaa voittaen nämä yhteisöt tulivat laajoiksi ja jonkunlaista omaisuutta oli kasaantunut työaseitten, koristusten ynnä asuntojen muodossa, niin silloin laaditaan määräyksiä perinnöstä. Miehen omaisuus näitten määräyksiin mukaan kuuluu naisen perheeseen tai sukuun.

Sotaisten aikojen koittaessa ja tuotannon vaatiessa vahvempia voimia, pääsevät miehet naisia arvokkaimmiksi. Niissä oloissa naiset eivät kykene osottautumaan yhtä tärkeiksi. He tuskin voivat puolustaa itseään ja hankkia elantoansa. Silloin miehet voimakkaimpina kohoavat heistä riippuvien naisten hallitsijoiksi. Mies on nyt omaisuuden ylihoitaja ja ottaa vaimoja itselleen. Perintö lankeaa miehen suvulle samoin kuin lapsetkin. Nainen kehittyy miehen alammaiseksi, jonka asioissa mies määrää oman tahtonsa mukaisesti. Niitä määräyksiä on naisen heikompana noudatettava.

Niin ollen, laillisiin käsityksiin katsoen, on perhesuhteitten kehitys ollut seuraava: Tuotannon

ja omaisuuden alkuperäisellä kommunistisella asteella, missä naiset ovat työvoimien hankkijoina tärkeitä tekijöitä, ovat he ansiokkaammassa asemassa. Myöhemmällä kommunistisen tuotannon ja omaisuuden asteella, missä miehet ja naiset toimivat tasa-voimaisina yhteisten etujen hyväksi, ovat molemmat sukupuolet tasa-arvoisia. Orjavaltioissa ovat naiset ja lapset miesten persoonallisia orjia; feodalisessa järjestelmässä olivat he miestensä alustalaisia; porvarillisessa järjestelmässä — ja varsinkin köyhäläisyyden joukossa — he ovat miestensä palkkalaisia. Sosialistinen järjestelmä perustaa uudelleen miehen ja naisen tasa-arvoisuuden täydellisemmässä muodossa. Ja silloin lakkaavat sekä miehet että naiset olemasta toistensa alamaisia; silloin he ovat toistensa tovereja. Lapset silloin kuuluvat yhteisesti naisille ja miehille, ja heidät kasvatetaan yhteisuhrauksilla. Silloin ei laki voi laillistaa miehen enemmän kuin naisenkaan omistusoikeutta toisiinsa nähden. Se voipi korkeintaan laillistuttaa käsityksen, jonka mukaan mies ja nainen antautuvat toinen toiselleen rakkauden ja suvunlisäämisvaiston ohjaimina oman, keskinäisen sopimuksen nojalla.

Työnantajien ja työväen välisiä suhteita käsittelevässä lainsäädännössä, jos missään, ilmenevät taloudellisten olojen vaikutelmat. Niin kauvan kun omaisuus nojasi orjiin, ei laki sisältänyt orjista hyvää eikä pahaa. Orjilla ei ollut tällöin mitään laillisia suhteita. Orjat olivat yksinkertaisesti omaisuutta. Tämän omaisuuden omistajien laillisista suhteista sisälsi lakisäädös määräyksiä.

Keskiaikana, porvarillisen omaisuuden aamunkoitossa, jolloin pääoma oli heikko ja työvälineensä omistava työläinen voimakas, määräsi laki varmallalla tavalla työsopimuksen, jonka luonne oli työväelle epäedullinen. Nykyisinä aikoina sen sijaan kun pääoma on voimakas, omistaen kaikki työläisen aineelliset tuotannon väkappaleet ja tuotannon lähteet, toimittaa laki porvarillisten etujen holhousviran täydellisesti määräämättä mitään työsopimusta työnantajan ja työntekijän täytettäväksi. Toisessa tapauksessa laki siis varsin tarkoin valvoo pääoman oikeuksia työsopimus säädännöllä, mutta toisessa tapauksessa lainsäädännöstä syrjäytetään työsopimus, koska kapitaali taloudellista tietä kykenee hoitamaan etujaan.

Porvarillisen teollisuuden kehittyessä tarvitsivat kaupunkikunnat työläisiä, joita maaorjuuden kahleista ainoastaan voitiin saada. Silloin kaupunkikunnat rupesivat säätämään lakeja, jotka turvasivat kaupunkiin siirtyviä työläisiä sen sijaan että joku aika ennemmin kaupunkiin asettumista vastustettiin. Maa-aatelisto vuorostaan havaitsi orjien maalta siirtymisen tuottavan tappioa eduilleen. Sentehtäden kehitetään sillä taholla ankara lainsäädäntö, jonka mukaan tuomittiin tulisella raudalla merkittäväksi jokainen kaupunkiin kadonnut maaorja. Myöhemmin taas, kun porvaristo oli voittanut ja kohottanut rahan valta-asemaan, jolloin myös maat muodostuivat arvokkaaksi kauppatavaraksi, niin ryhtyivät aateliset kehittämään lainlaadintaa siihen suun-

taan, että entiset maanviljelijät joutuivat mailta pois häädetyiksi. Maat jäivät lammaslaitumiksi aatelistolle, joka oli ruvennut villakauppaa harjottamaan tienatakseen rahaa, jolla nyt oli kaikki voipa valta. Toisessa tapauksessa karkoittivat aateli- set entiset viljelijänsä tiloiltaan, voidakseen ne vaihtaa rahaan maamarkkinoilla.

Rikoslain säädännön aloilla seuraa kehitys samoja vaikuttimia. Alkujaan on rikoslaki hyvin köyhä. Rikosten laatu on silloin harvempi, sillä omaisuuden muodot ovat myöskin kehittymättömiä. Myöhemmin muodostuu rikoslaki sisältörikkaammaksi lakikokoelmaksi, vastaten sellaisena sangen rikas- muotoista ja runsasta yksityisen omaisuuden as- tetta.

Alkujaan kun tuotantovoimia pidettiin tärkeinä, oli ihmisen murha suurin rikos. Matriarkaati- sessa*) perheessä oli naisen murha kauhein teko, josta tuomittiin heimouden ulkopuolelle maanpa- koon. Sellainen rangaistus olikin siihen aikaan an- kara; sillä se merkitsi tuomitulle nälkäkuolemaa tai joutumista villipetojen raadeltavaksi. Myöhemmin patriarkaatisissa perheissä on asia päinvastainen. Naisen voi vississä tapauksessa tappaa. Mutta mie- hen henki on sangen kallis.

Sukukunta kollektivismin kehitettyä maanjako, laadittiin ankaria lakeja rajojen pyhittämisestä. Määrättiin käsi katkaistavaksi, jos siirsi rajamerk-

kiä. Karjan ja muun sellaisen omaisuuden yksityiseksi kehityttyä, määrättiin kuolemanrangaistus toisen irtaimen omaisuuden varastamisesta. Myöhemmin poltettiin merkki kasvoihin. Ja nykyään tuomitaan vankeuteen, joka merkinnee jonkunlaista häpeälaitosta.

Alkujaan oli rangaistus ankara sentähden, että ihmisiin oli hyvin vaikea istuttaa yksityisen omaisuuden käsitettä. Yhteiselannon asteella kehittyneet tietoisuusmuodot nousivat omaisuuden jaon kautta epäedulliseen asemaan joutuneitten ihmisten mielissä kapinaan. Sentähden oli rangaistusmääräysten muodostuttava mahdollisimman ankariksi, jos mieli tepsyä. Mutta sitä mukaa kun yksityinen omistus saastuttaa ihmisten tietoisuuden ja yhteiselannon muistot häviävät, käyvät helpommatkin rangaistusmääräykset tepsiviksi.

Aikoinaan oli työvälineen ja elantotarpeen varastaminen ankarimmin kielletty. Nykyinen laki sen sijaan kohdistaa ankarimman rangaistuksensa porvarillisen pääoman tärkeimmän ilmiön, rahan ja kauppatavaran varastajille. Aatelisto kosti kunnian loukkauksen kuolemalla. Sillon näet kunnia oli toimeentulon väline. Laki määräsi kaksintaistelun lailliseksi visseillä edellytyksillä. Mutta nyt sen sijaan kunnia kernaasti myydään ensimmäiselle vastaan tulijalle sovitusta hinnasta. Porvarillinen vaikutus poistaa kaksintaistelun oikeuden laista. Se on välttämätöntäkin; muutoin tuskin yksikään por-

variston jäsenistä tallustelisi tämän maan päällä, sillä siksi paljo he kunniarikoksia tekevät.*)

Moninaisia muita saman suuntaisia lainopillisia ilmiöitä saattaisi esittää. Mutta edellä olevat riittävät osottamaan, että lainopilliset muutokset ovat olleet lähtöisin taloudellisista oloista ja että niitten avulla valtuusluokka kunakin aikana on valvonut omia etujansa.

Niinkauan kuin luokka yhteiskunta on vallalla, on myös laki samoin kuin moraalikin ainoastaan ase, jota käytetään sarron ja hallinnon välineenä hyödyllisiä tuottajia vastaan ja heidän etuvaistojensa lamauttamiseen tai hallitsemiseen. Mutta varmasti saattaa vakuuttaa, että sellaisessa yhteiskunnassa, missä omaisuuden omistus, tuotanto ja nautinto on yhteiskunnallinen ja sellaisenaan kaikille tasaväkinen, lakkaa laki olemasta tähänastisessa ja nykyisessä tekijäasemassaan. Silloin se tulee yksinomaan ilmaisemaan koko yhteiskunnan pysyvän ja luonnollisen oikeustajunnan, joka taloudellisen elämän tosioloissa kaikille edullisella tavalla ilmenee, ja jota ei tulla oikomaan yksinkertaisesti sentähden, että se on kaikille edullinen.

4. Valtiovallan muutokset.

Lyhyt silmäys valtiiovallan kehitykseen riittää todistamaan ettei valtiovalta ole mikään absoluuttisesti pysyvä ja muuttumaton, vaan sensijaan hyvin-

*) Sitä mieltä ovat etevät muinaistutkijat ja tiedemiehet. M. m. Levis H. Morgan, Paul Lafargue ja Bebel selittävät asiaa siten.

kin muuttuvainen ilmiö, joka tarkoin seuraa taloudellisessa rakenteessa tapahtuvia muutoksia.

Valtiolla on opetettu ymmärtämään ihmisten yhteisöä ja sen järjestettyä hallintoa. Sellainen ei valtio todellisuudessa ole ollut; toisin sanoen: sellaista käsitystä ei valtio ole vastannut. Valtio päinvastoin on kaikkina luokkayhteiskuntien aikoina muodostunut taloudellisesti vallassa-olevista luokista. Nämä luokat valtiona ovat hallinneet vallan-alaisia luokkia. Valtiovaltaa on käytetty alammaisten kurissa pitämiseen ja vallassa olevien etujen valvomiseen. Siinä ovat sen tehtävät olleet.

Kaikkina aikoina on käsitetty, että ihmisten taloudellisia toimia johtaa omanedun vaisto. Hallitsevat luokat omista kokemuksista tietävät, että sortussa asemassa olevat luokat oman edun vaiston kiihottamina vissillä kehityksen asteella nousevat kapinaan sortajiaan vastaan ja omien etujensa puolesta. Vaistomaisesti tai itsetietoisesti on myös käsitetty että sorrettujen omanedun vaistoa voidaan hallita taikka lamauttaa visseillä toimenpiteillä ja vissin ajan. Ja sitä ovat hallitsevat luokat pyrkineet valtiovallan avullakin tekemään.

Olemme jo osoittaneet, että moraalin avulla vissinä aikana hallitaan ihmisten omanedun vaistoa sille vastakkaisissa oloissa. Vaan kun moraalikäppi kykenemättömäksi ja sorretuissa kehittyi omia moraalisia käsityksiä, silloin kirjoitettu laki ankarine rangaistusmääräyksineen ja toimeenpanevine virka-

kuntineen astuu esille. Lakimääräysten mukaiset rangaistukset hillitsevät osaltaan taas sorrettujen omanedun vaistoa. Mutta vihdoinkin olot kehittyvät siihen mittaansa, että lakikin muuttuu laittomudeksi sorrettujen mielestä. Silloin lain määrittämiä rangaistuksia pidetään marttyyrikunniana, joka kapinallisuutta enemmän kiihottaa kuin lamauttaa. Tällöin valtuuskien voima-aseena saattaa olla väkiväkemmän voiman synnyttämä hirmu, jota valtion palkkaamat sotilaat murhaavine varustuksineen ja laillistettuine murhatöineen synnyttävät alamaisissa.

Valtiovaltaa ei voi olla ilman alamaisia ja alammaisia ei voi olla ilman valtiovaltaa.

Toinen valtion tehtävä on hallitsevien luokkien omanedun vaiston tyydyttäminen. Se toimitetaan verotuksien avulla. On ollut aikoja, jolloin hallitsivat luokat valtioverojen kautta saivat pääasiassimmat tulonsa. Silloin myöskin verotuksen valvominen oli valtion tärkein tehtävä.

Kommunistisen elannon vallitessa ei vielä valtiovaltaa tunneta, sillä silloin kaikilla ovat samat edut, ellemmme ota huomioon sen elannon myöhempiä asteita. Vasta silloin kun kommunistinen perhe jakaantuu yksityisperheiksi — joko matriarkaattiseksi tai patriarkaattiseksi, tulee jonkunlainen perheitten vanhinten hallinto kysymykseen.

Ensimmäinen valtiovallan ilmiö esiintyy näyttämölle orjuuden kehityttyä ja perhe-omaisuuden synnyttyä. Silloin vapaat ihmiset tahi perheomai-

suuden hoitajat muodostavat valtion, joka käyttää valtaansa orjien ja omaisuudettomien ihmisten hallitsemiseksi. Siis valtio perustuu työvoiman riistämiseen ja omaisuuden etujen suojelemiseen. Rooman valtion muodostivat vapaat roomalaiset, jotka laativat lakeja, ja harjoittivat orjatyön avulla valtiotuotantoa. He vuokrasivat valtion maita ja laativat lait vuokraajille verotuksen suuruudesta, maksettavasta y. m. s. Vuokraajien oli tyytyminen näitten lakien ehtoihin, sillä vapaat kansalaiset pitivät yllä sotajoukkoja tai, paremmin sanoen, muodostivat keskuudessaan sotilasvoiman johto-osuuden. Verotulot olivat heidän toimeentulonsa lähteenä.

Keskiaikana maanomistus oli valtion peruskivenä. Aatelisto ja papisto — nämä kaksi silloista maanomistajaa — olivat valtion tekijöinä. Heillä oli valta määrätä alammaistensa asioista. Kellä ei ollut oikeutta maan omistukseen, hänellä ei myöskään ollut oikeutta valtiovaltaan. Omistuksen suuruus määräsi vuorostaan vallan suuruuden. Suuret maaruhtinaat ja kirkon korkea-arvoiset piispat olivat suurvaltaisimpia. Porvaristo sitä vastoin oli oikeutettu kaikessa alammaisuudessa tekemään anomuksia. Irtain omaisuus oli silloin kiinteän omaisuuden palvelijana.

Mutta sitä mukaa kun porvariston rahaomaisuus lisääntyy ja nousee tärkeäksi tekijäksi, muuttuu valtiomuotokin. Porvaristo astuu esille kolmantena luokkana valtiovaltaan. Myöhemmin, läänityslaitoksen omistuksen muodon muututtua yksilökoh-

taiseksi maanomistukseksi, nousevat myöskin talolliset valtiovaltaan neljäntenä luokkana. Vähitellen kuitenkin porvaristo työntää nämä kaikki syrjään ja kiipeää itse valtiovallan ylimmäksi määräjäksi. Se ei tosin julkisesti tapahdu yksinvaltiuden periaatteitten mukaan. Päin vastoin julkisesti harastaa porvaristo kansanvaltaisuutta vain sentähden, että porvaristo käsittää kuuluvansa kansaan verrattuna entisajan aateli- ja kirkkoylimyksiin. Mutta kenenkään ei silti pidä erehtyä luulemaan, että porvariston valtiollinen kansanvaltaisuus vastaisi nimeään. Sitä se ei tee.

Porvaristolla ei ole mitään suurempaa pelättävää säätyetuoikeuksien lakkauttamisesta. Siitä on sille etua, siten että etuoikeutetut säädyt kadottavat vallan, jota ne voisivat käyttää porvariston etuja vastaan. Kun porvaristo on saavuttanut taloudellisen mahtiaseman, tietää se sen nojalla hankkivansa itselleen valtiovallan, jonka se itselleen keskittää vaalisensuksien y. m. sellaisten avulla.

Porvaristo ei käytä valtio-valtaa pääasiallisesti verotulojen itselleen hankkimista varten. Porvariston toimittama verotus koskee etupäässä sangen suuriin summiin nousevien valtiomenojen korvaamiseen tarvittavien varojen hankkimista. Porvarillinen valtio on kallishintaisempi kuin mikään muu tähänastisista valtioista. Markkina-alueitten hankkimiseen ja hallitsemiseen, kauppa ja tuotantoetujensa kehittämiseen ja suojelemiseen, nylkemänsä työväestön kurissa pitämiseen tarvitsee porvarillinen

valtio suuremmissa armeijoita, laivastoja, linnoituksia, vankiloita, tuomioistuimia, tuomareja ja lakimiehiä, opettajia ja pappeja, järjestyksen valvojia ja urkkijoita. Näitten ylläpitoon hankitaan varoja kansan verotuksella. Verotuksen yleisin tapa on välillinen sen sijaan, että se läänityslaitoksen vallitessa oli suoranainen.

Täten palkkaamansa valtion suojelemana, hankkii porvaristo omat tulonsa nylkemällä työntekijöitä ja ostajia, jotka itseasiassa ovat samat. Kuninkas, keisari ja presidentti ovat arvonimiä, joita kantavat henkilöt itse asiassa ovat porvariston liikeyritysten ja yhtiöitten ovenvartioita, joitten toimena on valvoa, ettei asiaan kuulumaton ja nyljettävä rahvas pääse sisälle kurkistamaan porvariston kaikkien pyhimpään. Oikeusalan virkamiehistö vuorostaan valvoo, että porvariston harjoittama nylkeminen tapahtuu niin laillista tietä, ettei se nyljetyissä synnytä kovempaa rähäkkää. Opettajisto ja papisto kasvattavat nöyriä ja hurskaita nyljettäviä ja lohduttavat näitä lupailemalla heidän oman etunsa vaistolle loistavia palkkioita tulevaisuudessa täällä ajassa menetetyistä työntuloista. Poliisit ja sotilaat pitävät taas hyvää huolta, että tämä järjestys pysyy hyvässä kunnossa. Ja niin se jatkuu tämän porvarillisen valtiovallan työskentely murha-aseitten, väärentävän kasvatuksen, luokka-oikeuden, vankilan hirmujen, uhrisauhujen ja hallelujahuutojen y. m. sellaisessa yhteiskunnassa.

Mutta kuten luonnollista on — joutuu työväestö vihdoin tilaan, missä sen omanedun vaisto on tul-

lut niin voimakkaaksi, että se johdattaa sen taisteluun porvarillisen valtiiovallan hävittämiseksi. Työväestö silloin astuu valtaan; se merkitsee että koko kansa silloin astuu valtaan. Ja silloin ei valtiovalalla enää ymmärretä alammaisten kurissa pitämistä. Sen tehtävänä on sulautua kansan itsehallinnon mahtavaan syliin.



NELJÄS LUKU.

Porvarillisen järjestelmän kehitys.

1. Katsaus esihistoriaan.

Varhaisin järjestetty elannon muoto on kommunistinen. Kommunistisen elannon vallitessa ottavat heimokunnan kaikki työkykyiset henkilöt osaa tarkoitukselliseen elantotarpeitten hankintaan. Tämän ajan tuotantomuotoina ovat etupäässä kalastus ja metsästys.

Omaisuus on silloin heimokunnallinen. Kukaan yksityinen heimokunnan jäsen ei voi muodostaa käsitystä omaisuuden yksityisestä omistuksesta sen tähden, että luonto on niin sanomattoman paljon ihmistä ja sellaisena hallitsee ihmistä enemmän kuin ihminen sitä. Sen ohella ei yksilö voi ajatella itseään heimokunnasta eristettynä eläjänä, sillä koko hänen elämänsä mahdollisuus riippuu heimoyhteisöstä. Ilman sitä hän ei voisi taistella menestyksellä luontoa vastaan olemassa olonsa puolesta.

Siitä johtuu, että heimokunta nauttii työnsä tulokset joko yhteisesti tai jakaa ne heimon jäse-

nille heidän tarpeensa mukaan. Sellainen jaon muoto vallitsee vielä pitkän ajan senkin jälkeen kun yksityinen metsästys ja kalastus on ruvennut vallitsemaan. Tulokset yksityisestä tuotannosta yhä nautitaan yhteisesti. Ainoastaan tärkeimmät, omistajansa tekemät työaseet ja koristukset ovat yksityistä omaisuutta. Useimmissa tapauksissa pidetään näitä omaisuuden muotoja niin läheisesti persoonaan kuuluvina, että ne omistajan kuoltua haudataankin hänen mukanaan.

Myöskin asunto lienee alkujaan ollut yhteinen ja vasta myöhempinä aikoina, heimokuntien kasvaessa suuremmiksi, jolloin vieraantumista rupeaa ilmenemään, rakennetaan yksityisiä majoja ja asuntoja perheille.

Kaikista tutkimuksista saadut tiedot viittaavat siihen, että kommunistinen elanto on pitkäikäisin tunnetuista elannon muodoista. Se vallitsi koko sen ajan, minkä ihmiskunta eli kalastuksella, metsästyksellä ja paimentolaisuudella. Vielä nykyäänkin sellaiset heimot, joitten toimeentulo nojaa näihin elantolähteisiin, elävät joko enemmässä tahi vähemmässä määrin kommunistista elämää.*)

Vasta maanviljelyksen kannalle antaannuttua, rupeaa maan jako ilmenemään. Mutta se ei suinkaan tarkoita tehdä maata yksityisen jäsenen omaisuudeksi; se ainoastaan vetää rajan koko heimon

*) Minitut ehdot on tässä esitetty Marxin Taloudellisten oppien hengessä, jonka on Kautsky esittänyt.

maan ympärille. Heimo kokonaisuudessaan käsittää täten rajoitetun maan yksityiseksi omaisuudekseen. Sitä heimon kaikki jäsenet ovat pakoitettuja suojelemaan toisten heimojen hyökkäyksiä vastaan. Moinen suojeleminen käypi sitä mukaa välttämättömäksi kun useammat heimokunnat lähentyvät toistensa rajamaille ja rupeavat himoitsemaan toisten heimojen jo viljeltyjä maita.

Toinen tärkeämpi havaittava elannon muoto on perhe- tai sukukollektivismi. Tässä elannon muodossa on heimo jakaantunut erinäisiin perheisiin, jotka asuvat erillään toisistaan. Heimokunnan yhteinen maa-alue jaetaan näille perheille käyttöoikeudella. Niin muodoin se ei kuulu perheelle omaisuutena. Sillä on oikeus sitä ainoastaan vissien sääntöjen ja ehtojen mukaan käyttää. Palstojen jaossa oltiin hyvin tasapuolisia. Useimmiten ne jaettiin arvalla. Näitten jaettujen palstojen ohella pidettiin vissi osuus jakamattomana vasta muodostuvien perheitten varalle. Myöskin laidunmaat, metsät, järvet y. m. s. sekä metsästys-, kalastus y. m. elinkeino-oikeudet kuuluivat jakamattomina kaikille eli perheitten yhteisölle.

Itsekukin perhe viljeli oman maapalstansa. Mutta heimokunnan vanhimmalla eli kyläkunnan johtajalla oli oikeus valvoa, että kaikki perheet viljelivät yhtä uutterasti ja hyödyllisellä tavalla maitaan. Vallitsipa sellainenkin tapa, että päälliköillä oli oikeus määrätä mitä viljalajia mihinkin

maaosaan oli kylvettävä. Tämä toimenpide nähtävästi on perintöä kommunistiselta elantoajalta, jolloin käsityksenä oli kaikkien samanarvoisuus.

Jakamattomina oleviin omaisuuden ja elinkeinojen muotoihin nähden harjoitettiin yhteistyön tekoa. Kaikki kokoontuivat näihin töihin samaan aikaan ja lopettivat työnsä samalla ajalla. Mitä siten olivat kerinneet hankkimaan, saivat korjata itselleen. Siten siis jokainen sai oman ahkeruutensa ja työnsä tulokset.

Alussa tällaisiin etuihin olivat oikeutettuja ainoastaan heimokunnan perheet. Vasta myöhemmällä asteella avioliittojen kautta siirtyneet muukalaiset saivat samoja oikeuksia.

Perheen ylin hallitsija on perheen isä. Hän hoiti koko perheen maaosuutta ja työn järjestystä. Tällä asteella kehittyi "isänmaan" käsitys ihmisiin. Yhteiskunnalliset oikeudet kuuluivat ainoastaan perheenisille, joilla oli oikeus maaosuuteen. Sitä vastoin henkilöt, jotka eivät sitä oikeutta omanneet, olivat ilman yhteiskunnallisia oikeuksia.

Yksityisenä omaisuutena pidettiin taloa ja työaseita; siihen liittyvät myöskin tulokset maanviljelyksestä. Taloa pidettiin siinä määrin yksityisenä, että tuomiovallankin täytyi pysähtyä sen kynnyksen ulkopuolelle. Kaikki kotiin kuuluvat perheen jäsenet olivat perheen isän tuomiovallan alaisia ainoastaan. Sellainen tapa vallitsi yhä feodalisessa järjestelmässäkin ja painoi vaikutuksensa katoliseen kirkkoon, jolle muodostui kodin leima, jonka

turvissa pakolainen oli turvattu sekä valtion että yksilön rangaistukselta.

Perheitten asuntomaat olivat rajalla erotettuja toisistaan; se oli pienoiskuva entisestä heimojen välisestä rajankäynnistä. Rajoina useimmiten oli avonainen, käyttämätön maa-alue.

Kuten jo nimestä käsitetään, ei perheen omaisuus kuulunut erityisesti kellekään yksityisenä omaisuutena. Perheen päämies oli sen ylin hoitaja, ja hänen tuli hoitaa ja hallita omaisuutta koko perhettä ja jälkeenjääviä perillisiä varten. Miespuoliset sukulaiset olivat oikeutettuja perimään. Ellei miespuolisia sukulaisia ollut, määräsi hallitus omaisuuden kokoojaksi tai lähimmän naispuolisen sukulaisen naittajaksi jonkun miehen. Naisen miehelle sitte avioliiton jälkeen siirtyi omaisuuden hoito.

Hallitus koko heimokunnan yleistä tarvetta varten palkkasi yleiset virkailijat, kuten sorvalinsa, räätälinensä, suutarinsa, opettajansa ja pappinsa. Perheet yhteisesti kustansivat näitten palkan. Myöskin kaupanteon oikeus annettiin jollekin nerokkaimmalle perheenpäämiehelle, joka koko heimon kaupankäynnin toisten heimojen kanssa suoritti. Kaikille perheille ostettiin yhteisesti tavaroita. Samoin myös myynti tapahtui yhteisesti.

Tällainen perhekollektivismi ei kuitenkaan ajanoloon voinut pysyä pystyssä. Perhe ajanoloon muuttui niin laajaksi suvuksi, ettei se enää voinut kuulua yhteen. Perhe rupeaa jakaantumaan pienempiin perheisiin, joilla ovat omat omaisuutensa.

Yhteisomaisuuden ohella rupeaa yksityisomaisuus kehittymään. Tämän kehittyessä perheen eri jäsenet hankkivat sitä itselleen vissien erikoisoikeuksien ja etujen avulla. Myöskin sodat lisäsivät sotasaa liin muodossa yksityisomaisuutta. Orjat ynnä karja jaettiin voittajien kesken.

Maanviljelys, joka alkujaan hävitti kommunismin, muodostuu nyt vuorostaan kollektivisminkin tuhoksi. Kulttuurin lisääntyessä havaitsivat maanviljelijät, että yhtenä vuotena, joksikin vissi maanosuus kyläkunnan maasta heille viljeltäväksi annettiin, he eivät ehtineet saada työstään vastaavia tuloksia. Sentähden he nyt rupesivat vaatimaan, että jako toimitettaisiin harvemmin. Ensiksi tyydyttiin, että samaa maapalasta saatiin käyttää kaksi tai kolme vuotta. Mutta vihdoin kohosivat vaatimukset kymmeneen, viiteentoista ja kahteenkymmeneen vuoteen. Ja kun toiset vuosikymmenien aikana olivat maapalstallaan tehneet ahkerammin tai edullisemmin työtä kuin jotkut toiset, niin luonnollisesti uudelleen maaosuuksien jakoa ruvettiin vastustamaan ja vaadittiin niitä elinaikaisilla viljelysoikeuksilla. Seuraavana asteena kehityksessä on, että lapset vaativat isänsä kuoltua maita itselleen viljeltäväksi, väittäen tehneensä isän eläessä työtä maan eduksi. Sitä tietä hiljalleen kehittyi yksityisomistus maahan.

Mitä niukemmiksi paremmat maat, varsinkin jokien ja järvien rannoilla kävivät, sitä vaikeammaksi kävi muukalaisille maan saanti. Ja kun kylä-

kunnat vihdoin kehittyvät kaupunkikunniksi, määrää kunta korkeita veroja, jotka maksamalla muukalainen voi päästä nauttimaan kaupunkikunnan oikeuksia. Hallitusoikeudet pidätettiin visseille vanhemmille perheille. Nämä vihdoinkin muodostuvat etuoikeutetuksi säädyksi, aristokratiaksi, joka määräsi verotuksesta ja velvollisuuksista. Vero oli alkujaan kannettu kyläkunnan viranomaisten palkanmaksuun viljassa tai muissa tuotteissa. Verot nyt muuttuivat epätasaisiksi ja rasittaviksi, ja ne kiristettiin ulos huolimatta saiko veronmaksaja satoa tai ei. Näitten verojen alaisina varsinaiset maanviljelijät köyhtyivät samalla kuin aristokratia rikkastui. Köyhyys tuotti velkaantumista. Velkojen uloshakemista varten hyväksytään maan yksityisomistus pysyvästi. Velalliselta riistetään maa ja hän pakotetaan vuokralaisena tai maaorjana viljelemään sitä.

Entiset kyläkuntapäälliköt kehittyvät valta-asemiinsa sotaisina aikoina. Heidät valitaan johtamaan puolustusta raakalaisheimojen hyökkäyksiä vastaan.

Kylien päälliköitä valitessa lankei suosio mahdollisimman laajan ja lujan rakennuksen omistajalle. Se johtui kai siitä syystä, että sotaeduille olivat sellaiset edellytykset tärkeitä. Tällainen sotakätkös sitten vähitellen kehittyi ihan varsinaiseksi ehdoksi päällikön vaalissa. Siitä vuorostaan seurauksena oli päällikön elinaikaiseksi valitseminen; sillä eihän hän voinut rakennustaan muille luovuttaa.

Tällöin ovat jo rakennukset yksityistä omaisuutta kuten edellisessä luvussa osoitimme. Vaaran aikana ainoastaan päällikön rakennusta pidettiin yleisenä. Mutta sen johdosta olivat kyläkunnan kaikki asujamet velkapäät täyttämään velvollisuuksia päällikölle. Asunto laajennettiin ja linnoitettiin yhteisvoimin, tahi tuotiin määrätty verosumma päällikölle, etä hän itse voi ne korjaukset ja laitokset kustantaa.

Alkuaikoina kyläkuntien jäsenet suorittivat myös sotilaan tehtävät. Mutta maanviljelyksen vaurastuessa ei se toimi heille enää soveltunut. Sentehtähden he antoivat päälliköille toimeksi palkata varsinaisen sotajoukon, jonka yksinomaisena tehtävänä oli yleisön suojeleminen. Tällöin kaikista sakkorahoista ja veroista lankesi osa päällikölle ja hänen sotilailleen. Siten päällikkö sai tilaisuuden oman armeijan muodostamiseen. Armeijan avulla vuorostaan kohosi hän mahtavaan hallitusasemaan.

Parhaimmille ja edullisimmille paikoille muodostuneet linnoitetut kyläkunnat muodostuvat laajojen heikompien kyläkuntien keskuksiksi. Siten vissin kyläkunnan päällikön valta laajeni ulomaksi oman kyläkunnan rajoja. Heikompien kyläkuntien päälliköt joutuivat voimallisemmän alapäälliköiksi.

Siten kehittyä vähitellen läänitys- eli feodalilaitos perhe- ja sukukuntakollektivismin raunioille.

Feodalilaitoksen aikana ilmenee jo kaksi omaisuuden selvää muotoa: kiinteimistö ja irtaimisto.

Kiinteimistö, eli maaomaisuus on tämän laitoksen perusteena.

Feodalihera hallitsee maata ja nauttii vuokralaisilta veron. Hän vuorostaan on pakoitettu antamaan kuninkaalle sotilasapua ja suojelemaan alamaisiaan. Valallaan tuli hänen sitoutua kaikilla mahdollisilla keinoilla turvaamaan vasallejansa ulkonaisilta vihollisilta ja puutteilta. Siitä vastapalkkioksi vasallit sitoutuivat antamaan feodaliheralle sotilasapua ja maksamaan vissiä veroa.

Kaikki feodalisen järjestelmän hallitsevat jäsenet ovat keskinäisellä velvollisuudella toisiinsa sidottuja. - Mutta varsinainen väestö maanvuokraajina, maaorjina tai käsityöläisinä ovat alamaisuussuhteissa feodaliheraan.

Feodaliherat olivat pakotettuja elämään läänissään, jota he hallitsivat ja puolustivat. Lääni, jota he hallitsivat, ja siitä koituvat verot, joita he työn ja tuotteiden muodossa saivat, olivat palkkiona siitä palveluksesta minkä he alustalaisilleen antoivat.

Mutta niin pian kuin feodaliherrojen valta oli varmistunut, muodostui se sen maan turmioksi, jota heidän olisi tullut suojelella. Feodaliherat laajentaakseen alusmaitaan olivat ainaisessa sodassa keskenään. Ainoastaan hetkellisiä rauhanaikoja väliliittojen kautta saatiin aikaan. Näiden feodaliherrojen sotia saattaa hyvällä syyllä verrata nykyisen porvariston keskinäiseen taisteluun. Molemmissa on seuraus sama. Kumpikin kehittää omaisuuden

kehittymistä ja sen kautta vallan aniharvojen käsiin joutumista. Kaikki valloitetut pakoitettiin valloittajain vasalleiksi tai tapettiin. Heidän alustalaisensa joutuivat uusien herrojen maanvuokraajiksi ja maaorjiksi. Siten pienemmät feodalihererrat joutuivat mahtavimpien uhriksi. Nämä mahtavat vallat muodostuvat herttua ja ruhtinaskunniksi, jotka keskuudessaan kehittävät kuningaskunnan, joko siten että valitsevat keskuudestaan kuninkaan tai että mahtavin feodalihererra omalla oikeudellaan kohoaa kuninkaaksi.

Aateliston anastushalu paisui sitä mukaa mitä enemmän se sai. Läänitysmaat kehitetään parlamenttaarisella toiminnalla yksityiseksi omaisuudeksi. Esimerkiksi Englannissa anasti aatelisto itselleen kansalta parlamentin päätöksillä vuosien 1800—31 välillä 3,511,770 eekkeriä maata ilman peninkään korvausta. Anastuskiihko kasvaa aatelis-
tossa sitä mukaa kun he käyvät varsinaisille alustalaisilleen tarpeettomiksi. Sen sijaan että he asuisivat läänissään ja edistäisivät alustalaistensa hyvinvointia, asettuvat he pääkaupunkeihin loisteliasta ja tuhlaavaa elämää viettämään alustalaistensa hien hinnalla.

Sen johdosta syntyy useampia maalaisten kapinoita, jotka kuitenkin eivät johtaneet mihinkään merkitsevämpään tulokseen. Feodalivalta maomaisuuksineen ja etuoikeuksineen rehoittaa yhä edelleen siihen asti kun porvarillinen tuotannon ja omaisuuden muoto murtaa sen pirstaleiksi ja asettuu itse maailman hallitsijaksi ja kansojen sortajaksi.

2. Porvarillisen järjestelmän edellytykset.

Edellisessä luvussa olemme luoneet silmäyksen etupäässä kiinteän omaisuuden kehitykseen. Nyt on lähdettävä tekemään selkoa irtaimen omaisuuden kehityksestä, joka on ollut erilaatuinen.

Jo luonnon tilassa elävien ihmisten keskuudessa ilmenee yksityisomistuskäsitys työvälineihin nähden. Myöskin orjuuden ja maaorjuuden aikoina viljelyskalusto kuului niitä käyttäville ihmisille omaisuutena. Yksilöllinen omistus työvälineihin johtuu niitten persoonallisesta luonteesta; ne ovat omistajansa työntuloksia, hyvin vähälukuisia, pieniä ja verrattain vähäarvoisia. Myöskin yksilöllinen tuotanto vahvistaa työvälineitten omistusta; sillä silloin niistä on arvoa ja hyötyä ainoastaan sille henkilölle, joka niitä käyttää. Sekin seikka, että työaseet edellyttävät käyttöä joka on rasittavaa, vaikuttaa niitten työntekijöille kuulumisen eduksi.

Kollektiivisissa kyläkunnissa tuottivat maatyöläiset kaikki mitä he kuluttivat. Käsityöläisiä — seppiä, nikkareja ja räätälejä y. m. — otetaan kyläkunnan yhteyteen sitä mukaa kuin heitä tarvitaan. Nämä tavallisesti olivat kylän rajalla ja vasta vissin ajan kuluttua saavat oikeuden kuulua kyläkuntaan. Näissä kylissä ei alussa tapahdu tuotannon tulosta eli tavarain vaihtoa; käsityöläiset ovat yhteisön palvelijoita ja saavat yhteisöltä palkan elintarpeissa. He työskentelevät tilausten mukaan; raaka-aineet he saavat kyläkunnalta ja työskentele-

vät sen ihmisen kotona, joka heidän palvelustaan tarvitsee.

Tällainen tuotantomuoto jatkui niin kauan kun kyläkuntien tuotantovoimat olivat vähäisiä ja yksinkertaisia. Mutta, kuten edellä havaittiin, laajenevat kyläkunnat syntymä- ja siirtolaisuussuhteitten kautta. Sitä mukaa myös tuotantovoimat kehittyvät moninaisemmiksi. Ensiksi sellaisen kehityksen alaiseksi joutuvat sellaiset kyläkunnat, mitkä olivat muodostuneet teitten risteyksiin, jokien ja merien rannoille. Niissä muodostuu tilapäisiä markkinapaikkoja, joihin nyt vuorostaan käsityöläiset rupeavat tavaroita valmistamaan. Missä ikinä käsityöläisille tarjoutui tilaisuus tavarojensa vaihtoon, sinne he rupesivat sijottautumaan. Ja kun markkinapaikat tarvitsivat heidän tuotteitaan, ovat he sinne haluttua väkeä. Nämä kyläkunnat kehittyvät kauppaloiksi, joitten pääasiallisimpana väestönä on monenlaisia ammattilaisia, jotka tarvitsevat tavaran tuotannossa toisiaan. Tilapäiset markkinat kehittyvät säännöllisiksi.

Nyt pääsee käsityöläinen teettäjistä riippumattomampaan asemaan. Hän ei odota teettäjältä tarvittavia raaka-aineita, vaan vaihettaa niitä omilla tuotteillaan. Raaka-aineita hankitaan seisova varasto. Hän myöskin lakkaa työskentelemästä etupäässä tilauksien mukaan; sen sijaan hän nyt valmistaa tavaroita vaihtoa ja kauppaa varten. Käsityöläisen tehtäviin liittyy kauppiaan tehtävä. Hän ostaa raaka-aineita ja myy niistä valmistettuja ta-

varoita. Edelleen kulkee kehitys. Hän laajentaa työhuoneensa ja ottaa siihen oppilaita avukseen. Oppilaista kehittyy sällejä. Nämä työskentelevät hänen johdolla ja syövät hänen pöydässään. Omaisuus, jonka hän tällöin tarvitsee, on niin mitättömän pieni, ettei se ansaitsisi porvarillisen kapitaalini nimeä, ellei siinä sen luonteenomaisuus jo ilmenisi.

Täten kehittyneiden erinäisten ammattilaisten oli vuorostaan liityttävä yhteen sentähden, että kaupunki-aatelisto, joka oli kohonnut maanomistuksen ja vallan keskittymisen kautta mahtavaksi, despottisella hallituksellaan rasitti heidän ehtojaan. Yhteenliittyminen tapahtui siten, että käsityöläiset muodostivat suljettuja ammattikuntia. Nämä ammattikunnat alussa olivat kaikille käsityöläisille avoinna. Niiden avulla käsityöläiset eivät ainoastaan suojelleet itseään aatelistolta mutta myöskin keskinäiseltä kilpailulta. Ammattikunta-liiton oli katsottava perään, ettei markkinat koskaan olleet ylenmäärin kauppatavaroilla täyteen ahdettuja. Liikatuotantoa ei sallittu, sillä se olisi vähentänyt ammattilaisten valtaa. Vihdoin tulivat ammattikunnat suljetummiksi itse käsityöläisiinkin nähden. Verstaan perustamisoikeudet annettiin ainoastaan visseillä ehdoilla. Ei koskaan sallittu perustaa samaan kaupunkiin niin paljon verstaita, että ylituotanto olisi voinut syntyä. Päinvastoin kulutuksen ja tarpeen lakia pidettiin tuotannon määrittelijänä. Siitä taas johtui sällien ja oppilaitten lukumäärän

rajoitus verstaissa. Samoin vissi ammattialue rajoitettiin. Jokaisen ammattilaisen tuli pysyä yksinomaan omassa työssään. "Suutarin piti pysyä lestissään", niin säädettiin.

Myyntioikeus oli yhtä kateellisella tavalla suojeltu kuin tuotantokin. Markkinoilla oli myyjällä oikeus tarjoilla ainoastaan silloin kun ostaja oli hänen tiskinsä luona. Kun ostaja oli siirtynyt pois, niin ei ollut oikeutta kutsua häntä takasin, sillä silloin ostaja oli jo toisen alueella.

Kaupungeissa, mitkä taloudellisesti parhaiten edistyivät, muodostuivat ammattikuntamestarit vähitellen itsenäiseksi luokaksi, johon pääsemiseksi vaadittiin synnynnäinen oikeus tai vissi rahasumma. Samaan aikaan kun mestarien liitto tuli suljetuksi ja sulki ulos kaikki sällit ynnä köyhimmät käsityöläiset, muodostivat nämä vuorostaan oman renkaansa, jonka avulla he koettivat suojella sällien etuja. Nämä renkaat laajenivat ja saivat vihdoin yleisen luonteen sensijaan että mestarien liitot kantoivat paikallista luonnetta.

Käsityöllisyyden ja sisäisen kaupan oikeudella, josta tässä on kerrottu, oli varallisuus kehittynyt suurmestarien ja kauppiaitten käsiin. Tämä varallisuus jo 15 vuosisadalla pyrkii laajentamaan liikuntansa aluetta. Sitä pyrkimystä avustamaan riensivät erinäiset keksinnöt.

Ruudin ja kirjapainon keksiminen sai aikaan vallankumouksen sotatavoissa ja ihmisten ajatusten ilmaisuehdoissa. Kompassin y. m. merikululle tar-

peellisten keksintöjen avulla murrettiin se peräti ainoa alue, jolla kauppatoimi ennen oli liikkunut. Kaupunkikuntien irtautuminen läänityslaitoksen holhouksesta merkitsi kauppiasluokan valtaan kohoamista. Samoihin aikoihin tapahtunut Konstantinopolin valloitus ja muhamettilaisten toimesta aiheutunut idän kauppateiden sulkeminen johti kauppaa käyvät vallat uusien kauppateiden tutkimiseen lännen ja idän välillä. Näiden asianhaarojen vallitessa oli Columbuksen Amerikan löytöretki ainoastaan yksi välttämätön seuraus siinä taloudellisen ja yhteiskunnallisen vallankumouksen sarjassa, joka kaikkialla pyrki levittämään yhteiskunnallista ja taloudellista toimintaaluetta.

Porvarilliseksi luokaksi kehittyneet ammattikuntamestarit tulevat nyt varallisuutensa lisäämisen tilaisuuteen siirtomaa asutusten, markkinain ja sieltä saadun kullan avulla. Se taas vaikuttaa takaisin porvarillisen talouden kehittymiseen. Tämä taloudellinen kehitys asettaa nyt edistymiselleen vissejä ehtoja, jotka toteutettuina synnyttävät samalla kerralla sekä feodalivallan että työläisten etujen sortumisen; ja sitä mukaa kun nämä sortuvat yhä surkeampaan tilaan, kohoaa porvaristo valtaan sekä valtiollisessa että yhteiskunnallisessa ymmärryksessä.

Nämä ehdot, tarkemmin määriteltynä ovat seuraavat:

1. Työväen täydellinen vapautuminen palvelukseen antautumiseen.

Työläiset eivät saaneet olla maa-orjan asemalla tai ammattirajoituksilla sidottuina. Lain tuli sellaista vapautta puolustaa. Muutoin ei porvarillinen omaisuus olisi saanut työväkeä, jonka työn ryöstämisen välityksellä se voi ainoastaan lisääntyä.

2. Työläisen eroittaminen tuotannon-välineistä, kuten ammattitaidosta ja ruoka-aineista, joitten avulla ainoastaan voidaan tuotantoa harjoittaa. Ne tuli saada työläiseltä pois sen sijaan että ne feodalivallan aikana kuuluivat hänelle. Jos työläisillä olisivat nämä tuotannon välineet saaneet olla, niin ei porvaristo olisi heitä voinut palkkatyöläisinä hallita.

3. Laajalle ulottuva työnjako. Se poistaa ammattitaidon ja yksilöllisyyden arvon ja merkityksen. Työläinen joutuu laajoista työläisjoukkojen työsarjoista riippuvaksi ja niin muodoin yksilönä kykenemättömäksi tuotantoa harjoittamaan. Hänen on mentävä ainoastaan suurilla rikkauksilla aikaansaataviin työpajoihin hakemaan toisia osatyöläisiä voidakseen ansaita elantonsa. Samaan aikaan on tällaisen työnjaon tuloksena nopeampi tuotannon tulosten toimitus, jota porvaristo lisääntyvien markkinoitten tähden kaipasi. Työnjaon aikaansaamiseksi oli välttämätöntä, että yksityisen tuotannon harjoittaminen muodostuu joukkotuotannoksi, jossa yksityiset työläiset valmistavat vissejä pienoisosia tuntemattomaan kokonaisuuteen ja tuntemattomia ostajia varten.

4. Työaseitten koneellistuminen. Sen avulla kehitetään entisten työläisten työaseitten tilalle suuria, mekanisesti toimivia työkoneita, joita kalliisuutensa tähden työväestö ei voi itselleen hankkia. Siten työväestö eroitetaan työaseistaan ja tehdään porvarillisen rikkauden omistamista koneista riippuvaksi.*)

3. Porvarillisen tuotannon kehitys.

Edellä lueteltujen ehtojen täyttäminen oli siis porvarillisen kehityksen määrääjä. Niitten ehtojen toteuttamiseksi taistelemisen kaikkia muita feodaliajan luokkia vastaan oli porvariston tehtävä. Keinot, joita porvariston tässä taistelussa oli käytettävä, ilmenivät näissä ehdoissa jo pakollisina määrääjinä. Porvaristo joutuu eloon herättämiensä taloudellisten voimien valtaan; ne kuljettavat sitä toimenpiteestä toiseen, kunnes saavutetaan asemissä ne voimat muuttuvat porvaristolle itselleen tuhoaviksi. Takaisin kääntyminen tai pysähtyminen on mahdoton, sillä se merkitsisi porvariston kukistumista luokkansa olemassaolon taistelussa.

Viidennentoista vuosisadan lopulla heräävät ne voimat eloon, jotka ratkaisevasti vaikuttavat porvariston kehitykseen.

*) Katso kirjoitustani Taloudellinen kehitys; Työväen Kalenteri II, siv. 45.

Irtain omaisuus kasaantuu porvariston käsiin. Sen arvo ja vaikutusvalta kehittyi saman rinnan kun feodalinen maaomaisuus tulee vähemmän tuottavaksi ja feodali herrat tuhlaaviksi. Lisätuloja hankkiakseen sotivat nämä keskenään ja siten köyhdyttivät itseään. Mutta porvaristo lisää rahallista rikkauttaan huomattavalla nopeudella kaupan teolla. Köyhtynyt aatelisto joutuu porvarillisen omaisuuden, rahan puutteeseen. Sen täytyi, jos mieli pysyä vaikuttavassa asemassa, luopua vanhoista säätyperiaatteistaan ja maataloudestaan ja antautua harjoittamaan samoja tienausmuotoja, millä porvaristokin oli rikkautensa hankkinut. Rahan vaikutusvalta loi himon, jonka tieltä saavat kaikki vanhat säätyjen ennakkoluulot väistyä. Se maaorjuuteen ja maaomistukseen nojaava tienauksen muoto, jota aatelisto oli pitänyt ainoana oikeana ja edullisena, muuttuu vääräksi ja epäedulliseksi — se muuttuu tuotantovoimien kahleeksi, jonka täytyy murtua. Aatelisto rupeaa antautumaan liikealoilla toimimaan. Muitten tointen ohella lampaitten kasvatus villamarkkinoitten vuoksi leviää nopeasti.

Se edellyttää aateliston valtaamaan laajat maa-alueet lammaslaitumeksi. Maanviljelijä saa poistua pois maalta. Tosin sellaista menettelyä vastustettiin. Alussa tehtiin muutamia lakeja moista maananastusta vastaan. Mutta niillä ei ollut suurempaa merkitystä osaksi sentähden, että lainvalvojina olivat aateliston ystävät ja osaksi taas kan-

san kyvyttömyyden vuoksi oman asiansa valvojana. Lainlaadinta, joka alussa maananastusta vastustaa, muodostuu myöhemmin välineeksi, jolla anastus toimitetaan.*)

Maitten anastus aiheuttaa maalaisväestön keskuudessa irtolaisuuden, joka johdatti yhä suurempia työläisparvia kaupunkeihin tienauksen haussa. Kaupunkiteollisuutta näitä voimia hyväkseen käyttämästä estivät ammattikuntarajoitukset. Mutta ne murretaan. Muutamissa paikoin otettiin ammattikuntien omaisuus takavarikkoon ja ammattikunnat lakkautettiin. Porvarilliselle teollisuudelle edullisia lakeja laaditaan. Porvaristolle jätetään valta määrätä työläisten oppiajasta ja palkasta.

Siten oli saavutettu asema, missä työväestö oli vapaa maa-orjuudesta ja ammattikunta rajoituksista. Mutta samalla se myös oli vapautunut tuotantovälineistään ja ammattilaitoksen suojeluksesta. Nyt työväestöllä oli vapaus myydä työnsä porvaristolle. Ja tämä itseään kaupitteleva työväestö yhä muodostuu suurilukuisammaksi.

Porvarillinen tuotanto ilmenee — kuten ennen jo on huomautettu — vasta silloin, kun mahdollisimman suuri joukko työläisiä työskentelee tuotannon eduksi yhden isännän palkkaamana. Teollisuuden alkuaikoina eroaa varsinainen teollinen tuotanto yksityisestä käsityöstä ainoastaan siinä, että teollisen tuotannon aloilla työskentelee suu-

*) *Evolution of Trade*, Hirshfield, siv. 67.

rempi joukko työläisiä samalla pääomalla. Tällä teollisuuden aikakaudella — joka ulottuu 16 vuosisadan puolivälistä 18 vuosisadan viimeiselle neljännekselle — kehittyy työnjako täydelliseen kukoistukseen.

Joukkotuotanto — joksi sitä tuotannon tapaa nimitetään — kehittyy siis useampien eri ammattilaisten ja saman ammattialan jäsenien vuorovaikutukseen liittymisestä. Joukkotuotannossa ilmenevän työnjaon kautta työläisen tuotantokyky kasvaa suuressa määrin; sillä työläinen joka valmistaa ainoastaan yhtä erikoisosaa, kehittyy sen valmistamisessa joutusammaksi ja varmemmaksi kuin työläinen joka yksinään valmistaa kaikki eri osat. Myös on otettava huomioon, että siirtyminen yhden osan valmistamisesta toiseen ottaa varsin paljon aikaa.

Mutta samalla kun työnjako edistää työläisten tuotantokykyä erikoisosuuden valmistamisessa, riistää se häneltä työtaidon työn suorituksen kokonaisuuden valmistamisessa. Työläinen joutuu toisista työläisistä riippuvaksi ja niin muodoin on pakotettu menemään suuriin verstaasiin, missä toisia samantlaisia erikoisosien valmistajia työskentelee. Työläiseltä siten riistetään ammattitaito ja itsenäinen määräysvalta työn nopeasti tai hitaasti suorittamiseen nähden. Hänen, yhtenä kokonaistyövoiman pienenä osuutena täytyy työskennellä niin nopeasti tai hitaasti kuin koko yhteisyys ja sen takana esiintyvä porvarin liikeetu määrää.

Joukkotuotannon asteella omistaa työläinen omat aseensa, ja sen nojalla pystyy valvomaan omia etujaan työläisenä. Työaseitten omistus on perintöä kotiteollisuudesta. Joukkotuotannon asteellakin, kun työasteet ovat pieniä ja harvalukuisia ja sellaisina helposti saatavissa, ei niitä voida työväeltä riistää. Niinpä siis on porvariston voitto rajoitettu työläisten osittaisella riippumattomuudella. Sen lisäksi voiton saantia rajoittaa käsityöaseilla toimitetun tuotannon hitaus. Tavarointa voitaisiin myydä enemmän mitä ehditään valmistamaan; seikka joka johtuu tarpeitten yleistymisestä ja kotituotannon kuoleutumisesta. Tarpeet yleistyvät ihmisten lähempään vuorovaikutukseen antaannuttua. Kotituotanto kuoleutuu sitä mukaa kun joukkotuotanto valmistaa samoja ja uusia tavaroita paljoa huokeampiin hintoihin.

Porvaristoa pulassaan auttaa kuitenkin luonnollinen kehityksen kulku. Työnjako jo sinänsä kehittää työaseitten monistumista samalla kun yhä monistuvien työaseitten käyttö edistää työaseissa uusia korjauksia ja muutoksia. Tavarain lajien lisääntyä lisääntyy vuorostaan mahdollisuuksia työaseitten kehittymiselle. Tosin yhdessä työaseessa toimitetut parannukset eivät näytä kovin suurilta ja tärkeiltä, mutta toisissa työaseissa toimitettujen parannusten kanssa ne muodostavat suuremmissa ja paljon merkitseviä keksintöjä. Nämä keksinnöt vuorostaan luovat edellytyksen ja tarvittavan tiedon perusteen työaseitten yhdistämiselle ja moni-

mutkaisten mekanismien laatimiselle. Huomattava muutoin on, ettei kone ole minkään yksilön järjennulos. Päinvastoin se on laajan työläisten, työtapojen ja työaseitten sarjan huippuunsa kehittynyt tulos, jonka vissi tekijä ensin epätäydellisenä käsittää ja asettaa paperille piirustuksena tai muovailee malliksi. Sen epätäydellisen keksinnön käytäntö sittemmin pakoittaa esille parannuksensa, jotka työnsuorituksessa käyvät tärkeiksi.

Siten työnjaosta ja joukkotuotannosta kehittyy tilaisuus työaseitten koneellistuttamiseen. Kun tämä tilaisuus oli kypsytännyt edellytykset ja aatteet, astuu konekeksijäin ammattikunta näyttämölle tekemään mullistuksia työaseitten alalla ja siten johdattamaan koko ihmiskunnan uuden teollisuuden ja taloudellisen elämän aikakauteen.

Koneteollisuuden aikakausi alkaa kahdeksanentoista vuosisadan lopussa, jolloin tärkeimmille tuotannon aloille keksittiin moninaisia koneita. Niistä voidaan tässä mainita m. m. seuraavat konekeksinnöt: Kayen koneellinen sukkulainen ja parannetut karttauskoneet; Arkwrightin kutomakone; Wattin höyrykone; Hargreawesin kehräyskone; Cromptonin parannettu kehräyskone; Cartwrightin koneelliset kangaspuut, ja Whitney'n pumpulin puhdistuskone. Nämä y. m. samoihin aikoihin ilmenevät konekeksinnöt edellyttivät tuotantotavoissa täydellisen muutoksen.

Koneellisten työaseitten keksimisellä ja käytäntöön asettamisella siis saavutetaan nykyinen tuotan-

tojärjestelmä. Ennen työläistä ja hänen käyttötaitoan palvelleet työaseet sovelletaan tällöin koneisiin, jotka lisäävät niitten voimaa ja säännöllisellä tarkkuudella käyden jouduttavat työn suoritusta. Tällainen kone sisältää itseensä ennen työmiehelle kuuluneen työaseen käyttötaidon ja voiman ja siten eroittaa työläisen työaseestaan ja siirtää hänet pääasiallisesti koneesta riippuvaksi käyttövoimaksi.

Alkujaan on koneitten käyttövoimana tuuli, vesi ja ihmiset sekä eläimet. Mutta ajanlooon se ei tyydytä porvarillisen tuotannon vaatimuksia, jotka edellyttävät yhä laajempien koneitten käytäntöön asettamisen, joten ihmiset, eläimet ja tuuli eivät voi toimia tyydyttävänä käyttövoimina. Sellainen käyttövoima osottautuu epävarmaksi ja riittämättömäksi. Sitä ei voi mielin määrin lisätä. Sairaudet ja tyyneet ilmat saattoivat pysäyttää tehtaan j. n. e.

Tarvittavan käyttövoiman keksi Watt laatien höyrykoneen, joka antoi kylliksi säännöllistä voimaa laajojen koneitten käyttämiseen. Ja höyryvoiman astuttua teollisuuden palvelukseen, kehittyi koneellinen suurtuotanto huimaavaa vauhtia.

Koneellisen tuotannon käytäntöön ottaminen ei voi tapahtua yksityisomaisuuden vallitessa muutoin kuin työväestön kustannuksella. Edellä jo osotimme, että koneitten kehittämisen edellytykset ovat työn luomia. Samoin koneitten valmistus nojaa työhön. Porvaristo ei niitä tee. Se ennen riistetyillä rahoillaan ainoastaan maksaa pal-

kan muodossa niukan osuuden työväelle, joka koneet valmistaa. Mutta siinä ei vielä ole kaikki. Koneellisen tuotannon alkukustannukset ovat raskaita. Koneet ovat verrattain kallishintaisia; tehdasrakennuksien perustaminen kysyy suuria rikkauksia. Porvaristolla tosin on pääomaa. Mutta se ei pääomaansa aseta uudistuksiin muulla ehdolla paitsi että se saapi tilaisuuden riistää sille suurta voittoa. Pääoman luonne edellyttää voiton himon. Siitä johtuu, että koneellisen tuotannon alkaessa, pyrkii porvaristo tekemään tuotannon kustannukset mahdollisimman alhaisiksi. Lapsia ja naisia otetaan miesten tilalle työhön. Ellei lapsia saada siveellisillä keinoilla, käytetään siveettömiä. Petkutuksien kautta orpokodeista ynnä hoitoloista viekotellaan lapsia "tuottavien" ammattien oppiin. Heti kun lapset on saatu hoitoloista ulos, kuljetetaankin heidät tehdaslaitoksiin, missä heitä kohdellaan pahemmin kuin orjia. Aikuiset miehet eivät siihen sellaiseen alistuisi; mutta minkäs ne lapset ja naiset tekevät! Heidän on toteltava; on tehtävä työtä niin kauvan kun jaksavat kurjalla nälkäpalkalla. Heidä vartioidaan. Jos yrittävät karata, sidotaan heidät kahleisiin.

Sellaisesta on seurauksena työn arvon laskeutuminen ja työväen lisääntyminen. Miesten elantokustannukset ovat korkeampia kuin naisten ja lasten varsinkin kun viimeksi mainitut tähän asti ovat elatuksensa saaneet miehiltä. Käsityöllisyys kysyy suurempia ruumiinvoimia, joten naiset ja lapset ei-

vät kyenneet työhön tarjoutumaan. Mutta koneellisen tuotannon vallitessa ei tarvita raakaa voimaa enemmän kuin ammattitaitoakaan. Silloin naiset ja lapset astuvat työmarkkinoille. Palkat halpenevat ja työväki lisääntyy. Työmarkkinoilla aina käsikädessä kulkevat työvoimien liiallinen runsaus ja palkkojen halpuus; sillä työnkysynnän ollessa vähäinen, kilpailevat työläiset keskenään työnsä myömisestä, jolloin työnostajat ostavat halviman tarjouksen mukaan.

Täten koneellisen tuotannon alkukustannukset siirretään työväen maksettavaksi. Porvaristo ei tyydy siihen voittoon, minkä koneellinen tuotanto tavarain tuotannon nopeammaksi saattamisella aiheuttaa. Se ei uuden tuotantotavan voitoista tahdo luovuttaa mitään pois käsistään vaan päinvastoin se pyrkii vielä voittoa lisäämään työväen entistä huonommille palkkaehdoille pakoittamisen kautta.

Koneellisen tuotannon asteella on työväestö täydellisesti eroitettu työaseista. Työaseet koneellisina maksavat paljon, joten työväestö ei voi niitä hankkia. Ja mitä suuremmiksi koneet käyvät, sitä suurempia pääomia niitten omistaminen vaatii. Edelleen suurtuotannon harjoittaminen edellyttää suuria pääomia, joita työväestöllä ei ole sentähden, että porvaristo on pitänyt hyvän huolen työväen alhaisissa palkoissa pysyttämistä ja rikkauksien itselleen kasaamisesta. Työläinen, koneitten kehityttyä, joutuu koneista riippuvaiseksi. Ennen määräsi työläinen millä tavalla, mihin suuntaan ja milloin piti

työaseen liikkua ja toimia. Kone sitä vastoin määrää nyt työläisen liikunnon. Hänen on joudutettava liikkeitään sitä mukaa kun kone vaatii. Ihminen on tullut koneen orjaksi työnsuorituksessa.

Sitä mukaa kun tuotanto on muodostunut suur-tuotannoksi, on myöskin kauppa laajentunut yleismaalliseksi ja vihdoin kansainväliseksi kauppaliikkeeksi, joka suurtuotannon tuloksia siirtää maailman eri maitten markkinoilla tuntemattomille ostajille. Tavaroita valmistetaan kauppavoittoa varten pääasiallisesti, sen sijaan että ennen niitä oli tuotettu ihmisten joko tunnettua tai tuntematonta tarvetta varten. Kauppa-alalla on porvaristolla kaksiosainen tehtävä. Sen on kehitettävä ihmisissä kulutus-halua ja tyydytettävä sitä voitollisella tavalla. Laajat asiamiesparvet ja ilmoitustoimistot kulkevat kauppaympäristöissä kehittämässä ihmisissä niitten tavarain käyttöä, joita kilpaileva porvaristo kaupitsee voittoa saadakseen.

Kauppan kehityttyä yleismaalliseksi ja kansainväliseksi, tulevat suuret kauppapääomat kysymykseen. Pienillä pääomilla ei ole riittävää voimaa tukkuvälitykseen, markkinain hankkimiseen ja hallitsemiseen. Kilpailu takaa ainoastaan suurille voimille voiton. Siten pienien pääomien on sulauduttava suuriin. Pikkuporvaristo on pakotettu häviämään näyttämöltä tai muodostumaan vähäpätöiseksi rihkamakaupustelijaluokaksi.

Porvarillisen tuotannon ja kaupan luonteenominaisuuteen kuuluu — kuten edellisestä jo selville käypi — yhdeltä puolen työläisten turvattomiksi pääoman orjiksi saattaminen ja toiselta pääomien kehittämisen yhä harvempien suurpohattojen käsiin. Pääomien kehittymistä kehittää katkera kilpailu, jota tuotannon ja kaupan aloilla porvaristo keskuudessaan käypi. Porvariston keskuudessa raivoava “vapaa kilpailu” — kuten tätä kaikkien sotaa kaikkia vastaan nimitetään — nojaa porvariston vaikutuksesta kehittyneeseen taloudelliseen liberalismiin, jonka edustajat taloustieteen alalla ovat Quesnay, Turgot, Smith, Ricardo, Malthuse, Say y. m. Taloudellisen liberalismiin kannattajat selittävät, että vapaassa kilpailussa taloudellinen hyvinvointi edistyisi, rikkauden jako tasaantuisi ja jokainen ihminen saisi oikeutetun osansa. Jättäähän vapaa kilpailu kaikille ihmisille yhtäläisen tilaisuuden edistymiseen ja voittoon. Niin väittävät taloudellisen liberalismiin edustajat. Valtion on ainoastaan pidettävä huolta, että ihmiset ovat vapaita yrittämään omaksi edukseen. Jokainen olkoon itse edesvastuullinen omasta toimeentulostaan ja hyvinvoinnistaan. Pääoman omistajalla on oikeus teettää työnsä niin halvalla kuin suinkin voi ja myydä tuotteensa niin korkeisiin hintoihin kuin voi. Työväestöllä on taas vapaa valta tuoda työvoimansa teollisuuskeskuksiin muodostetuille markkinoille ja myydä se niin korkeaan

hintaan kuin voi tai niin halvalla kuin tahtoo. Jokaisella yksilöllä, rikkaalla ja köyhällä on sama oikeus antautua mille alalle tahansa. Kaikki tiet, kunkin ne vaan vievät hyvinvoinnin ja voiton Roomaan, ovat oikeutettuja.

Niin väitetään. Mutta käytännöllisessä elämässä eivät väitteet pidä paikkaansa.

Voipiko puhua vapaasta kilpailusta tiikerin ja lampaan välillä? Ei. Niinpä ei myöskään työnantajan ja työntekijän välillä, suurpääoman ja pikkupääoman välillä. Edellinen on varustettu kaikilla edellytyksillä, jotka antavat sille tilaisuuden voittamaan jälkimmäisen. Suurpääoman on voitettava ja alistettava pienet pääomat valtansa alaisiksi. Muussa tapauksessa nämä pienet pääomat imevät itseensä suurpääoman, joka toimettona ollen sen sallii tapahtua.

Voiton kiihottama taistelu johtaakin niin muodoitin päinvastaisiin seurauksiin, mitä sen edustajat ovat kuvitelleet. Se on polkenut ales kaikki yksilöllistä ja pikkutuotantoa tai kauppaa harjoittavat ryhmät. Pikkutilalliset ja verstojen omistajat ovat pakotettuja havaitsemaan oman kykenemättömytensä kilpailemaan suurtilallisten ja tuottajien kanssa. Mutta se useinkin havaitaan vasta tuhoavan kokemuksen kautta. Pikkupääoman omistajat seuraavat samaa latua. Teollisuuden ja kaupan alue käypi yhä ahtaammaksi näille sikäli kun pääomien keskitys lisääntyy. Ja samoin kuin koko kansa joutui porvaristosta riippuvaksi, samoin myös porvaris-

toluokka joutuu riippuvaksi yhä harvenevista pääomakuninkaista. Laajat teollisuus ja kauppareikat tarumaisen suurine, kansalta riistettyine pääomineen astuvat voitollisina näyttämölle ja polkevat pikkupääomat syrjään. Rikkaudet keskittyvät aniharvojen käsiin ja lukuisat "heikompien" joukot vajoavat puille paljaille.

Pikkuliikkeiden ja yhtiöiden epäonnistumista kuvaavat seuraavat tilastolliset numerot. Vuonna 1897 Yhdysvalloissa ja Canadassa harjoitti liikettä 1,168,343 yhtiötä. Näistä 223,332 joko lakkautti liikkeensä huonojen raha-asiaiden tähden tahi teki vararikon. 88.9 pr. näistä liikkeistä oli perustettu 5—20 tuhannen pääomalla.*) Vuonna 1904 osoittaa tilasto, että 1—5 tuhannen dollarin pääomilla liikettä harjoittavat yhtiöt ovat miltei kadonneet näyttämöltä. Sen sijaan suuret pääomat ovat voittaneet ja kasaantuneet yhteen, itseensä imien pienet yhtiöt. Esim. vuonna 1900 oli ainoastaan 183 trustia 3,607,539,200 dollarin pääomalla. Mutta vuonna 1903 oli trustien lukumäärä jo 7903 ja pääoma 13,750,734,517 dollaria. Ja vuonna 1905 oli trustien pääoma kasvanut jo 20,000,000,000 dollariin. Maanviljelyksessä käy kehitys samaan suuntaan. Maanviljelijät kadottavat omistusoikeutensa pikkutiloihin, jotka joutuvat suuromistajain käsiin. Yhdysvalloissa vuonna 1880 omistivat viljelijät 71.6 prosenttia maista. Sensijaan vuonna 1900 omistivat viljelijät aino-

*) Report of 1903 commerce and labor.

astaan 64.7 prosenttia maista. Loput olivat pankkien omistamia suurtiloja, joita viljeltiin palkkatyöläisillä.*)

Edellisestä esityksestä on käynyt selville, että porvarillisen talousjärjestelmän kehitys on luonut kolme selvästi havaittavaa tuotanto-olojen astetta.

1. K o t o i s e n k ä s i t e o l l i s u u d e n a s t e. Tällöin omistaa työläinen tuotannon välineet ja työaseet. Työntulos lankeaa työläiselle itselleen sillä hän on sekä pääoman omistaja että tuottaja omassa persoonassaan. Palkkatyö on tuntematonta; mutta työläinen vaihtaa tavaransa toisten työläisten kanssa. Osittainen muutos tapahtuu keskiajan lopulla, jolloin mestareja ilmaantuu. Näillä on oikeus pitää vissi määrä sällejä ja oppilaita apunaan ja siten tienata hieman heidän työllään. Mutta tie-nausta rajoittavat ammattisäädökset, joten mestarilla ei ollut suuriakaan edellytyksiä nylkemiseen.

2. J o u k k o t u o t a n n o n a s t e. Se astuu kotiteollisuuden tilalle jo 17 vuosisadan alussa. Joukkotuotannon asteella omistaa mestari tuotannon välineet, ja työväestö, työskennellen suurissa verstaissa, suorittaa näistä välineistä tuotantoa mestarin laskuun. Silloin myös työnjako astuu tuotannon palvelukseen. Työläinen ei ole enää tuotteitensa kauppias. Palkkatyö, joka oli tähän asti ol-

*) Prof. R. T. Ely mainitsee teoksessaan *Studies in the Evolution of Industrial Society* sivuilla 261—262 näistä numeroista ja niihin liittyvistä selityksistä.

lut harvinaista, muodostuu yleiseksi. Siten kehittyvät voiton edellytykset. Voitot kasvattavat pääomia yhä suuremmiksi ja edellyttävät tuotannon laajentumista suurtuotannoksi.

3. Suur tuotannon, kone- ja tehdasteollisuuden aste. Tämä kehittyy 18 vuosisadan loppupuoliskolla koneitten keksimisen ja käytäntöön asettamisen kautta. Työläinen erotetaan työaseistaan ja tehdään työvoimaansa kauppailevaksi köyhälistöksi. Tuotanto ja kauppa on yleismaallinen. Rikkaudet kokoontuvat porvariston käsiin. Valtiovalta siirtyy myös porvariston luokkavallaksi, jota se käyttää asemansa turvaamiseen taloudellisen vastavaikutuksen taisteluun pakottamia köyhälistöjoukkoja vastaan.

Nämä teollisuuden asteet senraavat toisiaan nopeasti. Sentähden on helposti käsitettävissä, että versta- ja käsiteollisuutta yhä vieläkin löytyy perintönä menneisyydestä. Tietysti ne yhä muunnostuvat suurteollisuudeksi ja häviävät tykkänään konekeksintöjen alinomaa laajetessa. Niitten kadotessa häviää myös työväestöltä mahdollisuus siihen kuvitteluun, että työläiselläkin on tilaisuus päästä kohoamaan porvarilliseksi työnantajaksi, s. o. pääoman omistajaksi. Sellaista kuvittelua on porvaristo työväestössä kiihottanut kahdessa tarkoituksessa. Yhdeltä puolen on tahdottu rohkaista työväestöä sen sorretussa asemassa. Toiselta puolen on kiihotettu työväen yritteliäisyyttä jälellä olevien versta-ilmioitten aloilla, että työväestö omalla yritteliäisyy-

dellään kehittäisi nämä alat tuottaviksi uuden ajan laitoksiksi. Silloin tietysti porvaristo ne riistäisi omikseen. Elleivät ne vuorostaan voi suurhommiksi kehittyä, pakottaa porvaristo ne siirtymään varjoon tuotanto-olojen takanäyttämölle. Kumpainenkin tulos merkitsee työväestön häviötä ja niin muodoin niitten toiveitten murtumista, joita porvaristo koettaa työväestössä ylläpitää ja jotka melko suuressa määrin vankentavat porvariston riistäjäasemaa. Sillä onhan selvää, ettei työväestö kestäisi nykyisiä olojaan, ellei sillä olisi toiveita niitten parantumisesta.

Missä määrin sellaisia toiveita on ja missä määrin ne ovat todellisuuden kanssa yhtäpitäviä, selviää seuraavasta selityksestä, missä osotetaan rikkauden jakaantumisen ilmiötä.

4. Rikkauden keskittyminen

Porvaristo ja heidän palkkauslistallaan merkityt talousoppineet koettavat tavan takaa selittää, ettei porvarillisen järjestelmän vallitessa suinkaan varallisuudella ole taipumusta jakaantua yhä harvenvien suurpohattojen käsiin. Mutta sellainen selitys saattaa pitää paikkansa ainoastaan sellaisissa piireissä, missä ihmiset eivät viitsi tehdä pienimpiäkään huomioita tai missä tilastoja ei ole saatavissa. Sen sijaan henkilö, joka teollisuus tai kauppakeskuksissa edes jossain määrin tekee havaintoja, ei voi

moisten narrausyritysten kautta joutua väärälle tolalle.

Äsken jo osotettiin lyhyesti teollisuuden ja maanviljelyksen keskittymisestä muutamia numeroja. Niistä kävi selville, että teollisuuden ja maanviljelyksen aloilla tapahtuu kehitys harvoin suuromistajain valtaa kohti. Mutta teollisuuden, kaupan ja maanviljelyksen aloilla tapahtunut keskittyminen on selvyuden vuoksi erotettava varsinaisesta rikkauden keskittymisestä. Näillä molemmilla kyllä on luonnollinen yhteys, mutta silti ne eivät ehdottomasti kuulu yhteen. Esimerkiksi vissin teollisuuden alan muodostuminen laajaksi trustiksi kylläkin saattaa useammat pikkuliikkeet jättiläisliikkeeksi, siten keskittäen sekä pääoman että liikkeen. Mutta samalla jokainen trustin osakas saattaa omistaa tasaväkisen osakeluvun ja niin muodoin yhtä laajat etuisuudet uudessa suurliitossa. Siinä tapauksessa ei ole havaittavissa rikkauden keskittymistä. Rikkauden keskittyminen voipi olla hyvin läheisesti yhteydessä pääoman keskittymisen kanssa, mutta silti se ei ole sama asia. Esimerkiksi jos Yhdysvaltain terästeollisuuden omistaisi yhtiö, jossa jokainen osakas omistaisi yhden osakkeen, niin teollisuuden keskitys olisi yhtä ehyt kuin epätasaisen osakkeitten omistuksenkin vallitessa, mutta silloin olisi yhtiön rikkaus laajalle alalle jakaantunut.

Näitten ilmiöitten eroittaminen toisistaan on sitäkin tärkeämpi sentähden, että niitä tulkitaan koko suuressa määrin väärällä tavalla. Esimerkik-

si Saksan sosialistien keskuudessa tunnettu Bernstein väittää, että pääoman ja teollisuuden keskitys johtaa teollisuudessa rikkauden hajoamiseen, jolloin laajoille työläiskerroksille aukenee tilaisuuksia rikkauden itselleen keskittämiseen. Näin ollen johtaisi porvarillinen pääoman ja teollisuuden keskitys työväen luokalle edulliseen rikkauden jakoon, joten luokkataistelu kadottaa kärkensä rikkauden tasoittumisen kallioon. Tietysti, jos tämä oletus olisi oikea, tulisi sosialistiliikkeen muuttaa menettelytapansa luonnetta ja lakata vetoamasta köyhälistön luokkaetuun, jolla todellisuudessa ei olisi perustetta.

Mutta katsotaanpa moista väitettä. Oletta-
kaamme, että rikas nahkuriliikkeen omistaja ennen yksityisesti harjoittamansa liikkeen muodostaa tuhannen henkilön osakeyhtiöksi. Sitä hän ei suinkaan tee jakamalla ilmaiseksi osakkeita; silloinhan hänellä osakeyhtiöistä olisi tappiota. Hänen päinvastoin täytyy saada liikkeeseen enemmän rahoja, voidakseen sitä laajentaa. Rahojen tulee olla siis jo entuudestaan olemassa niillä, jotka ostavat osakkeita. Näin muodoin ei omaisuuden keskitys suinkaan toimita rikkauden jakaantumista. Se tapahtuu ainoastaan siinä tapauksessa, että sanottu liikkeenharjoittaja, liikettä yhä edelleen yhtä suurena pysyttäen, jakaisi omistusoikeutta toisillekin. Mutta sitä ihmettä hän ei tee. Hän päinvastoin pyrkii liikkeen laajentamiseen ja sen kautta suurempaan tienausmahdollisuuteen, jota saadakseen hän muodostaa osakeyhtiön. Uudet varat käytetään liik-

keen laajennukseen. Osakkaitten osakeomistus on epätasainen, joten toiset hyötyvät enemmän kuin toiset, joten rikkaus tulojen kautta näille rupeaa keskittymään.

Äsken mainitun teorian kannattajat perustelevat väitteensä suurimmaksi osaksi tilastoihin, jotka käsittelevät verotettujen sisääntulojen lukumäärää niissä maissa missä tulovero vallitsee, teollisuus ja tuotantoyhtiöitten osakkaitten ynnä säästöpankkien lukumäärää. Mutta he eivät ota huomioon rikkauksen jakaantumista eri kansanluokkien välillä. Heidän mielestään se seikka, että rikkaita ei ole paljoa, on riittävä todistus, ettei rikkaus jakaannu epätasaisesti. Missä suhteessa rikkaitten omistama omaisuus on yhteisen kansan omaisuuteen prosenteissa osotettuna, siitä he eivät paljoakaan välitä. Esimerkiksi he osottavat m. m. että vuosina 1886—96 Badenin ruhtinaskunnassa ainoastaan yksi prosentti verotetuista tuloista kohosi yli 10,000 markan vuodessa.* Ja ranskalainen Leroy Beaulieu**) vuorostaan väittää, että vuonna 1896 ainoastaan 2750 Pariisin asukasta omasi 100,000 frangia suuremmat vuositulot. Siitä he sitten vetävät sen lohduttavan

*) Tilaston on esittänyt prof. R. Mayo-Smith teoksessaan *S t a t i s t i e s a n d E c o n o m i e s*.

**) Leroy Beaulieu on taloustieteilijä. Yksi hänen talousopillinen teoksensa on suomalaisessakin asussa julkaistu. Muuten hän on yksi porvarillisten katsomusten vanhimpia pylväitä.

tiedonannon, ettei rikkaus suinkaan keskity, mutta päinvastoin hajaantuu. Mutta jos lähemmin syvennyttään asiaa tutkimaan, saadaan tulokseksi päinvastainen. Vuonna 1886 Badenissa oli 2212 ihmisellä yli 10,000 markan vuositulot; sitä vastoin vuonna 1896 oli jo 3099 ihmisellä yli 10,000 markan vuositulot. Vuonna 1886 oli näitten tulojen yhteissumma 51,403,000 markkaa, edustaen 12.77 prosenttia verotetuista tuloista; mutta vuonna 1896 oli summa kohonnut jo 81,986,000 markkaan, jolloin se edusti 15.02 prosenttia verotetuista sisääntuloista. Edelleen vuonna 1886 oli ainoastaan 18 tuloerää yli 200,000 markan, muodostaen yhteissummaksi 6,864,000 markkaa. Mutta vuonna 1896 oli jo 28 sellaista vuositulojen erää, muodostaen yhteissummaksi 12,481,000 markkaa. Siis huomattava keskitys.

Preussissa 70 prosenttia väestöstä omistaa verotus rajan alapuolella liikkuvat tulot, jotka edustavat yhteisesti ainoastaan yhtä kolmattaosaa koko väestön vuosituloista. Sitä vastoin 26 prosenttia väestöstä omistaa kolmannen osan vuosituloista. Jällelle jäänyt kolmas osa vuosituloista lankaa joukolle, joka edustaa 4 prosenttia väestöstä.*)

Saksenissa osottavat tilastot, että kaksi kolmatta osaa kansasta omistaa yhden kolmannen osan sisään tuloista, samalla kun yksi kolmasosa väestöstä omistaa yli kaksi kolmatta osaa vuosituloista.

*) Osotetut numerot on otettu Yhdysvaltain hallituksen yhdeksännestoista vuosikertomuksesta.

Englannissa 10 prosenttia väestöstä omistaa lähes puolen kokonaistuloista.

Yhdysvalloissa rikkauden keskittymisestä saa aivan kourantuntuvia numeroja. Vuonna 1850 omasi pääomaluokka $37\frac{1}{2}$ prosenttia yleisomaisuudesta, vuonna 1870 omasi se jo 63 prosenttia ja vuonna 1900 se omasi 90 prosenttia.

Tilaston mukaan vuonna 1900 oli perheitten lukumäärä Yhdysvalloissa 16,187,715 ja yleisomaisuus samaan aikaan teki noin 93 biljoonaa dollaria. Näin ollen tulisi jokaisen perheen osalle noin 5,700 dollarin arvosta yleisomaisuutta. Mutta hallituksen laatima tilasto osoittaa, että yleisomaisuus jakaantuukin seuraavalla tavalla:

$\frac{7}{8}$ osaa eli 14,164,248 perhettä omistaa yhteensä hieman yli $11\frac{1}{2}$ biljoonaa yleisomaisuudesta, eli lähes 820 dollaria perhettä kohti. Näitten perheitten keskuudessa vuorostaan 4,762,500 perhettä omistaa 1,639 dollaria perhettä kohti, eli yhteensä 7,804,737,500, joten 9,401,748 perhettä omistavat yhteensä ainoastaan 3,700,000,000 dollaria.

$\frac{1}{8}$ osa eli noin 2 miljoonaa perhettä omistaa 81 biljoonaa yleisomaisuudesta eli $40\frac{1}{2}$ tuhatta perhettä kohti.

$\frac{1}{4}$ osa tästä 2 miljoonasta omistaa 66 biljoonaa yleisomaisuudesta eli 132 tuhatta perhettä kohti.

Ja 125,000 perhettä edellämainituista vuorostaan omistaa 33 biljoonaa yleisomaisuudesta eli noin 263 tuhatta perhettä kohti.

Vuonna 1830 ei Amerikassa ollut suuria yksityisiä rikkauksia. Mutta jo vuonna 1892 yhdessä Filadelfian kaupungissa oli yli 200 miljoneeria, ja New Yorkissa miljoneerien luku kohosi jo kolmannelle tuhannelle. Samaan aikaan koko Yhdysvaltain miljoneerien lukumäärä laskettiin 5,000 eli suuremmaksi kuin koko muun maailman miljoneerien lukumäärä yhteensä. Sitäpaitsi nämä eivät ole köyhiä miljoneereja. Päinvastoin on suurin enemmistö monimiljoneereja. John D. Rockefellerin perhe yksin omistaa tuhannen miljoonaa dollaria. Summa on niin suuri, että sitä säästääkseen olisi tullut jo ennen Kristuksen syntymistä ruveta säästämään 1 dollarin minutissa. Rockefellerin perheen vuotuinen "tie-naus" on ollut eräänäkin vuonna 150 miljoonaa dollaria. Yksin hänen omaisuutensa korko, laskien sille 4 pros., tekee vuodessa 40 miljoonaa dollaria.

Muista rikkaista miehistä puhuttaessa on otettava huomioon muutamia henkilöitä: Carnegie yksinään omistaa noin 300 miljoonaa. Ja näistä seuraavat rikkaat miehet järjestyksessä omistavat yhden biljoonan yhteisesti. Siten siis 10 perhettä omistaa yli 2 biljoonan omaisuuden.

Tästä lähtien rupeavat omaisuudet pieneneään. Järjestyksessä seuraa 490 perhettä, jotka omistavat 3 biljoonaa ja sitä seuraavat 4,500 perhettä omistavat 10 biljoonaa yhteensä. Siis yhteen laskettuna 5,000 perhettä omistaa 15 biljoonan dollarin omaisuuden eli lähes kuudennen osan koko

yleisomaisuudesta, johon kuuluvat rahat, kaivannot, teollisuuslaitokset, maat, rautatiet y. m.*)

Rikkauksien keskittyminen suurporvariston käsiin tulee yhä jatkumaan, ellei työväestö omalla taistelullaan sitä ehkäise. Pätevien tilastotieteilijän mukaan tulee Yhdysvaltain kansallinen rikkaus, joka nyt lasketaan sadaksi biljoonaksi, kohoamaan 60 vuoden kuluessa 900 biljoonalla, käsittäen siis tuhannen biljoonan summan. Vuonna 1990 on kansallinen rikkaus oleva jo taas puolta suurempi. Edelleen he väittävät, että lähes kaksi kolmatta osaa lisääntyvästä rikkaudesta tulee keskittymään muutamien aniharvojen jo entuudestaan rikkaitten perheitten käsiin.

Täten rikkaus ja köyhyys tulee yhä selvemmin havaittavaksi. Molemmat kehittyvät selviksi. Jokainen vuosi tulee luomaan yhä suuremman juovan niitten välille jotka kaikki omistavat ja jotka kaikki tekevät mutta eivät mitään omista. Se taas vuorostaan saattaa työväen luokan tajuamaan hyvinvointinsa saavuttamisen mahdottomuuden porvarillisessa yhteiskunnassa, missä kaikki järjestelmät on saatettu palvelemaan yhtä ainoaa tarkoitusta — porvariluokan etua, joka on täydellisesti ristiriidassa työväen luokan etujen kanssa.

Täten tilastotiedot selvääkin selvemmin osoittavat niitten väitteitten erehdyttävyyden, jotka

*) Ferd. Lassalle Työväen ohjelmassa, joka on Ursinin Tulevaisuutta kohti nimisessä käänöksessä julaistuna, siv. 46.

esittävät rikkauden hajautumisen todisteita. Niinpä eivät myöskään luokkarajat tule himmenemään vaan päinvastoin selvenemään. Porvaristo ei voi yhdellä haavaa palvella omaa etuaan ja työväen etuja, joitten kustannuksella porvariston edut saattavat ainoastaan säilyä. Sentähden sosialistien vetoumus luokkataisteluun on paikallaan, sillä se nojaa luokkavastakohtien todelliseen olemassaoloon, jotka rikkauden keskittymisen kautta yhä vaan selvenevät.

5. Valtiollinen kehitys.

Olemme jo ennen viitanneet, että keskiaikana kuului valtiollinen valta aatelistolle ja kirkolle, jotka omistivat suurehkoja maa-alueita, joitten omistuksen kautta nämä ylhäiset valtiollisen vallan itsellään pysyttävätkin. Tällöin nämä säädyt käyttävät valtiollista valtaa verotuksen järjestämiseen ja alustalaisten hallitsemiseen.

Mutta luonnollista on, että sitä mukaa kun uusi tuotantomuoto kehittyy ja sen kanssa porvarillinen omaisuus tulee vaikuttavaksi, rupeaa tämä vaikuttamaan valtiorakenteeseenkin. Porvarillinen omaisuus ja tuotanto vaatii itselleen sovelijaita valtiollisiakin oloja.

Tämä vaatimus käypi sitäkin välttämättömämmäksi silloin kuin aatelisto rupeaa tuntemaan oman

olemassa-olonsa joutuvan ristiriitaan uuden, kehittyvän luokan olemassaolon kanssa. Aatelisto on ennen pitkää pakoitettu havaitsemaan, että porvarillisen tuotantojärjestelmän ja omaisuuden kehitys ei merkitse sen enempää eikä vähempää kuin aivan uuden, tuntemattoman maailman verkallista mutta uhkaavaa kasvamista vanhan etuoikeutettujen maailman sisälle. Etuoikeutetut säädyt eivät voi olla huomaamatta, kuinka tämä uusi maailma mullistavine rientoineen, työläisparvineen, kilisevine kultineen, rohkeine, musertavine aatteineen paisuu yhä suuremmaksi uhaten hajottaa koko vanhan laitoksen sirpaleiksi. He rupeavat suureksi hämmästyksekseen havaitsemaan, että se mikä ennen on ollut pyhää ja oikeaa, viisasta ja laillista, muuttuu vähitellen vääräksi, typeräksi ja laittomuudeksi. Suuret ihmisjoukot ovat joutuneet liikkeeseen ja virtaavat uuden maailman muurien turviin, jossa tasa-arvoisuuden ja hyvinvoinnin rohkaisevat aatteet rupeavat kytemään.

Aatelisto ja papisto havaitsee, että ihmiset, mitkä ennen sokeasti heidän ohjauksiaan tottelivat, tekevät sen nyt korkeintaan näön vuoksi. Sitä vastoin porvariston mahti löytää nöyriä ja valmiita seuraajia. Ja sitä mukaa kun tämä uusi maailma suurine rahapääomineen ja palkkatyöläisarmeijoineen saapi suurempaa jalansijaa vanhan maailman sisällä, joutuu vanha maailma yhä suurempaan ahdinkotilaan kaikkine vanhoillisine, ummehtuneine käsityksineen ja aatteineen ihmisten synnynnäisestä eriarvoisuudesta.

Moisen ahdinkotilan vallitessa turvautuvat vanhat etuoikeutetut säädyt valtiovaltaan. Valtiollisen vallan avulla koettavat nämä ehkäistä uuden maailman levenemistä. Säädetään lakeja porvariston tuotannolle ynnä kaupalle. Tuotannon harjoitus supistetaan määräämällä montako työläistä on oikeus pitää. Työläisiä koetetaan estää siirtymästä porvariston palvelukseen. Kaupan aloilla taas rajoitetaan hintoja ja korkoja. Verotus kohdistetaan täydellä terällä uutta omaisuutta vastaan. Porvarillisen luokan edistyksen tielle koetetaan asettaa sulkuja.

Mutta porvarillisen maailman olemassaolon juuret jo olivat taloudellisten olojen maaperään lujasti kiinni imeytyneet. Niitä ei voitu kiskoa enää ylös. Ne yhä vaan vahvenivat ja kävivät elinvoimaisemmiksi ja siten imivät voimaa uuden valtiollisen päällysrakenteen muodostumiselle.

Niin kauan kun vanhat, etuoikeutetut säädyt kykenivät toimimaan laajojen kansanjoukkojen eduksi, oli kansa heidän puolellaan. Mutta sitä mukaa kuin nämä olivat vieraantuneet ajamaan yksinomaan säätyetujaan, jotka kansajoukkojen eduille olivat peräti vieraat, lakkaa kansan kannatus. Kansan huomio kiintyy porvaristoon, joka kansan joukosta nousseena tunnetaan kansanomaisena. Sen harrastukset alkuaikoina tuntuvat olevan samanmukaisia yleisesti kansan harrastuksien kanssa. Edustaahan porvaristo uutta, toivorikasta

ja kansanvaltaista tulevaisuutta. Sentähden se saapi kansan siirtymään puolelleen.

Verkalleen tapahtuu taistelu, jonka kautta porvaristo kohoaa kolmanneksi säädyksi rikkautensa avulla. Mutta kolmantena säätyinä on porvariston valtiovalta kovin niukka. Se tuskin riittää turvaamaan porvariston taloudellisen toiminnan etuoikeutettujen vainolta.

Valtiollisen vallan hankkiminen saattoi porvaristolle olla mahdollinen ainoastaan säätyetuoikeuksien lakkauttamisen avulla, joka vuorostaan oli koko kansalle edullinen. Sentähden porvariston taistelu etuoikeutettuja säätyjä vastaan muodostuu koko kansan omaksi. Tässä taistelussa porvaristo havaitaan koko ihmiskunnan asiaa ajavaksi. Siitä seuraa, että laajat kansajoukot havaitsevat porvariston taistelussa omien kansanvaltaisten unelmiensa toteutumisen ja niin muodoin ryhtyvät porvaristoa avustamaan. Porvaristo omaksuu lippuunsa tunnuslauseet: Veljeys, vapaus, tasa-arvo; pois etuoikeudet! Eikö näillä lauseilla olisi kantavuutta kansassa? Onhan toki — varsinkin ummehtuneen, maaorjuudesta tunnetun läänityslaitoksen muistojen maaperässä. Vanhoilla säädyillä sen sijaan ei ollut mitään rohkaisevaa, lupaavaa asettaa kilpiinsä. Heillä oli menneisyys, jossa heidän oikeutensa verso. Se menneisyys nyt tulevaisuuden valossa näyttäisi kurjalta kansan kirkastuneen katseen edessä.

Etuoikeutettujen säätyjen on yhä lujemmin turvauduttava väkivallan käyttöön. Keihäitten ja

kiväärien turvissa koetetaan säilyttää ja pysyttää kaikkea sitä millä ei enää ole juuria olevissa oloissa ja mikä kuuluu menneisyyteen. Voimakeinoilla tahdotaan ehkäistä uusien, vapaampien aatteiden leviämistä.

Porvaristo sen sijaan herättää kansajoukon henkistä tietoisuutta. Ihmisen oikeuksiin vedotaan ja niitä selitetään. Rohkeaa, taistelevaa vallankumoushenkeä lietsotaan. Kun taantumusta levittävä papisto koettaa sitä ehkäistä, niin vedotaan järkeen. Järjen uskonto selitetään parhaimmaksi. Kaikki uskonnollisuus osotetaan petokseksi. Porvariston voiton osotetaan merkitsevän kaiken etuoikeuden loppumista ja tuhatvuotisen rauhan, hyvinvoinnin ja veljeyden valtakunnan alkamista kaikille ihmisille.

Minä en voi olla tässä sivumennen sanomatta, että sosialisteja kohtaan heitetty syyte uskonnon solvauksesta on kaikkea perustetta vailla. Se oli taisteleva porvaristo joka uskonnon solvauksen on täydellisyyteen kehittänyt taistellessaan etuoikeutettuja säätyjä vastaan joita kirkko tuki. Myöhemmin on porvaristo ollut pakoitettu rikkomaan kaikki uskonnolliset määräykset taloudellisessa toiminnassa, joka on täydellisessä ristiriidassa kaiken uskonnollisuuden kanssa.

Jos ken luulee, että porvaristolla oli todellisena aikeena valtiollisen etuoikeuden lakkauttaminen hän erehtyy. Sitä ei porvaristolla ollut. Porvaristo tahtoi ja sen oli pakosta tahdot-

tava taloudellista asemaansa vastaavan oikeudellisen aseman; sen oli hankittava todelliselle merkitykselleen valtiollinen vahvistus ja sitä vastaava valta.*) Porvaristo taloudellisesti ei suinkaan edustanut kansakerrosten etuja. Päinvastoin sen olemassaolo riippui kansan etujen riistämisestä. Niinpä ei sen valtiollinenkaan taistelu saattanut tarkoittaa koko kansan etuja. Korkeintaan tarkoitti porvaristo tehdä valtiovallan avoimeksi kaikille, mutta vissiä sisäänpääsymaksua vastaan. Ja sen seikan huomaavat tarkkanäköisimmät jo suuren Ranskan vallankumouksen alussa. Jo huhtikuulla v. 1789 eräs lehti huomauttaa, että "kuka voi sanoa meille, eikö porvariston tyranismus seuraa aateliston ylimysvaltaa".

Mutta yleisesti sitä ei vielä silloisena innostuksen aikana uskottu. Laajat kansanjoukot järjestäytyivät suureen vallankumoukseen, johon oli asetettu mitä ihanimmat toiveet.

Tämä vallankumous tapahtui suurenmoisena näytelmänä Ranskassa vuonna 1789. Ja sillä oli vaikutuksensa koko maailmaan. Se oli merkinä samanlaatuisille kumouksille kautta koko sivistyneen maailman missä vaan porvarillinen tuotantomuoto oli vaurastunut.

Heti valtiollisen vallankumouksen tapahduttua selviää, ettei porvaristo voinutkaan edustaa etuoikeuksista vapaata valtiota.

*) Väinö Voionmaa, **Sosialidemokratinen vuosisata**,

Jo heti ensimmäisessä Ranskan valtiomuodossa 3 pltä syysk. 1791 tehdään erotus aktiivisten ja passiivisten kansalaisten välillä. Aktiiviset kansalaiset saivat vaalioikeuden, ja aktiivisia kansalaisia olivat ne, jotka maksoivat suoranaisen veron. Passiivisiksi kansalaisiksi julistettiin kaikki ne jotka palvelevat palkasta.

Omaisuus oli näin muodoin asetettu ihmisen edelle. Myöhemmin määrätään vaalioikeuden perusteeksi 300 frangin suoranainen vero. Tällöin 200,000 ihmistä hallitsee 30 miljoonaa Ranskan asukasta.*)

Samanlaatuisia määräyksiä tehtiin muissakin maissa. Yhdysvalloissa asettaa porvaristo äänioikeuden ehdoksi vissin asumuskauden. Työläinen on pakoitettu tai voidaan pakoittaa liikkumaan yhdeltä paikkakunnalta toiselle ja niinmuodoin kadottamaan vaalioikeutensa. Muutamissa valtioissa on suoranainen äänestysvero, joka vaikuttaa köyhässä työväestössä vastenmielisyyttä koko vaaliin osanottoa vastaan. Monimutkainen kokelaitten määrääminen, joka estää kansan vaikuttamasta valintaan, osaltaan myöskin siirtää valtaa porvaristolle. Tärkeimpiä virkamiehiä, kuten kongressin ja senatin jäseniä ei sitäpaitsi ole kansalla oikeutta ensinkään valita. Ne valitaan valtioitten lainlääkijäkuntien toimesta. Visseissä valtioissa vallitsee

*) Ferd. Lassalle Työväen ohjelma, Ursinin käännöksessä Tulevaisuutta kohti, siv. 53.

omaisuuden omistus ehtona virkamiesehdokkuudelle. Naisilla ei ole äänioikeutta.

Preussin vaalilaista tekee Lassalle seuraavan selonteon, joka on omiaan osottamaan sikäläistä valtiollista asemaa porvariston valtaan päästyä:

Vuonna 1849 väkivallan säätämä kolmen luokan vaalilaki alensi valitsijain lukumäärän 3,255,701:een. Nämä jakaantuivat uuden vaalilain mukaan kolmeen luokkaan, niin että virallisten luetteloiden mukaan, jotka 1849 vuoden vaalilain jälkeen tehtiin, kuului:

1. Ensimmäiseen valitsijaluokkaan 153,808 miestä.
2. Toiseen valitsijaluokkaan 409,945 miestä.
3. Kolmanteen valitsijaluokkaan 2,691,950 miestä.

’Jos jätämmekin toisen valitsijaluokan sikseen ja vertaamme vaan ensimmäisen ja kolmannen valitsijaluokan, suurporvarit ja varallisuutta vailla olevat eli vähäväkiset toisiinsa, niin on 153,800 rikkaalla sama vaalioikeus kuin 2,691,950:llä köyhällä, se on yhdellä rikkaalla on sama vaalivalta kuin 17:llä vähäväkisellä.’*)

Jotenkin samanlainen järjestelmä vallitsee Saksenissa ja Rumaniasa. Itävallassa on kolmiluokka järjestys vallinnut myöskin. Suomessa viime vuoteen asti oli sensus vallalla. Suurlakko sen pyyhkäsi siellä pois.

*) Aug. Hjelt, *Valtiotiedon opas*, siv. 147.

Englannissa on äänioikeuden ehtona census. Ollakseen oikeutettu osaa ottamaan vaaleihin tulee kansalaisen olla joko 250 markan vuokran maksaja, asunnon omistaja tahi 250 markkaa vuodessa tuottavan maatilan omistaja.*)

Nämä lyhyet vaalioikeustilastot riittävät kyllin selvästi osottamaan, millaista valtiomuotoa porvaristo harrasti. Ja heti kun se oli saavuttanut valta-aseman, ryhtyy se sitä käyttämään yhä vanhemman jalansijan hankkimiseen.

Porvarillisen järjestelmän vastavaikutuksien ruvettua ilmenemään ja kun köyhälistö havaitsi että porvariston suuret sanat vapaudesta, veljeydestä ja yhdenvertaisuudesta olivatkin vain tyhjiä korulauseita joilla todellisuudessa ei ollut vastakäikua — on porvaristo pakoitettu lujittamaan valtaansa, käyttääkseen sitä nyt uuden, kapinoivan luokan kurissa pitämiseen. Työväestö, tultuaan huomaamaan että porvariston uusi maailma, jolta niin paljon oli hyvää toivottu mutta joka ei toiveita pienessäkään määrin täyttänyt, rupeaa kapinoimaan. Porvariston saarnaamat ihanteet ja esittämät ihanat kuvailut juurtuvat kurjien olojen maaperässä yhä syvemmälle työväestöön, joka oli joutunut porvariston orjaksi. Ja nämä aatteet nyt puhtaasti työväen omaisina johtavat työväestöä porvarillisia etuoikeuksia vastaan. Porvaristolla puolus-

*) Charles H. Vail, Principles of Scientific Socialism, siv. 192.

tukseeseen ei ole käytettävänä mitään muuta asetta kuin perustamaansa valtiovaltaa.

Mutta työväestön voima yhä vaan kasvaa sitä mukaa kun porvaristo muuttuu ihmisyydelle vaaralliseksi ja kansojen laajoille kerroksille vahingolliseksi. Sen voiman lisääntyessä, hankkii työväestö itselleen yhä laajempia valtiollisia oikeuksia, joita se rupeaa käyttämään luokkaetujensa ja taistelunsa tukemiseen. Jokainen uudistus vaalilaissa on työväen oman taistelun ja voiman aikaansaama. Sitä vastoin jokainen taantumus on porvarillisen voiman tulos.

Sallittakoon minun sanoa, että porvaristo on kernas taantumiaan ja riistämään kaikki ihmisoikeudet työläisiltä jos se vaan uskaltaa. Uskaltaminen taas vuorostaan riippuu siitä, onko työväestö järjestynyt ja valveilla omia etujaan ja oikeuksiaan puoluttamassa. On aivan turhaa luulotella, että porvariston taantumusta estäisi joku aate kansanvaltaisuu- den etevyydestä ja oikeudellisuudesta. Porvaristoa samoin kuin työväestöäkin johtaa luokkaetu; sille edulle on kansanvalta vastakkainen, joten porvaristo pyrkii sitä voimiensa mukaan rajoittamaan. Työväenluokan etu on vuorostaan koko kansan etu, sillä työväestön alapuolella ei ole enää mitään muuta luokkaa, jonka kustannuksella työväestö voisi tulla toimeen. Sentähden edustaa työväestö valtiollista kansanvaltaisuutta, jossa se näkee etujensa turvaamisen mahdollisuuden.

Porvaristo — samoin kuin muutkin etuoikeutetut luokat — oli pakotettu kulkemaan kahden toisilleen vieraan valtiollisen katsannon kautta. Etuoikeutettuja säätyjä vastaan taistellessaan, käsitti se tehtävänsä koko kansan asiaksi. Mutta kun taistelu oli päättynyt ja etuoikeutetut säädyt oli hävitetty, käsitti porvaristo kansan asian omille eduilleen vastakkaiseksi ja sentähden ryhtyy toimimaan niitä vastaan. Mutta sitä se ei voi tehdä herättämättä kansassa vastenmielisyyttä ja katkeruutta. Siten porvaristo, omia etujaan suojellessa, on pakotettu herättämään ne voimat eloon, jotka lopullisesti porvariston vallan tulevat kukistamaan. Porvaristo, luokkaoikeuksia turvatessaan, joka työväen luokkahengen lietsomana kasvaa nopealla vauhdilla porvarillisen maailman sisällä yhä suuremmaksi, kunnes vihdoinkin porvarillisen maailman on sorrutettava tieltä pois. Siten on käynyt kaikille muillekin etuoikeutettujen luokkien maailmoille.



VIIDES LUKU.

Porvarillisen järjestelmän taloudelliset ilmiöt.

1. Työväen työttömyys.

Porvarillinen järjestelmä, joka on olemassa porvarillista voittoa ja valtaa tukemassa, synnyttää luonnonlain välttämättömyydellä työttömyyttä ja köyhyyttä.

Rikkauksien keskittymisen ja sen lisäämän vallan avulla sortaa porvaristo kaikki väliluokat köyhyyteen ja siis työväenluokkaan. Keskiluokka ja sivistyneet ovat nykyään joko kohonneet porvaristiksi tai vajonneet työväestön yhä paisuvaan luokkaan. Niin kauan kun tuotanto ja kauppa oli kehittymättömämpää, saattoi keskiluokka pienillä pääomillaankin kilpailla suurporvariston kanssa. Mutta kun suurtuotanto ja kauppa astui näyttämölle, edellyttäen mahdollisemman suuria pääomia, joutui keskiluokka hyvinkin rajoitettuihin pääomineen syrjään ja siten vähitellen työnnettiin

yhä alaspäin. Muussa tapauksessa oli sen liityttävä pääomineen suurporvaristoon. Sivistynyt luokka on vuorostaan joutunut saman kohtalon alaiseksi. Porvarillinen mahti on saattanut sen rahapääomista riippuvaksi. Kirjailijain on muututtava pääomien puutteessa suurten kustannusyhtiöitten työläisiksi. Tiedemiehillä saattaa olla runsaasti tietoja, mutta kun tietojen ulostusvälineet ovat porvariston hallussa, niin ei voi muuta kuin alistua näitten määrätäväksi. Porvaristo ostaa sekä tiedon että sen tulokset ja käyttää niitä edukseen. Ellei tiede alennu palvelemaan porvarillisia etuja, kieltää porvaristo kannatuksensa tai tietojen ulostusvälineet. Siihen asti kun työväestö ei kyennyt eikä halunnut antautua ottamaan selkoa tietoperäisistä asioista, oli porvaristo tieteilijäin ynnä kirjailijain töitten ostajajoukkona. Silloin tuli tavaran, kelvatakseen markkinoilla kaupaksi, tyydyttää porvariston makua. Ne jotka eivät sitä kyenneet tai alistuneet tekemään, vajosivat köyhyyteen. Mutta myöhemmin, kun työväestö rupeaa hankkimaan tietoja, joita köyhyyteen vajonnut henkinen köyhälistö voipi jakaa, rajoittaa ja hallitsee sivistysvälineet ja tarvittavat varat omistava porvaristo tätä sivistystyötä. Henkinen köyhälistö on pakoitettu porvarillisten kustannusyhtiöitten y. m. s. palkkauslistalle samoinkun ruumiillisen työntekijä tehdasyhtiöitten palkkauslistalle.

Koneteollisuuden yhä kehittyessä, maitten joutuessa rikkaitten käsiin ja pikkuliikkeen kehittyes-

sä suureksi departementtiliikkeeksi, vajoaa yhä suurenevia joukkoja työläisten joukkoon, riitelemään työn ja ansion mahdollisuudesta. Työpalkkojen alhaisuus, sitä mukaa kun uusien luonnon rikkauksien siirtyminen kansan käsiin lakkaa, vaikuttaa yleistä työväenluokan köyhyyttä. Köyhyys vuorostaan vaikuttaa tavarain ostokykyyn ja sitä tietä tuotantoon. Tuotantoa hallitsee kansojen kulutusvoima. Tuotantoa on rajoitettava sitä mukaa kun kansan ostokyky katoaa ja uusien markkinain kehittäminen käypi mahdottomaksi. Tuotannon rajoitus siten toiselta puolen koneteollisuuden ja työtaidon kehityksen kanssa merkitsee työläisten tarpeen rajoitusta. Ja sitä mukaa kun nämä rajoitukset ilmenevät, kasvaa liikatyöväestö. Työttömien lukumäärä kasvaa huolestuttavassa määrässä.

Tehdasteollisuuden aamunkoitossa kun uusia koneita asetettiin käytäntöön, merkitsi se suuremman työläisten lukumäärän työhön ottamista, sillä tehdasta täytyi laajentaa tai uusia rakentaa, sillä tuotantoa yhä tarvittiin runsaammin. Nykyään sitä vastoin uuden koneen käyntiin asettaminen merkitsee ehdotonta työväen vähentämistä. Niin kauan kun tehdasteollisuus oli kehittymässä, lisääntyi työväestön työnsaanti; mutta se aika on nyt ollut ja mennyt. Silloin hajotettuja pääomia ja tuotantoa on nyt ruvettu keskittämään. Se merkitsee, että suuret teollisuusrenkaat suurine rahapääomineen muodostetaan. Näitten tarkoituksena ei ole suinkaan uusien tehtaitten rakentaminen entisten

lisäksi. Päinvastoin ne pyrkivät lakkauttamaan useampia työpaikkoja ja keskittämään tuotannon mahdollisimman suuressa määrin supistettuun alueeseen. Suuria pääomia käytetään uusimpien, työtä säästävien koneitten hankkimiseen entisten vanhanaikaisten tilalle. Näitten koneitten tarkoitus on työväen käytön tarpeen vähentäminen. Esimerkiksi Standard Öljy-yhtiö tuottaa nykyään paljoa suuremman määrän öljyä ja välittää sen markkinoille huokeammalla nykyisissä keskitetyissä tuotantolaitoksissaan mitä ennen vanhaan, jolloin sen nykyään omistamat öljyliikkeet olivat itsenäisinä. Nyt Standard Öljy-yhtiö käyttää 8,700 hevosvaunua ja 11,700 miestä vähemmän kuin ennen pikkuliikkeitten vallitessa. Kuvaava esimerkki on myös Chicagon olut-trustin muodostumisessa. Sen muodostaa 13 oluttehdasyhtiötä, joilla kaikilla olivat omat konttoorinsa, konttoristinsa, ilmoitusmiehensä ja asioitsiansa y. m. s. Nyt sitä vastoin on olemassa vaan yksi konttori ja kymmenes osa entisestä liikepalveluskunnasta.*)

Vähemmän ajattelevat ihmiset eivät saa tätä seikkaa päähänsä. He eivät ota huomioon nykyisen teollisuuden muuttuneita suhteita — ja sentähden tekevät epäjohdonmukaisia johtopäätöksiä. Erehdyttäviä johtopäätöksiä on useammanlaisia. Katsel- takoon tässä niitä muutamia.

Eräällä taholla luulotellaan, että kone, joka vapauttaa työväestön vissistä työstä, vapauttaa

*) Charles H. Vail, *Modern Socialism*.

myöskin pääoman, joten sitä voidaan käyttää jossain muussa paikassa työväestön palkkaamiseen. Se käsitys on kuitenkin erehdyttävä. Oletettakoon, että nykyaikaisessa tehtaassa työskentelee kaksisataa miestä 6,000 dollarin pääomalla, jossa toinen puoli on kiinteänä ja toinen puoli liikepääomana. Kiinteällä pääomalla käsitetään sitä omaisuutta, joka on tuotantovälineissä kuten tehtaassa, koneissa, y. m. Liikepääoma käytetään työvoiman palkkaamiseen ja liikepääoman arvo muuttuu työväen hinnan mukaan. Oletettakoon nyt edelleen, että tässä tehtaassa asetetaan käytäntöön 1,500 dollarin arvosta uusia koneita, joitten avulla voidaan tehdä sadan työläisen työ. Tämä koneitten osto siirtää 1,500 dollaria liikepääomaa kiinteäksi pääomaksi. Kokonaispääoma ja tuotanto jäisi samaksi, mutta nyt uudet koneet suorittaisivat sadan työläisen työn, joten toinen sata työläistä joutuisi pois työstä. Muutoksessa ei mitään pääomaa ole vapautunut; on ainoastaan tapahtunut siirto; 1,500 dollaria joka ennen oli käytetty työväen palkkaamiseen, on nyt kiinnitetty koneisiin. Mutta jos taas oletetaan, että koneet, jotka vapauttivat sata työläistä, olisivat maksaneet ainoastaan 1,000 dollaria, silloin se summa olisi siirtynyt kiinteäksi pääomaksi, mutta 500 dollaria olisi vapautunut. Tämä 500 dollaria voisi kuitenkin palkata ainoastaan yhden kolmannen osan työttömyyteen joutuneesta työväestöstä vaikka se kaikki käy-

tettäisiinkin työväen palkkaamiseen. Siten koneitten käytäntöön asettaminen molemmissa tapauksissa vähentää työläisten työnsaantia.

Edelleen luulotellaan, että se työväestö joka koneitten käytäntöön asettamisen kautta joutuu työttömäksi, löytää työtä näitten koneitten valmistamisessa. Mutta kun työkoneita asetetaan käytäntöön juuri työvoiman säästämiseksi, niin luulo että siten säästetty työvoima saisi sijansa näitten koneitten valmistuksessa, on kerrassaan mahdoton. Jos siten kävisi, niin silloinhan työkoneet olisivat yhtä kalliita kun se työvoima, jonka sijalle ne ovat asetetut. Porvaristo ei aseta mitään konetta käytäntöön paitsi siinä tapauksessa, että sen hinta on halvempi kuin sen työn hinta jonka sijalle se asetetaan. Jos tuhatta työpäivää on käytetty koneen valmistamiseen ja kone kestää käyttökelpoisena yhden vuoden, niin siirtää se arvoa yhden vuoden tuotantoon. Mutta jos kone vuoden kuluessa kykenee takaisin tuottamaan ainoastaan tuhatta päivää työtä, ei porvaristo ole koneesta mitään hyötynyt. Ja siinä tapauksessa porvaristolle olisi samantekevä käyttää työväestöä koneen asemasta, hinta kun on sama; sillä koneen teettäminen maksaa yhtä paljon isännälle kun työvoima, jonka tilalle se aiotaan asettaa. Mutta jos kone tuottaa enemmän kuin työläinen tuhannen päivän työllä, silloin kone on edullinen. Ellei koneella olisi kykyä sitä tehdä, ei sitä myöskään olisi keksitty. Sen yksinomaisena tarkoituksena on

ollutkin tuotantokyvyn lisääminen ja niin muodoin inhimillisen työvoiman vähentäminen. Se ei kuitenkaan voisi tapahtua jos koneeseen asetetun työn arvo olisi yhtä suuri kuin sen työn arvo, jonka tilalle se käytäntöön asetetaan, tahi toisin sanoen, jos koneen käytäntöön asettamisen kautta vapautunut työläinen löytäisi työtä koneitten rakentamisessa.

Kolmas harhaluulo olettaa, että kone lisätessään työläisen tuotantokykyä kuluttaa suuremman määrän raaka-aineita, joten koneen vähentämä työläisten joukko tarvitaan raaka-aineitten tuotannossa. Kone vissin teollisuuden palvelukseen asetettuna kyllä hetkellisesti saattaa lisätä työnsaannin mahdollisuutta niitten raaka-aineitten tuotannossa, joita sillä teollisuudenalalla tarvitaan. Mutta sellainen asiantila vallitsee ainoastaan siinä tapauksessa, että teollisuuden ala on uusi ja raaka-aineitten tuotannossa ei ole ollut koneita. Mutta siinä tapauksessa että teollisuus ja sen raaka-aineitten tuotanto on jo koneellista, vallitsee niillä sama laki kuin kaikkialla muuallakin. Tuotannon tarve on rajoitettu. Sitä rajoitettua tulosten summaa pyritään koneitten avulla halvemmalla tuottamaan. Niin muodoin raaka-aineita ei tarvita enempää, eikä siis myöskään työläisiä.

Koneet, jotka alkujaan oletettiin työväestön vapautajaksi ja avuksi, muodostuvatkin porvarillisessa järjestelmässä työväen sortajiksi. Se on kone, mekaaninen työläinen jota lihallinen työläinen nykyään saapi pelätä. Joka vuosi suuret määrät näitä

mekaanisia, sieluttomia työkoneita asetetaan kilpailemaan sielullisten työihmisten kanssa. Vuosina 1830 ja 1890 välillä Yhdysvalloissa käytäntöön asetettu koneellinen voima vastasi neljääkymmentä miljoonaa työläistä. Äskettäin keksittiin nietausnaulakone, joka valmistaa 1200 naulaa 10 tunnissa. Uusi neulakone valmistaa 260 neulaa minutissa. Uusi kannukone, jota lapsi voi käyttää, tekee 64 kannua minutissa 38,000 kannua päivässä. Ennen etevin työläinen saattoi tehdä niitä ainoastaan 500 päivässä. Jokainen kone niin muodoin on riistänyt 70—80 miehen paikan. Uusi nimikorttikone painaa 10,000 korttia tunnissa. Sikarikone valmistaa 3,000 sikaaria päivässä. Leivän leipomokone on äskettäin asetettu käytäntöön ja se leipoo kolmen miehen käyttämänä 20,000 leipää päivässä. Papujen kuorimiskoneella noin 7 työläistä kuorii yhtä paljon papuja kuin ennen sata työläistä yhteensä. Lasinpuhalluskoneella voidaan valmistaa juomalaseja 6 sentillä sata kappaletta sen sijaan että ennen ne nousivat 50 senttiin sama määrä. Pumpuliteollisuudessa nykyään yksi mies ja kaksi lasta voivat toimittaa työn johon ennen tarvittiin tuhatta kehrääjää. Kutomakoneella yksi kutoja tekee yhtä paljon työtä kuin ennen 50 kankuria. Hevosen kenkiä yksi mies tekee nykyään päivässä saman määrän kun ennen 500 miestä yhteensä. Naulojen teossa valmistaa nyt yksi mies saman työn minkä tuhatta miestä ennen vanhaan. Yksi mies latomakoneella voi latoa niin paljon kuin 6 miestä käsin. Terästeollisuudessa voipi

kolme miestä 10 tunnissa valmistaa 250 tonnia teräslevyä, jota määrää valmistamaan vuonna 1892 vaadittiin 115 miestä. Höyrypannuja valmistaa 30 miestä nykyään yhtäpaljon kuin muutama vuosi sitten 500 miestä samassa ajassa. Maanviljelyksessä jokainen koneellinen heinäleikkuukone työntää 19 miestä työttömäksi; jokainen pumpulin kehräämiskone vastaa 38 miestä, ja höyryaura kyntää niin paljon kuin ennen 21 miestä samassa ajassa.*)

Onko näin ollen ihme jos työttömyys lisääntyy huimaavaa vauhtia? Pitävätkö väitteet työn runsaasta saamisesta paikkansa? Miksikä ei. Kyllä työtä saa; mutta saako palkkaa, se on eri asia. Ja palkatta ei voi työtä tehdä.

Työttömyyttä käsittelevät tilastot osottavat, että vuonna 1890 oli työttömien prosentti 15 ja työtätekevien 85. Vuonna 1900 oli työttömiä jo 22 prosenttia ja työtätekeviä 78. Mutta kolme vuotta myöhemmin osottaa tilasto, että työttömiä on jo 49.8 prosenttia ja työtätekeviä 50.2 prosenttia.

Työttömyyden syinä esittää Yhdysvaltain hallituksen 18:sta vuotuinen tilasto seuraavia seikkoja:

Työnsaanti mahdoton	56.96	prosenttia
Sairaus	23.65	”
Lomalla	6.46	”
Huono sää	2.25	”
Lakko	2.07	”
Tapaturma	1.66	”

*) Nämä ynnä seuraavat numerot on otettu Yhdysvaltain 19:sta työtoimiston kertomuksesta.

Juoppous	0.26	prosenttia
Ilmoittamaton	6.98	”

Siten työttömien lukumäärä yhä kasvaa. Sikäli kun vuodet vierivät, koneteollisuus kehittyy, työvoima lisääntyy, maailma viisastuu, rikkaus joutuu porvariston käsiin, käypi työväestölle yhä vaikeammaksi työnsaanti. Koneet tekevät työn, vähäluokainen porvaristo nauttii hyödyn ja työväestö ei saa palkkaa ja niin muodoin ei myöskään elämän välineitä. Silloin myöskin yhä täydellisentyy asema, missä omistusoikeudet ovat tuotantovoimien kahleina. Työväestön on silloin anastettava koneet yhteiskunnalle, hyötyä tuottamaan kaikille eikä yksilöille. Moisen aseman kehittyessä tapahtuu myöskin laajojen työläiskerroksien toimittama yhteiskunnallinen mullistus, jonka tehtävänä on saattaa sopusointuun tuotantovoimat ja omistusolot, että tuotantovoimat voivat nauttia niistä eduista, jotka niitten olemassaololle ovat välttämättömiä. Sitä tuotantovoimien ja omistusolojen sopusointua edustaa sosialismia.

2. Työväen köyhyys

Että enemmistö ihmisistä ovat köyhiä, sitä ei kukaan kiellä. Onpa melkein turhaa ryhtyä sitä tarkemmin osottamaan, sillä enemmistö on kylliksi köyhä, käsittääkseen sen. Miljoonia ihmisiä Yhdysvalloissa elää alinomaisessa hädässä ja köyhyydessä. Sen myöntää useampi ihminen; mutta samalla tehdään syyksi jumalan tai pirun viha, juop-

pous, tuhlaus tai laiskuus. Toisella taholla taas väitetään, ettei voida tuottaa rikkauksia niin paljoa että niitä kaikille riittäisi.

Mutta niin ei ole asian laita. Jumala tai perkele ei ole syyllinen. Me olemme ympäröidyt kaikenlaatuisella rikkaudella ja me kykenemme tuottamaan yhä uusia rikkauden muotoja niin paljon, että se köyhyys josta me kärsimme syntyy rikkaudesta. Mikä ilveily! Yhdellä puolen täysinäiset varastot ja toisella nälkäkuolema. Juuri rikkaimpina aikoina on nälkäkuolema lähinnä. Kun tavaramakasiinit ovat tyhjinä, silloin on työläisellä työtä, palkkaa ja elämäntarpeita; mutta kun ne ovat täynnä tavaraa, ei työläinen saa työtä, palkkaa eikä elämäntarpeita.

Kuten sanottu, esitetään köyhyydelle useampia syitä. Juoppous, tuhlaus, liikakansoitus, laiskuus ja maan yksityisomistus; kas siinä yleisemmin esitetyt köyhyyden syyt. Mutta jos syvällisemmin asiaa tutkimme niin ei yksikään näistä seikoista kelpaa köyhyyden perustekijäksi. Jokainen niistä saattaa kyllä köyhyyttä lisätä ja tehdä räikeämmäksi. Juoppo työläinen usein voi olla huonommassa taloudellisessa asemassa kun raitis työläinen. Tuhlaava ja laiska työläinen saattaa olla köyhempi kuin säästäväinen ja ahkera työläinen, joka harjoittaa itse avustusta. Mutta ne seikat eivät muodosta köyhyyden perustekijää. Koko työväenluokan — siihen lasketuna ahkerat, raittiit ja säästäväisetkin — yleinen leima on syvä köyhyys. Ja tämän luokan

kaikki jäsenet joutuvat vuorottelemaan kurjuudessa tai ainakin jossain suhteessa rasittavassa ahdinkotilassa. Ehdottomasti raittiilla ja ahkeralla työläiselläkin on aikoja, milloin se hädin tuskin saapi tulot riittämään menoille. Tietysti se on myönnettävä tosiasia, että nämä etuisuudet asettavat omistajansa parempaan asemaan toisten työläisten rinnalla olemassa olon kilparadalla. Mutta samaan aikaan on huomattava, että moni juoppo ja tuhleri on silti varakas.

Eräs Englannin kielen yhteiskuntaolojen tutkija Herbert Casson sanoo edellä mainitusta seuraavaa: "Huolimatta suurimmasta ylöllisyydestä ja laiskuudesta, on olemassa miljoneereja, jotka eivät voi tulla köyhiksi; ja huolimatta suurimmasta ahkeruudesta ja säästäväisyydestä ei useampi työläinen voi päästä veloistaan." Tosiasia on, että ihmiset, jotka ahkerasti tekevät työtä ovat köyhiä jostavastoin suuret laiskurit ovat rikkaita. Kaksikymmentä tuhatta suurinta laiskuria ja juoppoa omistaa miltei puolen Yhdysvalloista. Toisaalla taas on miljoonia ahkeria ja säännöllisiä työläisiä, jotka varhaisesta lapsuudestaan ovat tehneet työtä, ja silti eivät ole voineet vapautua vuokratasarmeista ja köyhäinkodista. Sentähden köyhyiden syyksi laiskuuden ja tuhlaavaisuuden asettaminen ei ole paikallaan. Charles H. Vail sanoo, että se olisi vain kärsimyksen ivaamista; aiheutetun köyhyiden solvausta.*)

*) Principles of Scientific Socialism, siv. 124.

Niiltä aloilta ei siis löydetä köyhyyden todellista syytä. Mutta sen sijaan äsken esitetty työttömyys on jo yksi ja tärkeä köyhyyden tekijä. Sen uhriksi voi joutua ahkerin ja säännöllisinkin työläinen.

Suurin köyhyyden tekijä on palkkajärjestelmä. Sen epäedullinen vaikutus on sekä taloudellinen että yhteiskunnallinen, kuten etevä yhteiskuntaopin tutkija John Bascom*) sanoo palkkajärjestelmästä puhuessaan. Kirjailija Georg Godard teoksessaan "Poverty" vuorostaan köyhyyden perustekijöiksi mainitsee riittämättömän elintarpeitten tuotannon, teollisuuden tuhlaavaisuuden ja epätasaisen rikkauden jaon. Viimeksi mainitulle syyille hän asettaa pääpainon. Edelleen lisää hän vielä neljännen köyhyyden aiheen luetteloön; hän sanoo, että köyhyys muodostuu vissillä asteella köyhyyden syyksi. Niin kummalliselta kuin moinen väite tuntuukin, on se paikallaan. Ottakaapa ainoastaan huomioon köyhä ihminen, joka ei käteisellä rahalla voi ostaa tavaroitaan; hän ostaa ne velaksi maksaen kalliimman hinnan. Edelleen on köyhä työläinen pakoitettu halvemmalla palkalla työhön ja siten köyhdyttämään itseään.

Siten siis riittämätön elintarpeitten tuotanto johtaa köyhyyteen ja köyhyys vuorostaan johtaa riittämättömään elintarpeitten tuotantoon. Työvoima ja sen tuottavuus riippuu siitä miten työläinen on ravittu, kehitetty ja suojeltu vaurioilta. Jos työläi-

*) John Bascom, Social Theory, siv. 232.

nen on köyhä, huonosti ravittu ja typerä on hän myös sitä mukaa huonompi tuottamaan tavaroita.

Tuotannossa ilmenevä tuhlaavaisuus on vuorostaan köyhyyden lähde. Mutta köyhyys on tuhlaavaisuuden lähde; köyhyys edistää huolimattomuutta ja välinpitämättömyyttä. Heikko järki ei voi johtaa säästäväisesti tuotannon suoritusta.

Edelleen, jos epätasainen rikkauden jako synnyttää köyhyyttä, niin synnyttää köyhyys vuorostaan epätasaisen jaon. Mitä köyhempitä ihmiset ovat, sitä riippuvaisempitä he ovat työnantajista ja niin muodoin eivät voi saada täyttä työn tulosta. Sentähden että työläiset ovat erotetut tarvittavista työvälineistä ja aseista ovat he pakoitettut alistumaan nyljettäväiksi. Työläisillä ei ole mitään muuta kun työvoima myytävänä ja sentähden ovat pakoitettut tyytymään työn ostajan määräämiin palkkaehtoihin. Ja siten tämä syy kiertää itseään — köyhyys synnyttää köyhyyttä. Epätasainen rikkauden jako aiheuttaa uudelleen edellytykset epätasaiselle rikkauden jaolle. Kun työläiset eivät ole niin rikkaita, että omistaisivat omat työvälineensä, niin ei heillä ole suuriakaan toiveita tasaisesta tuotannon tulosten jaosta. He ovat pakoitettuja kilpailemaan keskenään niukan elämän mahdollisuudesta, joka vuorostaan johtaa köyhyyteen ja sen kautta asemaan, missä työväestö ei voi vaikuttaa rikkauden jaon itselleen edulliseksi saattamiseen. Köyhyys heikentää ihmisen siinä määrin, etteivät he yksilöllisillä voimillaan kykene suojelemaan omia etujaan taistelussa, jota kaikkialla käydään.

Kaikki yllämainitut Godardin esittämät ilmiöt löytyvät siis vaikuttavina syinä nykyisessä järjestelmässämme. Työvälineitten yksityisomistus johtaa työn riistämiseen, riittämättömään elintarpeitten tuotantoon, tuhlaavaiseen teollisuusjärjestelmään ja epätasaiseen rikkauden jakoon. Yksityinen omistusoikeus on siis lopullinen perussyy köyhyydelle, ja ainoana keinona köyhyyden lopettamiseen on työvälineitten yksityisomistuksen lakkauttamisessa. Sen keinon välttämättömyys on silmiinpistävä heti kun lähemmin tarkastelemme nykyisen yhteiskuntajärjestelmän kokoonpanoa.

Suurpääoman omistajat tässä järjestelmässä muodostavat määräävimmän osuuden ja siten pitävät hyvän huolen siitä, että heidän osalleen tulevat runsaat tulot. Pääoman omistajat tekevät hyödyttöntä työtä osake- y. m. keinottelun aloilla, mutta se ei synnytä mitään uutta arvoa. Heidän työnsä tarkoituksena onkin keinotella jo ennen synnytettyllä arvolla. Heidän työnsä ei ole ainoastaan hyödyttöntä mutta myös rikoksellista, ainakin yhtä rikoksellista kun ryövärin työ. Koko osakekeinottelijain ryhmä on yhteiskunnalle rasituksena samoin kuin kerjäläisten ryhmäkin. Yksi miljoneeri on yhteiskunnalle suurempi rasitus kuin viisisataa kerjäläistä, sanoo jo ennen mainittu Charles H. Wail.

Sitten seuraa tehtailijain ryhmä. Useampi tehtailija tekee kovasti työtä, mutta suuremmaksi osaksi heidän työnsä on hyödyttöntä. Tehtailijat ja kauppiaat menettävät suurimman osan ajastaan kes-

kinäiseen kilpailuun anastaakseen sen rikkauden jonka he pakoittivat työväestön ylenantamaan. Tämä muodostaa ylöllisen työntuhlauksen. Kaikki nämä tehtailijat ja kauppiaat ynnä heidän konttoristinsa, asiamiehensä ja etujensa valvojien sankat laumat ovat painajaisena todellisten tuottajien hartioilla.

Sitten seuraa tiedemiesten ja virkamiesten ryhmä. Osa näistä tekee hyödyllistä työtä. Mutta toiset, kuten suuri liuta lakimiehiä ja järjestyksen valvojia, joita porvaristoluokan etuja valvomassa pidetään, ovat täydellisesti hyödyttömiä.

Viimeksi seuraa todellisesti tuottava luokka. Mutta kaikki tämänkään luokan tekemä työ ei ole hyödyllistä. Useat työläiset työskentelevät tarpeettomien ylöllisyysesineitten valmistamisessa. Sellainen tuotanto on tuhlausta. Jos kymmenen miestä vissillä maakaistaleella työskennellen tuottaa itselleen riittävän elannon mutta jossain käänteessä yksi mies saapi haltuunsa maan ja siten pääsee tilaisuuteen riistämään puolet kaikkien työläisten työntuloksista, joita hän ei voi käyttää kohtuullisella tavalla — niin silloin hän erottaa neljä miestä maatyöstä ja asettaa rakentamaan itselleen palatsia. Täten syntyy ylöllisyystavarain tuotanto. Kaikki työläiset, jotka ylöllisyystavaroita valmistavat, ovat taakkana hyödyllisen ja siis tarpeellisen työntekijäin hartioilla samoin kuin rikkaatkin. Sitäpaitsi on otettava vielä huomioon laaja rikkaitten persoonallisten passarien armeija, joka kustannuksensa sijoittaa myöskin hyödyllisten työläisten hartioille.

Kun me otamme huomioon tarkkojen tilastojen osottaman tiedonannon, jonka mukaan Yhdysvalloissa tuottavassa työssä on ainoastaan 15 miljoonaa ihmistä korkeintaan ja että näitten työn tuloksilla koko tuhlaava, hullujenhuoneen kaltainen yhteiskunta pidetään yllä — niin ei liene enää syytä ihmetellä, minkä tahden on köyhyyttä olemassa.

Työväenluokassa tulee köyhyys yhä räikeämmiin silmänpistäväksi sitä mukaa kun yleisen rikkauden lisääntymisen kehittyä. Vuonna 1890 omisti Amerikan työväestöstä ainoastaan 10.6 prosenttia oman kodin; mutta 71 prosenttia asui vuokrahuoneissa, jotka suurille rakennusyhtiöille kuuluivat. Viisihenkinen perhe, jossa on kaksi työtätekevää jäsentä, voipi elämäntarpeisiinsa, sivistykseensä ja huviinsa käyttää vuodessa ainoastaan 827 dollaria, jonka summan tämän perheen jäsenet kykenevät tienaamaan. Mutta nämä perheet ovat sittekin hyvinvoipia.

Työväestöllä tienauksensa nojalla ei voi rikastumisesta olla minkäänlaatuksia toiveita. Yli neljä miljoonaa perhettä, joista kaksi henkilöä on työssä, tienaa vuodessa alle 400 dollaria palkakseen. Noin kahdeksan miljoonaa perhettä tienaa vuodessa 600 dollaria palkaksi kahden hengen vuotuisesta työstä. Ainoastaan kahdeskymmenes osa Amerikan perheistä on niin suotuisissa oloissa, että tienaus nousee 3000 dollariin vuodessa.

Massachusetsin valtion tilasto osoittaa, että siinä valtiossa ahkerimmat ja hyödyllisimmät työläiset käyttävät 5 henkisen perheensä viikon ruokaan \$3:88. Voiko enää olla säästäväisempi? Voidaanko jotain menoerää poistaa vaatetusrahasta joka on \$2:91 kuukaudessa tai huonekalurahasta joihin vuosittain lasketaan \$7:50. Kortteerin vuokraan käytetään \$7:00 kuukaudessa.

Sellaiseksi on Amerikan työläisen asema muodostunut samaan aikaan kun tuotantovoima on kasvanut sanomattoman suureksi. Vuonna 1870 valmisti työläinen 66 tonnia harkkorautaa, saaden siitä palkkseen 453 dollaria; pääoman omistajalle voitoksi kunkin työläisen vuosityöstä jäi 322 dollaria. Vuonna 1880 tuotti työläinen 81 tonnia harkkorautaa ja sai siitä palkkseen 304 dollaria; pääoman omistaja sai kutakin työläistä kohti voittoa 360 dollaria. Vuonna 1890 kohosi työläisen tuottokyky 260 tonniin ja palkka 460 dollariin; pääoman omistajan voitto nousi 405 dollariin jokaista työmiestä kohti. Mutta vuonna 1900 oli työläisen tuottokyky jo 395 tonnia harkkorautaa, josta palkaksi tuli 506 dollaria; pääoman omistaja tällöin sai jokaisesta työläisestä voittoa 900 dollaria.*) Työläinen uusien koneitten kanssa tuli etevämmäksi harkkoraudan tuotannossa. Mutta siitä seurauksena työläisistä osa kadotti työn ja jälle jääneen palkankorotus oli hyvin niukka varsinkin jos otetaan huomioon elämäntarpeitten samanaikainen kallistuminen.

*) Yhdysvaltain 19:ta vuosikertomus.

Ja tässä kaikessa selviää köyhyyden syy. Poistettakoon yksityinen omistus työvälineitten ja aseitten alalla ja poistettakoon palkka-asteikko; annettakoon ihmisille mahdollisuuksia — niin on köyhyys jäljettömiin katoava. Se myös ryöstetyn rikkauden yksilöllisenä rosvoaarteena olemisen tekee mahdottomaksi.

Sitä edustaa sosialismi.

3. Työväenpalkkasuhteet

Ennemmin jo on huomautettu, että nykyisen järjestelmän rasittavimpia ilmiöitä on palkkatyö; siitä ei sosialistisessa järjestelmässä ole puhuttakaan. Työpalkka saattaa ilmetä ainoastaan sellaisessa järjestelmässä missä yksi luokka omistaa tuotannonvälineet ja palkkaa toisen luokan niillä työskentelemään vissinlaatuisesta ja suuruisesta aika- tai kappalepalkasta. Sosialistisessa järjestelmässä omistaa yhteiskunta — s. o. yhteiskunnalliset työläiset — tuotannonvälineet, joilla harjoitetaan yhteiskunnan yleistä tarvetta varten tuotantoa. Siellä myös käsitetään että työvoimaa ei voida korvata muutoin kuin työvoiman synnyttämällä tuloksilla, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnallisen työvoiman yhä uudelleen synnyttämiseksi ja kehittämiseksi.

Tässä ei siis puhuta työpalkasta sosialistisen, mutta porvarillisen järjestelmän ilmiönä.

Porvarillisessa järjestelmässä käsitetään työvoimatavarana kuten kaikki

muukin tavara. Tämän tavaran ostohinta kutsutaan palkaksi. Sen maksaa porvaristo työvoiman synnyttämistä työntuloista.

Porvaristo pyrkii ostamaan työväen työvoiman mahdollisimman huokeisiin hintoihin; sillä mitä huokeammalla hinnalla se sen saapi käytettäväkseen, sitä enemmän se saapi hyötyä. Tässä pyrkimyksessään porvareita rajoittaa ainoastaan yksi laki. Työväen, työkykyisenä pysyäkseen ja synnyttääkseen uutta työvoimaa, on oltava tilaisuudessa nauttimaan yhteiskunnallisesti laskettu vissi määrä elämäntarpeita, joilla tarkoitetaan ei ainoastaan ruumiillisten mutta myöskin henkisten tarpeitten tyydyttäjiä, kuten tietoja, huvituksia, y. m. s., jotka tavalla taikka toisella vaikuttavat työvoiman tarvittavaan olemassaoloon. Elantotarpeitten summa eripaikoissa ja eriaikoina on erilaatuinen riippuen tuotantovasta tai — toisin sanoen — miten paljon kykyä ja voimaa tuotanto kysyy työväestöltä. Sillä missä tuotanto nojaa työväen kehittyneeseen tietoisuuteen ja taitoisuuteen, ovat elantotarpeet, jilla tietoisuus ja taitoisuus voidaan kehittää, runsaammat; siellä työläisen on palkakseen saatava niin paljon, että se riittää ei ainoastaan fyysillisen työvoiman vaan myöskin henkisen työvoiman kasvattamiseen ja säilyttämiseen. Koneteollisuuden käytäntöön tultua ei työväestö tarvitse varmuutta ja taituutta, sillä ne ominaisuudet ovat siirtyneet koneisiin, ja siten työväelle yhteiskunnallisesti välttämättömät elantotarpeet-

kin ovat tulleet vähemmiksi — paremmin sanoen, ne on pakoitettu vähemmiksi.

Työväen olemassaololle yhteiskunnallisesti välttämätön elantotarpeitten summa siis määrää kuinka suuren palkan vähintään pitää porvariston ostamalleen työvoimalle maksaa. Siitä alle ei porvaristo voi mennä; sillä silloin katoaisi tai vahinkoittuisi työvoima, josta seuraus aiheuttaisi porvaristolle vahinkoa. Siitä ylemmäksi ei porvaristo vuorostaan vapaaehtoisesti mene; sillä se vähentäisi porvariston voittoa, jota saadakseen porvaristo palkkaa työläisiä työtä tekemään.

Että tätä voidaan nimittää yhteiskunnallisen palkan laiksi, sen huomaa pintapuolisemmankin tutkimuksen kautta. Huomattavissa on, että pysyväinen muutos elantotarpeitten hinnassa saapi seuraajansa vastaavassa palkkojen muutoksessa. Tietysti jos elantotarpeitten hinnan vaihtelu on vaan hetkellinen, ei se vaikuta palkkaan; mutta heti kun elantotarpeitten hinta vaihtuu pysyväisesti, rupeavat palkkasuhteet kehittymään vaihdosta vastaaviksi. Näin ollen elantotarvekustannukset ja palkat eivät voi kulkea vastaisiin suuntiin toisistaan muutoin kuin tilapäisesti. Palkat kohoavat kun elantokustannuksetkin kohoavat ja päinvastoin.

Toinen tärkeä todistus palkan suuruuden riippumisesta elantokustannuksista, havaitaan vertaamalla eri paikkakuntien oloja toisiinsa. Esimerkiksi vissillä tuotannon alalla saavat työläiset kaupungissa aina suuremman palkan kun maseudulla. Kau-

pungissa ovat elantokustannukset kallimmat ja maalla huokeammat. Suurkaupunkien ja pikkukaupunkien suhteen pitää sama suhde paikkansa. Sama on asian laita eri töitten aloilla. Jos vissi työala vaatii suurempia elantotarpeita työvoiman käyttökelpoisuuden ehdoksi, on palkka korkeampi. Mutta ellei sellaista edellytystä ilmene, on palkka sama kuin toisillakin. Esimerkiksi savensotkija saattaa kyllä tienata korkeamman päiväpalkan kuin tehdastyöläinen. Mutta se tapahtuu sentähden, että edellinen ulkoilmassa menettää useampia työpäiviä sateen y. m. tähden. Vuositulo on molemmilla yhtäläinen. Edelleen puhuen, siellä maassa missä työläisten elantotarpeet ovat alhaisia — s. o. missä työläiset eivät ole korkealla nautinnon asteella — siellä ovat palkat pienet. Indiassa ja Kiinassa on päiväpalkkana 10 senttiä sentähden, että näitten maitten työläiset tulevat toimeen sanomattoman niukoilla ja alkuperäisillä elantotarpeilla.

Tässä on huomautettava eräästä tärkeästä seikasta. Palkkoja ei määrätä yksityisen työläisen eikä yksityisen työläisen perheen elantokustannusten mukaan. Jos niin tapahtuisi, silloin ei mitään varmaa palkka-asteikkoa olisikaan. Jokainen perhe saisi tienata erilaatuista palkkaa. Kun lapsi syntyi, ja siten perheen elantokustannukset lisääntyivät, saisi työvoiman ostaja lisätä palkkaa. Mutta sitä ei tietysti tapahdu. Aniharva lienee siten palkankorotusta saanut.

O n v a r s i n s e l v ä , e t t ä y h t e i s k u n n a l l i n e n p e r h e e n e l a n t o k u s t a n n u s t e n

keskiarvo määrää palkan mittarin. Niinkuin tavarain tuotannossa ei yksilöllinen mutta yhteiskunnallinen työ määrää tavaran arvoa, samoin ei myös työvoiman tuotannossa yksilöllinen mutta yhteiskunnallinen elantotarpeitten summa määrää palkat. Sama laki hallitsee sekä palkkoja että hintoja; molemmat määritellään yhteiskunnallisen tuotantokustannuksen mukaan. Tämä selittää minkätähden vissit työläiset useimmissa ammateissa työskennellen saavat samallaista palkkaa huolimatta siitä josko he ovat yksinäisiä tai perheellisiä, joko heillä on iso tai pieni perhe, ja josko he ovat saitureja tai tuhlaajia. Se myös selittää minkätähden isoimmat perheet, joilla on kehittynyt elantovaisto ja joitten elantokustannukset ovat keskiarvoa korkeammat, kärsivät alituisesti puutetta: samalla perheetön työläinen tai pieni perhe alhaisella elantovaistolla varustettuna voipi säästää rahoja. Edelleen se selittää miten europalainen työläinen voipi täällä maassa koota itselleen varoja samalla palkalla millä amerikalainen, korkeammalla elannonasteella elävä työläinen hädin tuskin tulee toimeen. Europalaisen työläisen elantovaisto ei ole niin suuria vaativa ja sellaisena ilmenee alhaisempina tšekäläisen työväen elantokustannusten keskiarvoa. Hän ei voisi säästää mitään omassa maassaan, sillä sikäläiset elantokustannukset ovat sikäläisten palkkojen perusteena. Kiinalaisilla työläisillä Kiinassa, saksalaisilla työläisillä Saksassa ja englantilaisilla työläisillä Englannissa vastaa palkka juuri elantokustannuksia, joten heillä ei ole ti-

laisuutta säästöön. Mutta kun kiinalainen menee Saksaan, saksalainen Englantiin ja englantilainen Amerikkaan, niin löytää jokainen säästötilaisuuden, sentähden että jokainen siirtyy maahan, missä elantovaisto on korkeampi ja edellyttää korkeampia palkkoja. Päinvastaisessa siirrossa olisi tulos päinvastainen; siirtyneet työläiset tuntisivat olonsa yhä kurjemmiksi.*) Suomalainen työläinen tullen vähemmällä toimeen, tuntee Amerikan hyödylliseksi. Mutta oltuaan täällä jonkun ajan ja sitte palattuaan Suomeen, ei häntä siellä olo voi tyydyttää niinkään paljoa kuin ennen Amerikkaan siirtymistä.

Työpalkka-asteikkoon vaikuttavat samanlaatuiset häiritsevät seikat kuin tuotantoonkin. Teollisuus- ja liikepulat, jotka tavarain ylituotantoa seuraavat, alentavat näitten tavarain hintoja. Työvoima kauppatavarana yhä lisääntyy maailman markkinoilla kauhistuttavalla vauhdilla. Työvoiman kauppaajat, työläiset, ovat järjestyttömänä ollen pakoitettut työvoimatavaran kaupaamisessa keskinäiseen kilpailuun. Liikatyövoima vastaa liikatavaroita. Kun työvoimaa on liiaksi, täytyy työvoimatavaran omistajain myydä se elantokustannusten yhteiskunnallista keskiarvoa halvemmallalla. Siitä on seurauksena, että työvoimatavaran omistajat, työläiset, ovat pakoitettut tyytymään alhaisempaan elämisen asteeseen. Ja kun kyllin runsas työläisten lukumäärä on siihen pakotettu, muuttuu tä-

*) Esimerkki on otettu Charles H. Vailin Principles of Scientific Socialism, siv. 154.

män elämisen asteen elantokustannusten keskiarvo uudeksi työläisten elämän yhteiskunnalliseksi mit-takaavaksi. Sen mukaan sitte uusi, entistä alhai-semppi, yleinen palkka-asteikko laaditaan.

Siten, aste asteelta, alenevat työpalkat, kunnes ne vastaavat hädintuskin työläisten fyysilliselle ole-massa ololle välttämättömiä elintarpeita. Siinä on seuraus siitä katkerasta kilpailusta, jota työläiset työvoimatavaran kauppaajina ovat harjoittaneet. Porvaristo on ennen tuotannontulosten kauppaami-nessa käyttänyt samaa tuhoavaa tapaa; mutta myö-hemmin on sen keskuudessa ryhdytty järjestyseen kilpailun estämiseksi. Työläisten on tehtävä sa-moin, jos mieli on edes vähissäkään määrin elämi-sen korkeamman asteen ja sitä vastaavan palkka-asteikon saavuttamiseen. Mutta luonnollista on, että moinen toimenpide onnistuneemmassakin ta-pauksessa on vaan välillinen voitto. Sen sijaan jär-jestymisen omistusoikeudellisen vallankumouksen toimittamiseen pelastaa lopullisesti työväestön koko palkka-asteikosta, jolloin työläinen nauttii tarpeit-tensa mukaan omista työnsä tuloksista ja jolloin ei enää ole kiskovia laiskureja palkkaa maksamassa ja nälkiintyviä työläisiä palkkaa tienaamassa.

4. Teollisuus- ja liikepulat

Teollisuus- ja liikepulat ovat porvarillisen jär-jestelmän luonnollisia ilmiöitä. Ne ovat seurauksil-

taan tuhoavat koko ihmisjoukoille puhumattakaan työväestöstä, joka niistä eniten kärsii.

Näitten ilmiöittenkin suhteen annetaan kansalle väärää selityksiä. Selitetään niitten aiheutuvan rahan vähyydestä, porvarillisten puolueitten valtiollisesta kataluudesta y. m. s. Esimerkiksi n. k. Clevelandin huonosta ajasta sälytettiin syy Clevelandin ja demokraattisen puolueen niskoille. Se kuitenkin oli väärin tehty. Mikään porvarillinen puolue ei voi estää teollisuus- ja liikepulua paitsi porvarillisen järjestelmän kustannuksella, sillä teollisuus- ja liikepulat johtuvat suoranaisesti porvarillisen tuotannon ja kaupan omasta luonteesta. Porvaristoluokka kokonaisuudessaankin on voimaton niitä muulla ehdolla poistamaan niin halusta kuin se sen tekisikin, sillä ne tuottavat sille itselleenkin kauheaa häviötä.

Teollisuus- ja liikepuliin pääasiallisesti on kaksi syytä. Yksi, josta tässä ensin puhutaan, on ohimenevä ja siis porvariston poistettavissa, mutta toinen syy on pysyvä ja kaikilla porvarillisen järjestelmän asteilla vaikuttava.

Ensimmäinen syy teollisuus- ja liikepuliin ilmenee porvarillisen tuotannon ja kaupan anarkisessa luonteenominaisuudessa, joka ilmenee katkerassa porvaristoluokan keskinäisessä kilpailussa.

Kuten ennen havaittiin, harjoitetaan porvarillisen tuotannon alkuasteilla tuotantoa tuottajien tarvetta varten etupäässä; ainoastaan sen verran tuotettiin ylitse mikä tarvittiin vaihdettavaksi toisten

työläisten tavaroihin. Vaihto tapahtui paikallisilla markkinoilla, joissa menekin summa oli tarkoin kaikkien tiedossa. Tällaisella asteella eivät teollisuus- ja liikepulat voineet vielä ilmetä. Mutta heti kun teollisuus kehittyi tuottamaan tavaroita ulkopuolelle paikallisia markkinoita, kehittyi kaupankäynti erityisen ryhmän ammatiksi. Koneteollisuus lisäsi äärettömästi tavarain valmistusmahdollisuutta, jolloin ryhtyttiin tuottamaan ilman mitään ennakkoarvioa kulutussuhteista.

Sitä mukaa kun markkinat laajenivat, tulivat ne vaikeimmiksi hallita. Tuotantoa harjoitettiin tätä markkinakauppaa varten; markkinoille tulvasivat tuottajat keskenään kilpailen tavaroitaan myymään. Liike joka kehittyi samanrinnan kulkuneuvojen kanssa, teki mahdolliseksi suurien tavarapaljouksien siirron mihin maailman ääreen tahansa pienimmänkin myyntitilaisuuden ilmettyä. Tämä, yhdessä tavaroiden kauppaa välittävän keskiluokan kanssa, saattoi peräti vaikeaksi todellisen tavarain tarpeen tuntemisen.

Näin joutui teollisuus summittaisen arvion vaaraan. Sekä tehtailija että kauppias on pakoitettu yrittämään edes jossain määrin arvaamaan tavarain tarpeen summaa; mutta tämä arvioiminen kävi sangen tukalaksi ja epävarmaksi tehtaitten ja kauppiasten lukumäärän vuoksi. Tuhannet kilpailijat olivat aina varuilla sieppaamassa itselleen pienimmänkin voiton mahdollisuuden. Jos jossain kauppiirissä ilmeni vissien tavarain tarvetta, riensivät

kaikki tavaroineen paikalle, ennättääkseen kilpailijoitaan ennemmin. Hinnat silloin, ylimääräisestä tavarain tarjoilusta seurauksena, alenivat ja kauppiaat olivat pakoitettuja myymään tappiolla, joka useinkin merkitsi heidän häviöään.

Moinen asiantila aiheutui heti kun tuotantoa ruvettiin harjottamaan laajaa markkinakauppaa varten. Yksilöllinen yrittelijäisyys pakottaa jokaisen tuottajan ja kauppiaan pitämään omat asiansa salassa, huolimatta siitä että molempien menestys riippuu tuotannon ja kaupan määrästä. Kun muutamia tilauksia saapuu tehtailijalle, rientävät kaikki valmistamaan paljon enemmän mitä on tilattu, uskoen voivansa enemmänkin myydä mitä on tilattu. He tietävät, että mahdollisimman suuressa tukussa tuottaminen on voitollisempaa, ja niin muodoin he aina ovat valmiit suurempaan tuotantoon kun tarve vaatii. Jokainen koettaa estää koneitaan seisomasta ja siten vahinkoa tuottamasta. Niin muodoin koneitten tulee tuottaa niin kauan kun mahdollista. Tehtailija toivoo parhainta menekkiä tavaroilleen. Kaikki tuntuu lupaavalta ja luotto varmenee.

Voittaakseen tavaroilleen menekkiä, tekevät tehtailijat kaiken voitavansa. Uusia koneita asetaan käytäntöön, palkkoja alennetaan ja tavaroita väärennetään — kaikki tämä sentähden että tavarat saataisiin kilpailijan tavaroita huokeammaksi. Tehtailijat myyvät tukkukauppiaille tavaroitaan velaksi; velkaehtoisen mahdollisemman kevyeksi tekemisessä he kilpailevat keskenään. Tukkukauppiaat vuorostaan työntävät vähittäismyyjille tavaroita

velaksi. Koko tuotanto ja kauppa tehdään luotolla. Tällöinen velkaliike kasaa suuria tarpeettomia tavaravarastoja markkinoille. Tehtailijat vaan tuottavat uusia, joita annetaan yhä entisiin ehtoihin; uusilla tilauksilla maksetaan aina vanhempia.

Mutta vihdoin syntyy häviö. Kauppiaan on maksettava tavaroista, joita hän ei ole voinut myydä. Hän ei voi siis suorittaa sitoumuksiaan. Tehtailija vuorostaan on tehnyt velkoja luottaessaan kauppiaitten maksukykyyn. Kun nämä eivät voi maksaa velkojaan, ei tehtailijakaan voi maksaa. Pankki, joka yleisön säästörahoja on tehtailijoille lainannut etukäteen ulkonaolevia saatavia vastaan, ei liioin voi saada rahojaan. Siten tapahtuu sarja konkursseja. Kauppias tekee vararikon ja kuljettaa mukanaan tehtailijan, joka vuorostaan vetää nurin pankin.

Kun yksi teollisuuden ja kaupan ala on läheisessä yhteydessä toisten kanssa, niin siirtyy pula vähitellen toisillekin aloille. Teollisuus- ja liikepula siten vähitellen laajenee kunnes se käsittää koko porvarillisen teollisuus- ja liikejärjestelmän. Kauppa-
 puodit ja tavaramakasiinit ovat tavaroita täynnä ja miljoonat työläiset ovat joutilaina. Nämä tavarat on kaupattava mihin hintaan tahansa tai ne muutoin pilaantuvat. Vuosina 1893—4 vallitsevan teollisuus- ja liikepulan aikana poltettiin suria tavaravarastoja suurine työn luomine aarteineen samaan aikaan kun kausa kärsi nälkää.

Kun muutamia vuosia huonoa aikaa vallitsee, loppuvat tavarat vähitellen ja asema rupeaa kor-

jaantumaan. Tavarain tuotantoa taas vähitellen ruvetaan harjoittamaan. Alussa tapahtuu se varovaisesti. Mutta ei aikaakaan kun runnataan taas täydellä vauhdilla; entiset tappiot on saatavat takaisin ja sentähden yritetään entistä lujemmin. Siitä seurauksena jonkun ajan perästä syntyy entistä turmiollisempi teollisuus- ja liikepula.

Mutta, kuten edellä jo on huomautettu, on täten kehittyvien teollisuus- ja liikepulien syyt poistettavissa ainakin osittain, jos vaan porvaristo näkee sen itselleen edulliseksi. Viimeisten vuosien aikana onkin porvaristo huimaavaa vauhtia keskittänyt teollisuutta ja kauppaa. Keskityksen kautta käypi mahdollisemmaksi menekin silmällä pitäminen ja sen mukaan tavarain tuottaminen sekä markkinain hallitseminen. Mutta se ei suinkaan ole riittävä poistamaan teollisuus- ja liikepulia, niin kauan kun niitten perussyy on olemassa.

Se perussyy ilmenee työväen riistämisessä, joka ylituotannon tekee välttämättömäksi. Palkkajärjestelmän vallitessa teollisuuden harjoittama tuotanto jakaantuu kahteen osaan; yksi osa maksetaan työllä ja toinen osa kapitalisteille voiton, vuokran ja koron muodossa. Vuonna 1890 Yhdysvalloissa oli 355,415 tehdaslaitosta. Näitten yhteisen tuotannon arvo sinä vuonna oli 9,372,437,283 dollaria. Jos nyt tästä summasta lasketaan pois raakaaineitten, koneitten kulumisen ja tehdaslaitosten kustannukset, jotka tekivät 5,162,044,076 dollaria, ja joka summa vuorostaan edistää uutta tuotantoa — niin jääpi puhtaaksi voitoksi 4,210,393,207 dollaria. Työ-

miehiä, naisia ja lapsia työskenteli näillä aloilla 4,251,728 ja saivat he palkkseen \$1,891,296,166. Jos tähän tuottavien työläisten summaan lisätään näitten liikkeitten 105,634 konttoristin ja virkailijan palkka 89,738,900 dollaria, niin tekee palkkojen kokonaissumma 1,981,085,066 dollaria. Kun nyt työpalkat lasketaan voittotuloista pois, niin saamme me puhtaaksi teollisuus-porvariston voitoksi tällä alalla 2,229,308,141 dollaria.

Yllä olevasta numeroosotuksesta käy selville että työläinen saapi teollisuudessa 47 prosenttia työnsä tuloksista itselleen. Tähän riistämiseen on heidän alistuminen, sillä porvaristo omistaa työvälineet ja koneet. Ja kun työläinen saapi ainoastaan 47 prosenttia työnsä tuloksista työpalkkana, ei hän voi sillä ostaa itselleen työnsä kokonaistulosta. Hän voi sillä ostaa ainoastaan 47 prosenttia työnsä tuloksista. Eikä sitäkään. Tässä on ollut puhe tehdashinnoista. Mutta työläinen ei voi ostaa tavaroita tehtaasta. Tukkukauppias ostaa ne sieltä ja myypi vähittäin myyjälle. Työläinen saapi tavaroita vähittäinmyyjältä: mutta niitten hinta on paljon kalliimpi, sillä tukkukauppias ja vähittäin myyjä kiskovat itselleen voittoa. Tarkkojen laskujen mukaan työläinen voipi ostaa takasin työnsä tuloksista ainoastaan 20 prosenttia. Kuka ostaa ylituotannon, joka on 80 prosenttia? Rikkaatko? He eivät voi sitä tehdä. He eivät voi moista tavarain paljoutta kulluttaa vaikka tahtoisivatkin. Mutta he eivät tahdokaan. Heidän tarkoituksensa on tienata näillä tavaroilla.

Sallittakoon tässä sivumennen huomauttaa, etten minä ylituotannolla tahdo sanoa, että tavaroita olisi enemmän mitä ihmiset tarvitsevat. Jos vaan ihmiset olisivat tilaisuudessa nämä tavarat itselleen saamaan, niin osottautuisi ne riittämättömiksi. Porvarillinen talous on surkuteltavan köyhä tavaroista kansan tarpeisiin verraten, mutta rikas kansan ostokykyyntä verraten. Kun työläiset saisivat täyden työnsä arvon, ei ylituotannosta olisi puhettakaan; mutta silloin ei myös olisi porvaristoa voittoa haalimassa.

Kun työläiset eivät palkkaosuudellaan osta takaisin työnsä tuloksia, on porvaristo pakoitettu hankkimaan tavaroilleen menekkiä ulkomailla. Mutta siellä on kilpailtava toisten kanssa. Hinnat on tehtävä mahdollisemman halvoiksi. Siihen on käytetty kahta keinoa. Joko työpalkat on alennetut yhtä alhaisiksi kuin ulkomaalla vallitsevat — jos se on ollut mahdollista — tai elantotarpeet kotimaisilla markkinoilla myyty korkeampiin hintoihin. Suojelustullin tehtävänä on ollut suojella porvaristolle tilaisuuksia ulkomaisilla markkinoilla kilpailun valitessa saatujen tappioitten korvaamiseen kotimaisilla markkinoilla. Suojelustullin avulla estetään Amerikan kansan saamasta tavaroita yhtä huokeisiin hintoihin mihin Amerikan porvaristo niitä Euroopassa myypi. Että porvaristo voipi Euroopassa voittaa kilpailijansa hintojen halpuudessa, pitää Amerikan kansan maksaa paljon kalliimpia hintoja tavaroista, joita se tarvitsee. Kansainvälinen kil-

pailukin siis voipi ainoastaan tapahtua kansan kustannuksella.

Ulkomaisia markkinoita varten joutaa tavaroita yhä suuremmassa määrin sikäli kun koneet anastavat työläisten paikan. Olen jo ennen osottanut, että kone yksityisen omistamana tuottaa voittoa omistajalle eikä omistamattomille työläisille. Työläiset niin muodoin yhä vähemmin kykenevät tavaroita ostamaan. Ja näitä tavaroita kuljetetaan niitten maitten väestölle, jotka eivät harjoita tuotantoa, mutta voivat niistä maksaa luonnon rikkauksilla. Teollisuus- ja liikeporvaristo on tienannut Afrikan, Kiinan, Japanin, Australian, Venäjän ja Itä Indian kaupalla, työntämällä näihin maihin ylituotantoaan. siten estäen järjestelmänsä vararikkoa.

Mutta kuinka kauan tämä keino auttaa? Japani, Venäjä, Australia, Kiina y. m. s. tähänasti teollisuutta harjoittamattomat kansat rupeavat vähitellen harjoittamaan teollisuutta ja kauppaa. Näitten kansojen oma olemassaolo vaatii sitä. Niitten on joko kuuluttava kansainvälisen toiminnan yhteyteen harrastamalla vallitsevia teollisuus ja liikeasioita taikka sulkeuduttava itseensä ja kuoltava pois. Ja sitä ne eivät tahdo tehdä. Kaikki tahtovat elää. Elämän halu voimistuu sitä mukaa kun kautta maailman vaikuttava vuorovaikutus varttuu. Ennen kotoisten erakkoolojen vallitessa oli mahdollista itseensä sulkeutuminen. Nyt se on mahdoton. Kiinan on täytynyt virkistyä ja avata porttinsa maailman vaikutuksille.

Kun nämä kansat itse tuottavat tarvetavaransa ja — kuten luonnollista — enemmänkin kuin kotoiset tarvetavarat, missä silloin on porvariston ylituotannolla menekki? Sitä ei ole missään. Silloin täytyisi porvariston lakata harjoittamasta tuotantoa, joka merkitsisi työn ja niinmuodoin elämän mahdollisuuden puutetta työväestölle. Ellei porvaristo voi saada voittoa tuotannolla ja kaupalla, millä se rikastuu? Kun ei työväkeä voida nylkeä, millä porvaristo voittaa? Kun työväellä ei ole työtä, mistä se saa rahoja elintarpeitten ostoon?

Jotkut nuoret yrittelijät taloustieteen alalla hankkiakseen itselleen omintakeisuuden mainetta, tekevät väitöksen ettei porvarillisessa järjestelmässä ilmene mitään varmasti vaikuttavia lakeja, jotka johtavat tämän järjestelmän sortumiseen. Moisten väitös on yhtä typerä kuin vääräkin. Jokainen osuus porvarillisen järjestelmän koneistossa jauhaa ilmi oman mahdottomuutensa todistuksia — ja vielä enemmän — jauhaa varmoja todistuksia sosialismin etevyydestä. Porvarillinen järjestelmä omistus-, tuotanto- ja jako-aloineen on nyt jo muuttunut suuressa määrin tuotantovoimien kahleeksi, jonka rikki murtaminen on työväenluokan tehtävä. Yksi tämän kahleen rengas on teollisuus- ja liikepula, joka koko yhteiskunnallistaloudellisen olemuksemme saattaa tuon tuostakin häiriö- ja pysähdystilaan sekä siten pakoittavana lakina, jota ei porvaristo enemmän kuin työväestökään porvarillisen järjestelmän vallitessa voi tehdä olemattomaksi, herättää työväen taisteluun koko porvarillisen vallan kukistamiseksi.

Sosialistinen järjestelmä, jossa tuotantoa harjoitetaan tunnettua kansan tarvetta varten ja jossa ei voittoa kiskovia välikäsiä ole estämässä työläiseltä hänen työnsä tuloksia, kadottaa teollisuus- ja liikepulatkin jäljettämiin.

5. Elantovälineitten väärennys

Porvarilliset puhujat ja kirjailijat eivät koskaan lakkaa osottamasta, että porvarillinen tuotanto toimittaa halvalla hinnalla hyviä ja terveellisiä ravintoaineita työläisille.

“Me annamme tavaraa täyden rahan arvosta”.

“Jos palkat ovatkin alhaiset, ovat hyvät elintarpeet myös huokeat ja niin ollen köyhien palkkakysymys on ratkaistu.”

“Porvarillinen tuotanto pitää etupäässä silmällä ihmisten hyvinvointia ja sitä tyydyttääkseen tuottaa puhdasta ja hyödyllistä tavaraa.”

Siinä muutamia niistä korulauseista, joilla porvarilliset kamasaksat kuulijain korvia kutkuttelevat. Mutta ne — kuten kaikki muutkin — ovat valetta alusta loppuun.

Porvaristo harjoittaa tavarain tuotantoa liikevoittoa varten. Ja jos se sitä saapi myrkyttämällä ihmisiä, niin tekee se sen. Ei sitä omatunto ensinkään soimaa — ja jos soimaakin, niin sen tyydyttää ajatus että “business is business” (kauppa on kauppa).

Yksityisomaisuuden vallitessa pyrkivät pääoman omistajat lisäämään pääomiaan. Se johtaa

keskinäiseen kilpailuun, joka vuorostaan johtaa tavarain väärennykseen y. m. petkutuksiin.

Jos ken on luullut, että porvarillisessa järjestelmässä ihmisten halu johtaa tuotantoa, hän erehdytty. Porvaristo opettaa ja kasvattaa ihmisiä halumaan juuri niitä aineita millä porvaristo voipi tienata. Ei kellään luontaisena taipumuksena syntyessään ole väkijuomain käyttö. Mutta vähitellen porvarillisen ympäristön vaikutuksesta se tarttuu tavaksi. Korttitrusti edelleen on kehittänyt laajoja korttiklubeja. Patentt housunnappien kaupustelijat kasvattaneet niitten tarvetta. Eräskin äsken minulle piti toista tuntia pitkän, uskonnollis-historiallis-mineralogisen esitelmän housun nappien kehityskulusta. Kun sitä olin aikani kuunnellut, en voinut olla huomaamatta tämän maailman elämän mahdolltomuutta ellei patentt housunnappia olisi olemassa.

Kilpailussa yksityisen voiton saavuttamiseksi käytetään alhaisimmatkin keinot kunhan ne vaan vievät voittoon. Ja siitä syystä eritoten porvaristoluokka on vajonnut täydellisesti siveelliseen rappio-tilaan, niin ales ettei se enää voi siveellisyyttä pitääkään muuna kuin taivaissa mahdollisena unelmana.

Köyhälistön asema todellakin saattaisi olla paljon siedettävämpi, jos sitä niillä niukoilla varoillaan mitkä se porvarilisen rosvojoukon kynsistä onnistuu itselleen pidättämään, ei petkutettaisi taas elintarpeitten väärennyksen kautta. Sitä varten on laadittu ankaria lakeja, mutta niillä ei ole

mitään suurempaa kantavuutta, päättäen niistä tilastoista, joita elintarpeitten väärennyksestä saadaan.

Väärennyksen harjoittamisesta on tehty tilastoja. Yksinpä kilpailevat porvaritkin osottaakseen vastapelurinsa konnuutta, näitä tilastoja julkaisevat. "The American Grocer" nimisen lehden toimittaja, kaupias, on tehnyt arviolaskun, jossa väärennykset on asetettu yhdeksi prosentiksi. Tämänkin, vaikka kerrassaan alhaisen arvion mukaan, maksetaan yksinomaan Yhdysvalloissa \$75,000,000 yhdessä vuodessa väärennetyistä ravintoaineista. Yhdysvaltain maanviljelystoimiston äskeinen päällikkö toht. H. W. Wilen, on väärennettyjen elintarpeiden kaupan arvioinut 5 prosentiksi. Tämän mukaan menettää Yhdysvaltain kansa vuosittain \$375,000,000 väärennettyjen elintarpeiden ostoon. Myöhemmin Massachusettsin valtion terveyslautakunnan sihteerin toht. I. W. Abbott laskee tämän prosentin 10 prosentiksi tahi \$750,000,000 vuodessa. Vihdoin, kun hallitus ryhtyy asiaa tarkemmin tutkimaan, saadaan tulokseksi maanviljelystoimiston erikoisasiamiehen A. J. Wedderburnin julkaisussa ilmenevä todistus, että "elintarpeiden väärennys on yleisesti vallalla ja että väärennettyjen elintarpeitten prosentti on vähintään 15 pros."*) Näin ollen menettää Yhdysvaltain väestö joka vuosi 1,125,000,000 dollaria väärennettyjen elintarpeitten ostamiseen eli noin 65 dollaria jokaista perhettä kohti.

*) Report of Health and food commission 1896.

Erikseen erinäisistä ravintoaineitten väärennyksistä puhuttaessa, saanee maito etusijan. New Yorkin kaupungissa v. 1902 toimitetussa maitotarkastuksessa tutkittiin 3,970 näytettä ja havaittiin että 2,095 näytettä eli 52,77 prosenttia oli väärennettyä. Ja ettei tämä katala väärennystoimi ilmennyt ainoastan New Yorkissa, siitä saa todistuksen lausunnosta, jonka 26 valtioa v. 1902 alussa tekivät ja jossa sanotaan: “Maidon väärennystä harjotetaan siinä määrin, että hallituksen on ryhdyttävä asiaan, muodostamalla erityinen komissiooni asianomaisia väärentäjiä rankaisemaan.”*)

Väärennysten laatuun nähden on kahvi asetettava toiselle sijalle. Pennsylvanian valtion ruokataarkastusviraston v. 1897—98 toimittaman kahvijauhon tutkimuksen tuloksena oli, että 11 kahvinäytteestä kuudessa ei kahvia ollut ensinkään; jäljellä olevissa oli ainoastaan 25 prosenttia kahvia; loppu oli kaakaojyviä, papuja, sikuria ja santaa. Ohiossa saatiin tutkimuksen tulokseksi v. 1900 seuraavaa: santaa 7,59 pros., puujauhoja 2,59 pros., kahvipapuja 5,93 pros., herneitä 12,10 pros., juuria 1,56 pros., sikuria, väriaineita y. m. vieraita aineksia 70,21 pros.*)

Teelehtiä väärennetään suuressa mitassa. Villeistä teepuun y. m. lehtipuitten lehdistä tehdään värjäyksen avulla suuria määriä teetä. Yhdysvaltain

*) Katso julkaisusta *Ibid*, siv. 396.

*) Katso julkaisusta *Ohio Report*, siv. 47.

maanviljelystilasto muutamia vuosia sitten paljasti suuren joukon väärennyksiä tällä alalla.

Kaakaon väärennys on kuitenkin yleisempi kuin teen. Connecticutin valtion tarkastuskomitea v. 1902 huomasi, että kaksitoista 38:sta kaakao näytteestä oli väärennettyä tavaraa. V. 1903 sama komitea huomaa, että kolmetoista 29 näytteestä oli väärennettyä.*)

Leipää on hyvin usein keinotekoisilla aineksilla väärennetty. Jo vuonna 1863 toimitetussa tutkimuksessa Lontoossa, Englannissa, tultiin huomamaan, että jauhojen painavammaksi saamiseksi sotkettiin niihin santaa, alumina y. m. mineraali sekoituksia.

Voita voidaan valmistaa melkein mistä tahansa. Komissionööri Blackburn selonteossaan v. 1898 näyttää toteen, että Yhdysvalloissa on melkoisen suuri määrä tehtaita, jotka toimivat keinotekoisien voin tuottamiseksi. Lähemmin hän lausuu seuraavaa:

“Näillä tehtailla on kaikkialla asiamiehiä, jotka ostavat kelmottoman voin. Tämä voi lähetetään tehtaisiin, joissa se sotketaan rasvojen kanssa ja keinotekoisesti tehdään voiksi siten, että se huuhdellaan tuoreessa maidossa. Tällainen uudistettu voi on kauhean vaarallista. Jos se muutaman päivän joutuu seisomaan, niin rupeaa se sietämättömästi haisemaan. Sentähden myydään se ravintoloihin ja suuriin ruokalaitoksiin, joissa se voidaan

*) Katso julkaisusta Connecticut Report, II osa, siv. 127.

heti käyttää. Useampia myrkytyskohtauksia on tämän voim aiheuttamana tapahtunut.”*)

Miten suuressa määrin tällaista väärennystointa harjoitetaan, käy selville v. 1899 Ohion valtiossa tehdystä tutkimuksesta, jossa analyseerauksen avulla havaittiin, että “viisikymmentä viidestäkymmenestä kahdeksasta voimäytteestä oli jo osittain tai ihan tykkänään keinotekoista.”*)

Seuraavina järjestyksessä tulee hiiva, jossa on löydetty 30 pros. kivijauhoja ja alumiinia. Sitten seuraavat hedelmähillot ja nesteet, mesi ja siirappi. Tästä viimeksi mainitusta kirjoittaa nykyinen Ohion valtion maito- ja ruokatalouskomissionööri Horace Aukenny, että “129 siirappinäytteestä ainoastaan 27 oli väärentämätöntä”.

Lääkevalmistuksen aloilla käytetään sikamaisista petkutusta. Ihmisten terveydellä keinotellaan kauheasti. Useat etevät lääkärit, mm. tohtori A. F. Tanner, Heikki Koljonen ym. ovat lausuneet sen vakavan ajatuksensa, että suuri määrä ihmisiä sairastaa ja vihdoin kuolee luulotauteihin, joita “businesslääkärit” heissä synnyttävät, sekä patenttilääkkeisiin, joita kaikenlaiset konnat valmistavat. Patenttilääkeliike on Amerikassa kauheassa mitassa. Patenttilääkkeitä on kahta lajia. Toiset ovat vaarallisia rahakukkarolle ja hyödyttömiä ihmisille. Toiset ovat sangen vaarallisia molemmille, sillä

*) Katso julkaisusta *O h i o R e p o r t*, siv. 10.

*) Katso julkaisusta *I b i d*, siv. 94—101.

ne sekoitetaan huumaavista ja myrkyllisistä aineista tarkoituksella turruttaa kipua tuntevia elimiä.

New Yorkin valtion lääkintövirasto antaa lausunnon, jonka mukaan väärennykset lääkealoilla pääasiallisesti tapahtuvat siten, että puu (methyli)alkohoolia käytetään ethyylialkohoolin ja acetonilidia phenacetinin asemasta. Methylialkohooli on huomattu sangen vaaralliseksi myrkyksi, joka sisällisesti nautittuna aiheuttaa sokeuden ym. Ulkonaisestikin käytetynä se on hyvin vaarallista. Ja kuitenkin yhdessä New Yorkin kaupungin osassa on tavattu kymmeniä apteekkareja, jotka sitä sekoittavat ja myyvät.*)

Sen tähden on viisasta koko lääkintähommaan katsoen yhtyä Kaapro Jääskeläisen mielipiteeseen, ettei köyhän ihmisen ylimalkaan kannata kuolla lääkärin ja lääkkeitten avulla.*)

Lihan väärennyksestä on niin julkisia paljastuksia tehty, ettei tässä kaivattane lisätodistuksia. Kaikissa kannutuslaitoksissa laitetaan kanasoppia y. m. s. herkkuja vedestä, jossa kana ei edes kummikengät jalassa ole kulkenut.*)

Väkijuomain käyttäjille lienee ikävää kuulla, että väkijuomain alalla harjoitetaan kauheassa mää-

*) Katso julkaisua *Pharmacy Report*, (1903).

*) Erittäin valaiseva kirjoitus eräässä "Raivaajan" tammikuun 1907 numerossa.

*) Upton Sinclairin *Chicagoa* katsottakoon asian valaisemiseksi lähemmin.

rin väärennystointa. New Yorkin kaupungin terveyshoitolautakunnan esimies tohtori Laderlee on osottanut, että 75 pros. New Yorkissa "whiskynä" myydystä aineesta on väärennettyä. Se "whisky", jota vähitellen myydään 10 sentillä ryyppy, ei sisällä "whiskyä" ollenkaan. Sen sijaan on se tehty alkohoolista ja väreinä käytetty jotain hedelmämehua. Kalliimpia "whiskylajeja" tutkittaessa on tultu huomaamaan, että neljäkymmentä yksi sadasta viidestäkymmenestä yhdestä näytteestä on ollut keinotekoista.*) Mutta vieläkin enemmän harjoitetaan viinien suhteen tätä kauheaa väärennystä. Useampien valtioiden piirissä on pantu toimeen tutkimuksia, joissa on ilmennyt, että noin 45 pros. viineistä on tehty keinotekoisesti eikä niissä ole hituistakaan marjamehua. Ranskasta tänne tuodusta viineistä ja shampanjoista on edellistä 60 pros. ja jälkimäisistä 80 pros. väärennettyä tavaraa. Hallituksen tilaston mukaan v. 1901—02 käytettiin Yhdysvalloissa 49 miljoonaa kallonaa viinejä. Tästä summasta ainoastaan 5 miljoonaa kallonaa oli väärentämätöntä.*)

Kaikilla elintarpeitten aloilla tapaamme julkeaa väärennystä, joka johtuu yksityisen voiton tavoittelusta kansan terveyden ja hyvinvoinnin kustannuksella. Mutta etten riistäisi kaikkea ruoka-

*) Alf. Hoferin kirjoitus *R e f o r m a n d R e f o r m s E v e r y b o d y n M a g a z i n e s s a*, marrask. 1903.

*) Prof. Robert Allen *N a t i o n a l P u r e f o o d A s s . R e p o r t*, v. 1905.

halua lukijoiltani, heitän tämän alan sikseen. Siitä jatkaminen synnyttäisi vatsanväännteitä itsellenikin. Joka kerta kun tälle alalle mieleni johtuu, en voi syödä paljon mitään.

Olkoon tässä lopuksi sanottu, että elintarpeitten alalla tapahtuva väärennys koskee työväestöä. Kyllähän rikkaat voivat ostaa puhdasta ja hyvin laitettua ruokaa. Mutta työläisen ei auta valita; hänen on syötävä mitä "hyvä jumala antaa", kuten sitä usein sanotaan.

Hyvää, puhdasta, terveellistä ja haluttua ravintoa voi työläinen saada vasta silloin, kun yhteiskunta ottaa elämäntarpeitten tuotannon omiin käsiinsä ja harjoittaa sitä yhteiskunnan jäsenien tarpeitten tyydyttämiseksi eikä yksityisten voitoksi. Siihen pyrkii sosialismi kansoja johdattamaan. Siten jokaisen kunnollisia elämäntarpeita haluavan ihmisen on ryhdyttävä sille antamaan kannatus-
taan.



KUUDES LUKU.

Porvarillisen järjestelmän siveelliset ilmiöt.

1. Siveellinen rappiotila.

Nykyisen porvarillisen järjestelmän aiheuttamasta siveellisestä rappiotilasta täydellisesti kirjoittaakseen, pitäisi uhrata useamman miespolven työ, kustantaa tuhansittain laajoja nidoksia, joihin kumpaankaan uhraukseen minä en kykene. Ja eikä se ole tarpeellinenkaan; sillä tuskin voi uskoa löytyvän ihmistä, jolla vähänkään siveellistä maku-aistia on jälellä, joka ei lankeemuksemme mittamattomuutta kaikkialla havaitsisi. Olemme kehittyneet siveettömyyden huippuun, missä sitä ruvetaan jo pitämään siveellisyytenä.

Me voisimme aikakaudellemme omistaa nimilauseeksi: siveetön synnytys, siveetön kasvatus, siveetön elämä ja siveetön kuolema; siveetön liha, siveetön henki ja siveetön lihan ja hengen toiminta, jota johtaa katkera ja likainen kilpailu liikevoi-

toista! Raha, toimeentulon nykyinen väline, se hallitsee ja määrää; mutta ihmisen käsitykset, tunteukset, pyhästä, kauniista ja oikeasta — ne ovat sivuasioita, joitten täytyy alistua tai sortua.

Ajatelkaahan! Edesmenneitten tuhansien sukupolvien tuskien, murheitten, toiveitten, pettymysten, taistelujen, henkien ja ruumiitten meille perinnöksi jättämä aineellinen ja henkinen rikkaus, jonka tulisi meidän aikakauttamme auttaa mahdollisimman ihanaksi unelmoituun elämään — on muodostunut meidän orjankahleeksemme, myllynkiveksi ihmiskunnan kaulaan painamaan sitä alas syvään tuskaan, lian ja kurjuuden kuiluun! Ja kaikki sentähden, ettei se koko edesmenneen ihmisyyden työn tulos ole joutunut koko nykyisen ihmiskunnan yhteiseksi, vaan sen sijaan muutamien aniharvojen rosvoluonteitten omaisuudeksi. Nämä omistavat nyt kaiken sen mikä ihmisille on välttämättömästi tarpeellinen tuottaakseen elämisen välineitä. Ja siten omistaen, tanssittavat he laajoja ihmismiljoonia kuin marakatteja.

Ihmisten on elettävä; elääkseen he tarvitsevat vissejä välineitä; niitä saadakse heidän nykyään tulee omistaa rahaa eli jotain sen arvoa kantavaa; rahaa vuorostaan voidaan saada kahdella tavalla. Ensimmäinen, mutta epäonnistunein tapa, johon ihmiset turvautuvat, on työ. Uurastetaan, hikoillaan, toivotaan ja uskotaan työn lopulliseen voittoon. Mutta petytään! Ei saa työtä; ei saa riittävää palkkaa. Mutta ruumis ja sielu vaatii tyydytystä. Miljoonien liha ja veri huutaa ahdinkotilassaan leipää,

vaatteita, tietoja, riemuja ja onnea. Ei ole niin köyhää, joka ei kaipaisi, joka ei toivoisi elämällensä suurta ja lämmintä onnen osaa.

Ne, joilla on aarteita, ryövättyä pettymyksien ja tuskien, ruumiitten ja henkien jähmettynyttä hintaa, kiihdyttävät nautinnon haluja. Upeat palatsit, loistavat pidot, hienot vaatteet, hyvät ruoat ja juomat, ja muut nautinnon muodot huhuilevat suurien puutteenalaisten joukkojen sieluille kiihottavia "tuhat yhden yön" tarinoita.

Kun työ, totuus, ahkeruus ja hyve ei auta, silloin täytyy ryhtyä siihen toiseen keinoon, tai kuoltava pois. Ja se toinen keino on *t i e n a u s*. Täytyy *t i e n a t a* elääkseen. Mutta tämä *tienaus* se on suurin lurjusmaisuuksien sinänsä; sillä siinä aina pyritään joko toisen rehellisyyden työn ja onnen kustannuksella tahi oman alennustilan ehdolla — jotka muutoin kuuluvat yhteen — hankkimaan elämisen välineitä. *T i e n a u s* ei koskaan synnytä mitään uutta ja hyödyllistä työn tulosta; se päinvastoin rypee työn ryöstämisessä, siveellisyyden alas painamisessa, oikeuden väärentämisessä ja pyhän pilkkaamisessa — ja sentähden se on siveettömyys itse.

T i e n a u k s e s s a ihmiset vihollisina taistelevat keskenään; koettavat pettää toisiaan Juudaksen suunantamisella.

Aivan tosiasia on, että ei missään kapitalistinen yhteiskunta ja sen aiheuttama siveellinen rappiotila, henkinen tunnottomuus ole niin korkealle kehittynyt kuin täällä Amerikassa. Sillä ei tahdota

tietysti sanoa, ettei Euroopassa oltaisi kyllin eteviä samoissa asioissa. Kyllä. Mutta on siinä jotain eroa, ja se ero on siinä tunnottomuudessa ja siveellisessä edesvastuuttomuudessa, joka täällä on edistyneempi kuin Euroopassa.

Täällä saatetaan tuotannon ja kaupan, välityksen ja tienauksen nimiin sisällyttää mitä tahansa. Ja elleivät ne nimet riitä, kehitetään uusia. Esimerkiksi tässä muutamia:

Kun hevoskauppias myypi markkinoilla raman hevosen terveestä, sanoo hän sitä "hyväksi kaupaksi". Kun lihatehtailija syöttää ala-arvoista moskaa hyvän lihan nimellä ja hintoihin, nimittää hän sitä "eteväksi liikejärjestelmäksi". Kun pörsikeinottelijat pörssissä riistävät itselleen miljoonia dollareita kansan hikirahoista, sanovat he siten saatua ryöstösaalista "ahkeran työn tuloksiksi". Kun lainlaatija myöpi vaikutuksensa rikkaille yhtiöille, sanoo hän ottavansa "asioimispalkkion" kansalle hyödyllisestä työstään. Kun kapitalisti pystyttää kapakan, porttolan ja pelihelvetin ja siellä sortuneitten veren ja hengen hinnalla luopi rikkauksia, sanoo hän "tienaavansa rehellisessä liikkeessä". Kun porvarillisen maailman pappi saarnaa rosvoituille työläisille täällä maailmassa orjuutta ja kurjuutta taivasosaa vastaan tulevaisuudessa, nimittää hän sitä työtä "jumalan valtakunnan levittämiseksi". Kun sotilaat komennetaan ampumaan nälän vaivaamia työläisiä, jotka uskaltavat olla niin "hävyttömiä" että vaativat niukkaa palkan lisää, niin sanotaan sitä "kapinallisten kurittamiseksi". Kun

nämä sotilaat komennetaan ryöstämään vissin kansan vapaus, rikkaus ja historiallinen työntulos tai työvoima, nimitetään sitä "isänmaan puolustukseksi". Kun porvarillista roskakirjallisuutta ja sanomalehtiä levitetään myrkyttämään ihmisten käsityksiä ja järkeä, kutsutaan sitä "kansan valistukseksi". Kun työläiseltä vuosikymmenien kuluessa riistetään työntulos ja työvoima, jolloin hän avuttomana joutuu kerjäämään lantteja ohikulkevilta, niin sanovat antajat "olevansa armeilijaita". Kun poliisit suojelevat suurvarkaitten toimintaa ja varastettua omaisuutta, nimittävät he sitä "järjestyksen ylläpidoksi". Kun työläinen vaatii porvaristolta oikeuksiaan työläisenä, niin heitetään työläinen vankilaan tai hirtetään, ja sitä sanotaan "oikeuden jaoksi". Kun työläinen saapi työpalkan muodossa nyljetyn lantin, sanotaan sitä hänen "työnsä tulokseksi tai ansioksi". Kun porvaristolla on mahdollisemman suuri tilaisuus nylkeä kansaa, nimitetään sitä "hyväksi ajaksi". Kun porvaristo tahtoo osottaa työväestölle suurinta hyvántahtoisuutta ja ylitsevuotavaista oikeudentuntoa, lupaa hän työväelle "täyden dinnerpailin" (ruoka-astian). Kun porvaristo rautatieliikenteellään tappaa vuosittain parikymmentä tuhatta ihmistä, nimitetään sitä "junaonnettomuudeksi". Kun porvarillinen lihanahne yleisö riistää köyhän tytön käytettäväkseen, nimitetään sitä "nuorison huvitteluksi". Mutta kun tyttö on käynyt vanhaksi tai äidiksi, silloin sanotaan "hän on langennut". Kun kauppias keinottelee työläisten työntuloksilla, nimittää hän sitä

“hyödylliseksi työksi”. Kun akentti latelee sarjan hienosti punottuja valeita saattaakseen ihmiset niihin kietoutumaan, sanoo hän sitä “rehelliseksi liikkeeksi”.

Näitä vääriä käsityksiä, valenimiä, on kielemme ihan kirjavanaan. Henkilöä, joka niitä ei käytä, pidetään vaarallisena hyvin järjestyneelle yhteiskunnalle. Sitävastoin jos todellisen nimen annat asioille, silloin pidetään sinua hulluna. Ja tämä kaikki jo yksin riittäisi osottamaan sitä siveelistä rappiotilaa, hävyttömyyden saastaa, jossa sivistyksen nimen varjossa ryvetään. Mutta jatketaan tarkastelua edelleen.

Ensiksi silmäys taloudellisella alalla esiintyvään siveellisyyden rappeutumiseen.

Kun kansa on porvarillisen järjestelmän painosta tullut niin köyhäksi, ettei se voi käteismaksulla ostaa tavaroita, keksii kilpaileva porvaristo viikko- ja kuukausimaksuilla tavarain myömisestä. Kauppa tapahtuu seuraavasti. Kello tahi puku myydään ostajalle. Sen hinta tavallisesti on kolme kertaa kalliimpi kun käteisostolla. Ostaja vaaditaan kirjottamaan kauppasopimuksen alle, jossa hän sitoutuu “vuokraamastaan” tavarasta maksamaan viikottain tai kuukausittain vissin summan, kunnes koko hinta on maksettu. Jos ostaja lyö laimin maksunsa, niin on myyjällä oikeus anastaa pois tavaransa ja vielä ulosottokustannukset. Tällaisen kaupan tehtyä käy kauppias perimässä maksuja niin kauan että suurin osa kauppahinnasta on suoritettu. Silloin lakkaa hän käymästä perimässä. So-

pimuksen mukaan hän saapi anastaa tavarat pois heti kun yksikin maksu on laiminlyöty. Ostaja oli niin muodoin maksanut suurimman osan tavarain hinnasta; nyt se tavara vietiin häneltä pois. Oikeutta ei kannata pienessä asiassa ruveta hakemaan; se nousisi petkutetun henkilön maksukyvyn yläpuolelle. Sentähden saa moimen kauppatoimi yhä edelleen jatkua. Sitäpaitsi, vallalla oleva laki turvasi moisen liikkeen kun se lain varjon alla toimitettiin. Otettuamme myös huomioon sen asianhaaran, että rauhantuomarit, ollen näiden kauppiain valitsemina pakoitettuja heille mieliksi tekemään, tuomitsivat ja toimivat varakkain kauppiain eduksi. Monilukuisia tapahtumia saatettaisiin julkituoda todistukseksi siitäkin seikasta, ettei asianomaisille ostajille oikeuden palvelija vienyt mitään ilmoitusta ajasta ja paikasta, jolloin ja jossa hänen tulisi olla asiansa valvomassa. Täten sai myyjä tilaisuuden yksipuoliseen selitykseen ja itselleen edullisen tuomion hankkimiseen. Ja etteivät tällaiset oikeusjutut ja niiden perusteella tapahtuneet ryöstöt ole harvinaisia, siitä on runsas todistus oikeusvirastojen arkistoissa. Yksin New Yorkin kaupungin itäpuolen rauhantuomarioikeudet vuonna 1900 olivat antaneet edellä mainitulla tavalla 594 ryöstötuomiota. Vihdoin kasvoi tämä illettävä keinottelu niin suureksi, että lainlaatiakunta sosialistien ja ammattiyhdistysten synnyttämän yleisen mielipiteen pakosta laati lain, jonka mukaan mainitunlaisista kaupoista johtuvia velkoja ei ryöstötuomiolla voida periä.

Sattuva kuvaus liikeolojen keinotteluluonteesta ja häikäilemättömyydestä on edelleen löydettävissä

rahanlainausaloilla. Näistä asioista on lakimies Kressel, New Yorkissa, kirjoittanut. Hän kertoo yhtiöistä, jotka köyhälistön keskuudessa lainaustointa harjoittavat. Henkilö, joka on vakituisessa työssä, voi näiltä lainausyhtiöiltä saada rahoja lainaksi kuu-kautista takaisinmaksositoumusta vastaan. Ja siinä ei ole mitään pahaa. Mutta se, että korkoa mitä iljettävimmällä tavalla kiskotaan lainaajilta, on ker-rassaan hävytön. Sanotun lakimiehen ilmoituksen mukaan ovat velalliset pakoitettut maksamaan lai-naajalle lainattua summaa suuremman koron vuosit-tain. Eräskin velallinen maksoi \$19.75 lainasta \$31.50 korkoa. Toinen sai maksaa \$25.00 lainasta \$36.00 korkoa. Eräs taas oli maksanut lainaamas-taan \$25.00 \$40.00 korkoa. Mutta se ei vielä laina-usyhtiötä tyydyttänyt. Se kiinnitti velallisen huone-kalut, väittäen velallisen olevan vielä \$16.50 mak-samista.*)

Näitä lainayhtiöitä löytyy runsaasti kaikissa suuremmissa kaupungeissa, missä työväestö puut-teellisimmissa oloissa elää. Ja niissä piireissä ne hä-vitystyötään tekevät; sillä hätääntyneen perheenisän tai äidin täytyy sitoutua mihin ehtoon tahansa saa-dakseen apua. Mutta se apu muuttuu vuorostaan turmioksi. Täydellisesti tässä sopii sananlasku: "Kussa haaska on, sinne korpit kokoontuvat."

Oikeuslaitoksissa, joissa oikeuden tulisi olla ylinnä ja joitten pitäisi edes koettaa olla oikeuden

*) Katso kirjoitustani V a p a a k i l p a i l u j a s e u - r a u k s e t S o i h d u n 2 v k. 1 n u m., s i v. 61.

vaakana työväen ja riistäjäluokan välillä, saattaa siveellisen rappeutumisen havaita jokaisessa käänteessä.

Menkäämme mihin virastoon tahansa, tapaamme oikeuden palvelijain penkeillä pöyhkeileviä, vallassa olevan luokan etujen valppaita vartioita, jotka ovat kultakolikoista kernaita tuomitsemaan köyhät syyllisiksi ja rikkaat syyttömiksi. Itse tutkinto on useimmissa tapauksissa narripeliä ja tavan vaatimaa. Vrsinkin poliisikamareissa ja kaupunkien rauhantuomarioikeuksissa on aina saapuvilla jos jonkin näköisiä "oikeudenpalvelijoita", "lakimiehiä" ja "takausasioitsioita", joita oikeusvirasto murusillaan elättelee. Näiden kavaliin kouriin joutuessa kadottaa kansan lapsi ehdottomasti moraalisen käsityksensä oikeudesta, jos hänellä sitä käsitystä on syntynyt ennen. Oikeus on tehty tuhatkamariseksi labyrinthiksi, jonka salaisiin sokkeloihin kansan tiedottomat lapset eksyvät. Oppaat ovat ainoastaan kapitalistiluokkaa varten, joka luokka näille oppailleen maksaa palkan siitä, etteivät he kansaa auta ja että he sotkevat selvän asian sotkuisemmaksi ja käsittämättömäksi. Kaikissa tapauksissa nojaa oikeuden käsite luokkaetujen käsitykseen. Se selvisi Haywood, Moyer ja Pettibonen jutussakin, joita syytettiin kaikista katalimmista rikoksista porvarien toimesta. Sentähden olisi työväen otettava oikeuslaitos omiin käsiinsä.

Samoin on sanomalehdistön laita. Saadaksean lehdilleen tilaajia julaistaan mitä mahdottomampia tapahtumia lehdissä hyvinkin luotettavina uutisina.

Häväistysjuttujen urkkijat kiertelevät kaikkialla kuin kiljuvat jalopeurat etsien kenen he saisivat kietoa häväistysjuttuun lehden tilaajamäärän kartuttamiseksi. Sanomalehtien valokuvat tunnetuista ja kuuluisista henkilöistä ovat suurimmassa määrin väärennetyt. Onpa sattunut joskus siten, että miehen kuva on ollut naisen asemasta ja päinvastoin. Minä olen tavannut saman valokuvan esittämässä kolmea Japanin upseeria yhtä kadunlakasijaa ja ryöväriä. Erästä naisen kuvaa näin käytettävän herttuattarena, murhattuna pesijättärenä ja varastelevana neekerinaisena. Varsinkin sota-aikoina ovat sanomalehdet valmiita keksimään mitä petoksia tahansa. Ja köyhälistön olot ja taistelut kuvaa kapitalistinen lehdistö kauheilla väreillä. Sitä vastoin kapitalistiluokan jäsenet ovat enkeleitä perempia, ja kaikki heidän tekonsa ovat ehdottomasti oikeita. Mutta tämän jokainen vähänkin herännyt työläinen jo tietää, joten näistä seikoista ei sen enempää. Siinä syy, minkä tähden työväen tulee perustaa, tukea ja levittää omia sanomalehtiään.

Kansan valitsevat virkakunnat ovat pääelinkeinokseen ottaneet petkutuksen. Kapitalistiluokka tartuttaa siveettömyyttä kuten ruttoa kaikkialle.

Petkutusta harjoitetaan verotus-asioissa, kauppa- ja teollisuus-oikeuksien myöntämisessä, lakien laadinnassa, kongressissa ja senaatissa. Kaupunkikuntien verotusviranomaiset harjoittavat suurinta paikallispetosta. Yhdessä New Yorkin kaupungissa vuosien 1898 ja 1890 välisenä aikana nousi verotuspetkutuksen rahaarvo 20,000,000 dollariin,

Lainlaatiakuntien petkutuksista voidaan selvin kuva saada St Louisin korkeaoikeuden lautakunnan lausunnosta, jonka se viime vuoden maaliskuussa lainlaatiakunnan toiminnasta antoi. "Laki on myyty enemmän tarjoojalle" — lausutaan sanotussa lausunnossa. Edelleen jatketaan siinä seuraavaa: "Senaattorit ovat vetäneet suurilta teollisuus yhtiöiltä palkkiota siitä, että ovat laatineet tahi vaikuttaneet palkkaajilleen edullisten lakien laadintaan lainlaatiakunnissa. Heidän olisi tullut valvoa yleistä hyvää, mutta he valvoivat ainoastaan yksityistä ja rikkaitten yhtiöitten etuja. On suotavaa, että kansa kaikkialla heräisi huomaamaan sen katalan tilan, joka kansan lainlaadinta-paikoissa vallitsee." Samanlaatuisia todistuksia löytyy kaikkialta. W. J. Ghent kirjassaan Mass and Class, jossa hän tuopi runsaan varaston edellisen kaltaisia esimerkkejä, kirjoittaa, että on aivan mahdotonta yhden ihmisen luetella kaikkia lainlaatiakunnissa tapahtuvia petkutuksia erikseen; sillä niin yleisiä ne ovat. Sitä vastoin melkoisen helppoa on osoittaa ne lait, jotka kansalle edullisina on ilman lahjomista aikaansaatu.

Yhdysvaltain eri virastoissa on viime aikoina toimeenpantu tutkimuksia, joissa suuria petkutus-sarjoja on ilmisaatu. Petkutusta on todistettavasti harjoitettu miltei kaikissa hallituksen virastoissa. Ne tutkimukset, joita on toimeenpantu, eivät ole tuloksiinsa nähden julkisuuteen oikeassa valossaan päässeet. Mutta on niistä ollut se hyöty, että itse petoksien olemassaolo on tarkoin itse viranomaisten taholla tunnustettu, Maan korkein virkamies, pre-

sidentti Roosevelt on havaittu äskettäin syypääksi useampien miljoonien dollarien suuruisten summien vastaanottoon oikeilta nylkyreiltä, joita rahoja hän on käyttänyt poliittisen valtansa säilyttämiseen ja laajentamiseen. Vastalahjaksi on luvattu edullisia toimenpiteitä hallituksen puolelta.

Tienaushalu johtaa ihmisiä nykyisissä oloissa yhdestä siveettömyydestä toiseen. Ihmiset kyllä tietävät, että väkijuomien valmistus ja myynti on lähimmäisten hengen ja ruumiin myrkyttämistä; mutta he myös teitävät, että niillä liikkeillä he voivat tienata. Sentähden he välittävät väkijuomia ihmisille, jotka nykyinen yksityisomistusjärjestelmä on pakottanut juopoiksi. Siitä seurauksena toinen puoli väestöstämme kärsii väkijuomien uhrina. Ja näitten uhrien elämä, onni, riemu ja terveys muuttuu kili-seväksi kullaksi, joilla myrkynekoittajat ja myrkynevälittäjät ostavat itselleen ylöllisen elämän palkaksi kilpailussa osotetusta kyvystään. Jokaisen rikkaan laiskurin palatsin perustuksena on kahden sadan kapakan uhrit.

Haureuden harjoitus on räikeästi silmiinpistävä. Noin puolitoista miljoonaa naista harjoittaa haureutta joko osittaisin tai koko olemassaolonsa turvaajana. Ajatelkaahan sitä!

Sanottanee, että naiset tahallaan haureuteen vajoovat. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Pohjaltaan naiset ovat yhtä siveellisiä ainakin kuin miehet. Se siis ei haureuden syynä ole. Syynä yhdeltä puolen on porvirillisen yhteiskunnan aiheuttama perhesiteitten rappeutuminen. Ei perusteta kotia;

sillä se tulee liian kalliiksi ja onnettomaksi. Toiseksi, naisten työnsaanti ja palkat ovat pienet ja sellaisina riittämättömät heidän toimeentuloonsa. Kolmanneksi, naisten halu miehelään katoaa samassa määrin kun työväen perhe-elämä tulee työttömyyden ja alhaisten palkkojen kautta tukalaksi ja yksitoikkoiseksi. Neljänneksi, kodin ylläpito ja lasten elatus sattaa monen naisen ruumiillaan tienaamaan.

Eräs New Yorkin Työläisnaisten Yhdistyksen keräämä tilasto osottaa, että New Yorkin kauppalvelialttarien keskimääräinen viikkopalkka ei kohoa \$4.50 korkeammaksi. Muutamissa suurimmissa kauppapuodeissa nousee viikkopalkan keskiarvo ainoastaan \$2.40. Ja kun tytöt valittavat olojensa surkeutta, neuvovat isännät heitä hankkimaan "miestuttavia". Ja sen he ovat pakotetut tekemään ja siten luisumaan haureuden harjoitukseen. Täten huonot palkat ja haureus kulkevat käsi kädessä.

Kun oletamme, että kunkin haureutta harjoittavan naisen "palkan mukaan" tarvitaan vain keskimäärin 10 miestä, niin on tuloksena, että meillä on puolitoista miljoonaa haureutta harjoittavaa naista ja heidän käyttäjinään 15 miljoonaa miestä. Siinä numerot, jotka selvimmin puhuvat nykyisen yhteiskunnan siveettömyydestä ja surkeudesta. Ja sitte vielä tämän kaiken puolustajilla on naamaa pelotella ihmisiä varomaan sosialismia kertoilemalla, että sosialistit edustavat vapaarakkautta. Kauhistuttava asia se muutoin porvarillisen yhteiskunnan tahraamalle käsitykselle onkin, ettei enää saa ostaa ja myydä ihmisen lihaa, verta ja tunteita.

Avioliitto, joka nykyään on olemassa, ei ole mikään turvallinen laitos siveellisyydelle. Sen perustamisessa pidetään taloudellisia etuja silmällä. Nainen jo kasvatuksen kautta kehitetään naimamarkkinain vaatimuksia vastaamaan. Miehet ovat ostajia, naiset myyjiä. Nainen myypi olemuksensa alistuvaiseksi miehen nautinnoksi. Rikkaitten keskuudessa vaihdetaan vaimoja niin kuin hevosia; samoin myös tehdään vaihtoväliä. Ja sitä he kutsuvat yksityiseksi avioliitoksi. Köyhien keskuudessa vuorostaan muodostuu yhä paikkaansa pitävämmäksi sananlasku: "on miehellä kaksi ilopäivää; yksi kun vaimon ottaa, toinen kun hänestä eroon pääsee". Yhdessä tapauksessa rahat menevät naimisiin, toisessa ainoastaan ruumiit. Ja tätä avioliittoa he sitte suojellen sanovat ainoaksi ja pyhäksi perhesiteeksi, jota ilman yhteiskunta menee nurin. Siinä onkin sen verran perää, että ilman porttolaa, jossa lyhemmäksi ajaksi ostetaan ja avioliittoa, jossa pitemmäksi ajaksi ostetaan ihmisen liha, ei nykyinen yhteiskunta olisi täydellinen. Nämä ovat yhtä välttämättömiä nykyisen järjestelmän ilmiöitä kuin syöpäläiset likaisessa ja sairaloisessa ruumiissa.

Lääkärien lausunto osottaa että 50 prosenttia kaikista taudeista on seurauksena sukupuolisiveettömyydestä; suurin osa mielenvikaisista, morfinisteista ja opiumin polttajista on seurauksena siveetömyydestä kieltäytymisestä. New Yorkissa vuonna 1904, kesäk. kokoontui joukko eteviä lääkärejä keskustelemaan laajalle levinneestä itsesaastutuksesta. He tulivat siihen tulokseen, että "itsesaastutuksen

syy on nykyisissä oloissa, jotka kiihottavat ihmisten intohimoja, estävät luonnollista tyydytystä, synnyttävät inhoa vastasukupuoliin ja heikentävät ihmisten siveellistä tarmoa.” Parhaana keinona pahen hävittämiselle he selittävät sellaisen oliutilan “missä kaikki miehet ja naiset lapsuudessaan saisivat tilaisuuden tasaväkiseen, siveelliseen kasvatukseen; kaikilla tulisi olla taloudellisesti tilaisuus avioliittoon ensimmäisen rakkauden ilmetessä; prostituitioni y. m. sellainen mikä alentaa ihmisen siveellistä tunnetta on lakkautettava siten että edullisia ja rohkaisevia toimialoja laitettaisiin prostitueratuille valtion varoilla.”*) Kuten saattaa lausunnosta havaita, ei moisia oloja voida taata muutoin kuin sosialistisen olojen mullistuksen kautta. Nämä lääkärit tosin uskoivat, että “rikkaat perustaisivat kassoja, joihin sijoitetuilla varoilla mainittuja toimenpiteitä edistetään”. Tietysti ne kassat ovat perustamatta. Ja jos muutamia perustetaankin, niin ei niillä ole muuta kuin yksilöllinen merkitys, sitä vastoin kun siveettömyys on yhteiskunnallinen.

Katkera siveetön tunnottomuus on levinnyt yleiseksi. Amerikassa tapetaan lapsia niinkuin karjaa. Lasten murha alkaa äitien kohduissa. Miehet eivät voi elättää lukuisia lapsia pienillä ja epävarmoilla tuloillaan. Muutamat lääkärit ansaitsevat suurimmat tulonsa tällaisten “tarpeettomien” lapsien murhaamisella äidin kohtuun. Rikkaat naiset taas ei-

*) Report of Proceedings of the Convention of Physicians of New York State 1904, siv. 84.

vät voi synnyttää lapsia vastuksikseen seuraelämässään. Ja taas astuu lääkäri murhaenkelinä näyttämölle. Siten äidiksi tuleminen, luonnollisissa oloissa — jota soisalisismi edustaa — olisi ilo, on nykyisissä oloissa suru naiselle. Porvaristo kyllä maksaa vasiikan ja sianporsaan elatuksesta palkan, sillä niillä voidaan oston ja myynnin kautta tienata. Mutta työläisiä on liian paljon jo ennestäänkin, joten niillä ei voida mitään ansaita, joten äidit ja heidän lapsensa saavat kuolla nälkään. Äitejä pidetään "hyödyttöminä" työläisinä.

Synnytetyistä lapsista taas osa tapetaan kemiallisesti tehdyllä maidolla, jota liikevoiton vuoksi valmistetaan. Yhdessä New Yorkin valtiossa siten murhattujen lasten lukumäärä on noin 10,000 vuodessa.

Osa lapsista, jotka tämän salakarin lävitse pääsevät, murhataan sitte nälällä ja vilulla. Eräs ihmisystävä Robert Hunter pari vuotta takaperin osotti, että Chicagossa kuolee talvisin 30 tuhatta lasta asunnon puutteeseen samalla kun miljoonat dollarit kasaantuvat muutamien mässääjien käsiin.

Sama kirjailija osottaa, että suurin osa alaikäisistä koululapsista kärsii ilmeistä nälkää, josta katkerat seuraukset tautien ja henkisen ynnä ruumillisen alennustilan muodossa vaivaavat läpi elämän.

Kaksi ja puoli miljoonaa alaikäistä lasta vuorostaan kidutetaan ankarassa työssä huokeilla palkoilla.

Murhat, ryöstöt, petkutukset, pikkuvarkaudet ja valheet kuuluvat niin yleisesti päiväjärjestykseen, että niistä on ihan tarpeeton puhua. Sanomalehdet

niistä kertovat joka päivä. Eräänä päivänä ostin "sivistyneen hienoston" sanomalehden. Sen otsakirjoituksina olivat seuraavat: "Kerjäläiset kaapanneet nuoren tytön"; "Murtovarkaus"; "Suuri murhapoltto"; "\$16,000 ryöstetty"; "Nuori nainen syyttää erästä tunnettua miestä raiskaajaksi"; "Samalla kun sai avioeron, meni uusiin naimisiin"; "Pappi, jolla on vaimo ja neljä lasta, karkasi 14 vuotiaan tytön kanssa"; "Kuuden lapsen äiti murhasi itsensä"; "Kaupunki on antanut 115 uutta kapakka-oikeutta"; "Poliiseja epäillään liitosta varkaitten kanssa"; "Pörssi on taas entisellään, Rockefeller tienannut 18 miljoonaa". Siihen tapaan ne jatkuvat. Myöskin kerrottiin useammasta lakosta hyvin pienillä kirjaimilla. Pääarikkelissa keuhuttiin nykyisen yhteiskunnan etevää järjestelmää ja suurta siiveellisyyttä ynnä varallisuutta. Ja kaikesta tästä eivät ihmiset tule tuntoihinsa!

Isator Ladof sanoo rikoksellisuudesta seuraavaa:

"Yhteiskunta on edesvastuullinen järjestelmänsä epätäydellisyyden aiheista. Rikokselliset ovat yhteiskunnan epätäydellisyyden tuloksia. Ammattirikokselliset saavat rikokselliset tapansa jo varhaisessa nuoruudessa ryysyköyhälistön kurjuutta huokuvasta piiristä ja ylikuonnollisen taajasti asustetuista teollisuuskeskustoista. Pojat tavallisesti alottavat rikollisen tiensä kerjäläisinä, joista muuttuvat varkaiksi tarpeen lain pakottamina ja vihdoinkin kehittyvät suuremmiksi pahantekijöiksi viranomaisten ynnä hyvinvoipien ihmisten kovasydämmisyyden

tähden. Rikolliset taipumukset saatetaan havaita jo varsin aikaiseen, mutta täyteen kukoistukseensa ne puhkeavat vasta tilaisuuksien käydessä sitä edellyttäviksi. Jos tilaisuudet ja olot olisivat vastakkaisia, häviäisivät rikollisuuden oireet tykkänään. Rikollisilla taipumuksilla varustetut lapset muodostavat hyvin huomattavan fysillisesti alentuneen ihmistyyppin. Pieni ruumis ja pää, heikot silmät, hermostunut luonne, veltto vartalo, joka on kykenemätön ponnistuksiin. Nämä ruumiilliset ominaisuudet ovat hyvin suuressa määrin johdattimena heidän tulevalle, ikävälle uralleen. Heille on jätetty valitsemisoikeus ainoastaan alituisen kalvavan nälän ja rikoksen suhteen. Rikolliset ovat varsinaisesti henkisesti heikkoja; he ovat joko typeriä tai tahdottomia. Useissa tapauksissa he kärsivät kumpaisessakin suhteessa samalla kertaa. He eivät kykene kilpailemaan toisten kanssa ruumiillisen työn aloilla. Synnyttäjiensä perhe-elämä on useimmissa tapauksissa onneton. Enemmistö rikollisista on kadottanut vanhempansa tai ainakin toisen juuri parhaimpana lapsuuden aikana. Jos vanhemmat taas elävät, on heidän luonteenominaisuudellansa ainoastaan turmeleva vaikutus lapseen.”*)

Porvarillisessa yhteiskunnassa arvostellaan kaikkea rahan mittakaavan mukaan, joka luonnollisesti kuolettaa kaiken pyhemmän ja korkeimman käsityksen. Kysytään aina, “paljonko arvoinen hän on?”

*) Kapitalismi ja rikollisuus, minun suomenokseni Soihdun II vk. 1 numerossa, siv. 23.

“Kuinka paljon kykenet tienaamaan?” Mitä tiedät, kuinka paljon olet uhrannut hyvän asian eduksi, kuka on oikeassa, mikä on hyvä ja totuus — ne ovat sivuasioita, joille järkevän ihmisen ei sovi antaa suurtakaan huomiota. Pääasia on, että tienaat paljon rahaa. Kun sitä olet onnistunut saamaan, silloin sinä olet rehellisin ja kunnioitetuin mies. — Tämä katsomus on turmellut kaikki niin kovin, että järjestyneessä työväestössäkkin ajottain — varsinkin työväenliikkeen alkuaikoina — arvostellaan puolueluottoa ja toimintakykyä rahan tienauskyvyn perusteella. Joitain vuosia takaperin olivat Suomessa etevimmät puolu toverit pahemmassa kun pulassa köyhyytensä tähden. Heille sanottiin usein suoraan: “Hankkikaa ensin itsellenne hyvä toimeentulo ja puhukaa sitte toisille.” Samaan suuntaan, vaikkakin vielä porvarillisemmin ovat Am. suomalaiset toverit näissä asioissa menetelleet. Puolueesta erotusjuttuja on tuontuostakin kummitellut puhujia ja kirjailijoita vastaan, jotka ovat köyhtyneet tai muutoin joutuneet yksilöllisesti huonoihin raha-asioihin yleisetuilla silmällä pitäessään. Joku vuosi takaperin eräässä kaupungissa oli järjestäjän vaali toimitettavana. Vaalissa tultiin seuraavaan lopputulokseen: “Koska N. N. on osannut itselleen hankkia sievoisen omaisuuden, on hän myös silloin etevämpi puoluepuhujanakin kuin K. K. jolla on velkoja.” — Tämä olkoon ainoastaan kerrottu miten syvälle rahan jumaloiminen on saastansa työntänyt.

Rahan mittakaavana käyttämisen vaikutuksesta siveelliseen arvostelukykyyn, kirjoittaa Verner Som-

bart, seuraavaan tapaan puhuessaan Amerikan porvarillisesta luonteesta:

“Ei ole epäilemistäkään, että tämä tottumus raha-arvosteluun on niin kokonaan turmellut oikean arvostelukyvyn, että yhtenäen koetetaan rahamittakaavaa käyttää siellä, missä se on kokonaan sopimatonta. Se johtaa luonnollisesti paljaan paljouden ylenmääräisen arvossapitämisen, jonka useat huomioiden tekijät ovat havainneet yhdeksi silmiin pistävimmistä amerikalaisista ominaisuuksista. Suuri määrä tulee aina ihailun esineeksi: joko se sitten on kaupungin asukasluku, postilähetysten määrä postissa, rautatiejunien nopeus, muistopatsaan korkeus, joen leveys tai itsemurhien paljous. Tämä “suuruuden hulluus”, niin luonteenomainen nykyisille amerikalaisille, on katsottu johtuvan heidän maansa suuruudesta. Mutta jos se on todellinen syy, miksei kiinalaisilla ole samaa ominaisuutta? Tai mongolilaisilla Aasian aroilla? Miksi ei indiaaneilla sitä ole, jotka ennen elivät samassa maassa? Milloin hyvänsä sellaiset suuruuden ajatukset ilmenevät alkuperäisellä kannalla olevien kansojen keskuudessa, muuttuvat he hassunkurisiksi; he keskustelevat rajattomasta tähtitaivaasta, arojen loppumattomasta laveudesta ja heidän pääluonteenominaisuutensa on juuri arvostelukyvyyttömyytensä. Tilastollisen suuruuden kunnioituksella osana inhimillisestä järjellisyydestä ei voi olla juuriaan missään muualla kuin rahan käytännössä kapitalististen käytäntötapojen mukaan.

“Ne, jotka laskevat arvoa ainoastaan suuruusmäärän mukaan, pian pyrkivät vertaamaan toisiinsa kahta esinettä mitatakseen toista toisen kautta ja antamaan suuremman arvon suuremmalle esineelle. Jos toinen kahdesta esineestä tulee suuremmaksi jossain määrättyssä ajassa, kutsutaan sitä menestykseksi. Taipumuksella mittakaavaisen suuruuteen on arvokas seuralaisensa menestymisen suurella kunnioittamisella: taasen yksi huomattava amerikalainen piirre. Saavuttaakseen menestystä kuitenkin merkitsee aina jonkun toisen tappiolla saattamista, saada enemmän, tehdä enemmän, omistaa enemmän kuin joku toinen — tulla suuremmaksi. Luonnollisesti sellaista menestymistä kunnioitetaan enimmin, joka voidaan laskea numeroissa — etenkin rikkaaksi tulemista. Ulkopuolella kauppialuokkaakin on ainoana kysymyksenä “miten paljon hän voi tehdä rahaa” kyvyillään. — — Rahan — tulojen omistaminen tulee ihmisten arvon määrääjäksi. Kaikki käsitys persoonallisuuksien mittaamattomasta eroavaisuudesta ja oikeuden voima katoaa.”*)

Tämä edellä oleva riittääkään tästä pohjattomasta siveellisestä kurjuudesta heikoksi kuvaksi. Olkoon ainoastaan sanottu, että sosialistinen järjestelmä, jonka päämääränä on tuottaa ja jakaa kaikille ihmisille riittävä toimeentulo, hyvä kasvatus,

*) Katsaus Amerikan työväen kehitykseen, käänös saksan kielestä *Soihdun* 1 vk. 3—4 numero, siv. 87—88.

tilaisuus jaloihin nautintoihin itsekunkin yhteiskunnan jäsenen rehellisen ja siveellisen työn perusteella — ja siten lakkauttaa katkera taistelu olemassa olosta ja liikevoitoista ihmisten ruumiin ja sielun kustannuksella — sellainen yhteiskuntajärjestelmä sitten kohottaa ihmiset nykyisestä alennustilasta siveelliseen elämään. Kun sosialistisen järjestelmän koko olemus nojaa oikeuden, järjen ja siveyden perusteelle, niin on siitä luonnollisena seurauksena, että oikeus, järki ja siveys muodostuu ihmisten hyvinvoinnin ja menestyksen perusehdoksi, sen sijaan, että nykyisen menestyksen perusehtona on vääräys, typeräys ja siveettömyys.

2. Lasten kasvat.

Jos mikään nykyisen yhteiskunnan varjopuolista pistää räikeästi silmiin, niin on se lasten kasvat.

Ja kuitenkin tulisi lasten kasvatukselle asettaa tärkein huomio. Lapsethan ovat välirenkaana olevan ja tulevan, vanhan ja uuden ajan välillä. Uusi sukupolvi on portaana ihmiskunnan kehityksen tiellä. Vanhan sukupolven pitäisi pyrkiä itsensä elvyttämään uudessa, onnellisemmassa jälkipolvessa

Minun uskontoni on yksinkertainen ja selvä. Totuus on minun jumalani, kansan onni on minun autuuteni ja onnellinen, terve ja voimakas uusi sukupolvi minun ijankaikkinen elämäni. Kuolemalla minä käsitan vanhan ruumiin pois heittämistä; uusi ruumis on uudessa sukupolvessa, johon minun ynnä

aikalaisteni henki ja elämä siirtyy ohjaamaan minua ja aikalaisiani tulevaan ijankaikkisuuteen. Se on minun sielunvaellusoppini.

Näin ollen on lasten kasvatus tärkeä asia. Mutta sen juuri nykyinen yhteiskunta jättää katalasti oman onnensa nojaan.

Kansan isät ja äidit kärsivät alituista puutetta. Työttömyys, köyhyys; siveellinen rappiotila tekevät lasten kasvatuksen tavattoman tukalaksi tai kerrassaan mahdottomaksi. Mitä merkitsee yleinen koulupakko, ellei vanhemmilla ole varoja lastensa elantoon tahi — kuten useimmissa tapauksissa on asianlaita — jos he tarvitsevat lapset työhön perheen ylläpidoksi.

Äidin syli on tulevan yhteiskunnan kehto. Millaiseksi äiti tuudittaa lapsen, se vaikuttaa osaltaan lapsen koko myöhäisempään elämään. Mutta kun äiti lasta kantaessaan on aina alhaisten ja likaisten vaikutusten alaisena, siirtyy osa näistä vaikutuksista siten lapseen. Myöhemmin kodin köyhä, ahdas ja toivoton ilma heikentää lapsen terveyttä. Sen jälkeen katuelämä saastuttaa lapsen käsityksen hyvästä ja oikeasta. Tarkkojen tutkimusten tulokseksi on saatu, että noin 80 prosenttia rikoksiin ja paheisiin vajonneitten lankeemuksen syynä on vanhempien köyhyys, tietämättömyys ja raakuus. Nuoret rikoksen tekijät jo syntymässään ovat heikkoja sekä ruumiillisesti että henkisesti. Nousevaa kansakerroksen sukupolvea uhkaavat kaikki seuraavat vaarat: perinnöllinen alennustila, ruumiilli-

nen ja henkinen voimattomuus, orpous tai huonot vanhemmat, syvä köyhyys, hyvien vaikutuksien ja tietojen saannin mahdottomuus.

Tässä rikkaaksi kehitussa Amerikassa pakotetaan kaksi ja puoli miljoonaa alaikäistä lasta jäämään tiedottomiksi ja antautumaan rasittavaan ja epäterveelliseen työhön vakituisesti. Miltei sama mokoma ansaitsee osittaisen toimeentulonsa kaduilla sanomalehtimyyjinä, kengän kiillottajina, kerjäläisinä ym. sellaisina.

Mitä tällaisessa tilassa merkitsee koulupakko. Kun vanhemmat eivät voi lapsiaan elättää ja kustantaa kouluun ja kun porvarillinen valtio, joka on olemassa vaan porvariston etujen turvaajana, ei avusta lapsien kasvatusta ja ylläpitoa — niin selvääkin selvempi on, ettei näillä raukoilla ole muuta tilaisuutta kuin joko kuolla nälkään opiskellessa tai jättää opinnot sikseen ja jäädä tietämättömäksi porvarillisen teollisuuden suureksi ja halpahintaiseksi varajoukoksi.

Voidaanko sitä järjestelmää kutsua rikkaaksi ja onnelliseksi, joka ei voi kasvattaa onnellista ja tervettä sukupolvea tulevaisuudelle! Se ei ole ainostaan köyhä ja onneton; se on alhainen ja typerä ja kaivaa kuoppaa omaksi laukeemuksekseen.

Tilastotiedot, joita muutamista kaupungeista on kerätty, osottavat, että kaikista lapsista, jotka menevät lasten kouluun, noin yksi kolmas osa eroaa ensimmäiseltä luokalta; toinen puoli lakkaa toiselta luokalta; kaksi kolmatta osaa lakkaa kolmannelta

luokalta; ja noin kolme neljättä osaa lapsista eroaa koulusta neljännen luokan läpi päästyään. Ainoastaan yhdeksän kymmenettä osaa käypi kaksitoista osastoa. Noin 97 lasta jokaisesta sadasta lakkaa koulunkäynnin ennenkuin pääsevät korkeakouluun. Ainoastaan kolme jokaisesta tuhannesta lapsesta lopettaa koko koulukurssin.

Luokittain jaettuna seuraavat prosenttimäärät eroavat koulusta: 1 luokka 32 pros.; 2 luokka 51 pros.; 3 luokka 66 pros.; 4 luokka, 78 pros.; 5 luokka, 86 pros.; 6 luokka, 92 pros.; 7 luokka, 95 pros.; 8 luokka, 97 pros.; 9 luokka, 98 pros.; 10 luokka, 99,3 pros.; 11 luokka, 99,7 pros. Siten siis kolme lasta jokaisesta tuhannesta saapi tilaisuuden suorittaa koko koulukurssin.

Nämä numerot on otettu Chicagosta ja Milwaukeeesta; siis kaupungeista joissa koulupoliisi on hyvin ankara. Numerot muilla paikkakunnilla eivät siis voi olla lohdullisempia.

Siten siis porvarillinen järjestelmä pitää yllä voitonhimolleen tärkeää tietämättömyyttä kansassa ja valmistaa uusia orjia typerinä kärsimään porvarillisen järjestelmän iestä. Jos lapset saisivat hyvän koulukasvatuksen, oppisivat he elämältä vaatimaan enemmän mahdollisuuksia ja menestystä. Mutta ne ovat vastakkaisia porvariston eduille; sillä mitä korkeammalle kansan nautinnon halu kasvaa, sitä enemmän porvaristolla on syytä pelätä valtansa loppumista. Valistunut, nautinnon haluinen kansa ei voisi sietää porvarillisen järjestelmän katkerasti rasittavaa orjuuden iestä.

Se osa kasvavasta sukupolvesta taas, joka on tilaisuudessa saamaan koulukasvatusta, muodostuu tämän kasvatuksen kautta porvarilliseksi häntäjoukoksi. Heidän on koulutiedoillaan tienattava ja porvaristo palkanmaksajana asettaa ehdot. Siitä luonnollisena seurauksena on, että heistä tulee uskollisia porvarillisen luokan etujen valvojia. Sellaisina nämä sivistystyöläiset pysyvät niin kauan kun tipahtavat kaikista ponnistuksista huolimatta työttömyyteen ja köyhyyteen, jolloin laajojen kansamiljoonien tuskat rupeavat löytämään heissä vastakaikua. Silloin he alottavat uuden elämän, jonka ensi ehtona on vanhan porvarillisen kouluosaston ulostaminen ja sijalle sosialistisen elämän ymmärryksen omistaminen.

Sosialistisessa järjestelmässä on kaikkein tärkeimpänä onnellisuuden ehtona ihmisten mahdollisemman suuri tietoisuus ja yhä etevämpiä ja järkevempiä sukupolvien kasvatusta. Tämä on sosialistisen yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä. Siten se siis kykenee takaamaan todellisesti ihmisjärjen ylösnousemukseen ja kehitykseen, joka on tämän järjestelmän onnellisen olemassaolon ehto. Sosialistinen järjestelmä voipi olla olemassa ainoastaan silloin kun se nojaa mahdollisemman kehittyneeseen järkeen, tietoisuuteen, henkiseen ylöspyrkimykseen, suuriin toiveisiin. Porvarillinen järjestelmä olemassa ololleen vaatii jyrkästi päinvastaista ja sen tähden se ei voi ihmisten todellista kasvatusta harastaa.

3. Uskonto.

En voi olla tässä sanomatta sanasta uskonnosta. Mutta tässä on aikomukseni puhua luokkauskonnosta.

Luokkaoikeuksien vallitessa on uskonto luokkalakien alainen. Porvarillisen järjestelmän aikana ilmenevä hallitseva uskonto on porvaristoluokan mädännäisyydellä väärennettyä ja tahrattua luokkauskontoa. Ja siitä tässä on lyhyesti puheltava.

Samoin kuin kaikkiin muihinkin, on porvaristo painanut oman leimansa uskuntoon; paremmin sanoen, porvaristo on kehittäyt uskonnon vastamaan itselleen edullista järjestelmää. Porvaristo on käsittänyt, että kansa on tietämätöntä; tiedon kirkas, rohkaiseva säde ei ole päässyt paistamaan kansan syvien rivien sielun yöhön, missä pelvon ja toivon tunnelmat ovat kuviansa luoneet. Porvaristo on käsittänyt, että tiedoton ihminen on ikäänkuin lapsi, jota henkisellä pelolla saattaa johdattaa joko hyvään tai pahaan; se on käsittänyt, että kansan tietämättömyyttä eduksi käyttäen, voipi kansaa hallita. Edelleen on porvaristo käsittänyt kansassa piilevän koko ihmikunnalle ominaisia edunvaistoja, jotka pyrkivät ihmistä johdattamaan toimenpiteisiin, joista ihmisen olemassaolo riippuu.

Niin kauan kun porvaristo oli vanhoja säätyoikeuksia vastaan pakotettu taistelemaan, jossa taistelussa porvaristo tarvitsi kansaa mukaansa, edustaa porvaristo joko suorastaan vapaa-aatteisuutta

tai sitten hengeltään vallankumouksellista uskontoa. Kristuksen kapinallisiin toimenpiteisiin, vapautta uhkuviin ja eriarvoisuutta tuomitseviin opetuksiin vedotaan. Raamatun selitys silloin uhkuu kansanvaltaisuutta; se kiihottaa kansajoukkojen edunvaimoja ja kohdistaa niitten kärjen maallisiin pyrkimyksiin.

Jumala on silloin kansanvaltainen ja autuuden perusteeksi asettaa taistelun maallisen oikeuden, veljeyden ja vapauden puolesta. Selitetään taivaan tikapuitten lähtevän maasta, missä ihmisten täytyy saada maistaa taivaan riemujen esimakua, sen sijaan että etuoikeutetut säädyt opettavat maailman olevan synnin, murheen ja kadotuksen laakson, missä nöyryys ja tottelevaisuus johtaa taivaassa palkkaa nauttimaan.

Suurimmatkin, verisimmätkin kapinat, jotka porvariston taistelua edistävät, siunataan ja kaatuneitten sieluille luvataan taivasosuus ja jälkipolvien siunaus.

Tällöin kohoaa porvariston kirkko kansan suosioon, kun porvariston taistelu säätyoikeuksien kukistamiseksi yhdistää kansan harrastuksen itseensä, niin on luonnollista että porvariston tällöin edustama uskontokin löytää jalansijansa kansassa.

Mutta heti kun porvaristo on kukistanut säätyoikeudet ja astunut itse ylimmäksi määrääjäksi olojen ohjaksiin, rupeaa taantumus valloittamaan alaa. Porvariston koko maailmankatsomus ja elämän ymmärrys saapi synkän ja ahtaan luonteen. Silloin

porvaristo jo käsittää — ellei ennen liene sitä käsittänyt — että kansan etu on ristiriidassa sen oman luokkaedun kanssa; porvaristo käsittää, ettei kansanvalta ja porvariston edut sovi yhteen; toisen tai toisen tulee ruhjoutua tieltä pois. Muuta ehtoa ei ole. Joko porvariston edut tai laajojen kansamiljoonien edut. Ja kun porvarillinen talous oli jo kehittynyt määrääväksi ja sellaisena hallitsi porvariston sekä valtiollisia että henkisiä toimenpiteitä, niin oli luonnollista, että porvaristo seurasi oman etunsa vaistoa.

Tällöin kääntyy porvarillinen kirkko taantumuksen pimeälle polulle. Uskonnon henki muodostuu syvien rivien taisteluhaluksi vastustavaksi. Työväenluokan edunvaistoa ryhdytään ohjaamaan vaarattomalle suunnalle.

Maailmallinen elämä, vapaus, onni, riemu, veljeys ja yhdenvertaisuus kuvataan halvaksi, toisarvoiseksi taivaan ijankaikkisten nautintojen rinnalla. Taistelu maallisten oikeuksien puolesta selitetään synniksi; taivaallinen pyrkimys autuudeksi. Rikkaus koetetaan tehdä mahdollisemman kauhistuttavaksi esteeksi sielun autuudelle; köyhyys, kurjuus ja orjuus asetetaan todellisen kristillisyyden ihanimmaksi ilmiöksi. Kapina on kuoleman synti, mutta nöyryys elämän portti. Porvaristo selitetään jumalalta asetetuksi esivallaksi, joka miekkaa ei hukkaan kannan; mutta porvariston vastustajia osoitetaan häväistyksen ja kirouksen sormilla jumalan kieltäjiksi ja kaiken pyhän ja oikean häpäisijöiksi.

Niin tehdään. Kansan edunvaisto, joka porvaristolle on vaarallinen, ohjataan hakemaan tyydytystä pilvien takaa, sanomattoman äänettömästä ja värisyttävän tuntemattomasta ijankaikkisuudesta. Ja kun kansan edunvaisto tähtää ylös ijankaikkisuuteen, kuvitellen tuolla ylhäällä, missä miljoonat tähtimaailmat miljoonavuotisia ratojaan kiertävät, näkevänsä palkkionaan rajattoman riemun mitä vaille kärsivä ruumis ja sielu on maailmassa jäänyt — niin silloin porvariston edunvaisto työntää rosvo-sormensa kansan hikihelmiin ja anastaa ne pappiensa hoilottaessa hallelujaa ja hoosiannaa.

Pitääkseen kansassa yllä kunnioitusta kirkkoaan ja uskontoaan kohtaan, antautuu porvaristo monenlaisiin narrinpeleihin. Suurimpiin rosvoluoliinsa, kuten pörssisiin, se kutsuu papit pitämään rukouksia, joissa anotaan siunausta — pörssikeinottelulle. Ja porvarillinen papisto, sangen hurskasta naamaa kantaen, alistuu siihen; se alistuu kaikkeen palvelukseen — rahalla, joka on tämän papiston jumalaksi muuttunut.

Sitä mukaa kun rikkaudet keskittyvät yhä harveneville suurpääoman omistajille, vajoaa ennen porvarilliseen elämän ymmärrykseen nojannut pikkuporvaristo köyhälistöön. Sillä asteella, missä tämä huomaa asemansa epävarmuuden, ryhtyy se epätoivon vimmalli taisteluun suurporvaristoa vastaan. Sellaista taistelua täällä Amerikassa ovat olleet kahakat trusteja vastaan. Tässä taistelussaan pikkuporvaristo avaa taas työväestölle uuden uskonnolli-

suuden asteen. Se nyt vuorostaan joko edustaa uskonnollista välinpitämättömyyttä tai vallankumouksellista uskontoa. Pikkuporvaristosta riippuva papisto paljastelee yläluokan papiston asioita ja saarnaa vapautta, tasa-arvoa maailman ihmisille. Suurten pääomien valtaa kirotaan, kansan valtaa siunataan.

Mutta pikkuporvariston taistelu on epätoivoista. Se ei voi voittaa. Kehitys pyrkii eteenpäin rikkauksien, tuotannon ja jaon yhä suurempaan keskittymiseen eikä pikkuporvariston eduille välttämättömään hajottamiseen. Pikkuporvaristo edustaa taantumusta pikkutuotannon aikakautta kohti. Ja sentähden sen taistelu on epätoivoinen; sen tulee hävitä. Kaikkien väliryhmien, suurporvariston ja kansan, nylkijöitten ja nyljettävien väliltä, on kadottava taloudellisten lakien pakottamina.

Vähitellen havaitsee pikkuporvaristo tämän katkeran ja toivottoman totuuden. Mutta se ei jaksa käsittää enempää; se ei jaksa käsittää, että sitä tietä kehittyi se asema, joka vihdoinkin taajojen kansankerroksien taistelun kautta pelastaa ihmiskunnan sorrosta ja kurjuudesta. Sitä ei häviönsä huomaava pikkuporvaristo voi heti käsittää. Se on ikäänkuin kostava sille entisistä vääryyksistä.

Häviävä pikkuporvaristo tällöin lankeaa toivottomuuteen, jolloin sen uskonnollisissa katsomuksissa tapahtuu hiljainen muutos. Taloudellisen taistelunsa toivottomuus pakottaa sen luopumaan maallisiin taisteluihin kiihottavasta uskonnollisesta ym-

määräyksestä. Mutta kun taisteluvirta vielä on suostossa, ei se myöskään voi vajota hallitsevan uskonnon suosimiseen. Se vähitellen, aivan huomauttamatta rupeaa innostumaan uuteen uskontoymmärrykseen, joka teosofian nimellä ilmenee ja jonka samanlaisen kohtalon alaiseksi joutunut sivistynyt luokka on kehittänyt. Tämän uskonnollisen ymmärryksen luonteen ominaisuuksina ilmenevät kaikki tappiolle joutuneen sielun tuntemukset. Välinpitämättömyys taloudellisiin ja valtiollisiin taisteluihin, toivottomuus, ihmisen ruumiillisen elämän ja onnen halveksuminen ja pyrkimys taistelun kautta voittaja-asemaan sielullisesti. Että pikkuporvaristo ja sivistynyt luokka on tähän uskuntoon lyönyt oman henkensä leiman, siitä todistuksena on teosofialle ominainen sielullinen kastijärjestelmä, henkinen säätyerotus.

Kun nyt luokkaedun vaisto laajoissa työläiskerroksissa, joita kaikki tässä luetellut ryhmät ovat kilvalla nylkeneet, rupeaa nousemaan sanomattoman voimallisena ja pyrkii johdattamaan työläiskerroksia taisteluun porvarillisen luokkavallan kukistamiseksi, niin kokoontuvat nämä taantumuksen puolesta taistelleet ja haaksirikkoutuneet kujille ja maanteille opettamaan taisteluun nousevalle työväelle toivottomuutta uhkuvaa uskonnollista ymmärrystä. Kun miljoonien ruumiitten ja sielujen ainoana ja välttämättömänä pelastuksen tienä on taistelu maallisen sortajaluokan kukistamiseksi, silloin nämä epätoivoiset höpöttävät salaperäisiä loru-

jaan astraalitasoista, pyhistä mietiskellyistä ja Issan tuikkivista tulista.

Uskonnon esittämästä osasta kansan vapauspyrkimyksen vastustamisessa, kirjoittaa Taavi Tainio seuraavaan sattuvaan tapaan:

“Aina kun työläiset ovat alkaneet vaatia osansa onnesta jo täällä maan päällä, ovat parempiosais-
ten palkkakätyrit nostaneet kätensä kohti korkeuk-
sia ja huutaneet vedet silmissä: “Tuolla on ainoa
oikea onni, tavotelkaa sitä! Täällä on kaikki kato-
vaista, maan mustaa multaa, taivaassa on alituinen
riemu ja onni, siellä kadutkin ovat kultaa. — Ken
kärsii täällä se nauttii siellä — sitä paremmin.” —

— — — — —
Leivän asemasta kiviä, taloudellisen ja henki-
sen vapauden tilalle uskonto ja luokkataistelu väis-
tykseen ihanteiden tieltä!

Tyydytä nälkäsi — ihanteilla, sammuta janosi
— ihanteilla, turvaa perheesi — henkimaailman sa-
laisuuksilla, käännytä kapitalistit sosialisteiksi —
saarnaamalla teosofiaa, muuta tuotantojärjestelmä
sosialistiseksi — uskon kautta! Alas sosialistinen
maailmankatsomus — tilalle teosofiset dogmit!

Ja tyhmyyden valta on suuri: nyrkkiin puris-
tuneet kädet herpoavat, nälkä unohdetaan, unohde-
taan vaimojen ja lasten kärsimykset, ei muisteta
koko kansaluokan orjuutta, aletaan töllistellä tai-
vaaseen, katse tavoittelee tähtitarhain taakse ja nä-
kee suuren pelottavan — tyhjyyden.”*)

*) Esimerkki on otettu Charles H. Vailin *Principles of Scientific Socialism* siv. 154.

Sosialismi, joka on täydellisesti kulttuuriliike ja edustaa koko ihmiskunnan taloudellista ja henkistä vapautta, ei voi hyväksyä luokkauskontoa, jota käytetään ihmisten orjuuttamiseksi. Sosialistinen liike, vaikkakin nojautuu työväenluokan luokkataisteluun, edustaa todellisuudessa kuitenkin ihmisyyden taistelua. Ja sellaisena se ei voi olla asettamatta suoraa ja tinkimätöntä vastalauseita luokkauskontoja vastaan, joitten nimenomainen tarkoitus on ihmisyyden orjuuttaminen. Mutta samalla se ei vastusta sellaista uskontoa, joka nojaa totuuteen, oikeuteen, vapauteen, veljeyteen — joka lämmittää taistelevien sankarien sieluja ja luopi heille rohkeutta ja intoa taistelussa luokkavaltaa vastaan ja ihmisyydsvallan puolesta.

Sosialismi täten ja näillä perusteilla takaa todelliselle, ihmisen elämän, hyvän ja jalon elämän kanssa sopusoinnussa olevalle uskonnolle varman olemassaolon, eikä sitä kiellä, kuten porvaristo väittää. Tietysti ei sosialistinen liike porvarillisen sorron vastavaikutuksien ja porvarillisen luokkauskonnon sysimänä voi estää vapaa-aatteisuuden ja uskontovihan syntymistä. Sitä se ei todellakaan voi; sillä jokainen kumouksellinen liike sinänsä suorittaa tehtävää, missä uskonto väkisin joutuu ankaaraan koetustuleen. Mutta siihen ei ole sosialismilla syytä; syy päinvastoin on luokkauskonnessa, joka vapautta ja oikeutta ikävöiviä työläisten sieluja koettaa kahlehtia kaikilla mahdollisilla keinoilla porvarillisen edun uhrialttarin jalustaan. Ja luou-

nollista on, että kun kahlehditut sielut vihdoin asemansa huomaavat, niin eivät ne voi kahleitaan rakastaa. Kun kerran uskonto on alistettu yhdeksi moiseksi kahleeksi, niin kestäköön seuraukset, jotka vapauteen taistelevien inhossa ilmenevät.

Mutta muutoin ei sosialistinen liike eikä sosialismi ole uskontoa vastustava; sillä ei uskonnon kanssa ole tekemistä paitsi siinä tapauksessa, että se ryhtyy sosialismin ja sosialistiliikkeen vastustamiseen. Ellei se sitä tee — niin on uskonto itsekun-kin yksilöllinen omantunnon asia. Ja sosialismi edustaa oloja missä uskonto todellisesti sellainen voipi olla.

4. Kansan valistus.

Kun lasten koulukasvatus on kerrassaan surkultavalla kannalla, kuten edellä, sitä asiaa käsittelevässä luvussa on osotettu, niin on kansan valitus — se on, aikaihmissen tiedollinen kasvatus sanomattoman suuresta merkityksestä. Ainoastaan sellainen kansa voipi olla todellisesti elinvoipainen ja rikas, jonka jäsenet ovat mahdollisemman valistuneita. Tietämätön kansa on henkiseen orjuuteen taipuvainen; eikä silloin liioin voi olla suuria toiveita yhteiskunnallisestakaan vapaudesta. Yhteiskunnallinen elämä ja toiminta tapahtuu sitä onnellisemmin mitä valistuneempi on yhteiskunnan väestö. Sitä vastoin jos väestö on tietämätön ja valistusta vailla, kulkee edistys väkipakkoista tietä myöten. Valis-

tunut kansa on kyvykäs havaitsemaan tuotantoloissa tapahtuvat muutokset sikäli kun ne esiintyvät ja rauhallista tietä myöten löytää keinot yhteiskunnallisten suhteitten tapahtuneita muutoksia vastaaviksi kehittämiseen. Edelleen, valistunut kansa on tuotantokykyisempi kuin valistumaton. Valistuneet kansat kehittävät tuotantovälineitä ja tuotantotapoja mahdollisimman eteviksi ja siten pyrkivät vähentämään ihmisrasitusta ja lisäämään nautinnon mahdollisuuksia.

Monia todistuksia voitaisiin tässä edellisille väitteille tueksi tuoda; mutta ne lienevät kaikkialla siinä määrin käsitettävissä, ettei todistuksia kaivata.

Kansanvalistuksen tulisi olla yhteiskunnallinen velvollisuus, jonka käyttämisessä ei koskaan voida liian ahkeria olla. Se yhteiskunta, joka syystä tai toisesta lyöpi kansanvalistuksen laimin, kirjoittaa oman kuolemantuomionsa; sillä valistumaton kansa silloin jääpi pakkokeinoin hallittavaksi, jonka pakkohallituksen se ennemmin tai myöhemmin heittää hartioiltaan pois. Sen sijaan mahdollisimman valistunut kansa hallitsee itse itseään yhä kehittyvän tietoisuutensa avulla.

Yhteiskunnan tulisi pyrkiä levittämään kansalle sellaisia tietoja, jotka laajentavat sen taloudellista, yhteiskunnallista, valtiollista ja historiallista käsitystä ja edistävät ihmisten tervettä järkeä luomaan ainoasaan niitä henkisiä perusteita joita jokainen ihminen tarvitsee oman ja oikean vakaumuksen muodostamiseen. Sellainen oikea vakaumus yk-

silöissä voisi muodostaa kehityksen kanssa sopuoinnussa olevan yleisen mielipiteen.

Yleinen mielipide saattaa edistystä ja hyvinvointia sekä palvella että vastustaa. Sentähden ei millään ryhmällä saisi olla tilaisuutta määrätä yleisen mielipiteen latua. Yhteiskunta, jossa kansanvalistuksen laiminlyömisestä kautta vissi luokka pääsee määräämään yleisen mielipiteen, on oman häviönsä partaalla; sellainen ilmiö puhuu selvästi sellaisen yhteiskunnan mätännäisyydestä. Selvin todistus vussin yhteiskunnan luokkaluonteesta on yleisen mielipiteen hallitsemisessa; sillä yhteiskunta, missä yleistä mielipidettä hallitaan, palvelee ainoastaan harvojen etua ja sortaa kansajoukkojen etuja. Yleisellä mielipiteellä miljoonat ihmiset kahlitaan porvarillisen etuoikeuden alistuvaisiksi orjiksi, jotka, vaikkakin jo hävittävät oman olemisensa tukanluuden, eivät ivan, naurun ja ylenkatseen pelosta tohdi luopua kahleistaan.

Kaikissa luokkayhteiskunnissa ovat etuoikeutetut säädyt tärkeimpänä oikeutenaan omanneet vallan kansan valistamiseen. Ja sen ne ovat tehneet itsekkään luokkaedun kannustamana, joten kansanvalistus on aina ollut luokkavalistusta, missä etuoikeutettujen luokkien olemassaololle välttämättömät tietoisuuden muodot on tosiasioina painettu sorrettun luokan sieluihin.

Keskiaikana papisto piti huolta kansanvalistuksesta, opettaen silloin kansaa kolminaisuuden nimessä kunnioittamaan etuoikeutettua kirkkoa ja

aatelistoa. Suitsutusastia ja kidutuskone määräsi silloin yleisen mielipiteen. Ja elleivät ne auttaneet, sitten turvauduttiin "armolliseen" teloitukseen, tulirovioon yms. sangen pyhiin välineihin!

Nykyisessä porvarillisessa yhteiskunnassa huolehtii kansanvalistuksesta sanomalehdistö ja poliittiset tusinapuhujat. Heti porvarillisen vallan aamunkoitossa käsitti porvaristo sanomalehdistön tärkeän merkityksen ja riensi sen anastamaan valvontansa alaiseksi, siten ollakseen varma, että se "todellisesti terveellistä" valistusta nyljettäväksi tuomitulle kansalle levittäisi.

Sanomalehdistön vaikutusta valvomaan on porvaristo asettanut alkujaan sensuurin. Se on ollut tärkeä niihin aikoihin, jolloin sanomalehden ulosanto ei suurempia varoja kaivannut. Silloinhan olisi saattanut köyhissä ihmisissä ilmetä pyrkimys omien etujensa puolesta taisteleviin sanomalehtiin, ellei sensuuri olisi ollut aina valmiina näitten julkaisuoikeutta kieltämässä.

Ferd. Lassalle sanoo asiasta mm. seuraavaa:

"On hauska nähdä, miten varhain suurporvariston pyrkimys tehdä sanomalehdistöstä pääoman etuoikeus jo ilmestyy ja miten lapsellisen suorassa ja kaunistelemattomassa muodossa, 24 p. heinäk. 1789, vaan muutamia päiviä bastiljen valloittamisen jälkeen, siis ensimmäisinä päivinä, jolloin valtiollinen valta oli porvariston käsissä, määräsi Pariisin kuntakokous, että kirjapainajat olisivat vastuunalaisia, jos julaistiin semmoisten kirjailijain

kirjoituksia ja lentokirjasia, jotka olivat ilman tunnettuja varoja toimeentuloansa varten. Aivan äsken saatu painovapaus oli siis vaan olemassa semmoisia kirjailijoita varten, joilla oli "tunnetusti varoja toimeentuloansa varten". **O m a i s u u s** näkyy siis olevan painovapauden ehtona, vieläpä oikeastaan kirjailijan siveellisen kelvollisuuden ehtona! Tämä porvaristohallituksen ensimmäisten päivien luontevuus lausuu vaan lepsellisen suoralla tavalla, mitä mutkikkaammalla tavalla saavutetaan takaus-ten ja leimaverojen kautta."

Sitä mukaa kun sanomalehtien ulosantaminen tulee suuria pääomia kysyväksi hommaksi, saattaa porvaristokin suosia julkisen sanan vapautta. Silloin porvaristo käsittää, että köyhälistö varojen puutteessa ei voi perustaa omia etujaan ajavia lehtiä. Ja siinä käsityksessä porvaristo on ollutkin oikeassa niin kauan, kunnes työväestö rupesi liittymään yhteen ja siten sai tilaisuuden yhteistoimintaan työväen sanomalehtien julkaisemiseksi.

Sanomalehdistöllään porvaristo kasvattaa ja yllä pitää kansassa porvarillista elämän ymmärrystä; sen avulla se kiihottaa työväestöä mykkään kärsivällisyyteen; sen välityksellä se tahraa kansajoukkojen luonnollisen oikeustajunnan ja hallitsee ihmisten ajatuksia. Porvarillinen sanomalehdistö pirullisella kieroudella hallitsee kansan mielipidettä. Jos vähänkään vanhasta poikkeavaa rupeaa kansassa heräämään, silloin rientää porvarillinen sanomalehdistö sankkana parvena näyttämölle ja taitavasti

harkituilla valeilla, kyynillisillä ivoilla, häpäisevillä soimauksilla ja uhkaavilla varoituksilla koettaa ylös pyrkivän edistyksen tielle rakentaa ylitse pääsemättömän sulun. Ellei se ole mahdollista, silloin toimittaa porvarillinen sanomalehdistö ovelan manöoverin ja johdattaa edistyksen nousuveden kiertoiteitä vaarattomille aloille. Sitä tietä on monta hyvää ja selvää työväen kumouksellista ajatusta tehty ainakin joksikin ajaksi tehottomaksi; siten on työväen hyökkäyksiltä monastikin terävin kärki katkaistu.

Niin kauan kun työväen valistajana on porvarillinen sanomalehdistö, on työväestö surkean avuttomassa asemassa, missä ollen se on kuin uhrilavalle petoksella houkuteltava elukka, joka kulkee varmaa perikatoaan kohti.

Luokkayhteiskunnan vallitessa riehuvassa luokkataistelussa tulee taistelevien luokkien välttämättä omata omat taisteluaseensa. Ja sentähden ei koskaan voida kyllin usein ja painavasti työväestölle mieliin teroittaa, että työväen taloudellisesti ja henkisesti oma sanomalehti on työväenluokkataistelun tehovimpiä aseita, joita ei koskaan ole liian paljoa. Näitä lehtiä tulee työväestön kaikin neuvoin tukea ja turvata; sillä ne jakavat työväelle edullista luokkavalistusta, sen sijaan että porvariston sanomalehdistö jakaa työväelle ja sen eduille vihollismielistä luokkavalistusta.

Puolueettomia sanomalehtiä ei luokkayhteiskunnassa voi olla olemassa. Ne sanomalehdet, mitkä puolueettomuudellaan kerskuvat, ovat kaikista vaarallisimpia, sentähden että niitten nimenomainen tarkoitus on salaisen ja petollisen — ja siis julkista vaarallisemman taistelun kautta työväestöä vahingoittaa: Työläinen, joka puolueettomuusjulistuksiin luottaen moisia lehtiä oman puoluelehtensä asemasta kannattaa, elättää käärmettä omalla povel- laan — elättää käärmettä, jonka purema on sangen vaarallinen.

Sanomalehdistön luokkaleima voi kadota vasta sosialistisessa yhteiskunnassa, missä luokkaetu on kehittynyt yleiseksi ihmisyyseduksi sentähden, että luokkatalous on kehittynyt yhteiskunnalliseksi, kaikkien ihmisten tasaväkiseksi eduksi toimivaksi taloudeksi.

5. Oikeus ja laki.

Pyhän loukkaukselta tuntuu porvarillisen oikeuslaitoksen yhteydessä "oikeus"-sanan käyttäminen. Paremmiin sopisi nimeksi "laillistettu vääräys".

Koko oikeuslaitoksemme on luokkalaitos, jota porvaristo hallitsee oikeusasioissa toimivien, valitse- miensa virkamiesten kautta. Se on tuhat komeroi- nen labyrintti, jossa työläiset eksyvät oikeutta ha- kiessaan, ja jossa heidän arvokkaimpansa heiltä riistetään.

Porvarillinen oikeus. Se on laajassa monimutkaisessa lakikokoelmassa, jonka joka-ainoa pykälä ja lause on nimenomaisesti laadittu sillä tavoin, että sitä voipi tulkita miten päin vain tahtoo. Kaikki riippuu rahasummien ja etujen suuruudesta. Porvarillinen laki on läpiliipattujen lakimiesten — maailman moraalittomimpien olioitten — laatima, ja sen laadinnassa on pääasiana pidetty, että se antaa tilaisuuden molempaan riitapuolueen lakimiehille tienaukseen ja köyhemmän riitapuolueen tappiolle saattamiseen.

Ihmiskunnalla on ollut monia kallishintaisia painajaisia, mutta porvarillista oikeutta saattaa täydellä syyllä kutsua suurimmaksi maanvaivaksi. Jos kristillinen työläinen tuntee halua jonkun asian vuoksi rukoilemaan, niin neuvoisin hänelle rukouksen kaavaksi: "Herra päästä meitä oikeudesta: vääryyden kanssa me kyllä toimeen tulemme!"

Ennen, kun yleinen äänioikeus ei vielä ollut olemassa ja porvaristo etuoikeutettuna sai määritellä lain säädännössä — säädettiin koko suuressa määrin suoranaisia luokkalakeja, joissa porvariston etuoikeudet silmiin pistävästi työväen oikeuksien valvojina esiintyivät. Oikeuslaitoskin silloin kantoi sangen vakavaa esivallan leimaa. Mutta kun yleisen äänioikeuden kautta kansa sai lainlaatijoitten vaalioikeuden, muuttuu luonne toiseksi. Tällöin lainlaadinta siirtyy suurimmaksi osaksi lakitieteellisten specialistien käsiin, jotka kansa valitsee mutta porvaristo ostaa. Nämä herrat kokoontuvat laa-

timaan lakeja suurimpien rahasummien inspireeramina. He palvelevat — tai paremmin sanoen koettavat palvella — sekä pirua että jumalaa. Heidän hartain halunsa on jatkuttaa kumpaistakin, jos se suinkin käypi päinsä. Siitä seurauksena laki ja oikeus muodostuu sellaiseksi läpikäytäväksi, johon voi mennä ja josta voi tulla minkä pään kautta tahansa. Laiile ja oikeudelle annetaan kansanvaltainen ulkokiilto, mutta porvarisvaltainen sisällys.

On puhuttu joskus, että on olemassa työväen lainsäädäntö. Se on totta. Amerikassa siihen aikaan kun porvarillinen järjestelmä oli kehitystilassa ja työväestöä vähän, oli työväestöllä jonkun verran voimaa vaikuttaa lainsäädäntöön. Siitä työväen lainsäädös. Samoin oikeuden käyttö oli silloin työväenomaisempi. Mutta ne ajat ja lait sekä oikeuslaitokset ovat ihania muistoja nykyään jokaiselle asioita tarkemmin tuntevalle. Porvarillisen vallan kehittymisen kanssa saman rinnan kulki työväen lainlaadinnan rappeutuminen. Ja se tapahtui aivan huomiota herättämättä. Ei yhtään työväen lakia tarvinnut poistaa tai muuttaa. Korkeintaan lisättiin jotain. Toisessa tapauksessa kehittynyt luokka-asema väritti oikeudellisen katsomuksen työväen lakeihin nähden toiseksi.

Edellisestä tässä kerrottakoon valaiseva esimerkki.

Michiganin vanhemmassa lainsäädännössä sanottiin: “Jokainen työnantaja olkoon edesvastuullinen työläisellensä tapahtuneesta vahingosta, tapa-

turmasta tai kuolemasta, joka on työssä ollessa aiheutunut.” Tämä työväenlaki on nytkin vielä lakikokoelmassa. Mutta siihen on lisätty yksi lause — sangen viattomalta näyttävä lause: “Mutta yhtiö ei ole edesvastuussa toisen yhtiön palvelijan toiselle aiheuttamasta vauriosta.” Sangen pieni lisäys siis. Pinnalta katsoen hyvin kohtuullinen. Mutta katsottakoon lähemmin.

Ennen oli kapitalisti persoonallisesti työnantaja. Silloin lankesi edesvastuu hänelle. Myöhemmin työnantajaksi kehittyi laaja yhtiö. Työläisten lukumäärä kasvoi monin verroin tuotannon lisääntyessä; samassa suhteessa, jopa suuremmassakin kasvoivat tapaturmat porvarillisen huolimattomuuden kautta. Vanhan lain vallitessa tulisi yhtiön työnantajan ollen vastata työläisille sattuneista vaurioista. Mutta kun lisäys tehtiin, silloin yhtiö pääsi edesvastuusta vapaaksi. Yhtiö ei ollut enää työnantaja lainsilmässä; yhtiö ei myös aiheuttanut vahingoita. Yhtiön töitä johti superindendentti. Hän palkkasi miehet. Jos vahinko tapahtui, oli se toisen palvelijan — eli superindendentin — aiheuttama. Ja työläinen ei niin muodoin saanut yhtiöltä vahingonkorvausta; yhtiöhän ei sitä ollut aiheuttanutkaan.

Yllä oleva esimerkki on vaan sanomattoman pieni pisara meressä. Koko porvarillinen lakisäädös omaa saman säveleen.

Oikeuslaitokset eivät ennen julkaisseet injuktio-
nituomioita. Nyt oikeuslaitoksilta ostaa porvaristo

minkä tuomion vaan haluaa. Moyer, Haywood ja Pettibone jutussa se mm. selvästi ilmeni. Ylioikeus on päättänyt, että eräs entinen kuvernööri Taylor, joka Kentuckyn valtiossa murhasi demokratisen vastustajansa, kuvernööri Goebelin, saapi vapaasti oleskella naapurivaltiossa sikäläisen kuvernöörin suostumuksella. Häntä ei luovuteta Kentuckyn viranomaisille ja oikeusistuimille muka sen vuoksi, että on epäilyttävää saisiko hän puoluetonta tuomiota Kentuckyssa, jossa demokratit ovat vallassa. Mutta annappa, etä on kysymyksessä jonkun työmiehen tutkiminen ja tuomitseminen, vieläpä hirttäminenkin, ei silloin noudateta muodollisia verukkeita. Sama ylioikeus, äsken mainittujen työväen johtajien jutussa laillistutti heidän kaappauksensa ja laittoman kuljetuksensa Coloradon valtiosta, missä näillä syytetyillä olisi ollut puoluelaisia, Idahoon, missä heille peräti vihamieliset ainekset ovat valalla.

Raha oikeuden saannin tekijänä ratkaisee koko homman. Vaikkapa meillä olisi miten suosiollisia lakeja, niin eivät ne työläiselle ole mistään arvosta niin kauan kun oikeus maksaa rahaa. Kun ihmisellä ei itsellään ole asiansa ajo-oikeutta ja kykyä, niin silloin hän tarvitsee lakimiehen, joka ei suinkaan tee rakkaudesta työtä. Lakimies vaatii rahojä. Ja jos juttu on tärkeämpi laadultaan, silloin lakimies myypi "palveluksensa" myöskin toiselle riitapuolelle. Siten sotketaan ja seulotaan selvä asia. Mutta ellei alioikeuksissa vielä ole onnistuttu

jompaa kumpaa riitapuolta typötyhjäksi nylkeä, vedotaan asia ylioikeuteen. Se merkitsee satojen, jopa tuhansien dollarien kuluja tai toisessa tapauksessa, koko asian hiljaista hautausta. Kurillaan ovat muutamat ihmiset ruvenneet ylioikeuksia nimittämään "työväestön vahingonkorvausvaatimusten hiljaiseksi levähdyskammioksi". Siellä on aikaa. Paperit pistetään entuudestaan rikkaille hyllyille kunnes tapahtuu jompi kumpi, joko asia kuolee tai asianomainen kantaja kuolee.

Minun mielestäni näitten laitosten päätyyn olisi asetettava risti merkiksi, sillä porvariston oikeuslaitoksilla ja hautausmailla on sangen runsaasti yhteistä. Edelliseen haudataan työläisten terveys ja ruhjoutuneet jäsenet; jälkimäiseen haudataan työläiselle jälkeen jäänyt ruumiin tynkä. Mikä satuttava symboli! Kirkko myös sitä käyttää; ja siitä kai seuraa, ettei se liioin voi olla hautajaishommista erillään; se hautailee ihmisten vapauteen pyrkiviä sieluja.

Oikeus! Mikä suloinen sointu sanassa ja miten ihania tunteita se ihmisvoimassa on aina herättänyt ja herättää! Miljoonat ihmiset ovat sen eduksi uhrautuneet. Ja mikä on ollut tuloksena? — Miljoonien dollarien oikeus! Mutta ihmiset ovat jääneet oikeutta vaille.

Tämä kaikki sentähden, ettei oikeutta ole koskaan rakennettu yleisoikeudeksi. Sitä vuorostaan ei ole voitu tehdä sentähden, että oikeuden ilmauksista ovat hallitsevat luokat päättäneet. Hallitsevat

luokat vuorostaan ovat hallitsevia olleet taloudellisten luokkaetujensa perusteella.

Ihmiskunnan ihanin toive oikeudesta tulee toteutumaan vasta sellaisessa yhteiskunnassa, missä luokkavastakohtat ja niitä synnyttävät luokkaedut ovat kehittyneet yleiseduksi. Sitä sellaista olintilaa edustaa sosialismi, joten siihen on oikeutta toivovien silmänsä kohdistettava.



Sisältö:

ESITYS	7
I LUKU. HISTORIA JA YHTEISKUNNALLISET KÄSITYKSET	
1. Historia ja sen tehtävä	17
2. Historiallinen idealismi	26
3. Historiallinen materialismi	34
II LUKU. YHTEISKUNNAN TALOUDELLINEN RAKENNE	
1. Tuotanto-olojen kokonaisuus	51
2. Luokkajako ja taistelu	63
3. Luokkatietoisuus ja -käsitys	67
4. Luokkaviha	71
III LUKU. YHTEISKUNNAN HENKINEN RAKENNE	
1. Henkiset tietoisuusmuodot	74
2. Moraalikäsitteitten muutokset	84
3. Lainopilliset muutokset	95
4. Valtiovallan muutokset	106

IV LUKU. PORVARILLISEN JÄRJESTELMÄN KEHITYS

1. Katsaus esihistoriaan	113
2. Porvarillisen järjestelmän edellytykset	123
3. Porvarillisen tuotannon kehitys	129
4. Rikkauden keskittyminen	144
5. Valtiollinen kehitys	152

V LUKU. PORVARILLISEN JÄRJESTELMÄN TALOUDELLISET ILMIÖT

1. Työväen työttömyys	163
2. Työväen köyhyys	172
3. Työväen palkkaussuhteet	181
4. Teollisuus- ja liikeputat	187
5. Elantovälineitten väärennys	197

VI LUKU. PORVARILLISEN JÄRJESTELMÄN SIVEELLISET ILMIÖT

1. Siveellinen rappiotila	206
2. Lasten kasvatus	227
3. Uskonto	232
4. Kansan valistus	240
5. Oikeus ja laki	246

